PL
231
K85
v.1

Kuntay, Mithat Cemal
Nefā'is-i edebīye

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

2321

16/88

مدحت جمال

نفائس ادبیه

نثر قسمی

اسکی و یکی ارباب قلمک منتخب اثرلرینی جامعدر

Kuntay, Mithat Cemal

Nefa'is-i edebiye

طابع و ناشری

«آراقس» مطبعه‌سی

باب عالی ابو السعود جاده‌سنده نومرو ۳۰

۱۳۲۹

LIBRARY
JUN 11 1971
UNIVERSITY OF TORONTO
PL
231
K85
v.1

جلوسیه

[* ـــ عتبهٔ شاهانه‌یه ـــ]

اوتوز اوچ سنه‌دنبری ایلك دفعه اولارق ملتك جدی وصمیمی تبریکاتی پیشگاه همایونکزه رفع اولونیور. سزشمدی‌یه قدر اوتوز ملیون اسیرك صاحب فرمانفرماسی ایدیکز، وجدان ملتك مطاع منتخبی دکلدیکز. ربقهٔ رقیتدن کردنی قورتاران عثمانلیلر آنجق بش هفته‌دن بری ذات شاهانه‌کزی حکمدار مشروع طانیور. آرتق شیمدی ید سنیه‌کزده‌کی سیف سلطنته برودیعهٔ ملت دییه‌بیلیرسکز. تکرار ایدییورم: افندمزك بوایلك سنهٔ جلوسی‌در!...

بو حقیقتی بر آز کج خبر ویرمکه مجبور اولدیغمزدن طولانی صدر سابق... پاشانی تجریم ایتملیدر. بو... پاشانك معنیً ومادةً ذات بهتنه پك یاراشان بو صفتی آوروپالیلر بولمشلر، ویرمشلردر ـــ دها ایلك صدارتلرنده سربستیٔ مطبوعاتی، حریت لسانی آلدی. حقایقی ارباب ناموسك کوکسلرنده محبوس براقدی. یکی برلهجهٔ کذب وریا ایله تکلمه

[* سابق عتبه!..]

مجبور اولدق . ظلملره رویت و کیاست ، خرسزلقلره تدابیر مالیه ، مقاتله‌یه وطنداشلق ، صبر عمومی‌یه آسایش ، جانیلره صدراعظم ، سرعسکر ، قپودان پاشا ، شهر امینی ، ضبطیه ناظری ، مدعیٔ عمومی ، محکمه رئیسی دیبوردق . وقورقارمکه هلاکویه ولی ، یزیده نبی دینلر بیله اولماسون ! . . .

لسانمزی تحریف ایدن حکومت وجدانمزك استقامتنی‌ده دکیشدیرمشدی : ذات شاهانه‌کزله ملت معصومه آره‌سنده‌کی رابطهٔ بنوت وابوتی اویله اخلال ایتمشلردی که عادتا قوشلر ایله قورقولق بیننده‌کی مناسبته چویرمشلردی . افواه ناسدن برکمه ترشح ایتمه‌سیچون ییلدیزك بتون منافذینی سد ایتمش ایدیلر . بزی ییلدیزه آنجق دروع وافترا کوتوره‌بیلیور . نظر شاهانه‌کزی ناصیهٔ ملته آنجق اندیشهٔ عصیان واختلال امال ایده‌بیلیوردی . تاروپود آهنینی ملعنت و اهانت ، دوکوملری بزز جاسوس . . . ایشته کرك جسم ملت ، کرك وجود شاهانه‌لری یکدیکرینه مهجور بویله ایکی بالیق آغی ایچنه آلنمشدی . وهربری کندی آغنك اوجنی دیکرینك النده صانیردی .

. . . پاشانك تشکیل ایتدیکی کوچوك حکومت هم ظالم ، متحکم ، ملعنتکار ، هم ده احمق ، مرائی ، مسخره ایدی . برنظره کوره فاجعه‌کار ، برنظره کوره پالیاچو ، بریوزی مناق دیکری عبدالرزاق ایدی : فی‌الحقیقه حکومت منقرضه‌یه راغب پاشانك صندوق اوطه‌سندن باقینجه قهقهه‌لرله کولمك ،

توفيق نوزادك ، اسماعيل صفانك ، عبدالحليم ممدوحك مزار-
لرندن نظر ايدنجه شهقه‌لرله آغلامق ضروريدر ! *]

خزينهٔ ماليه‌نك آناختاری برخرسزه ، عسكرك ناموسی
برحيدوده ، ملتك دونماسی برقورصانه ، پايتختمز برشقی‌يه ،
ولايتمز برطولانديريجی‌يه تسليم اولنمشدی؛ واردات خزينه‌كبی
اعانات ، محولات ، اوقاف ، هرشي يغما اولونيوردی . . .
وبويان كسيجيلر علی الاكثر طغرا ايله موشح كاغدلره بورونوردی!
او ، بر حكومت باطله ، حكومت جاهله ، حكومت قاتله
ايدی . نه هرود زماننده بنی اسرائيل ، نه هليوغابال دورنده
روماليلر ، تاريخك هيچ بر قرننده هيچ بر قوم ظلمك
بو درجه‌سنی كورمه‌مشدر : . . . پاشا طول قامتی ايله دكلسه
بيله قورديغی چرخ ادارهٔ‌نك سعهٔ تخريباتی اعتباريله حجاج ظالمك
فوقنده كوروندی !

ايشته قارشی‌يه ايكی عثمانلی : فهيم پاشا ، فؤاد پاشا .
فهيم پاشا رذالت ايدر ، شقاوت ايدر ؛ نه آليردی ؟ نشان
رتبه ، احسان ! فؤاد پاشا ذات همايونكزه غازی عنوانی
قازانديرير ، برحادثهٔ الميمه‌ده برقاچ ارمنی وطنداشمزی قورتا-
رير . هر زمان وظيفه‌سنی شانلی برصورتده ايفا ايدر ؛ نه او-

[* بوراده اسملری صايلان ذوات عبدالحميدك عثمانلی ملتنه قانلی
تربه‌لر ايچنده هديه ايتديكی اك دكرلی شهيدلردر .

مدحت جمال

لوردی؟ مظنون، متهم، محکوم، محبوس!... و الك فجیعی شوكه فؤاد پاشانی کریبان شرفندن طوتوب زندانه آتان فهیمك قانلی پارماقلری اولیور! بو وقعه برمستثنی دکلدر: هر یرده دنائت، علویتی آیاغنك آلتنه آلیور، سیاه یوزلر آچیق آلنلری تحقیر ایدییور، جنایت ناموسی ازییوردی. یالکز براهلیت موجود ایدی: جاسوسلق!.. یالکز بر لیاقت طانیلیوردی: برپاشانك اوغلی ویا دامدی اولمق! بر طاقلری قونداقلری ایچنده براتلر، فرمانلر، منشورلر، بشیکلرینه آصیلی افتخار نشانلری بولوردی؛ برطاقلری جورناللرینی یساپورط کبی قوللانیر؛ کذب وافترا، سعایت ورؤیا قوتیله هرقپودن کیرر؛ هرموقعه چیقار، هرعزته نائل اولوردی. برطاقلری‌ده — آه بدلالر — عفت واقتداردن اکمك چیقارمق، خیمهٔ ناموسی ایچنده لیاقت صاتمق خیال خاننه دوشمش، ترلیور، یورولیور ونهایت آچ قالیوردی!

عملهٔ مغفلهٔ استبداد قلب همایونکزده او اعتقادی القا ایتمش ایدیلرکه وجود سنیه کزایله ملت آره‌سنده وکلای سارقه‌نك، فهیملرك، پاشازاده‌لرك دیوار سدآتی اولمازسه حضور شاهانه‌کزه خلل طاری اولاجقدر. ینه او اعتقاد ایله دماغلرك حق نموی انکار اولوندی.

— شعر؟ آمان روحه نزاهت ویریر. منع ایدلم!

— فن؟ آمان تحریٔ حقیقته آلیشدیریر. منع ایدلم!

دنیادی ؛ چوجوقلرمزك کوزلری باغـلاندی . نور ایسته‌ین روحلر زندانه آتیلدی بو یوکلرك آبدهٔ مساویسی ایله انظار عمومیه آره‌سـنده برطبقهٔ ظلمت وضع ایدلمك ایسـته‌نیلدی . بو یوکلر یاراصه‌لر کبی آیدینلقدن قورقار، لاشه‌خوار حیوانلر کبی قارانلغی سوه‌رلردی . وبالمقـابله بزده هپ کور ، سرسـام ، آلدانمش کوروئمکی مقتضای بصیرت کوروردك ! بر پاشا اونیفورمه‌سیله قارن دشیجی جاق لچسه قره‌غوللر سلام طورردی ؛ بر معصـوم دکزه آتیلیرکن مطبوعات یك آواز اولارق : « یاشاسون عدالت ! » دیردی .

ملتك دوش تحملنده قان وکمیك اوستنه قورولان وزیر مبانیسنده شهدای حریتك انین ارواحی تتره‌ین دیوانکدهٔ تحکم برقاچ صیرمه‌لی ، القـابلی آلچـاغك مضبطهٔ مشتهیاتی ایدی : اوراده فکر وعرفان برر دیلنجی ، فضائل وکمالات بررفاحشه ایدیلر ! عدالت اورادن مطرود ، حقوق اوراده منسی ایدی . ملاحدهٔ اعتساف آرتق بتون صرعهٔ شناعتیله ایسـتدیکی کبی وطنی صـارصیوردی ؛ چونکه ملت مظلومه‌یی ناقابل تداوی برفلج ابدیـنـك مبتـلاسی ظن ایدییوردی . اونلر نوم ایله موتی تغلیط ایتدیلر . اویویان خلقی أولو صاندیلر .

بویله ، ملته وجود وعدمی سـیان برهیچ ، برصـفر ، بروهم تاریخیدن زیاده برقیمت لایق کورلمدیکی صره‌لرده . . . میخانهٔ اسـتبدادك اك طربلی ، اك سرخوشـلقلی ، اك رقصی

وشطارتلی بر کیجه‌سنده هیچ اوموالمایان بر حادثهٔ سیاسیه وقوع بولدی : عثمانلیلر قیملداندی، سیلکیندی، کریندی، اویاندی.. اویاندی ویوروردی ، کذب اوستنه ، ظلم اوستنه، ریا اوستنه ، جنایت واهانت اوستنه یورودی ؛ مجرم بازولری خردوخاش ایده‌رك ، ملوث یوزکلری ازه‌رك ، جبابرهٔ عصرك بازوی جبروتنی چکنیه‌رك ، اطرافه یکی بر حیات وضیا ، تازه بر فیض وحرارت نشر ایلیه‌رك ، هر طرفده حقیقت اوستنه آتیلمش اورتولری پارچه‌لایه‌رق بر النده مشعلهٔ حریت ، بر النده تیغ عدالت یورودی ؛ زندانلردن مظلومینی چیقاردی؛ غیرقابل‌اقلرده دوکومله‌ن شکایتلره واسع مجرالر آچدی ؛ پیش عیوندن پردهٔ ظلمی قالدیره‌رق : « ایشته ضیا ! » دیدی . . . اووخ ، کوکبهٔ کتابت اورته‌سنده فرشتهٔ حریتك بوعید عودتی ! . . .

دوغروسی دیچیکلرك ثقلتنی سینه‌مزده حس ایده ایده آرتق تفکلری پك سومز اولمشدق ؛ شیمدی سونکولر نظرمزده آفتاب مسعودیتك برر شعاعی کبی پارلیور . ضابطلری آز چوق ساطوریله مفتخر برر قصاب کبی تلقی ایدردك ؛ بوکون هرقلیجی حرمتله سلاملایورز. چونکه دیار سربستی‌یی بزه اونلر فتح ایتدی .

و ذات شاهانه‌کزه بالفعل کوستردیلرکه اورنك خلافتك نقطهٔ استنادی جبر وتضییق اولدقجه تأمین موازنت ایتمسی ممکن دکلدر . بوکون تخت سلطنتکزك موضعی ملتك ایادیٔ احترا-

می‌در ، وجلوس حقیقی بودر . بعدازین کمال حضور و آشتی ایله اویومق ایچون ذات شاهانه‌کز برقاچ جاسوسلك نگهبانلغنه محتاج دکلدر .

دیکر جهتدن برآی اولکی قلمرو شاهانه‌کزله بوکونکی ممالك عثمانیه‌یه نظر بیورلسون ؛ اوچ پاچاوره برنظر مطالعه‌دن دیکرینه دفع اولنیوردی . بونلر یکرمنجی عصر میلادیده پایتخت عثمانی‌نك مطبوعاتی نامنی آلامازدی . قلملر صاقلی ، اقتدارلر برجنحه کبی مکتومایدی : صباح استقلال ایله برلکده برفیضاز نشریات باشلادی‌که . . . هرکون اوچ درت یکی غزته چیقیور ، هیچ سمع همایونکزه واصل اولمایان ذکالر ، اهلیتلر هر طرفه توزیع فکر وعرفان ایدییور .

ایشته یارین بلاد محروسه‌کز شایان اداره بر قطعهٔ ارضیه حالنی آلاجق . دون برخراب آباد ایدی ، آنجق بایقوشلره لایق برخراب آباد . . .

پادشاهم ، غائب اولان نمایش ظاهریٔ سطوت وحاکمیتکزه آجیمایکز . بوکا بدل اوتوز میلیون سربست عثمانلینك صمیمی حرمتنی قازانديکز .

جناب شهاب‌الدين

یانغین

برقراکلق کیجه‌ده شدتلی برقره‌یل فیرطنه‌سیله بوغاز ایچنده ظهور ایتمش بریانغین لوحه‌سی کوز اوکنه آلنسون ! برحالده‌که یانغینك آلوی سیاهلی ، قرمزیلی الوان دهشتیله اسکی حکایه‌لرده

کوردیکمز اژدرلر کبی کاه افلاکه چیقمق ایستر. کاه روزکاردن برشدتلی مقاومته اوغرایارق آشاغی سوزیلور، دکزله چارپیشیر؛ مادیاتی بر برینه قاریشدیره‌جق برهیبتله ساحلدن دکزه آتلدیغی کبی دکزدن‌ده قارشیکی ساحله اوغرایه‌جق کبی کورونیر. اطرافه بیلدیزلر قدر شراره صاچار. شهابلر کبی تخته پارچه‌لری، دمیر قیرقلری طاغیدیر. هوادن حتی او آتش مهیبك کنارینه دوشن طامله‌لری دخی بوزپارچه‌سی قدر صغوق برباران مصیبت یاغار طورور. آغاجلر، طاغلر، تپه‌لر کیمی کفنیله آیاغه قالقمش شهید جنازه‌سی، کیمی اوزرینه برسفید استار چکلمش فقیر تابوتی، کیمی طاشلری قیرلمش ده اوزرینه ییغلمش اسلاف مزاری کبی بم بیاض قارلر ایچنده بردهشت. برغرابتله نظرلره چارپار. کیجه‌لك اثوابیله یتاقلرندن اوغرامش برطاقم ضعیف وبیچاره قادینلر چوجوقلر هول جان ایله لرزان اطرافی طولاشیر.

بوحالده ایسه دریانك تلاطم طوفان نمونی ایچنده چالقانوب کلان برقایقدن امداده شتاب ایچون بردلی قانلی دریایه آتیلیر قایقده‌کیلر برباركراندن قورتلمش اولدقلرینه حکم ایدرلر کندی سلامتلری ایچون اوبیچاره‌نك امواج آردسنده یووارلانوب کیتدیکنی نفسلرنجه بربیوك عنایت بیلیرلر، طالغه‌دن زیاده آنك قایغه تقربندن احتراز ایدرلر! خارجده‌کیلر آلوك هرطرفه صارلمسنه نظراً کویا دکزه بیاه برتخته پارچه‌سی آتیلسه دفعه

اوغراشدقلری آتشی تزیید ایده‌بیلیرمش قورقوسیله کوکللی معینلرینه اوقاجق برمدار معاونت هدیه ایتمکه جسارت ایده‌مزلر بیچاره‌نك فیرطنه چاغلدیسیله بربرینه چارپشدقجه تویلری اوپرده‌جك، سیکیرلری قوتندن کسه‌جك برتأثیر مدهش حاصل ایدن فریادلری ده وجودی کبی امواج آره‌سنده غائب اولور کیدر.
شعله‌نك روزکار قوتیله تره‌دكجه طالغه‌لره کوپوکلره باغچه‌لرده‌کی طاغلرده‌کی اغاجلره، قارلره دکزده‌کی قره‌ده‌کی چهره‌لره لباسلره انعطافندن حاصل اولان بیك دهشتلی رنكلر، بیك هائل شکللر آره‌سنده دریا کبی، هوا کبی طاغلری یرندن اوینادوبده اوکنه قاته‌جق قدر شدید بتون دنیایی احاطه ایده‌جك قدر بیوك ایکی خصم غالب ایله اوغراشیر. اوزرینه اهرام قدر طالغه‌لر بیغلیر. هرطرفدن، آلتنده یانار طاغ غلیان ایتمش برمزارستانده‌کی موتا کمیکلری کبی هوایه بیاض بیاض ونقط مدهش کوپوکلر فیشقیریر. کاه تلاطمك هردقیقه‌ده برشدتنه اوغرایه‌رق کرهٔ نسیمك فوقنه چیقمش ایسته‌ین قاصرغه‌لر کبی طوغریلور.
کاه دونه دونه یرك دیبنه کچن سیل منحدر کبی آشاغی‌یه سوزیلور.
هوا اوزرنده تضییق ایدر. جسمنی کرهٔ زمینه بار اولمش جانلر کبی اسفل سافلینه قدر سوق ایتمك ایستر. ینه دریا اوتضییقه مقابله ایدر.

وجودینی مزار قبول ایتمه‌مش کهنکارلر کبی طیشاری آتمغه چالیشیر. آتش آره صره حمله‌سنی بیچاره‌نك بولندیغی طرفه

چویریر. حیاتنی افنا ایچون اوایکی قوۀ غالبه ایله مسابقه‌یه قالقیشیر. هر گردابه طوتلدقجه وجودینه برجلاد کمندی صاریلمیر. هر طالغه ایچنده قالدقجه برکره مزاره گیرر. چالیشه چالیشه سیکیرلری طاقتدن کسیلیر. اوغراشه اوغراشه وجودینی طاشیه‌بیله‌جك قدرتدن قالیر. صولر یوتار ایچی زهر ایله طولار. صغوق جاننه کچر. قانی طوکمغه حیات الندن آیاغندن چکلمکه باشلار فریاد ایدر کیمسه ایشتمك ایستمز! استمداد ایدر کیمسه معاونته کلمز! . . .

حالبوکه قارشیسنده گوزینك اوکنده بوینك اوچ درت اوزونلغی قدر برمسافه‌ده وجودینی ایصیده‌جق آتش جهنم آلولریله یاریشیور!! کندینی قورتاره‌جق انسان اورالری محشر میدانناك برنمونه‌سی گوستره‌جك قدر غلبه‌لك! ! .

هیهات! او آتش ایصتمق ایچون دکل یقمق ایچون اشتعال ایتمش. اوانسانلرك یوزده بری آفتك دفعنه سعی ایدرسه طقسان طقوزی جان قورقوسیله کندینی قورتارمقدن عاجز اولمش، دیوان حشره کیتسه حرصندن مظهر غفران اولان عبادك حیاتنه قصد ایده‌جك جهنمه آتلسه طمعندن آتشلرینی قوینه صاقلایه‌جق قدر دنی اولان برجزؤی‌ده اوبلای طاقتسوز ایچنده ینه قاتلکه غاصبلکه چالیشیور . . .

نامق کمال

اوصانج دقیقه‌لری

کوچوك بر باغچه؛ بر کناری ازلیتك ظلمتلریله اوپوشورکن اوبر طرفی ابدیتك دومانلرنده سیلنیور؛ داغلری وارکه سمالرك نامتناهیلیکنده اوچیور. اوچورومرنده نظرالی‌الابد غائب اولویور. فقط بوکوچوك باغچه، بونامتناهی عالم، شیدی دوم دوز. نه بر تپه، نه بر حفره. هپ دونر، اولدیره‌جك، اولدیرمه‌دن یاشاته‌جق، یاشاتمه‌دن بیقدیره‌جق، هپ اوصاندیراجق قدر دوز، الی نهایه دوز، دوز دکل؛ چوقور، هپ چوقور، نامتناهی چوقور . . . .

. . . کیرلی، صولوق، دونوق بر آیدنیلق؛ آیدینلق دکل، ضیا دکل فقط، سیاه قاراکلقده دکل؛ سنجابی برقاراکلق، هپ کول، دوز، دوم دوز، یکنسق، چوقور برصولوقلق، هپ سنجابی، هپ کول . . .

. . . اینجه، راطب، دائمی بریاغمور؛ یاغمور، خایر، نشئه دکل، شوق وامل دکل. فقط قالین، بوغان، بول، بیقان. اولدرون طوفانده دکل. ایصلاق بریکنسقلق، صولوق بردوزلك هپ‌چوقورلق، کول کبی، هپ‌سنجابی، هپ‌قاراکلق، هپ‌دونوق دوم دوز، اینجه، صانکه برتوز؛ تیزتره‌تن، اوشوتن، تتره‌تمه‌دن

دوردوران ، اوشـوتمەدن دوندران بر یاغمور . نفوذ ایدن برسنجابیلك، برهیچلك، هپ هیچلك . . .

. . . . هپ بوشلق ؛ فقط بوتون کنج قیزلرله ، کنج قادینلرله دولو. کنج قیز دکل، کنج قادین دکل، هپ ایکی قات هپ علیل ؛ آه برر چوجق ، یاشـامادن بویومش ، بویومەدن اختیـارلامش ، جانلی . فقط اولو ، صاغلام ، فقط مریض برر مخلوق، برر امل، برر دومان، برر هیچ هپ هیچ . . . شیمدی هرکوشەده بونلردن برر قافله ؛ فقط متحجر ، فقط متفکر وکریان؛ برکریەکه آقیور . شیمدی نامتنـاهیلکك هرکوشەسنده بونلردن برایکلتی، نقط صامت داغلمش برتوزهیچ، برسنجابی . . . . هرطرفی ایکلتی بر طوفان فریاد. نقط سس یوق. هپسی دوشمش، هپسی یورغون، قالقامیەجق، باغیرامیەجق ، ایکلەیەمیەجك قدر اولمش، بیقمش، هپ بیقمش . . . فقط بوتون بوقیملدامیـان اولولر. بوتون تحجر ایدن قافلەلر هپ کزییور، برباران جولان. برسنجابیلك فرقەسی بردوزلك تموجی ، برروزکارکه هپ دوزغونلق ، هپ رطوبت . هپسی فتورورخاوتك پایانسزلغنده مبهوت ، هپسی بی حرکت . هپسی یورغون ، بوتون صمت ، بوتون یورغونلق . بوتون بیتغنلق بوتون روحم . . . .

برفیرطنه اولسه. فقط بوفیرطنه دکل. برهرج مرج اولسه، بوتون غیای موجودیتك وحشی وسیاه غوللری آزسه. بربرلریله

بوغوشسه‌لر ، بوتون کائناتك اوزرینه سیاه بر نفس آتشین وشدید اوفله‌یه‌رك هرشیئی یکسان ایتدکلری صیراده داغلری قوپاروب بربرینه آتسه‌لر ؛ زلزله‌لر حدتلنسه ؛ ییلدیریملر قودورسه ، سمالر دکزلرله چارپیشسه ، وولقانلر کوپورسه ، نهرلر طاشسه، یرلر چوکسه . . . .

فقط خایر، کونشلر نشئه‌لنسه، سمالر ماویلشسه، روزکارلر غشی اولسه وسن ، ای بکا وقتیله حیاتی سودیرمش اولان یاوروم، سن بنه کولسه‌ك، آه برکره‌جك کولسه‌ك . . .

حسین جاهد

*
* *

دکزك خاطراتندن

بوغاز ایچنده اوکهنه یالینك چورومش تمللرینه هجوم ایده‌رك اولویور ، اولویور ، اولویوردم . بوراده طانیدیغم بر کنج قادین واردی‌که بنـه اونی چاغرییوردم . بن اونك اك اسکی آشناسی ایدم . چونکه او ، قوملرم اوزرنده بیودی . بیاض سینه‌مده سودی . پنجره‌سنه قدر کوپوره‌ن طالغه‌لرمه روحنك سعادت دالغه‌لرینی تودیع ایتدی . قراکلق صولرمه کوز یاشلرینی قاریشدیردی . او سنه کندیمی اوکا هر زمان

يقين بوليوردم . يواش يواش اونى كندمه دها زياده جذب ايديوردم . هر كيجه قفسى قالديره‌رق بكا اوزون اوزون باقاركن اعماقمه طوغرى كلان روحيله برابر وجودى‌ده صو- لرملك درين دراغوشنڭ سرين تحسريله يانيوردى . آرتق هر كيجه اونى پنجره‌سنڭ آلتنده بكلركن بيليوردم‌كه درينلكلرمه دالان متحسر كوزلريله اوزون بياض وجودى‌ده بنم اوله- جقدى . اونى برزمان الكبياض و يوكسك دالغه‌لرملك يوموشاق سرينلكنده تا اوزاقلره كوتوره‌جكدم . و دنيايه صيغميان روحنڭ نهايتسز قوراقلغنى ، آتشنى اوجسز دكزلرڭ تميز روز كارلرى ، نهايتسز دالغه‌لرڭ صغوق بوسه‌لريله سونديره‌جكم . و الڭ نهايت قلبمك الڭ مئى بريرنده انجو ، صدف پنجره‌لرله ضيا و رنكى كولكه‌لنديرلمش برسرايه كتوره‌جكدم . اوراده الڭ دلنشين ، الڭ خوليا پرور چيچكلى صاقلانان انجولى بر دكز « سر » ينه كومه‌جكدم . اونڭ سوكيلى وجودى اوزرنده بن ابدياً جوشار ، آقاركن او . اوراده ساكت . ساكت اويو- يه‌جقدى . بن هر كيجه اوكا بونلرى و دها نلرى سويلركن او ، بنى ديكلر ، ديكلر ؛ صوكره جاذبه‌مدن قورقمش كبى قفسى تتره‌يه‌رك ايندير‌ردى . نقط نه ضررى واردى . بن اونى دائما چاغريوردم . بر كره چاغرديغم . بر كره چاغرلديغى دويان مطلق بركون كلير يوموشاق ، صغوق كوكسمه كومولير .

بر آقشام صولرم سياه ، دارغين ، هر وقتدن دها سريع ،

دهـا آزغین آقوب کیدیورلردی . وهر دفعه‌سـنده اونك
نچره‌سی آلتنده اونی چاغرمقدن فارغ اولیورلردی . اوکیجه
آرقه‌سـنده یالکز اوزون ، بیـاض بر کوملك اولدیغی حالده
نچره‌سنی قالدیردی . نارین ، بیاض قوللرینی ، چپلاق اوموز -
لرینی هر وقتدن زیاده بکا اوزادیوردی . سیاه صغوق صولرم
کوکسنی اکسـه‌سنی یالایه‌رق تا داغینق صـاچلرینه قدر هجوم
ایدرکن او هر آن دهـا ممنون ، دهـا مجلوب وجودینی بکا
اوزاتیوردی . هر کیجه‌نك کوز یاشلرینه بدل بوکیجه قهقهه‌لر
واردی . فقط بو قهقهه‌لرده‌کی آجیلق بوتون بنم وجودمده‌کی
توزلردن دها آجی ایدی . بکا دیدی‌که :

— نهایت مطلق بنی ایستیورسـك دکلمی اسـکی دوستم ؟
بن‌ده نه قدر زماندر سکا کلمه‌مك ایچین کندمله مجادله ایدیور -
دم. هیچ سومدیکم سیاه طوپراقلره اینه‌جکم کونی بکلیه‌بیله‌جك
قدر کندمده متانت ، صبر امید ایدیوردم . بیلیرمیسك ، قاچ
سنه‌در تاریخه برسـنه علاوه ایتدیکمز کونی نصل سـوه‌ردم ؟
بوسنه‌لر برر برر ماضی‌یه کچدکجه اوموزمه ییغیلان حیـات بو
کونی آته‌جنم زمانه برآز دها یاقلاشدیغمی تخیل ایدیوردم .
ظن ایتمه‌که هر سنه حیات یوکم آزالیوردی . خیر هر سنه دها
آغیرلاشیوردی . فانیلرك فانی عد ایتدیکی اوچان مسرتلر ،
کچن ضربه‌لر ، آقیدیلان یاشـلر ، بونلر روحمزده نقدر یر
طوتیور ، ای کهنه دکز . التیام بولان یرلر قانیله‌شیور. آقان

یاشلر قاپانمز ایزلر براقیور . مسرتلر روحك اك مترنم تللرنده دائما کولیور، کدرلر روحك اك کنیش ساحه‌سنده ابدیاً عکس صدا یاپان بر یلدیرم سرعتیله دولاشیور . هیچ بر آن ، هیچ بر حس غیب اولمیور . میلیونلرجه‌سنی یوتوب‌ده بللی بیله ایتمدیکك بو کوچك انسان دنیلن مخلوقلر یوقمی ؟ ای بیل‌که ، ای دکیز ، اك کوچکنك روحنده قاباران حسیات دالغه‌لری سنك نهایتسز درینلکلرکده اولسه طاشاردك !

بو کون بن‌ده روحمك مظلم دالغه‌لرینی سنککیلره مزج ایتمکه کلدم ، سویله ، سویله‌ده بنی اقنــاع ایت ، بنی کندیکه آل . قاچ سنه وارکه بو حیات دالغه‌لرینی مرحمت، حدت ، کوز یاشی قهقهه‌یه قلب ایدرك اطرافمه آقیدوب کیدییورم ؛ فقط دائمــا بوغدار حیات بتون استعداد یأس ومسرتی ایله روحمه‌دولویور. روحمده طاشیور . آنلر ، کونلر آیلر اوچوب کیتدکجه بن‌ده حیــات یوکنی یوقلغه فیرلاته‌جق زمامك تقربیله سرخوش اولیوردم . بعضاً اون ســنه‌لك حیاتی یارم ســاعتده اسراف ایدییورم. بعضــاده آیلرجه یشامغی اونوده‌رق سورونیورم. فقط الملر ، عذابلرله دویمش ، یأس ویالانلرله طاشمش اختیار روحمــه رغماً کنج بر وجودم وار . اونك ایچون طوپراقلره اینــه‌جکم کونی بکله‌مك اوزون ، فضله اوزون کله‌جکدر . اوله‌مه‌ییکز ، سوکیلی صولر ، بلکه سزه بو آقشــام کله‌جکم . چونکه آرتق یتیشیر. کندی روحلرینی دیدیکله‌ین، طرناقله‌یان،

ایصیران بویالانجی انسانلرك اوكمه قوردقلری طوزاقلرله حیات یولنده آیاقلرمك پارچه‌لنمسی یتشـمیورمش كبی ینه اونلر اك معظم و علوی دویغولرندن الك سـفلیلرینه قدرسنی معكس ایدییورلر . بو قدر شـدتله متفرد ، فقط اطرافنده‌كی بتون سفالتلره قارشی مهتز اولان بنلكم شـیمدی بلكه اون ، بلكه یكرمی سنه‌لك حیات یوكنی فیرلاتوب آتمق ایستیور .

سن بردقیقه‌ده بنی ابدیاً اویوده‌جغنی سویلیورسك اویله‌می؟ طور ، بكله شیمدی كلیورم .

بیاضلی قادین برقاچ دقیقه غیب اولدی . صوكره اكلدی ، اكیلدی . قورقاق برفیصلدی ایله صوك آرزوسنی تودیع ایتدی . دیدی‌كه :

— بیلیرمیسـك بن سـكا كلیركن ایكنجی « بن » لكمی بوراده براقیورم . انسانلرك حسلرینه برر وارث اولدقجه عدم یوقدر . بن كیدركن آجیلرمی اوكا براقه‌رق كیدییورم ؛ بكا ایتدیككك لطفكارلغی اوكاده ایدییورمیسـك ؟ اونی چاغیرر ، بنم دیكله‌نن قوللرمك كتیریرمیسك ؟

شیمدی بوقادین دریتلكلرمده اویویور . فقط اسكی یالینك پنجره‌سندن قومرال برچوجق هر اقشام بكا اكیله‌رك :

— آننه ، آننه . دییور .

بیلیورم كه چوق كچمه‌دن اوده بكا كله‌جكدر . چونكه بر كره چاغیردیغم . بركره چاغرلدیغنی طویان مطلق بر كون كلیر صغوق ، یوموشاق كوكسمه كومه‌لور .

خالده صالح

« عمرك چوجقلغی »

والده وارنه‌لی اولدیغندن بر آره‌لق صله آرزوسنده‌بولندی. داییمز احمد اغا ذاتاً دائما تجارتله استانبوله کلیر کیدردی ، بزده مسافر اولوردی . پدرم والده‌یی ، برادری ، بنی کندیسنه تودیع ایده‌رك وارنه‌یه کوندردی . او زمان بن یدی یاشنده ایدم . قرق کون قدر وارنه‌یی ، باغلرینی کزدکدن صوکره ینه داییمزله برابر استانبوله عودت ایلدك .

وارنه‌ده برسراج عمر اغا وار ایدی‌که اهالینك شهادتیله ثابت اوله‌جغی اوزره پك ایی بر آدم ایدی . پدر اونکله غائبانه مخابره ایدردی . بربرلرینه هدیه کوندررلردی . وارنه‌ده بولندیغمز اثناده رفیقه‌سی بزی بالدفعات خانه‌سنه دعوتله پك چوق اکراملر ایتدی .

بو اوبر یوقوش اوزرنده بولندیغندن مملکتك (قوملق) جهتنه نظارت کامله‌سی وار ایدی . بن ذاتاً دکز سیاحتی کبی دکز تماشاسنی‌ده پك‌سورم. اورادن کورفز ایله قارشیکی‌طاغلری، باغلری غلطه بورنیله آچیغنی سیر ایدش زیاده‌سیله خوشمه کیتمش اوملی‌که استانبوله عودتمزده وارنه‌نك خیالی اشغال ایتمکده اولان مواقع لطیفه‌سندن بری‌ده عمر اغانك خانه‌سی ایدی . بندن بیوك اولان اوغلی سلیمان افندیدن پك چوق

التفات کوردم ، خاطر نشانمدرکه بر کون ینه بو اوه دعوت ایدلمش ایدك . کیتدك . سلیمان افندی‌ده اوراده ایدی . باغچه‌ده سائر آغاجلر اولدیغی کبی برده الما آغاجی وار ایدی‌که کماله کلمش اولان میوه‌لری اوك اوکی آچیق صفه‌سندن دوشیریله - بیلیردی . بو آغاجك آلتنده کزنمکه باشلادق . بر آره‌لق سلیمان افندی غائب اولدی ، مگر صفه‌یه چیقمش . آغاجی صارصمغه باشلادی ، برده باقدم‌که الما ایله قاریشیق زردالو دوکیلیور . بردن بره الما آغاجندن زردالو دوکلسنه برمعنی ویره‌مدیکمدن حاصل اولان ممنونیتم حیرت آمیز اولدی . صوکره‌دن آکلادم‌که سلیمان افندی آغاجی صاللادیغی صیره‌ده بنی زیاده تلطیف ایچون بریاندن‌ده آووج آووج زردالودوکمش . او منظره بکا پك اکلنجه‌لی کورندی . حقیقةً باشقه برصورتله بوندن زیاده بنی ممنون ایتمك ممکن دکل ایدی .

پدر برعید اضحانك ایلك کونی صباحلین نمازدن عودتنده کندیسیله والده ایچون آماده بولنان ایکی قرباندن برینی ذبح ایتدی . دیکلنیر کبی بر از طوردی دیکرینی ذبح ایتمکسزین وجودنده برطاقتسزلك حس ایتمکده اولدیغنی بیان ایله یوقاری صفه‌یه چیقه‌رق مندرك اوزرینه اوزاندی . حمی ایمش . دوشکه یاتمغه مجبور اولدی . طبیبلر کتیرلدی . باقدیرلدی . مفید اولمدی . اون بر کون صوکره ارتحال ایلدی . ادرنه قپوسی خارجنه دفن ایدلدی .

کیفسزلکی اثناسنده برکون بنی دوشکنك یانه چاغیردی. الیله یناغمی اوقشادی صکره برقولمی دیرسکمه قدر صیوادی. دقتله باقدی. یانمزده بولنان والده‌یه خطاباً :

« نه‌قدر ضعیف ! »

دیدی . والده :

« چوجق . »

جوابنی ویردی ،

او یاقیشقلی یوز صاپ صاری اولمش ایدی . کوزلرینك بیاضنده‌ده صاریلق کوریلیوردی . بردن بره باشی اوجنده آصیلی بولنان قامایی ایستدی . والده قالقدی . کتیردی . ویردی . پدر صول الیله قینك آشاغی طرفندن طوته‌رق صاغ الیله قامایی کوجلك ایله چکه‌رك صییردی . بز متحیرانه سیر ایدیور ایدك . قامایی هوایه طوغری قالدیره‌رق بر پارچه اویناتدی ؛

« بن شهید اولمق ایستردم ! »

دیدی . والده آغلامغه باشلادی . بن‌ده آغلایه‌رق آشاغی ایندم .

معلم ناجی

زراعت، تجارت

زراعتله تجـارت موجودات مدنیه‌نك ظواهریدر علمك ، معرفتك عملیاتیدر. زراعت طوپراق قازوب الماس چیقارمقدر. تجارت تیمور صاتوب آلتون قزانمقدر .

طبیعتله صنعتی بر بریـنه مزج ایتمك زراعتله تجارتدر .

تجـارتگاه اولان بلاد ، دنیـانك اڭ بیوك شهرلریدركه زراعتگاه اولان اراضی هپ اونلرك جوارنده بولنور. او بلادك، او اراضینك هر بری زراعت وتجارتدن استحصال اولنان منافعك براهین متنوعه‌سنی احتوا ایدر .

زراعت تجارتك ابتداسیدر. تجارت زراعتك مقتضاسیدر. ثروت و بركت ایسـه بوایكی فعل خیرك نتیجهٔ بی نهـایتیدر . زراعت اقدام ، تجارت موفقیت ، ثروت مكافاتدر .

زراعت بر صحرادركه تجارت سایه‌سنده بر باغچه حالنه كیرر ، تجارت بر باغچه‌دركه زراعت فیضیله محصولدار اولور .

ثروت بر دفینه‌دركه اكثریت اوزره او باغچـه‌نك آلتنده ظهور ایدر .

برچفتجی منسوب اولدیغی دولته بر عسكر نفری ، بر علم طالبی قدر خدمت ایتمكه كافی بیلنمشدر .

ارباب زراعت آثارینی صفحـات زمین اوزرینه یازمش

ادبای طبیعیه‌در. برساقسی چیچك زراعتدر. برنباتات سرکیسی ینه زراعتدر . باغچوان استاد قدرتك خامهٔ ذی حیاتیدر .

برتاجر متعلق اولدیغی عائله‌یی ، تجار منتسب بولندیغی امتی احیا ایدر .

کوچك بردکان ویا بر او تجارتدر . بیوك برفابریقه ویا بر شهرینه تجارتدر . بر زراع تراب اوستنده اولان محرراتنه هر یرده قارء بولور .

بر تاجر دنیانك هیچ برطرفنده اجنبی قالماز.

زراعت وتجارت مکتبندن چیقمش بر آدم ایچون موتدن بشقه حائل وهائل یوقدر .

شعر فکردر . زراعت وتجارت فعلیاتدر . فکر هریرده صاتلماز . فعل هر یرده کچر . برکتاب دائما آکلاشلماز . برتارلا دائما آکلاشیلیر . ارباب تدقیق زراعتله تجارته اوقدر اهمیت ویرمشدرکه بوکون زراعته فن ، تجارته علم اطلاق اولنیور . بوفن ایله علمك کتبه وکتب و مکاتبی واردر . اوکتابلری اوقویان ، او مکتبلردن چیقان موجوداتی مطالعه ایدر . مطالعه‌سی‌ده هر نظرده هم نفسنه ، عائله‌سنه فائده‌بخش اولور ؛ هم ابنای جنسنه .

عبدالحق حامد

شاعر

شاعر نه‌در ! « طبیعتك اك سودالی زمانلرنده‌کی حزین حزین تبسملرندن یرادلمش بر مخلوق ! » . . . خنده‌لرنده ـ گلده شبنم کبی ـ گریه اثرلری ، گریه‌لرنده ـ بلوطده قوس قزح کبی ـ ابتسام علامتلری کورینور . طبیعته هر مخلوقدن زیاده اسیر ایکن طبیعتك فوقنه چیقمق ایستر . کندی وجو- دینی لایقیله اداره‌یه مقتدر دکل ایکن کرهٔ زمینی ایکی ضعیف قوللریله سوروکلیه‌سوروکلیه بشقه برنقطهٔ فیضه، بشقه برمرکز کماله کتورمکه چالیشیر . بوقدر طاقت کلز اقدام ایله تاب وتوانی کسیلنجه یا قفسده سیاه پرده‌لر ایچنده محبوس اولمش اولان بلبللرك نغمه‌سی قدر حزین ، یا کره‌دن تنفسه کافی هوا بولنه‌میه‌جق درجه‌ده آیریلوب حدتله اشاغی سوزیلان شاهینلرك صداسی قدر آجی فریادلره باشلار . ایشته شعر اودورلو فریادلر ، شاعر ایسه او مزاجده، اوفطرتده یرادیلان بی‌چاره‌لردر. یالکز اون بش هجایی افاعیل وتفاعیله توفیق ایتمکه ، یکرمی سکز کلمه‌یی بربرینه قافیه یاپمغه مقتدر اولانلر دکل !

کمال

*
* *

خطبهٔ پیغمبری

رسول اکرم بر جمعه کونی کندی دوەسنه بندی ویوز نفر اهل اسلام ایله قبادن قالقدی ، و نفس مدینەیه عازم اولدی . اثنای راهده صول طرفنه میل ایله بنی سالم بن عوف یوردنده رانونا دنیلان وادینك اوست طرفنه ایندی واوراده غایت بلیغانه برخطبه اوقویوب جمعه نمازی قیلدی .

خاتم الانبیا حضرتلرینك اك ابتدا قیلدیغی جمعه نمازی بودر و ابتداکی خطبەسی اودرکه خلاصه وجه ایله ترجمەسی وجه بوراده ایراد اولنور .

رسول اکرم قالقوب حق تعالی حضرتلرینه لایق اولدیغی ایله حمدوثنا ایتدکدن صکره بویله بیورمشیدی :

«ای ناس، صاغلغکزده آخرتکز ایچون تدارك کوریکز. محقق بیلیرسکزکه یوم قیامتده هر فردك باشنه اوریلەجق وچوبانسز براقدیغی قیونندن صوریلەجق . صکره جناب حق اوکا دیەجك ، اما نصل دیەجك ؟ ترجمانی یوق ، پرده داری یوق، بالذات دیەجككه: سكا بنم رسولم کلوبده تبلیغ ایتدیمی ؟ بن سكا مال ویردم ، سكا لطف واحسان ایتدم ، سن کندك ایچون نه تدارك ایتدك ؟ او کیمسه دخی صاغنه صولنه باقەجق، بر شی کورمیەجك . اوکنه باقەجق ، جهنمدن بشقه برشی

کورمیه‌جك . اویله ایسه هرکیم‌که کندیسنه ولوکه بریارم خرما اولسون آتشدن قورتاره‌بیله‌جك ایسه همان اول خیری ایشلسون . اونی‌ده بوله‌ماز ایسه باری کلمهٔ طیبه ایله کندیسنی قورتارسون . زیرا اونکله برخیره اون مثلندن یدی یوز مثلنه قدر ثواب ویریلیر .

« والسلام علی رسول‌الله ورحمة‌الله وبرکاته » .

جودت پاشا

سن ، دائما سن ....

ایشته آیلر کچیورکه تحقیر ایتدیکك زواللی عشقمك بوتون احتیاج انتقامیله جبر قلب ایتدیکم حالده سنی اونوتمق ، پیوستهٔ سراب اولمق قدر امکانسز قالیور .... اختلاجات غرام ایچنده کچه‌رك ابدیته قاریشان دقیقه‌لرك خاطرهٔ غسونکارینه‌راجع برطاقم تحسسات آتشین ، پیش تخیلمده حادثات ماضیه‌نك خطوط مشوشهٔ اشکالنی چیزمکدن برآن انحراف ایتمیور .... بنم متمادی صواعق هجرانه مقر ، موجودیتم مألوف کانون کدردر . لیال تار حیاتمده بردقیقه ، برثانیه عذاب خیالندن منزه قاله‌بیلسه‌م ، مفکره‌مده سنی اونوتولمغه محکوم وجودلرك طبقهٔ نسیانه آتمغه موفق اولسه‌م ، برابر کوتوردیکك خولیای سعادتمك تسلیٔ

عودتيله بلكه مستريح ياشار وبونى معنوياتمك خيانتكه قارشى بر غلبهٔ انتقامى عد ايده‌رك سوينيردم . فقط افسوس ! . . . نه احتشام مظنون استقبال ، نه‌تخيلات خوارق حال آجيلرمى ديندير مكه ، كوزياشلرمى سيلمكه ، فكرمى لاقيدى‌يه سوق ايتمكه كافى دكل .

دنياليلره غايهٔ عروج اولان درجات مشعشعه ، نقطهٔ نوار سعادت ، عندمده خضيض مذلت قدر مظلم ، جوف زندان قدر بى ضيا صانكه حشيت زار برمزاردر . آلايش مكونات ايله رفاه حيات فرارى برنظر سحاركك خاطرهٔ تخيلى آلتنده تارمار . . . . . يالكز سن ، بوتون عظمتلرك ، بوتون كوزللكلرك ، مستثنى پريلرك فوقنده سن ، سن لايزالسك .

اوخ . . . شبهه ايتميورم . حتى امينم كه بركنج قلبنك بتون صفوت بكارتنى چالدقدن ، وهيچ لايق اولميان برينه بهيمى برحس ايله حق مالكيت ويردكدن صكره بويله بى‌نهايه شب ديجور غمى صباح تأثره ايصال ايدن بى‌تاب خسران بر خسته روحك اينلرينى ديكله‌يه‌جك ، جريحهٔ اشتياقنى تداوى ايده‌جك وقته صاحب دكلسك . وبتون انطاق ايدلمش كوز ياشلرندن تركب ايدن بولسان فرياد صماخ التفاتكده برجاى قبول برنوازش بوله‌ميه‌جق . زيرا يادى بيله قلبمى پارچه‌لامغه كفايت ايدن ماضينك لوايح مطردهٔ صافيانه‌سنى حساً ياشامقدن ظن ايدرمكه ايكره‌نيورسك! شبهه يوق كه برصدقهٔ تأمله شايان

کورمدیکك بوقلب علیلك صدای اسارتنی یبانجی بوله‌رق روحنی حس ایتمیه‌جکسك . بلکه اوزاق زمانلره عائد برقاچ نشاید استهزا فکریکی بولوطلاندیره‌جق وسن درحال غیر محسوس براووف شکایتیله سیلکینوب ضابطهٔ وجداننده ومحاکمهٔ حقیقتدن قاچه‌جقسك . . . . . . آره‌مزده ایشته بویله درین اوچورومل ابدیاً پایدار اوله‌جق .

استانبولك بوغوجی صیجاقلرینی تمثیل ایدن بو اضطراب آور کیجه‌نك قعر مظلمنده اینجه برمومك سطوح مقابله‌یه مختفی ظلمتلرله چارپیشان مختلف ضیاسنك لطف اعانتنده ترجمهٔ بحران حسمه دموع اشتیاقله چالیشیرکن احتمال سن : بویاز اقشامنك چیچك قوقولریله مشبوع موسیقیٔ حزینی دیکلیه‌رك شمدی یورغون وپرنشوهٔ شباب اوزانمش آسوده بردورهٔ خواب حظوظ ایچنده‌سك . نکهبانك برغازهٔ رنکین یاخود نفخات بهار ایله رقصان برغصن زمردین .

احتمال برمحیط ذوق ایچنده بویانسك . اوقدر شادانسك که کائنات محبتکدن اخراج ایتدیکك بو سفیل موجودیتـه کولیورسك . اونی قطره قطره تسمیم ایتمکده ، قهر انفعالکله اولدیرمکده مصرك قدیم وغدار آلههٔ حسنه عائد برحس انشراحك وار ، . . . .

فقط ضرر یوق . . . ادوار قدیمه‌ده اساطیری کوزللکلری تشخیص ایدن وه‌نوسلره کورمدن تعبد ایلینلر ، اونامه هیکل

یاپانلردن هانکیسی مظهر آمال اولمش ؟ . . جوهر سودا ایله مشبوع اوبویوك روحلرك نشانهٔ عشقی یاپرقاچ مصرعك سینهٔ محرمیتنده ویاپرطاش کتله‌سنك سطح باردنده کیزلنمه‌مشمی ؟.. سن‌ده بنم وه‌نوسم اول ! اویله صامت ووقور . تختگاه غرور حسنكدن بولندیغم منسی زمین عجزه برنظرهٔ مرحمتكك انعطافنی بیله بكله‌مم . چونكه ظلمت افتراقدن طوغان زهرهٔ حقیقتدن اکلایورم که اومشئوم یوم تباعدی تعقیب ایدن اوتوق بر خوف عودتك لرزهٔ عصبیتی کچر کچمز پررخاوت برمحیط تجدد واذواق ایچنده بنی قطعیاً دوشونمه‌دك وکومدك . اون آلتی یاشنك بوتون تجربه سزلکلریله پیش صافیتکده برساحهٔ شعرآکین استقبال عرض عبودیت ایتدی . سن آرتق اونك معقبیسك؟

آه! . . . تحمل ایده‌میه‌جکم یاربی ! فقط سن بونی یاپه‌بیلمیدك؟ بوجنایتی ایجاد وارتکاب ایده‌بیلمك ایچون هانکی سائق موجوددی ؟ . . سکاروح وقلبمدن برجناح صحابت ، کنجینهٔ حیاتمدن برکتلهٔ ثروت فداسنه شتاب ایتمشکن بونانکورلکی نه‌دن قبول ایتدك ؟ . . سویله نه‌دن قبول ایتدك ؟ . .

صلاح الدین جمال

*
* *

صنعت مشکل ایسه‌ده مؤاخذه‌ده آسان دکلدر

« حسن آصف » امضاسیله (معلومات) غزته‌سنه بر منظومه

کوندرلمش .. غزته‌نك تنقیدجیسی منظومه‌ده بر طاقم قصورلر بولمش .. ازجمله بر بیتك « مقتبس — عبث » قافیه‌لرینه اعتراض ایتمش .

صاحب منظومه تنقیدجینك اعتراضاتنه جواب ویرمك ایسته‌مش ... هربرینه بر شی دیدیکی کبی « مقتبس — عبث » قافیه‌لری بحثنده — بو درلو قافیه‌لرك جوازینه دلیل اولمق اوزره — (قافیه سمع ایچوندر) سوزینی بنده‌کزه عطف ایله اورته‌یه قویمش ... تنقیدجی‌ده قافیه مسأله‌سنه متعلق اعتراضاتنی تأیید یولنده (علم القوافی) نك بعض احکامنی نقل وایراد ایتدکدن صکره غایت ادیبانه .. زیاده‌سیله ظریفانه برادای مخصوص ایله : « کهواره‌یی ذره‌یه بیك کره تقفیه ایتمکدن قورتولامازسکز » بیورمش

آفرین ! ...

§

حسن آصف بك — که ذاتاً معارفمز اولیان هوسکاران ادبدندر — ترتیب ایتدیکی مجموعهٔ اشعار ایچون بنده‌کزدن بر تقریض طلبنه کلدیکی زمان دفتر اشعارنده کوزمه ایلیشن «مقتبس — عبث » قافیه‌لرندن طولایی «بودرلو قافیه‌لری قبولده مشکل پسند اولانلر تردد ایدرلر . فقط قافیه‌نك لطفی سامعه‌یه عائد اولدیغیچون بن تجویز ایدرم » دیدیش اولدیغمی تخطر ایدییورم .

(معلومات) منقدی بنده‌کزه نسبت ایدیلن بوسوزی یوقاریده یازلدیغی وجهله معناسزلقله توصیف وبو جملهٔ جمیلهٔ توصیفیه‌یه دیکر جمل لطیفهٔ تزییفیه‌یی‌ده تردیف خصوصنده خیلیجه مساهله کارلق ایتمش وبویله مباحثات ومعارضاتده سوز بشقه‌سنه انتقال ایتدیرلدیکی حالده اکا بلا موجب بر حصهٔ تحقیر وتزییف چیقارمقدن اجتناب ایتمك لوازم ادب وانسانیتدن ایکن منقد متفرد بو لازمه‌یه مراعاته‌ده لزوم کورمه‌مش !

ینه آفرین دیه‌لم ! ...

§

(معلومات) منقدینك ترکجه‌شعرلرده واجب‌الاتباع وقابل‌التطبیق ظن ایتدیکی (علم‌القوافی) مبرهن — مطنطن کبی، مکدر — محقر کبی، اسلم — اعظم کبی، خصوصاً لازم — عازم کبی کلمه‌لرك تقفیه‌سنه مانع اولمسه کرك . حال بوکه کوزل شعرلرك... پارلاق منثورلرك فکر ووجدانی معناً حقیله ممنون ایده‌جکلری کبی سامعه‌یی‌ده لفظاً تماميله مطیب ایده‌جك صورتده اولمسنی آرزو ایدن ذوق آشنایان ادب (علم‌القوافی) نك جائز کوردیکی بو درلو قافیه‌لری مقبول عد ایتمیورلرده مثلا :

« بوشدر اول سنبله پر دازیٔ اخلاق حسن
« اهل میزان سنی بیلمزمی نه عقرب بسین سن ؟ !

« هيچ ایگن هیچ لیاقتده نقیضده غریب ! .
« ایلیش ایسترسه‌ڭ اکر قافیه‌یه هپسین سن ! .
بیتلرنده‌کی قافیه‌لری خوش کوریپورلر ! .

§

معلومات منقدینڭ بنده‌کزه راجع اوله‌رق سویله‌مش اولدیغی سوزلره مقابل افاداتم بوراده بیتدی . آشاغیکی بر قاچ لاقیردی ایسه شو سطرلره امالهٔ نگاه التفات بیوره‌جق ارباب وجدان وعرفانه مخصوصدر :

نفائس ادب — که بدایع افکارده دییورز — نتیجهٔ فن دکل محصول صنعتدر . فندن مقصد علوم لسانیه ایله شعره ، بلاغته ، تحسین کلامه متعلق اصول واحکام مقرره‌در . . . . صنعتدن مرام محاسن غیرمتناهیه‌یه مظهرومکمن اولان آهنکزار طبیعت کلیه‌ده جلوه نمای ظهور وخفا سرائر حسن صورومعنویدن صنعتکر متفکر و متحسسڭ وجدان مشغوفنه منکشف . . طبع شائقنه ملهم صور بدایع غیر شایعه‌نڭ مهارتپرورانه تقلید وتطبیقنه واقفیتدن عبارتدر .

فن صنعتی تقلید ایله قابلیت کمالنی تحدید ایتمك ایستر . صنعت ایسه ممکن اولدیغی قدر طبیعتی تقلیدایله دائما متعالی اولمغه چالیشیر ! .

§

اثر واردرکه فنه تمامیله موافق اولدیغی حالده سرائر آشنای

صنعت اولان ذوق سلیم اربابنجه شایان اعتبار اولمقدن مهجوردر. اثروار درکه فنه آزچوق مغایرتیله برابر ادبیات نفیسه‌دن معدود اولدیغی حیثیتله — شعر و بلاغتك اصول وقواعدی معین فن نتیجه‌سی دکل اعتبات واختیاراتنده سربازاولان صنعت محصولی اولمق لازمکله جکنی ادراك ایده‌مین محدودالذهن دانشمندلردن ماعدا — معنا شناسلر ایچون بدایع آثاردن اولق اوزره منظوردر.

کرك منظوم اولسون، کرك منثور اولسون ادبیات نفیسه‌دن معدود اوله‌جق محصولات افکارك اوصافنی، مزیاتنی، خطاـ یعنی، تشخیص وتقدیر — ایضاح وتقریر ماهیت شناس صنعت اولمغه . . ماهیت شناس صنعت اولمق ایسه ؛

تتبعات کهنه‌دن چوب طبیعته باق
نه دیر حقایقه مرآت اولان کتاب دوشون

خطاب امتیاز بخشاسنه احراز قابلیت ایتمکه متوقفدر.

§

« مؤاخذه آسان ایسه‌ده صنعت قولای دکلدر » حقیقتی فضیلتك یکدیکرینه نسبتنه واسته‌در. یوقسه حد ذاتنده مؤاخذه بر صنعت مشکله‌درکه بونده تأمین موفقیت ارباب معرفتدن بلکه بیکده برکشی‌یه بیله نصیب اوله‌میان فضیلتلردندر.

نوبنو کورلمکده اولان آثار ودلائلیله‌ده ثابت اولمش حقایقندرکه معلومات سطحیه‌لرینی تعمیق ایله تتبعات محدوده‌لرینی توسیع ایده‌مامش... منظورلرینك هر جهتنه بردن تنقید نظره

مقتدراولمق، هر جانسدن اولان وياخود آره‌لرنده مناسبات كليه بولنان شيلرك برندن ديكرينه سرعت انتقال ايله انجه انجه فرقلريني درحال فهم وجزم وتعيين ايتمك ، هر مسأله‌يي ايي واطرافلي دوشونمك ملكهٔ فكريه وحسيه‌سني اكتساب ايله‌مه‌مش ... فنون ادبيه‌نك الاتدن عبارت اولان صنعتك ايسه بشقه بر فضيات اولديغني ونتيجهٔ صنعت اولان بدايع فكريه‌نك تقدير ماهياتي آلاتك صورت استعماله حصر نظرله دكل اجتعيك احكام عموميه‌سنه تطبيق نكرايله قابل وثمره بخش اوله‌بيله‌جكني تعميق تفكرات وتتبعات ايله بالتتين اكلايه‌مامش وعلى الخصوص تحريات وتدقيقاتده فكر حكمتي رهبر حسن طبيعت ، حسن طبيعتي قائد فكر حكمت ايدينه‌مه‌مش اولانلر مؤاخذهٔ ادبيه‌جه يارينندن صكره پايدار اوله‌بيله‌جك آثارمعرفت وجوده كتيرمكه موفق اولامازلر .

آثار عاديهٔ ادبيه مؤاخذه نقطهٔ نظرندن شايستهٔ نكاه التفات دكلدر . آثار متوسطه ايچون ارباب تميزك (شويله‌در.. بويله‌در . . شوراسي شويله اولملي ايدي . . بوراسي بويله اولملي ايدي) يوللو كفت وكولري مؤاخذه دكل. هربر اديب ايچون معلوم اولان ويامعلوم اولمسي لازمكلن احكام فصاحت وبلاغتك تطبيقاتندن عبارت اولمقله برابر — مادامكه مبتديلرك نوهوسلرجه مستلزم منفعتدر — ينه بر معرفت ، ينه بر خدمت صاييلير ، آنجق بو معرفت بر مسخره‌لغي . . بو خدمت بر

مضرتی منتج اولمامق ایچون تطبیقجیلکی درعهده ایدن تنقیده جیلرك مقرر ومعلوم اصول واحکام دائره‌سنده ادارهٔ افکار واقلام ایده‌درك حد اقتدارلرندن خارج مسئله‌لره سوق مطالعه‌دن اجتناب ایتملری اقتضا ایدر .

(لمعه نثار) ترکیبنی (نثار) مرجه اولدیغی ایچون یاکلش کورمك . . (چون) ادات تشبیهی مجرد بریسی اویله دیمش بولندیغی ایچون ناروا صایمق – حقلرنده برحکم قطعی ویرمك درجه‌لرینه قدرچقیشمامق شرطیله — بوتنقیدجیلرجه موضوع بحث ایدیله‌جك شیلر عدادینه داخل اوله‌بیلیر . آنجق – شعرده قافیه اولدیغی زمان نه فائده واردر . اولمازسه نه ضرر ترتب ایدر . . اساساً قافیه‌نك ماهیتی نه‌در . . احکامی نه‌دن عبارت اولمق لازم کلیر . . بونك لطفی نره‌یه عائددر؟ — مسأله مشکلهٔ حکمیه‌سی کبی تقدیری اربابنه عائد مسائل معضله‌یه‌ده مداخله ایدن تنقیدجیلر هیچ امید ایده‌مم‌که مسلکلرنده فیضیاب ترقی ونائل تحیز وتمایز اوله بیلسونلر ! .

دقت بیورلسون‌که شو (تمهیداتك) یانی باشنده — ترکك شعرنده‌کی قافیه‌لری رد ایدرکن عربك (علم القوافی) سندن دلیل کتیرمکده‌کی غیرت دانشمندانه نه درجه‌لرده عاجز ومحقر قالیور ! . وعلی الخصوص — قافیه‌نك لطفی سامعه‌یه عائددر — حکمت نظریه‌سنی! ابطال ایتمك ایسترکن: « قافیه قولاق ایچوندر کبی معناسز لاقردیلره حوالهٔ سمع اعتبار . . . » یوللو قبا

جناسلر یاپمقده‌کی معرفت سفله پسندانه نه درجه‌لرده مفتور
ومکدر کورینیور .

رجائی زاده
محمود اکرم

§

مقبر مقدمه‌سی

مقبرکه آثار موجوده‌نك اك اخیریدر، فنا بولمش بر وجودك
بقاسی ایچون یاپیلدی . مقابرده مندمج اولان معالیء شعریه‌دن
مقبرده بر اثر بولنمدیغنی بیلیرم . مقبر بر فریاد تحسری شاملدرکه
هیچلکه مستند اولدیغیچون مطالعه‌سندن حاصل نتیجه‌ده هیچدر
لکن نجه بر شیدر .

اوت بو کتابی یازل مطالعه ایدن فکر بر قبرستانی طولاشمش
اولور وقبرستانده واقع اولدیغی کبی هیچ برشي آکلایه‌رق
ایچندن چیقوب کیدر .

بو کتابك مقدمه‌سنی کورمکله نتیجه‌سنه واقف اولمق یاخود
مندرجاتی اوقومقله اسمنی دوشنمك بردر . بو کتاب قبرستانده
یازلدیکه بدبخت مؤلفنی انی طانیانلره کدر، طانیمیانلره ایسه کلال
ویریر . تأثراتمی یالکز کوکلمده صاقلامق یاخود یازوبده باصد
یرمامق ممکن بلکه‌ده اولی ایکن بوصورتده میدانه چیقارمق
لازمي ایدی سؤالي وارد اولورسه آنك جوابی حاضردر .

وادیٔ سکونته دوشنلرك اجسادندن مرور زمان ایله بر آووج طوپراق قالدیغی کبی کوکلده اولان اك عزیز بر یادکاردن‌ده مرور زمان ایله بر بایرسز خیال قالیر .

بن اوخیاله قانع دکلم .

کتابی یازوبده اوراقم ایچنده حفظ ایتمك ایسه افکارمتأیسه یاخود اعضای میته کبی پریشانلغنه خدمت ایدر .

بن اوپریشانلغه تحمل ایدمم .

یاکتابی میدانه چیقارمق یوقاروده امید ایتدیکم کبی بقاسنه‌می خادم اولاجق ؟ اوده دکل . مقبر هیچ اولمازسه بندن زیاده معمر اوله‌جقدر . ایشته بونك ایچون نشر اولندی .

کوکلده‌کی فریاددن یاپیلمش بر مزاردرکه محتویاتنی طاشلره یازلمش سوزلر کبی ایسترم . هیهات ! . . .

مقبرك حاوی اولدیغی فریادلر آیری آیری بر طاقم تعبرلردر . فقط بونلرك هپسنده یالکز بر وجود دفین بولنیور . اووجود ایسه بکا سودیکم بریوزده تجلی ایدن انسانیتدر .

بن بوکتابی کندم اوقویه‌یم دییه یازدم . زیرا حسیاتمه اشتراك ایده‌جکلر نادر بلکه برقاچ نوادر اولاجغنی بیلیرم .

برده ذاتاً کیمسه‌نك شریك تأثرم اولمسنی ایستمم قورقارمکه اواشتراك تجربه‌یه متوقفدر . بن ایسترمکه حالنه آغلادیغم بیچاره ایچون یالکز کندم آغلایم . بویالکزاق بك بیوك برعذاب اولدیغی ایچون بکا دین تسلیت کلمیدر .

مطالع كوروركه بومقدمه دخی كندم ایچون یازلمش بر كتابه بكزه‌دیور . كچه‌لم .

مقبرك برطاقم تكراراتدن عبارت اولان محتویاتی یالكز برلاقردیدر . اولاقردی ایسه یالكز مزاردر : بتون آوازه‌لرك نتیجه‌سی یالكز صوك نفس اولدیغی كبی .

مقبرك آثار سائره‌م كبی فنا بوله‌جغنده شبهه‌م یوقدر . ذاتاً تأثرمك محافظهٔ شدتنه ابدیت بیله كفایت ایتمز . مؤلف خالقنك حضورینه یوركندن بویاره‌نك قانلری جریان ایده ایده چیقه‌جقدر .

بعض قلبلرده كدرله سرور بربرینه جانشین اولاماز . قلب واردركه پرورده‌ایتدیكی حزنی دنیانك اولانجه حظ ومسرتلری ازاله ایده‌مز . ینه‌ده اوحزن هیچ بر مسرورینه مانع دكلدر . بعض كوكللرده ایسه حزن ومسرت مجتمع بولنور . برحزنده صفابولنمسی بر تبسمك كدرانكیز اولمسی بوندندر . فقط ینه قلب واردركه محافظه ایتدیكی كدری سوینج تزیید ایدر . بنم كدرم بو اكداردندر .

كدرمك آرتمسی ایچون سوینمك ایسترم . بونی كیمسه‌لره اكلاته‌مام . بو حسك لسانی آكلاشلمقدن بریدر ، سكوت ایده‌لم .

فقیرك براثری اولدیغیچون مقبری شعر دییه تلقی ایتمك ایستیان اوقورسه مطالعه‌سنده بنم شاعرلكمدن برنشان بولماز .

آنجق دەشونورایسه برفریاد طویارکه ایسترسه آنی برشعر ظن ایدر . اوفریاد بشرك عجزیدر .

اك كوزل، اك بیوك، اك طوغرو شعر برحقیقت مدهشه‌نك تضییقی آلتنده هیچ برشي سویله‌یه‌مه‌مكدر .

مقبر عمومیتی اعتباریله پك چوق نظرلر ایچون صغوق بر اثردر . بو صغوقاق یالكز بنم قلبمی احراق ایدر .

عالم ادبیاتده بر آخرت لازمدر . مقبر او آخرتدن نشاندر .

مقبر حیات ادبیه‌مزك قبرستانیدر . بنم زوالمدر .

مقبر بر فكری بر چوق طرز بیانده سویلیور . الفاظی خواص ایچون هیچ ، معناسی خواص وعوام ایچون هیچ ، وجودی بر مرحوم ایچون مزار . بناءً علیه نجه بر شیدر .

مقبر اوغرادیغم فلاكتك آغرلغنه نسبتله خفیف، درینلكنه نسبتله تهی، شعرلكنه نسبتله هیچدر . فقط بكا نسبتله برشیدر .

مقبر مقبر دكل برتربه ، تربه دكل بر معبد ، معبد دكل بر كره ، كره دكل برفضای بی انتها، اولملیدی . حالبوكه برمقبر بیله دكل . مقبر نور الٓهینك اینديكی فكر انسانیتك چیقه‌مدیغی بر منبر اولملیدی .

مقبر بر محشر اولملیدی . هیهات !

فكر چیقمالیدر دیدم. چیقه‌مز برحالده بولنملیدر. مقبرده اینیور . مؤبداً اینیور ! بو ابدی اینش بر درینلكه دال اولسه

بیله حیفا که ینه مقبر اولمقدن باشقه برشی دکل : مقبرك معناسی مقابرك ظواهرندن عبارت .

مقبر ایسه خطابت ایدییور .

انسان بعض کره خاطرینه کلن برخیالی طانیه‌مز اوقدر کوزلدر. ذهننده اوچان بر فکره یتیشه‌مز . او قدر یوکسکدر . قلبنده طوغان بر حسی بوله‌ماز . او قدر درین‌در . بوعجزایله بر فریاد قوپاریر . یاخود پك قراکلق بر شی سویلر . یاخود هیچ بر شی سویلیه‌مزده قلمنی آیاغنك آلتنه آلوب ازر . بونلر شعردر .

مقبر کوکلدن طوغمش برتأثری حاوی ایکن بعض طرفلرنجه بنم روایت اولنان شاعرلکمه بوسبتون اجنبی‌در . اوقویان بربرینه بکزه‌مز ایکی لسان بولورکه مقبرك بلکه ایکی آدم طرفندن یازلدیغنه ذاهب اولور .

هله یازدیغم شیلرك بعضیسی او قدر بنم دکلدرکه معنالرینی کندمده آکلایه‌م .

حکایهٔ ماضیه دائر اولان جهتلری‌که الك خراب یرلری اولدیغی حالده الك سودکلرمدر ، بنی شاعر صایانلری کریان یاخود صاتیانلری دها زیاده راست بیان ایدر .

بعض وادیلری‌ده ینه بنم شعرمه دکلده بر تازه قیزك مزارینه بکزر . برنجیسی نقایص ادبیه‌دن ایکنجیسی نقایص انسانیه‌دندر .

تصویر فضائله تعلق ایدن جهتلرینه کلنجه پك ناقص یاخود نا کافیدر .

بعض طرفلری ده فریاد حالده اولدیغیچون اوقدر یرده قالماز.

— نقایص ادبیه ، نقایص انسانیه دیمشدم .

اوت . نه یاپه‌لم .

خطانی تصحیح ایچون نه یاپه‌یم که اك بیوك خطا مصححدن صادر اولیور . کوزل چهره‌لر نامنه ، بیوك نامل اصحابنه هیکللر یاپیلدیغی کبی کوزل فکرلر بیوك وقعه‌لر ایچون ده بیتلر یاپلملیدر. مزار اللهك یاپدیغی بر هیکل ! بز انی نصل تصویر و تجسیم ایده بیلیرز ؟

هانکی شاعر بر کوزل قیزه انی کورمیانلرك نظرنده تجسیم ایده‌جك قدر جسمانیت ویرمش ؟ هانکی قلم محاسن طبیعیه‌یی حقیله تقلید ایتمش ؟

بزم یازوب ده اك کوزل بولدیغمز شعرلری بزه الهام ایدن طبیعتدر . او شعرلر صوده کورینن بر عکسه بکزرکه مطلقا خارجده بر مسببی اولور .

بعض اکابر ادب بر شاعرك مزیاتی کندی بیننده تولد ایتدیکنی ادعا ایدرلر . بن بوفکرده دکلم . بنم « اکر وارسه » محاسنم طاغلرك ، بایرلرك ، کوزل یوزلرك ، چیچکلرکدر . سیئاتم بنمدر .

بیتیرمه‌دن اول شونی ده سویله‌یم .

مقبرك بنده وقوعنی خبر ویردیکی مصیبت هر حالمله برابر اشعارمده بر بیوك انقلاب كتیردی . بو انقلابك صدمه‌سیله فكرمك ایتدیكی حركت تدنی یاخود ترقیمیدر؛ اوراسنی اخوانم تمییز ایدر .

مقدمه‌ده بیله ایكی سوزی بر آرده‌یه كتیرەمدیكمه دقت بیورلسون دیدیكم انقلاب سما ایله مزارك مصادمه ایده‌جكاری بر نقطه‌ده یاخود بر فضای نامتناهیده بولنمقدر . قلبم مدتلرجه بو ایكی قوهٔ خارق‌العاده‌نك آره‌سنده قالدی . بونلر یقیناً لاشدقجه بن تسلیت بولور ، آیرلدقجه نومید اولوردم . نهایت برلشدیلر . بن ازیلدم . مقبر چیقدی ! بو شعرمیدر ؟ نه ممكن ! سما ایله مزار برلشمه‌ملی وده‌ا دوغروسی آیری قالملی ایدیلر ، بن افتراق واستغراق ایله فغان ایتملیدم . او شعر اولوردی .

مقبردن اول یازدیغم شیلرك پك چوغنی بكنمم . بعضیسنی پك آز بكنیرم مقبری ایسه هیچ بكنمیورم . چوق سوییورم . بكنمدیكم شو سببله‌درکه بو كتابك ادبیات ایله پك آز مناسبتی واردر . سودیكم شونك ایچوندركه بو كتاب اودر .

بوتون موجوداتی شعر كورنلر نظرنده بلكه مقبرده بر شعره بكزر . نجه بر شاعرەیی آندیرر . او شاعره صنائع قدرتك بر شعری ایدی . مقبرك محتویاتی بونجه نقایصی ، حشویاتیله برابر بر مرحومه‌نك روحانیتی ، بر روحك معنویاتیدر . مقبره‌نك حالی ، انك رسمی ، انك خیالی ، انك هیكلی

انك مزاريدر . انك بر بکنمیه‌جك يرى قالميان حياتيدر . ينه تکرار ايده‌يم :

مقبر اودر . بونك ايچون سورم .

لكن مقبر ادبيات نقطهٔ نظرينه قارشى چركين برچوجقدر . معصوم فقط كوزل دكل . حقير بر فيلسوفدر : حكمت فقط شبهه‌لى . قصورلى بر حسنادر : فرياد فقط مصنع . معمور بر مزار . بر مغرب فقط پارلاق . بركوزل فقط سويمسز . برشعر فقط قافيه‌لى .

بونك ايچونده بكنمم .

فكرك سرحدى ممات اولديغى كبى شعرك‌ده الفاظه انتقالده حدودى قافيه اوليور نه يايه‌لم ؟

مقبر ايچون بر فكر شرعى بيان ايتمك لازم ايسه ايشته بو كتاب برمرحومه‌نك مزاريدر .

زائرندن فاتحه نياز ايدرم .

عبدالحق حامد

§

زوالى بابا

اون ، اون ايكى سنه‌دن برى بك يقين وقته قدر كورردم : يازين — بوغاز ايچنده ايسه — اكثريا طرابيه‌ده ، قلندرده ،

يكی كوی جادەسنده ، — بيوك اطەده ايسه — اكثريا بيوك طور يولانده، خرستوس چاملغنده. معدن و آيا نيقولا جوارنده‌كی قره‌لق ساحللرده، همان دائما تنها موقعلرده، — قيشين بك اوغلنده اكثريا نشان طاشی، شيشلی جهتلرنده ، بعضاً تقسيم باغچەسنده، طاش قيشله اوكندن غاز خانه‌يه كيدن او تنها يولده . . آره صره‌ده كوپری اوزرنده . . دائما برابر كوريردم .

صوك زمانلرده بونلر — بری آرتق اختيارلق چاغنه وارمش ، ديكری ايسه صباوت موسمنی كچيردرك عهد شبابك دورۀ اوليسنه هنوز كيرمش — ايكی وجود ايدی‌كه بری برينك كولكەسی كبی بری برندن آيرلمزدی .

اوچ سنه مقدم بر تصادف بونلرك بابا ايله اوغل اولدقلرينی بكا بيلديرمشدی . اوندن صكره هر تصادف ايتدكجه حال وحركتلرينه ، معامله‌لرينه بر حس تقدير وتسعيد ايله دقت ايدر اولدم .

بابا ، سنه‌لردنبری اتعاب اولنمش بر بينك انديشۀ محاكمات روزمره‌سنی ترجمه‌دن آرتق تماميله عاجز كورينان يورغون ، دالغين، خون آلوده كوزلرينك بقيۀ حياتيله ايكيده برده اوغلنك وجودينی تكميل احاطه ايتمكه چاليشير . . اوغل ، بو تماس نور اشتياق ايله اوقشانديغندن متحصل محظوظيتنی ايما ايدن مغرور باقشلريله اطرافنی سوزه‌رك يولنه دوام ايدر .

رنكاری بر برينه بكزه‌مز : بابا صاری ، اوغل ايسه قاره‌يه

یقین قوم‌الدر . فقط مفرط دینه‌جك بر عصبیت مزاج ، بر جدیت مشوار ، بر ابتلای تفکر کرك بابانك ، کرك اوغلك .. خصوصا اوغلك سیمای حزین حیاتنده منطبعدر .

بونلر آز لقردی ایدرلر . . لقردی‌یه اك اول باشلایان‌ده مطلقا بابادر . قونوشورلرکن پك نادر اولارق ایکیسنك‌ده مغموم چهره‌لرنده — قات قات مظلم بولوطلر آلتندن فیرلایان شمشك کبی خفیف بر ایماء ابتسام کورینورکه‌درحال زائل اولور .

باباده اوغله قارشی موجود اولان ابتلای ازلیٔ روح ، علاقهٔ ابدیهٔ قلبیه هیچ بر نظر دقتدن مستور قالامیه‌جق درجه‌ده شدتلی و آتشلیدر . بونك او یورغون . او دالغین نظرلرینك بقیهٔ نور حیاتنده دمبدم نمایان اولان انکسار بیتابی — بونك او سریع‌الانطفا ابتسامتنده کیزلنمك ایسته‌ین آرزوی بدیهی بکا ایما ایدرکه کمترین ونا توان بر امل حزین ایله قهار و بی‌امان بر اندیشهٔ خشینه معرکهٔ هیجا اولان روح وقلبی دائما کریان ملال ، خونچکان انفعالدر . . . مع‌مافیه اوغلیله دائما برابر بولنمق اونی مسعود ایدر کبی ایدی .

شمدی بر آز وقتدنبری بونلره هیچ بریرده تصادف ایتمیورم . بو مارت آیی ایچنده بر صباح بیوك اطه‌نك خرستوس اورمانه دیاسکیلوسدن چیقارکن اختیار بابایی یالکز اولارق کوردم . الندکی قالین باستونه دایانه‌رق یوقوش اشاغی اغیر اغیر اینیوردی . زنکننك اوچوقلغی ، حرکاتننك بطائتی ، حالسزلکی . مجالسزلکی

ایله برابر سیماسنك كدر آلوده لكی ، سیاهلره مستغرق قیافتنك پریشانلغی كندیسنك خسته لغندن زیاده مصیبتزده لكنی خاطره كتیریبوردی .

بو زواللی بابایی بو حاله كتیره جك مصیبت نه اولابیلیردی؟ بونی دوشونمكه وقت قالمدی.. قارشی قارشی یه كلدك . كندیسنی بر آشنای قدیم كبی سلاملادم. وكوردیكم حسن مقابله دن جسارت آلارق ــ بیلمم نصل بر آرزوی تفحصك ابرامیله ــ «كوچوك رفیقكزی بوكون برابر آلامشسكز . . » دیدم . او آنده زواللی نك هر وقتدن پك چوق زیاده قیزارمش كوزلرندن فیرلایان ایكی بیوك قطرهٔ تأثر صاپ صاری چهره سندن اشاغی یوواریلانیركن بكا جواب ویردی :

ــ نره دیمی صوریبورسكز ؟ . . او أولدی . . . . .

رجائی زاده

محمود اكرم

عبدالرحمن سامی پاشا زاده سزائی بکه
حامد بکك مکتوبی[*]

....

١٥ نیسان سنه ٩٧ تاریخلی مکتوبکی اخذایله کسب صفای روحانی ایتدم لذائذ حیاتدن محرومیت وبلکه‌ده کندی کندمدن مأیوستیله کچن شو ایام هیچیده بیلمزسین که سنك خطابت غیابیه‌ك وجدانمه نه قدر شوق رسان ، روحمه نه درجه‌لرده تسلیت بخش اولدی . بولندیغم مسقط هجری‌ٔ سفالتده همحال اسافل اولدیغمه کمال یأس ایله حکم ایدوب طورر کن صاندم که بر صدای علوی بکا « یوق ، یوق، سنك بوحکمك نابجادر بن سکا کزدیکم لاتناهیتسرای معالیده یر حاضرلایورم » خطابنی سرد ایتدی . او زمان خیال ابدیت تمثل وقارشیمده کمال ایله

[*] عبدالرحمن سامی پاشا رموزالحکمك محرری ، عبدالحق حامدك خواجه‌سی ، صبحی پاشا وسزائی بکك باباسی اولمق کبی اوچ بیوك صفت کاشفه ایله هویتی تجلی یاب اولمش هم روشن ـ ظاهر هم روشن ـ ضمیر بر پیر غاربدر . یکرمنجی عصر (ژونه‌س) ینك دارالفنون عثمانی کرسیلرینه رکن ایدلمش برمشعل سداد وذکاسی اولان حمدالله صبحی . بوعبدالرحمن سامی پاشانك حفیدی ، وبو سامی پاشا زاده صبحی پاشانك اولادی‌درکه حاکم آتی اولان بو کونکی اهمیت ادبیه‌سیله او خاندان عرفانك سزائی بك افندی‌یه بیله غبطه آور ـ بر زبدهٔ ذکاسیدر .

مدحت جمال

اكرمدن وسزاييدن عبارت برسيما تشكل ايدرك محيط اولديغى معرفت وحقيقت كائناتنه متوجهاً نفسمى رهياب ارتقا بولدم . نه بيوك مظهريت .

مكتوبكده‌كى سوزلركه چامليجه‌يه اولان سودامى اوياندير - دك . بيلمم‌كه سن چامليجه‌نك علويت جسمانيه‌سيمسك ؟ يوقسه چامليجه سنك خاطرهٔ علويهٔ مجسمه‌كميدر ؟ چامليجه‌ده بلبل ياوريسى ديكله‌ديكمزى بن نصل اونوديرم . او بزم طبيعت تياترومزك « آدلينا پاتس »ى ايدى . بوقادين پك چوق شاعرلرى عاشق ايتديسه اوقوشجغزده پك چوق مستعد محبتى شاعر ايلشدر . بن امينم‌كه بز چامليجه صفاسنى نه يكى دنياده سوره - بيليرز ، نه اسكى عالمده . نه آمريقا اورمانلرنده بولورز ، نه ايتاليا موزه‌لرنده . چونكه اومبارك ير وطنمزدر . ديديكك كوچوجك خوانندهٔ قدرتدن آلديغمز حس علوى‌يى ايسه نه « نيلسون » تلقين ايده‌بيلير نه « آلبانى » . نه پارسك غرانداوپراسى احضار ايدر نه ويانه‌نك عسكرى موسيقه‌سى . چونكه او عاجز مخلوق بزم وطنداشمزدر .

چامليجه يالكز وطنمز دكل افكار شاعرانه‌مزك مادريدر .

بلبل ياوريسى يالكز وطنداشمز دكل همده برادر حسمز ، برادر آه وزارمزدر . حتى بعض كره بن آنى كندى زادهٔ طبيعتمزه بكزه‌ديرم . كوكلمده‌كى سودا عكس ايتديكى ظلام‌ايچنده فرياد ايدييور كبى كليردى .

یا عموما قوشلرك سایهٔ شفقتده اجرا ایتدكلری او حسن صدا چاغلیانك لطافتی آوازهٔ مدنیت دیدیكمز عربه كورلتیلری، ولولهٔ ترقی بیلدیكمز پاره چنغرتیلری بزه نصل آندیره بیلیر. شبهه یوقدركه بزم كبیلر فیوضات ادبیه‌یی بدایع طبیعتدن اقتباس ایدرلر. افراد بشر استعدادلرینه كوره هپ انقلابات طبیعتدن ملهم اولور. شعرا بهارك یتشدیردیكی مخلوقاتدندر. هر تألیف لطیف برموقع طبیعینك تصویر معنویسی، هر مؤلف برمسیرهٔ قدرتك مخلوق بدایعیدر. هر جویبار بر حس، هر آغاج بر فكر ساكن، هر سحاب بر خیال علویدر. طبیعت اونه فوق العاده شاعركه بتون آثاری‌ده شعرادن ظهور ایدر. اونه بیوك خالقدركه مخلوقاتی‌ده اقتدار خلق ایله متخلق.

بورانك طبیعت موقعیه‌سنی چوروتمم. آفاق شرقیه‌یه نثار اولنان لطائف قدرتدن بوراده دخی طاغلرك اتكلری طولمش. قیرلر صحرالر دونانمشدر. غالبا چاملیجه‌دن كان بر روزكار سزانینك یاد تحسرتیله برابر موسم بهاری‌ده كتیره‌رك بو اسكی آلهه‌لر خرابه‌سی. بركلستاندن مثال اولدی. قیرلرده تپه‌لرده سوریلر سربست سربست كزر، قوزیلر ملر. كونلرجه طولاشلسه توكنمیه‌جك بر ساحهٔ دلربا اوزرنده واقع بیوك بر زیتون اورمانی بالقونمك زیر نظارتنده‌لرزاندر.

محصور اولدیغم جبال عالیه‌یه بیاض بیاض كویلر سرپیلمش بیلمم هانكی مخلوقات سماویه اوزالره یووا یاپمش كبی طورر. بر

طاقم آلهه‌لر اتخاذ مسکن ایتمش ظن اولنور ، شهرك طاغلرله محاط اولان ساکن کورفزی یره ایتمش سمایه بکزر . طلوعدن اول بلبللرم اویانیر . غروبدن صوکره اسحقلرم باشلار . « له‌میزرابل » ی اخطار ایدر . برقیرلانغج اوطه‌مده لانه‌سازدر . پنجره‌مدن کیروب قپومدن چیقار ، لوندره وپارسك « پارفوموز » لرینی اکدیریر . لطیف بر روزکار مواقع وحشت مؤکله‌لری کبی رایحه‌لر نشر ایدرك اسر . هواسی سنبلی ، صباحی رنکین ، ماهتابی علویدر .

بیلیرم ، بیلیرم ، بیلیرم که اورانك قادینلری حسن وجمالده نم تشبیهاتمله وصف اولنه‌جق درجه‌لردن بالادر . اونورلاجورده بکزه‌ین هوائی کوزلرده بر صبح نامتناهینك ابتسامندن منعکس بر حال کورونور .

ای تماشای کوا کبله احیا ایتدیکمز کیجه‌لر ، نره‌سکز ؟

او ضیای شفقه دوغرو اوچدیغنی سویلدیکك قوشلرکه سیار بر شکوفه‌زاره بکزر ؛ کوکلزده اولان حسیات آلهیه‌یی حامل اولوب کیتدکلری ایچون درکاه سرمدیته کوندرلمش ساعیلرمز عد اولنسه سزا دکلمی ؟

ای طلوع دائمی‌که برانقلاب متناوبسین ، ای غروب‌که سکا بر جهان تزلزل دیسه‌م ویا بوعالم ایچون سنی بر نمونهٔ سقوط عد ایتسه‌م بجادر ، ای ماهتاب‌که بزم آلهینك سایهٔ مستطیلی سنك

قدو دلربادر . ای تماشا کوا کبله احیا ایتدیکمز کیجه‌لر ، ای معمورهٔ طبیعت، نرده‌سکز ، نرده‌سکز ؟ . . »

ییلدیزلری ایلدم تماشا
اشعارکه خالق ایتمش انشا
ساعتلرجه قرائت ایتدم
شکدن کسب برائت ایتدم
یوق هیچ بریسنده اول فضیلت
وجهکده‌کی جلوهٔ حقیقت

حقیقت ! ییلدیزلرکه سما دینیلن الوهیتك او عالی سراپرده سرائری اطرافنده عقولك نفوذینه حیلولت ایچون نکهبان ملکلرك انظار پرتو نثاری دینلمکه شایاندر بکا سنك مکتوبلرك درجه‌سنده بر شوق ومفتونیت ویرمیور . خامه سزالی قدر تقریر معالی ایده‌میور . آره صره مظلم ایالیده ایشتدیکم و بر طاقم وحشیه قادینلر منظرهٔ فنایه قهقهه زن استخفاف اولور کبی دیکله‌دیکم بایقوشلرك صداسنی . . . احباب واهالیسندن جمله‌سنك مصاحبتنه ترجیح ایدرم .

علوی باقشلری هپ سماویاتی اخطار ایدر . شعشعه‌نثار اولان صاچلرینه نظر اولنسه ظن ایدیلیرکه باشلرینه نورانمشدر . یوزویشلرندن تربیه ومعرفت ، قیافتلرندن لطافت وظرافت آکلاشیلیر . دوشونملی‌که کندیلری لطیفلکك ، ظریفلکك ده نوقده اولمق لازم کلیر . دکزده‌کی سروسیمینلر آنلرك عام

آبنده اولان صفاقدر شوق انکیزدکلدر . کوکده کی عمود نورانیلره بکزه‌تدیکك اندامل‌ری مرآت کائناتك صور محاسننده بی همتادر .

غالبا پارس مشهوداتمدن اولارق سکاده نقل ایتمشدم که اوبنات الجزیره تناسب قامت ، تمایز حسن وملاحت ایله پارسده دخی تعین ایدر . « بولوار »لر « بووا »لر « شانزه‌لیزه »لر اك زیاده اولطائف ذوی الحیات ایله تزین ایلر . فقط بنم کوکلم بزم طرف کوزللرینه دها زیاده ایصنمش . بزمکیلری سوء اعتیاد ، سوء تربیه ، سوء تعیش کبی وسائط ، محسنات طبیعیه‌لرندن چیقاریور . انکلتره‌ده کوزللك بردرجه‌یه قدر صناعیدر دنیله‌بیلیر . اهالیسی حکمت ومعرفت اثری اولارق حسن تربیه ، حسن حرکت ، حسن تغذی ومعیشت سایه‌سنده کسب قوت وبناءً علیه کسب حسن صورت ایدییورلر .

« سارابرنار » ایچون

که طبیعت خلافنه اولارق
نه زمان ایسته‌سه کوزلدر اول

دیمشدم . شدت آن . صفوت رنك . نسبت اندام کبی کمالات صوریه کوزل هوالی موقعلرده ، کوزل موقعلی هوالرده پرورش بولور . دیمك که انکلیزلر مقتضیات طبیعته تغلبله بو خصائص قدرتی تملك ایدییورلر . اوراده هر شی کبی کوزللك دخی ترقی ایدییور .

وجدانیات بحثنه کلنجه : اعتقاد مخصوصمك حقایقندندر .

ذاتاً بن وجدانسزلغی انکلترەنك نسواننه عزو ایتمه‌مشـدم . قادینلرك حسیات رقیقه ایله من طرف الله پرورده وحتی وطن قدراولادپرور اولدقلرینی اثباته مادروطن وصفنك قبول عمومی‌یه مظهریتی کافیدر . بنم بوحقیقتی تقدیر ایتدیکمه اکثر آثارم شهادت ایده‌جکی کبی .

ویرمشـدر اناثه رب خلاق
سلطان وطن یولنده اخلاق

بیتنی سویله‌ین برقرده‌شکده اعتقاد مخصوصکك عکسنی کوره‌میه‌جکنه سنك بیوکلکك دلالت ایلر . بارکران سفالت نالنده‌لرندن اولان بدبختان انسانیتدن وجدانیات مأمول ایتمیه‌جکم ومأمول ایتمکی‌ده مغایر انصـاف ومرحمت کوره‌جکم طبیعیدر . بونلره دائرکه احوالنك برقسمنی

نه دیمك آکلامامق بر وجـدان
نه ایمش بیلمه‌مك اصـلا یزدان
اك حزین حال ایله اك خوش کولمك
کوله‌رك اکلنه‌رك بر أولمـك
ینـه قوینده اولوب الفت یاب
قلدیرملرده دولاشمق بی‌خواب
دعوت ایتسـون دیه‌رك برمردار
خسته حالنده چیقوب کشت وکذار
برطاش اوسـتنده کورونمك راحت

اویومق اوچ کیجه‌ده بر ساعت
ضبط آه ایتمك ایچون حبس نفس
نفس آلمق دیه عزم محبس
صوینوب فرش کثیفه کیرمك
آنده بر شخصه تسلا ویرمك
آلمق آغوشنه دهشتلرله
بوسه ویرمك آکا نفرتلرله
راحت ایتسون دیه‌رك بر قانلی
ازیلیر بر دوشك اولمق جانلی
قبری صرتنه آلمق زنده
ینه هیچ ایکله‌مه‌مك زیرنده
یا نه اولسون بو مشاقه علت
نه ایچوندر بو سفالت ، ذلت
آه ، محضا قوری بر آکمك ایچون
یعنی آچ قالمیه‌رق أولمك ایچون
شوق اولور سوزش دل ماتمده
آچ قالان زهری‌ده بر عالمده

بیتلریله تعریف ایتمشدم . اوکیتدی . بز ادبیاته کلهلم .
ملتون ، شکسپیر ، شیللر ، بایرون کبی شعرا وادباسی اولان
برملتك ، ادبیاتی فرانسه‌دن اوکرندکلرینه نصل حکم اولنه‌بیلیر
دییورسین . ابتدا « بایرون » ی بر طرفه براقهلم که اومبارکی

هم هیچ سوءم همده دنیایه اون سکزنجی عصرك الك صوك سنه‌لرنده دها دوغریسی میلاددن بیك یدی یوز سنه صوکره کلمش؛ عالمطبوعاته ایسه ویقتورهوغودن اول کلمه‌مشدر. شکسپیر بیك بشیوز شوقدر سنه صوکره‌دن بیك آلتیوز اواسطنه قدر سلطنت ادبیه‌سنی سورمشدر. معلومدرکه تاریخ ادبیات میلاددن اول هومره، سیسه‌رونده، اشیلده وسائرده‌ده دوام ایدرك کینتی‌لیده وسائرده‌ده نهایت بولمش ویونان رومن خوارقنك علم وعرفان ومزیتلرینه حتی قدرت وشهرتلرینه الك اول ایتالیانلر وارث اولمشدرکه ایتالیانك اوحد وحسابی اولمیان مشاهیرندن دانتك، پترارکك، بوقاسك، آری یوسك، لوتاسك وسائر اسملرینی شمدی تخطر وتعداده حاجت کورمدیکم حکمای ادبك ظهوری ایشته اوتاریخده یعنی بیك ایکی یوز، بیك اوچیوز وبیك درتیوز سنه‌لرنده‌در بوتاریخکه دیدیکم اعاظمك نسبتله عمومیتی ایچنده اولارق اوننجی لوئی‌دوری دیمکله‌معروفدر، درت بیوك دور ادبك برنجیلرندن عد اولنور. بونلردن چوغی فرانسه‌ده‌وقتنی کچیرمش وبالخصوص آنی یری مملکت، حریت، اوراسنی بولدیغیچون پارسه هجرت ایتمشدر. ایچلرنده فرانسه‌ده طوغوب فرانسه‌ده اولنلر بولندیغی شویله طورسون اکثر آثار ادبیه‌لری لاتینجه اولدیغندن بالطبع الك اول فرانسه‌ده صیت وشهرت بولمشلردر. یونانك، رومانك، ایتالیانك مآثرادبیه‌سنی بیك یوزدن بیك یدی یوزه قدر فرانسه ادباسندن اولارق

بیلدیکمز کیوم دولوریلر ، دوشانپولر ، قلوپینللر ، آبه‌لارلر ، ودها بیلمم کیملرک نقل واقتباس ایتدکلری و آلمانیانك یوقریده دیدیکم اقتباسات حکمیه‌سنه بوصورتله مقابله ایلدکلری مثبتدر . هم نه حاجت . ملتلرك ادباً معرفةً یکدیکره اولان قدملری دارالفنونلرینك تاریخ کشادینی تخطرله معلوم اولور . پارس اونیورسته‌سی عالم مدنیتك برنجی معرفتخانهٔ ادبیاتی اولارق اونیجی ویااون برنجی عصر میلادیده تشکل ایتمشدرکه ملل سائره هپ بولنمق اوزره اومبنای معرفتی تأسیس ایلدیلر . فرانسه اونیورسته‌لرندن صوکره صره‌سیله اسپانیا میدانه کلدی . هم فرانسه‌نك هم اوروپانك ایکنجی تختگاه معارفی اولان پارس اونیورسته‌سی کیوم دوشامپونك ، دولورنیك ، آبه‌لاردك ، وسائره‌نك سبب نشأتلری اولمشدرکه اوعصرده انکلتره‌نه براونیورسته‌یه متملك نه‌ده برشوسره مالك ایدی . مدنیت ایسه معلومدرکه طوغدیغی یرده قالمیوب بزم مملکتدن باشقه اوروپانك هرطرفنده سیاحت ایدر . بوحالده ایتالیادن فرانسه و آلمانیایه مهاجرت ایتمش اولان ادبیات ایله حکمیاتك صایدیغم دلالتلرله اورالردن دخی انکلتره‌یه سفر براولمسی یك‌ده استبعاد اولنمامق لازمکلمزمی . . . . الی آخره

عبدالحق حامد

صقوللو

او زمانك الك بيوك آدمى جنتمكان سلطان سليمان خان حضرتلرينك الك صوكراكى صدراعظمى اولان صقوللو محمد پاشا مرحوم ايدى‌كه عثمانليلرك قانونى دورنده اولان عظمت شانِنه بر تمثال مشخص اوله‌رق اخلافه يادكار قالمشدى.

كونش غروب ايتدكدن صوكره ضياسنى بر درجه‌يه قدر ادامه‌ايدن قمركبى سلطان سليمانك ارتحالندن صوكره اوعصرلرك پرتو اقبالنى‌ده صقوللو حفظ ونشر ايدردى.

سلطان سليمانك وفاتندن صكره اوروپانك بعض طرفندن كورديكى علائم خصومت اوزرينه « راحت طورمازسه‌كز ايكى حدودك اورته‌سنده كچلمز بر چول پيدا ايدرده شريكزدن امين اولورم. » تهديديله اوروپايى لرزان دهشت ايدن او صقوللودر.

بحر خزر يوليله آسيا داخلرينه اجراى حكم ايده بيلمك ايچون تن، وولغا نهرلرينى بر جدول ايله برلشديروب‌ده سليم اولك اقصاى مقاصدى اولان اتحاد اسلامه او طرفدن برطريق وصول بولمغه اوغراشان صقوللودر،

سليم ثانى دورنده مؤذن زاده قپودان على پاشانك اداره‌سنده‌كى عثمانلى دونماسنى دون ژوان ايله مرحوم خيرالدينك

رقیب مغلوبی اولان مشهور اندریادوریانی بتون بتون محو ایدر. جهسنه مغلوب ایتمکله یالکز اوخون و آتش طوفانلری آرهسندن یکرمی قدر سفینه قورتارهبیلمش واوروپانك قوای مجموعهسنه قارشی او قدر دهشتلی بر انهزام ایچنده بیله قلبنك جوهر صلابتنه خلل کلامش اولان سیف مسلول جلادت قلیج علی پاشابیله ایرتسی سنهیه بردونتما یتشدیرهبیلمك فکرینی ایشیدنجه خیالات آرهسنده قالانلر کبی تترهمکه باشلامش ایکن « پاشا . مأیوس اولمه ! اقتضا ایدرسه دونتمانك دمیرلرینی کموشدن ، یلکنلرینی اطلسدن ، ایپلرینی حریردن یاپمق بو دولت ایچون ممکندر . » دیین وفی الحقیقه بر قیش ایچنده قرق بیك عسکر وطائفه ایله مجهز ایکی یوزدن زیاده سفینه وجوده کتیرهرك قپودان علی پاشا کبی عمرنده فلکه باش اکمهمش بر مجاهده بیله یدغالبهسنی اوپمك ایچون حضورنده باش اکدیرن او صقوللیدر.

کمال

§

اشعاریمز حقنده بعض ملاحظات

لسان عثمانیده نظم یولی ایران شعراسنه تقلید ایله آچلمش وشعرامز عموماً او یولی طوتوب کیتمش اولدیغندن شعرده لسانمزه مخصوص برطریق یوقدر .

اوتقلیدك نتیجه‌سی اولمق اوزره قصیده‌لرده حقیقته مغایر تعبیرات مبتذله ومبالغات مردوده وغزللرده یك چوق تشبیهات بارده استعمالی التزام اولندیغندن اشعاریمزك اكثریسی سولیه‌جك برصورتده قالمشدر .

اكابر حقلرنده تنظیم اولنان قصیده‌لرده‌كی اوصاف ، اكثریتله ممدوحك حالنه نسبت قبول ایده‌جك سوزلردن اولمدیغی كبی تشبیهاتجه‌ده تجویزات عقلیه درجه‌لرندن یك چوق ایلری كچمشدر . اوصورتده‌كه بونلر نثراً برآدمه سویلنیله‌جك اولسه مخاطب استهزا عد ایله نفرت كوستره‌جكی بی اشتباهدر .

بوراسی بویله ایكن هانكی برشاعر اویولده برقصیده یاپوب بربیوك ذاته ویرمش ایسه مقبول اوله‌رق جائزه‌لره . مكافاتلره نائل اولمش وشوبی اصل سوزلر نظماً مقبول كورنمش اولدیغندن مناسبتسز وعقللره حیرت ویره‌جك درجه‌ده مبالغه‌لی قصیده‌لر انشادی میداننده شعرا یكدیكرینی سبقته دوام ایدرك اوصاف اكابره متعلق نشیده‌لر — جامع اولدقلری معارف وكمالاته آثار حكمیه‌لری برهان اولان — شعرامزك حقیقت حالده شانلرینی تنقیص ایده‌جك برراددیه وارمشدر .

شاعرلریمز — ایران شاعرلری كبی — حكمیات ولطائف وتشبیهاتجه‌ده شایان تحسین یك چوق اشعار انشاد ایتمشلر ایسه‌ده نه چاره‌كه دیكر قسم غلبه ایلدیكندن آثار قدما ایچنده تماملیه مقبول قلوب اولاجق برقصیده مفقود اولوب اعتراضدن سالم

غزلده آزدر . قصائدجه قدمای شعرانك تقليد صورتيله اتخاذ ايلديكی مسلك برمصلح منصف ومدقق همتنه تصادف ايتمه‌دی. مصلح قصائد دييه مشتهر اولان نفعی اومسلكی اصلاح ايتميوب ترويج وتوسيع ايتمشدر . ايشته بومسامحه قصيده‌لرينك :

اوچاردی تخت سليمان كبی هواده اگر
چكه‌يدی رسمنی برپاره اوستنه بهزاد .

نفعی

بر كوشهٔ نگاه ايله معمار همتی
سوراخ موره وسعت كون ومكان ويرير .

نديم

نسيم خلق چمن خيزی اولسه كونه وزان
اولوردی رسته تنور ايچره غنچهٔ سيراب

نابی

كبی وجدان سليمك قبول ايده‌ميه‌جكی مبالغه‌لی سوزلره طوتنسنه سبب اولدی .

شعرامز بويله حقيقته مغاير مبالغات غيرمقبوله‌يی يالكز اكابر حقلرنده نظم ايله اكتفا ايتمديلر . ذوی‌العقولدن اولميان حيواناتك . ذی‌روح اولميان جماداتك بيله توصيفی ايچون مناسبتسز سوز بولمقده اتعاب قريحه ايدرك نفعی بر آت مدحنده :

خرام دلكشی دنيايی مفتون ايتديكی يتمز،
فلكلرده ملكلرده ملازمدر تماشايه .
براق آسا زميندن گر عزيمت ايتسه افلاكه
ايدر سرعتده سبقت تيرآه عرش پيمايه

یدیسن‌ده گذر ایلردی نمناك اولمه‌دن پایی
یولی‌دوشسه اگر یل کبی گاهی‌هفت دریایه.»

ندیم برموقع وصفنده :

« هی نه فیض جاواندرکه اولور سروسهی
سورسه‌لر برقطره آبن ناوکك پیکانه ! »

کبی سوزلر سویلدیلر .

قدمانك غزللرنده‌کی تشبیهاتك اکثری‌ده شعرای ایرانیه‌یه تقلید ایله پك مناسبتسز برطرزده جریان ایلدی .

انیس العشاقك جمع ایلدیکی تشبیهات بیك بش یوزدن زیاده اولوب بونلرك اونده بری قبوله شایان کوریله‌میور . مثلا :

زلف حقنده :

زنجیر ، ریسمان ، چنکال ، اژدها ،ییلان ، عقرب ؛

کوز حقنده :

خونریز ، خونخوار ، قاتل ، علیل ، مریض ؛

قاش حقنده :

طاق ، کمان ، کوپری ، قوس قزح ؛

کرپك حقنده :

خنجر ، اوق ، مزراق ؛

غمزه حقنده :

قصاب، خرسز، جلاد، قاطع طریق ، حرامی، گرزگران؛

بوی حقنده :

سرو، عرعر، طول امل ، یردن کوکه قدر اوزون برشی؛

آغیز حقنده :

نقطه ، جوهرفرد ، موهوم ، عدم ، یانندە برنقطه موش اوەسی قدر بیوك کورینەجك برشی ؛

کبی سوزلر سویلکدن چکنمدیلر .

شعر هردرلو احوالی وبوجملەدن اولمق اوزره احوال وجدانیەیی قلبە تنشیط وتأثیر کوسترەجك وطبعی میل ایتدیرەجك صورتدە اوصاف وتشبیهات مناسبە ایلە تصویر ایدر موزون ومقفی سوزدیمك ایکن قدمانك ذکر ایتدکلری اوصاف حسن ایلە موصوف برشخص تصور اولنسە انسان اونی غول بیابانی ظنیلە متوحش اولور .

لکن دیوانلردن اودرلو سوزلر چیقاریلوبدە یالکز حکمیاتی، اوصاف وتشبیهات مناسبەیی جامع سوزلری ابقا اولنسە خیال وتصویرجە کمال اقتدارلری اوقویانلری اعجاب ایدەجك درجەدە عالی کورینور .

هلە مثنویات شایان تقدیردر : خاقانینك حلیەسی ، فضولینك

مجنون وليلاسی . نابينك خيريه‌سی ، شيخ غالبك حسن وعشق .
يحيی بكك گلشن رازی . ثابتك مثنوياتی كبی آثارده مقاصدی
افاته ايتميه‌جك درجه‌ده انتخاب وتعديل اجرا ايدلسه قدمانك
قدرتلری برقات دها ثابت اولور .

ديار بكرلی
سعيدپاشا

§

« مائی وسياه » دن [*]

— بيلسه‌كز شعرك نصل برلسانه محتاج اولديغنی بيلسه‌كز ! .
اويله بر لسان كه . . نه‌يه تشبيه ايده‌يم ، بيلمم ؟ . . بر روح
متكلم قدر بليغ اولسون . بوتون كدرلرمزه . نشوه‌لرمزه ،
دوشونجه‌لرمزه ، اوقلبك بيك درلو اينجه‌لكلرينه ، فكرك بيك
چشيد درينلكلرينه ، هيجانلره ، تهورلره ترجمان اولسون ؛
بر لسان كه بزمله برابر غروبك احزان الوانـه دالسون
دوشونسون ! برلسان كه روحمزله برابر بر ماتمك اشكريز يأسی
اولسون . برلسان كه هيجان اعصابمزه رفاقت ايدرك چيرپنسون .
هانيا بر كمانك تلنده ضبط اولنه‌ماز ، آكلاشيله‌ماز ، بر قاعده
آلتنه آلنه‌ماز نغمه‌لر اولوركه روحی تتره‌تير . . . هانيا بر صباح

[*] برمجوعهٔ اشعاردر .

زمانی انجلای فجردن أول افاقه خفیف بر امتزاج الوان ایله طاغلمش سیسلر اولورکه اوزرلرنده ترسیم اولنه‌ماز ، تعیین ایدیله‌مز رنکلر اوچار؛ نظرلره بوسه‌لر سرپر . . . هانیا بعض کوزلر اولورکه افق بی انتهای سیاهه آچیلمش قدر اولچوله‌مز، قعرنایاب عمقنه وقوف قابل اولاماز ، درینلکلری واردرکه حسیاتی مص ایدر . . . ایشته برلسان ایستیورزکه اونده او نغمه‌لر ، اورنکلر ، اودرینلکلر اولسون ؛ فورطنه‌لرله صاورولسون؛ صوکره متورم برقیزك کنارفراشنه‌دوشسون آغلاسون؛ برچوجغك مهدنازپروینه اکیلسون ؛ برکنجك نورنکاه شبابنه صاقلانسون پارلاسون ، برلسان . . . اوح ؟ صاچمه سویله‌یورم، ظن ایده‌جکسکز، برلسان‌که صانکه سراپا برانسان‌اولسون.

عشاقی زاده

خالد ضیا

§

اوننجی عصر هجری

هجرتك اوننجی عصری ـ که برنجی سنه‌سنده اوچنجی خاندان خلافتك اوننجی پادشاهی اولان سلطان سلیمان قانونینك ولادتی اقبال استقبالنه براعت استهلال اولمشیدی ـ وقوعات وکشفیات عظیمه‌جه تاریخ انسانیتك اکثر قروننه تفوق ایدر:

کویاکه یدقدرت بر قاچ بیك سنه‌لك مأثر جلیله‌یی بریره طوپلامشده نظر حکمته قارشی برمعجزه دها کوسترمك ایچون یوز ییلدن عبارت برزمان ایچنه صیقیشدیرمش ایدی.

فی‌الحقیقه شرقده قتیبه بن مسلمك اعدامی، غربده عبدالرحمن الفهرینك انهزامی اوزرینه طولاً پیره‌نه طاغلریله قوبی چوللری وعرضاً بحر محیط جنوبی ایله قپچاق حدودلری داخلنده قالان اسلامیت و اسپانیادن ماعدا اوروپانك اکثر جهاتنی استیعاب ایلیان خرستیانلق عالملرنده مأمون ایله شارلمانك ارتحاللرندن صکره ملوك طوائف واهل‌صلیب محاربه‌لرندن ماعدا تاریخجه اهمیت کوتورر وخصوصیله انسانیته تعلق ایدر هان هیچ بروقعه ظهور ایتمه‌مشکن ابنای بشرك فکر واقدامنده کوریلان بوسکون عادت پرستانه یدنجی عصرده برمیل ایجادایله ختام بولدی. حتی آتشی بیله انسانیتك نخبهٔ غالبانه‌سنده محکوم ایتك شاننده‌ن اولان نظر حکمت، باروتك محاربه‌لرده استعمالنه اوعصر ایچنده باشلامش و بر قوجه عالمی زور بازوی عرفانیله ایستدیکی شکله کتیرمك استعدادینی حائز اوله‌رق وجوده کلن فاتح، باروت کبی بر قوهٔ مقاومت سوزی طوپجیلق صنعتنده اجرا ایلدیکی تعدیلات و اکمالات ایله اسلحه‌نك هرنوعنه تفوق ایده‌جك بر حاله طقوزنجی عصرده کتیرمشیدی. فقط اونجی عصرده ایدی‌که باروت طوپدن تفنکه انتقال ایلدیکندن ارباب حرب ملائکهٔ عذاب کبی الللرنده برر تازیانهٔ آتشین استعمال

ایتمکه مقتدر اولدیلر . فی الحقیقه اوتوز بش سنه‌لك بر اقدام طاقت برانداز انه ایله طولاً ازمیر کورفزندن مغول و عرضاً دکندن [١] قپچاق صحرالرینك منتهاسنه قدر امتداد ایدن یرلر ایچنده اوزمانلر موجود اولان درت یوز ملیونه قریب اسلامی بر حکومتك سایهٔ رایاتنه جمع ایتمك وجنوباً مصر ویمنده خطبه‌سنی اوقوتدیغی کبی شمالاً دخی مسقوه‌یه و لهستانك وسطلرینه قدر کتیبهٔ اقبالنك مقدمه‌لرینی ایصال ایلمك جهتلریله مالك اولدیغی یرلرده نسبت اسکندرك فتوحاتنی کره‌یه نسبت ربع مسکون درجه‌سنده براقان تیمور طقوزنجی عصر رجالندن ایدی. فقط اوننجی عصرده ایدی که سلطان سلیم اول کرهٔ زمینی بر پادشاه ایچون آز کوره‌رك سکز سنه‌دن عبارت اولان دور سلطنتنده مصر ایله عموم عربستان ویاری کردستانی بر مرکزه ربط ایلدکدن بشقه خلافت اسلامیه‌یی و ظائفنی بحق اجرایه مقتدر برخاندانه نقل ایده‌رك اسکندره ، جنکیزه وحتی تیموره داغ درون اولان جهانکیرلك فکرینك اسلامیت قوتیله حصولنه لازم اولان اسبابی استحضار ایلدی .

فی الحقیقه هر نظر تدقیقه نیجه یوز بیك مشاور ، هر قلم تحریره نیجه یوز بیك معاون ویرمك شانندن اولان طباعت فوستر نامنده بر صاحب خیرك همتیله طبیعتك خزینهٔ لغیب احسانندن میدان ظهوره طقوزنجی عصرده چیقدیغی وباصمه‌نك

[١] دکن هندستانك جنوبنی تشکیل ایدن قطعه‌در .

بغیر حق موجدی عد اولنان فااوست وکوتنبرغ اوصنعت جهانی بهادن طقوزنجی عصرده استفاده ایلدیکی کبی طباعتك اك بیوك واك فائده‌لی کمالاتندن معدود اولان قالب چلیکلرینی «شفر» ینه طقوزنجی عصرده اختراع ایلمشیدی . فقط اوننجی عصر ایچنده ایدی‌که جهان معرفتده کرچکدن بر «دوران حشر» وجوده کتیرمکه باعث اولان وفطرت بشری مستعد اولدیغی استکمالاته ایصال ایچون همان طبیعت کلیه قدر خدمتی کوریلان او صنعت جلیله سحر اولمق . خطاطلرك منفعتنه مغایر بولنمق و حتی اك فائده‌سز لغویاتدن صاییلمق کبی حیوانلرده بیله یاقیشمیه‌جق برطاقم تعریضات وممانعاتدن قورتیله‌رق ـ حیفاکه اسلام ملکنده بیاغی ظهوری بیله خبر آلنمقسزین ـ اوروپانك هرطرفنه انتشار ایلدی .

فی الحقیقه مشهور قرستوف قولومب [١] ـ سفینهٔ نوحدن طوپراق تحریسنه کیدن کوکرجین کبی ـ برشدتلی طوفان اعتراض آره‌سندن چیقه‌رق آمریقایی کشف ایله عالم انسانیته ینه بوعالم ایچنده برجهان دیکر الحاق ایتمکه طقوزنجی عصرده موفق اولمشیدی . فقط اوننجی عصر ایچنده ایدی‌که آوروپالیلر آمریقانك همان هرجهتنه صوقیله‌رق قدرت فاطره‌دن بشقه هیچ بر صنعت کورمه‌مش اولان اویله برجهان غیبك حاوی اولدیغی هر درلو خزائن فوائددن حصه‌یاب اولمغه باشلامشلر ایدی .

اوننجی عصرك مزیتی بویله اکمالاته منحصر دکلدر .

---

[١] قولومب کوکرجین دیمکدر .

ینه او عصر ایچنده ایدی که سلیمان قانونی عثمانلی بایراغنی ـ شفقلر ایچنده طوغمش بر هلال کبی ـ ویانه‌ده ، تبریزده ، اسپانیاده، هندستانده طولاشدیره‌رق دنیانك شرقنه ، غربنه شعشعه‌نثار حیرت ایلمشیدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی‌که خیرالدین پاشا سفائن جهادینك طوپ دومانلرینی ـ ابر رحمت کبی ـ آفاقی طوته‌جق بر حاله کتیره‌رك آق دکزی لواء الحمد محمدینك سایهٔ استیلاسنه آلدقدن صکره غنمیت غزاسی اولان قوجه بر ملکك [١] تاج سلطنتی خلافت اسلامیه‌نك عتبهٔ اقبالنه تقدیم ایله حاکم ایکن خادملکی اختیار ایتمك کبی یکانه برحمیت اظهار ایلمشدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی‌که دولت کرای ثانی ایکنجی هجومنده مسقوه طرفلرینه، آتشزن استیلا اوله‌رق شمالك قارلی بوزلی صحرالری ایچنده کویا اوچ عصر صکره کله‌جك بر جهانکیره [٢] درس عبرت وبر روسیه مأمورینه [٣] نمونهٔ امتثال کوستررکبی صناعی بریانار طاغ پیدا ایلمشیدی .

ینـه او عصر ایچنده ایدی که بابر خان جـدی اولان وفتوحاتنك کثرت و وسعتنه نظراً اعظم جهانکیران عد اولنان تیمورك برقاچ یوزبیك عسکر وبیك درلو مشاق سفر ایله ضبط

[١] جزایر ملکی .
[٢] برنجی ناپولیون
[٣] موسقوه‌یی یاقان روسقوپچین.

ایده‌بیلدیکی هندستانی همان اون بش بیك کشی ایله برقاچ یوز بیك عسکره مالك بر دولتك الندن نزع ایتمشیدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی که شیر خان فرید افغانلی بر عسکرك اوغلی ایکن خصائل جهانستانیده‌ی قوتیله هندك شرق شمالیسنده کندینه مخصوص بر دولت تشکیل ایده‌رك بابر سلطنتی کبی نوظهور و بناءً علیه هر درلو قدرت وعصبیته مالك بر دولتی مضمحل ایتمك درجه‌سنه کتیردکدن بشقه عمری مساعد اولسه اوده سلطان سلیم اول کبی جهانکیرلکه بر بیوك استعداد ابراز ایلمشیدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی که توران‌ده دولت شیبانیه وخصوصیله سلاطین شیبانیه‌دن عبدالله دولت جنکیزیه‌نك برکه خان [١] زماننده اولان شعشعهٔ اقبالنی اعاده‌یه امیدلر ویره‌جك قدر پارلامغه باشلامش ایدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی که سنیلر سلاحیله چوریلمش بر دائرهٔ آهنین ایچنده قالان ایرانده صفوی طرفدارانك تعصبی

---

[١] برکه خان باتو خان اولادندن ودشت حکمدارلرندن اوله‌رق اولاد جنکیزدن اك اول اسلام ایله مشرف اولان ذاتدر . قپچاق ومغولستانده حکمی جاری‌ایدی . طونه وبلغارستاندن کچه‌رك استانبولك محاصره‌سنه کلمش وروم ایمپراطورلغنی خراجکذار ایلمشدر . آیاق خان وخصوصیله خلافت عباسیه‌نك انقراضندن صکره هلاکو ایله غالبانه خیلی محاربه‌لری واردر . جنکیز خاندانك اعاظمندندر . اصل اسمی برکای اوله‌رق اسلامنی اظهار ایتدکدن صکره زمانك علماسی تفألاً (برکه) تسمیه ایتدیلر .

اساسنی قانلرله تخمیر ایده‌رك بر دولت شیعیه تشکیلنه مقتدر اولمشیدی .

ینه او عصر ایچنده ایدی که آلمانیا ایمپراطوری مشهور شارلکن سلطان سلیمانك قوهٔ قاهره‌سنه قارشی طورمق ایچون سنه‌لرجه اوغراشدقدن و ویانه‌یی عثمانلی محاصره‌سی ومجارستان وخرواتلغك اکثر جهتلرینی اسلام استیلاسی آلتنده کوردکدن صکره کندیسنه سرای حکومته بدل بر مناستری مزار دنیوی اختیار ایتمشیدی .

ینه اوعصر ایچنده ایدی‌که آوروپاده لوتر پروتستانلق نامنه بر مذهب جدید آچه‌رق اصحاب تثلیثی ایکی‌یه تقسیم ایتمشیدی.

ینه او عصر ایچنده ایدی که اسپانیوللر غرناطه مدنیتکاهنی مظلوم ، مکسیقا وحشت آبادینی معصوم قاننه غرق ایدرك شرقده، غربده تماشاسی نظر حکمته قان آغلاده‌جق بر دهشتلی غروب لوحه‌سی پیدا ایلمشلردی .

ینه اوعصرایچنده ایدی‌که دنیالره صغیشه‌مامقده ضیای‌شمس ایله رقابت ایدن برذکا [*] ابعاد مطلقه‌یی سیر ایدرجه‌سنه برطاقم تدقیقات ریاضیه ایله تابع اولمدیغی بردینك معجزات باقیه‌سندن اولان بر آیت کریمه‌نك مآل عالیسنی فعاً ایضاح ایلشدی .

ینه اوعصرایچنده ایدی‌که دنیالری احاطه‌ایده‌جك برطوفان

[*] قوپرنیق .

معرفتی ذهننه صیقیشدیره بیلمك خارقه‌سنه مظهر اولانلردن مشهور « واسقودوغاما » عمان ایچنده مستور اولان امید برونی طریقنی کشف ایتمکله پورتکیزلر اشجاری آلتون ثمره‌لر ویرر، نباتاتی کومش چیچکلر آچار ، برکیمیا باغچه‌سی اطلاقنه شایان اولان هندستانك محصول ثروتندن اوروپایی مستفید ایتمکه باشلامشلر ایدی .

ینه اوعصر ایچنده ایدیکه حکم غالبانه‌نك جهان مدنیتی زیرپای استبدادنده ازمك ایچون یاپیلمش برتمثال آهنینی حکمنده اولان ناپولیونلری ، بسمارقلری بیله برچوق تلاشلره دوشورن « ژه‌زویت » جمعیتی ؛ زادکاندن ایکن دیلنجیلکه تنزل ایتمش ، کوزی آچیق فقط آیاغی طوپال . صورتی انسان وفقط کندی شیطان برمخلوق غریبك سایهٔ تعصب وریاسنده تأسس ایلمشیدی.
ینه اوعصر ایچنده ایدیکه یمندن قهوه ، آمریقادن توتون بربرینی متعاقب خلقتك معرض هوساتنه آتیله‌رق انسانلر ایچون بری مایع . بری هوائی ایکی سیه بلااحتیاج دها پیدا اولمغه باشلامشیدی .

کمال

§

عمرك چوجقلغندن

پدرك قرق آلتى ياشنده اولديغى حالده ارتحالنده بن تخميناً سكز ياشنده ايدم . قيافتى حالا كوزيمك اوكندهدر : اورته بويلو ، ككيش اوموزلو ، قوى‌البنيه بيوجك باشلى . دكيرمى چهره‌لى . قالينجه قاره قاشلى ، الا كوزلى . ايريجه قاره بيقلى ، بياض تنلى ، مهيب‌السيما .

باشنه كيديكى بيوك تونس فسنك اوزرينه بيوجك بريمنى صارار . ككيش كوكسنى كوچجه قاپلايه بيلن قاپطان وصيرمه ايشلمه‌لى چوقه يلكده‌كى دوكمه‌لرك قسم كليسى همان ياز قيش چوزوك بولنور . يلكك اوزرنده‌كى ساده چوقه صالطه‌نك قوللرى بر آز قيصه‌در . ايرى . طولغون بيلكلر دائما كوزه چارپار . بلنده اعلاسندن زمينى بياض چيچكلى برعجم شالى كوريلور . بونك صارى زمينلى براشى‌ده اوموزنده . ياخود قولنده بولنور . بونى اكثريا منديل مقامنده قوللانير . بلنده‌كى شالك ايچنده مستور اولان محفظه‌لى . ايرى جوزجى پيريول ساعتك صيرمه اورمه ايشلملى ، اورته‌سى دوكمه‌لى كوستكنى يلكك قسم عاليسنده‌كى دوكمه‌لرك برينه ايليشديريورر . ديزلرندن برپارچه آشاغى ايمكده اولان چوقه شلوارك آلت طرفلرينى بياض اخسخه توزلقلرى ستر ايتمشدر . آياقلرى غلطه‌كارى ،

آزاوستلی ، ظریف قرمزی یڭیلره آلیشیقدر .

اوزرنده اسکی دکل . رنکی تغیر ایتمش برشی بولنماز. پك یاقیشیقلی . طولغون وجودلو برعثمانلیدر . بونکله برابر شیشمان دینیله جك برحالده دکلدر . استانبولده طوغمش ، بیومش . فقط کندیسنی بیلمینلر استانبوللو ظن ایتمزلر . سراجخانه نك خلقندن علی بکی طانیانلر هنوز آز دکلدر .

اخلاقنه دائرده برقاچ سوز سویلیه لم :

تربیه لی براسلام اهل بیتی ایچنده یتشمش حسن الخلقه بر آدمك قلبی . حسیاتی نصل اولور ؟ پدرك قلبی ، حسیاتی ده ایشته اویله در . کیمسه یه فنالق ایتمامشدر . طوغریلق ، مردلك کندیسنه پدری احمد آغادن موروثدر . بر آز حدید کورینور . لکن نابمحل حدت ایتمز . غضبنی تحریك ایدن خصوصات مطلقا تربیهٔ اسلامیه ، انسانیته یاقیشمیه جق شیلردر . بیوك عائله محبتیله مشحون اولمقله برابر هیچ بر وقت شیاردیجی معامله ده بولنمدیغندن خانه خلقی تأثیر هیبتی تحتنده بولنور . بو تأثیر دوکوب سوکمك کبی بعض اسباب ایله حاصل اولمامشدر . کندیسنك حالندن طبیعی بر صورتده وجوده کلمشدر . دنیاده کیمسه یه محتاج اولمامق قدر بختیارلق اوله میه جغنه قانع اولدیغندن ایشلریله مشغول اولمغی پك سور .

پدرك ارتحالنده بر قاچ بيك غروش آله‌جغى بو نقطه برابر يالكز آلتمش غروش قدر ويره‌جكى چيقدى .

وفات ايده‌لى بر هفته قدر اولمش ايدى . بر صباح دولكر قيافتنده بر خرستيان اوك قپوسنى چالوردى . « نه‌در ؟ » دينلدى . متأثرانه برطور ايله او قدر آله‌جغى اولديغنى سويلدى درحال پاره‌سنى ويره‌رك « حقكى حلال ايت ! » ديديلر . آدمجغزك كوزلرى طولدى . بر قاچ آى مقدم اوك باغچه‌سنه بر اوطه علاوه ايدلديكى صره‌ده مرحومك پك چوق انسانيتنى كورديكنى اعتراف ايتدى . « حلال اولسون ! » ديه‌رك كيتدى . اى آدمه هركس آجير . بختيار عداولنمسونمى او انسانكه غيبوبتى ملتداشى اولميانلرى‌ده متأثر ايدر ؟

بردن بره والده‌نك كوزلرندن ياش بوشاندى . بنده ايسه او وقتلر هر شيدن زياده آغلامغه قابليت وار ايدى . بناءً عليه بزده او آنده والده ايله همحال اولدق . ماتم تجدد ايتدى . برده والده « نم يتيم قالان اولادم ! » ديه بنى طوتوب باغرينه باصمسونمى ؟ بتون بتون بيتدم ! ايشته او زمان بر صورتده آغلاشدق‌كه جناب حق ايله بزدن غيرى هركسك نظرندن نهان اولان بومنظرهٔ هيجان ، درياى مرحمت الٓهيه‌يى خروشان ايتمشدر . اوت ، هيچ شبهه ايتمم ! نيچون كتم ايده‌يم : شو سطرلرى يازاركن ينه آغلايورم . بلكه‌ده او زمن بو قدر آغلامامشمدر .

اى موت وحيات خالقى ! حقيقةً اوحزين آغلايشلر بزه‌مى

مرحمت ایتدکده بزی صکره‌دن دخی بونجه انعاماتکه لایق کوردك ؟ بزم مقبول بارکاه جلالك اوله‌جق نه‌مز وار ؟ . .

ایسترسه‌ك یاپارسك : مقتضای حکمتك اولمق اوزره پدرینی الندن آلدیغك بی‌چاره بر یتیمی أولنجه‌یه قدر حتی أولادکدن صکره‌ده مسعود ایتمك ایچون فیض قبولکه لایق اوله‌جق صورتده آغلادرسك . سکا انتسابك الك بیوك مداری ینه‌سنك کال قدرتکه قارشی اظهار اولنان کال عجز ایمش ! . . اوتوز سنه‌در نظر اعتمادم بو نقطهٔ استناد اوزرنده‌در . دییورلرکه : بر طامله کوز یاشی موجب سعادت ابدیه اوله‌بیلیر .

§

پدرك قوچ ، قویون بسله‌مك مراقی اولدیغندن دیوارلری سراسر لطیف آصمه‌لرله مزین اولدیغی حالده زمیننده بر کراس آغاجیله ایکی یاخود اوچ وشنه فداننده بشقه بر شی بولنمیان باغچه‌یه موسمنده آرپه اکردی . بر کون یالکزجه باغچه‌یه چیقدم . اکیلن آرپه برقاریشدن زیاده‌جه بیومش ، زمینه لطافت ویرمش ایدی . تماشا ایله مشغول ایکن آشاغیدن برادرك سسنی ایشتدم دییوردی‌که :

— عمر ! باق بو کچی یاوروسنه ! نه قدر کوزل !

بن :

— کرچکمی آغا بك ؟

دیه اظهار تشوق ایتدم . نردباندنده عجله ایمکه باشلادم .

او آرالق برادر قوجاغنده سیاه تویلو بر اوغلاق اولدیغی حالده ظهور ایده‌رك :

— ایمه ! ایمه ! ایشته کتیرییورم .

دیدی . بنده نه سوینج !

برادرله شو کلمه‌لری تعاطی ایلدك :

— بونی نره‌ده بولدك آغا بك ؟

— وارنه‌دن دایم یوللامش . بر طاووقجی دکانه کتیردی . بابام‌ده بکا « آل شونی اوه کوتوریویر » دیدی .

— بکامی یوللامش ؟

— سکا یا ! بن اوغلاغی نه‌یاپه‌یم ؟

— قوزوم آغا بکجکم ، بنم قوجاغمه ویر !

— سن قالدیره‌مازسك .

برادر صوك جمله‌یی سویلر سویلمز اوغلاغی آرپه‌نك ایچنه طوغری صالیویردی بن همان قوشدم ، سومکه باشلادم . یاوروجق پك جزئی اوتلادقدن صکره یشیللکك ایچنه یان اوستنه‌یاتیویردی . یورلمشمی ، یوقسه اوراسی ذوقنه‌می کیتدی ، آکلایه‌مدم . اوغلاق قدر سبکروح مخلوق پك آز بولنور . طوریشی ، باقشی بر خوشمه کیتدی‌که تعریف ایده‌مم . همان بن‌ده یانینه یاته‌رق تکرار اوقشامغه باشلادم . بو منظرهٔ معصومانه کوز اوکندن کیدر شیلردنمیدر ؟ . . . او شیرین حیوانجغز بکا نیچه کونلر آرقداش اولدی .

معلم ناجی

استقبال

لایقیله دوشونولسون ؛ انسانك حیاتی یالکز استقبالدن عبارت دکلیدر ؟

ماضی نه‌در ؟

بر موت ابدی !

حال نه‌در ؟

بر نفس واپسین !

کرك فرد ایچون وکرك جمعیت ایچون ماضی مسعود ایمش، شانلی ایمش، بو کونه نه فائده‌سی کورولور ؟ حال راحت ایمش، امین ایمش ، یارینه نه لطفی قالیر ؟

یا ؛ سوابقمزك حقیقةً الك بویوك ملتلره سرمایهٔ افتخار اوله‌بیله‌جك درجه‌لرده عالی اولان عظمت واقبالنیمی اونوتالم ؟ یا ؛ زمانمزك بوتون عالم انسانیتی اسیر اشتغال ایدن الجا آتینمی دوشونمیه‌لم ؟

خیر ! یالکز شوراسنیده اونوتمیه‌لم که ، انسان اجدادینك کمال وعلویتیله افتخار ایدر . لکن اولادینی اجدادینه فائق ایتمکه چالیشمازسه اخلاف نظرنده اسلافنك محصول عمری اولدیغنه لیاقتسزلکنی کوسترمش اولور . شونیده دوشونه‌لم‌که ، آدم کوننك خوش کچمه‌سنی آرزو ایتمکده معذوردر . فقط همتنی

او مقصده حصر ایدرسه نتیجه‌سنده ینه اومقصددن محروم قالیر. دنیاده بر مسعود کون یوقدرکه سعادتی دوندن حاضرلانمش اولماسین. بو بداهتلر میدانده ایکن انسانه کوره استقبالنك امنیتنی ایستەمکدن بویوك بر حق، سعادتنی آرامقدن بویوك بر وظیفه وارمیدر؟

استقبال، که ملتك نور دیده‌سی، جمعیتك جکر پاره‌سی، مدنیتك خلاصهٔ امیدی انسانك ممد حیاتیدر. خلق ایچون اونك سلامتنه چالشمامق اولادینی آجلقدن اولدورمك قبیلندن اولمازمی؟

انتسابیله مفتخر اولدیغمز امتك تحدیث مفاخری یولنده سویله‌رزکه بورالرجه اجدادمزك یادمعالیسی هرکسك وجداننده عقاید مقدسه قوتنی بولمشدر. بو بر حس علویدرکه افکار عمومیه‌ده اشرافه تقلید وحاصل اولمش شهرتی وقایه. بویوکلکه غبطه کبی ــ ذاتاً طبیعتده موجود ومکارم اخلاقه خادم اولان برطاقم سائقه‌لری بسلیور. وبناءً علیه استقبالمزك امنیتنجه پك بویوك امیدلر ویرییور.

درونسنده متعیش بولندیغمز دورك تحمید مأثری یولنده شوراسنیده بیان ایده‌رزکه صبح صفای معرفت آفاق غربده بارقه فشان اولدقجه ضیاسی طبیعتیله بورالره دخی انعکاس ایلدیکندن خیلی زماندر برطاقم حقایق چاره‌سز کوزمزه چارپمغه باشلامشدر. بو برسوق طبیعیدرکه اخلاق ملیه‌ده ترقی ایستەمك،

حقیقت آرامق. ادراك نقصانه چالیشمق کبی برچوق خواهشلری قوتلندیرییور . وبناءً علیه اوده استقبالمزك امنیتنجه پك بویوك امیدلر ویرییور .

آنجق شوراسنیده کمال تأسفله علاوه‌یه مجبورزکه بز، دها تأمین استقبالك اهمیتنی لایقیله ادراك ایده‌میورز. طریق ترقیده اولان اقوامك حالنی کوردك ، کندی مسلکمزیده بیلیرزیا؟ اونلرده بزم کبی بردقیقه صوکرا یاشایه‌جغنی صحیحاً بیلمزونهایت یوز سنه‌دن زیاده یاشایه‌میه‌جغنی یقیناً بیلیر بر موجود فانی‌ایکن دنیایه قازیق قاقه‌جق صورتده طاشدن یونولمش و بلکه دمیردن دوکولمش سرایلرده اوطورمغه چالیشیورلر . بزده، صرف کندیمزی دوشونه‌رك آنجق بر سنه قابل بقا و هر دقیقه بر حادثه‌نك شرینه فدا اولان تخته چادرلری اختیار ایدییورز.

اونلر. بش یوز سنه صوکرا ماکنالرینی اداره ایچون اقتضا ایدن کوموردك، شمدیدن تدارکنه چاره دوشونیورلر . بز بش کون صوکرا معده‌مزك حرکتیچون قطعی الوجوب اولان غدانك اسباب استحصالنی بیله دوشونمیورز.

اونلر، وطنلرینك هرجهتنده دمیر یول یاپمغی باعث حیات عد ایدییورلر. بز یالکز پایتخت سلطنتك برکوشه‌جکنده یاپیلان تراموایی علت ممات بیلیورز .

اونلر ، اقتضا ایدرسه کندی قارینلرینی آج براقیورلر. چوجقلرینك فکرینی بسله‌یورلر. بز، دوکونده احبابه ضیافت

ویرەمەمك قورقوسیلە چوجقلریمزی مکتبە باشلاتامیورزدە نعمت معرفتدن محروم ایدییورز .

معمافیە استقبالمز ینە امیندر .

استقبالمز امیندر ؛ چونکە دولتمزك بنیۂ اصلیەسنی ، عدل الٰهینك خارجدە ظهورندن عبارت اولدیغی ایچون ازلیت وابدیت لوازم ضروریەسندن اولان شریعت غرا ترکیب ایدییور .

استقبالمز امیندر؛ چونکە «قد لایتغیر الاحکام یتبدل الازمان» قاعدۂ فقهیەسی حکمنجە عالمك هر جهتندە ظهور ایدن آثار ترقیاتی تلقی یە مأمور اولدیغمز ایچون بزە کورە ماضی یە عودت ویا حالدە توقف جائز دکلدر .

حد ذاتندە دخی ماضی یە عودت ناصل قابل اولسون ؟ هیچ معدومە یکیدن وجود ویریلە بیلیرمی؟ حالدە توقفە نەصورتلە امکان تصور اولونابیلسین ؟ هیچ ساعتك رقاصنی توقیف ایلە عمر بشر یولندن قالیرمی ؟

استقبالمز امیندر؛ چونکە خمیرۂ وجودلری درت یوز کسیلك بر عشیرتدن شو قوجە خلافت اسلامیەیی تشکیل ایلە درت، بش یوزسنە قرەدە، دکزدە حاکم عالم کچینن ـ عثمانلی قهرمانلرینك خون شهادتیلە یوغرولمش اولان ـ ابنای وطن هرزمان دنیانك اك برنجی عسکری اولدیغی حین حاجتدە کوسترمکە وبولوندوقلری یرك هر طاشنی بر جوهر جانە بدل ویرمکە حاضردر .

استقبالمز اميندر ؛ چونكه فياض قدرتك بو يرلره احسان ايتديكى بركت جهتيله طوپراغى ظوتسه‌ق آلتون اوليور، كيم بر آزشين يرقازسه آلتنده بياغى بردفينه بوليور ، اوچ بويوك قطعه‌نك ، اوچ بويوك دكزك خزائن تجارتنه بومملكت كليد اولمشدر، محصولات زراعتمز اوروپا دستكاهلرينك شمدى بلكه اون بيكده برينى بسله‌ميور فقط ايلريده همان جمله‌سنى اداره‌يه مستعددر .

استقبالمز اميندر ؛ چونكه كرك افرادى وكرك عمومى حكمت وسياستده معلم عالم اولان كلدان ويونان وعرب وتركك دارالفنون معرفت ، دولتسراى مدنيتى بو خاك فياض اولمشدر. بزده او اعاظمك اولادى وبناءً عليه وارث استعدادى يز .

استقبالمز اميندر ؛ چونكه اسلاميت وحدت كلمه‌يى امرايدر. جنسيت ولسان كبى عوارض دنيويه‌يى وسيلهٔ اختلاف ايتمكه قطعياً مانعدر بناءً عليه هر درلو موهوماته وجود ويره‌رك موجوداتى وهم ايچنده براقمغى برهان درايت عد ايدن بعض متصلفلرك ظنى كبى بوراده لازلق ، ارناوودلق . كردلك ، عربلق دواعيسنك ظهورى محال حكمنده‌در .

استقبالمز اميندر ؛ چونكه شمديك سرد ايتديكمز مقدماتك استلزاميله ثابتدركه مسلمانلر بوعالم ترقيده البته بركون كلمهٔ واحده اوزرينه اجتماع ايده‌جكدر. بوحالده مادامكه قوتده . نسبتده موقعك قابليتنده ، خلقك استعدادنده زمانمزك وطن مدنيتى

اولان اوروپایه قریبتده، وحتی ثروتده، معرفتده بوراسی ممالك اسلامیه‌نك كافه‌سنه مقدمدر. بحث ایتدیكمز اجتماعك البته مركزی بوراسی اولاجقدر.

استقبالمز امیندر؛ چونكه اسلام اولمایان وطنداشلرمزه‌دخی خفی اولمادیغی اوزره كندیلرنده نه‌قدر حقوق مكتسبه وارسه جمله‌سی بودولتك یادكار عنایتیدر. جمله‌سی بودولتك، بووطنك وجودیله‌قائمدر. حتی‌هردرلو عقایدی وجدان دائره‌سنده‌قالوبده غیره تجاوزدن بری اولدقجه حمایت ایتمك خصوصی‌كه ـ حریت افكارك الك صحیح معناسیدر ـ قرون اخیره‌ده عثمانلیلرك ایجاد مروتی اولدیغنی بر صاحب وقوف انكار ایده‌مز. برعصرده‌كه مدنیت شرقیه‌نك موت مشخصی اولان تاتار بلیه‌سنك شدت هجومیله جیحون وفرات وسند وحزر آراسنده‌كی معموره‌لر هنوز تزلزلی ختام بولمامش اراضیٔ منخسفه حالنده ایدی، برعصردده‌كه نائرهٔ تعصبك معنای مجسمی اولان اهل صلیب داهیه‌سنك تعدیات جانسوزیله آناطولی طرفلری دها كومورندن دومانلر، كولندن آتشلر صاچیلیر بریانغین یری شكلنده‌ایدی، برعصرده‌كه: هركسك كوكلنده غیرك اعتقادینه خصومت، كندی اعتقادینه محبتدن یوز بیك قات زیاده قوت بولمش، سیف تمدی چكلمش. آتش ظلم آلونمش، شرق وغرب آراسنده توالی ایدن صدمات ایله عالم بربرینه كیرمش ایدی. سلطنت سنیه عدل آلهیلك صون حمایتنه التجا ایده‌رك قواعدینی تأسیس

وحدودینی توسیعه باشلادی . برصورتده که معاملات کریمانه‌سنه باقیلسه اسلامك ؛ کافهٔ احوالی صرف عدل واحساندن عبارت اولان نشئهٔ اولای ظهوری عودت ایتمش ظن اولونوردی .

استقبالمز امیندر ؛ چونکه(بو دولتك بقاسنده امیدیوقدر. باری بز فرصت الیمزده ایکن یوکمزی طوته‌مده ایلریده رفاه ایله کچینه‌لم) دیبه‌نلرك اکثری قبرستان فناده یاتیور . فقط(بز فانی یز وطنمز باقیدر، بز اولورز ، وطنمزی احیا ایده‌رز) دیبه‌نلرك حالا استقبالده آبا واجدادینك شهرت حمیتنی ادامه ایده‌جك اولادی دنیایه کلیور .

تنظیماتك پرورش عدل وحمایتیله آغوش وطنده نشو ونمایه باشلایان نارنده طفل ترقی. طبیعتیله یقینده، کوردیکمز ایکلمه طرزنده یورویشنی ترك ایله جهان مدنیتك حرکت حقایق جویانه‌سنه مسابقه‌ته باشلایه‌جقدر . ایشته ، او وقت بزده اقرانمزه فائق واجدادیمزك خیرالخلفی‌یز دیمکه لایق اولورز . ایشته اووقت انوار معرفت بومرکزدن آسیا وآفریقا جهتلرینه دخی یاییلیر . او حالده اوروپا موازنه‌سی حاصل اولور . عالم انسانیتده ایسه بر میزان اعتدال وجوده کلیر . فیاض قدرت بوسعادتی بزم اولادیمز ایچون صاقلیور ، حالمزدن ممنون اولماسه‌قده فتور کتیرمیه‌لم ، استقبالمزك فیضنی دوشونه‌لم ! هرآنی قریبدر ، یاشاسین عثمانلیلر . . .

کمال

— نفوس —

انسان ، شو كرهٔ زمين ديديكمز نفوس متحركك روحيدر دنيايه بيلير . زيرا كه قشرك خارجنده هر نه حركت كوروليورسه هپ اونك سايه‌سنده ظهور ايدييور ، طبيعتك فوقنده نه اثر مشاهده اولنيورسه هپ اونك همتيله حاصل اولويور .

قدرتك كمالنه ايمان ايله‌سجده بر حيرت وعبوديت اولان اودر. مشيتك عدل واحسانني ادراك ايله بو قانون ازلي‌يي خارجده اظهار ايتمكه چاليشان اودر. نفسنك ماديات وسفلياتدن اعتلاسني كشف ايله افعالندەدنيات علايقدن تبرى ايده‌رك ظواهرينه‌قياس قبول ايتميه‌جك صورتده روحاني. تجريدى بر عظمت كوسترمكه — ولو نادراً اولسون — موفقيت حاصل ايدن اودر . درت بيك سنه اول جارى اولمش بر طاقم اسبابه اوقوديغى ويا كورديكى نتايجدن، ودرت يوز سنه صكره ظهور ايده بيله‌جك نتايجه ايشتديكى اسبابدن استدلال ايله نوعنك وفات ايتمش ويا هنوز وجوده كلمەمش نه قدر افرادى وار ايسه همان جمله‌سيله هم مجلس كچينه‌بيله‌جك صورتده — وبناءً عليه اكر تعبيره اعتراض اولونمازسه — (لا يموتانه بر حالده) ياشايان اودر .

روى زمينى بو قدر مصنوعات نظر ربا ايله تزيين ايله‌يور .

طبیعت کلیه‌یی ارادهٔ جزئیه‌سنه خادم ایده‌رك بونجه بدایع کمالاتی او میدانه‌چیقاریور، ایامی ظلم آتشندن. لیالی ظلمت دومننده‌ن قورتارمغه اوچالیشیور. دریایی صحرا کبی هر طرفنده کزیلیر. هوایی دریا کبی ایچنده یوزولور برحاله او کتیرییور. طبیعتله نیچه‌لشه‌رك . بوقدر جواهر ثروتی سینهٔ حرصندن او قوپاروب میدانه دوکیور ، اجلله کولاشه‌رك بونجه امراض ودواهینك وجودینی او دفع ایدییور . بخار کبی الڭ ثقیل اجسامی ، الڭ قوتلی معادنی بر کشته وپریشان ایتمك شاننده‌ن اولان برداهیه‌یی خدمتکارلقده؛ برق کبی دنیانی یاقوب ییقمق لوازمندن بولونان بلیه‌یی تاتارلقده او استخدام ایدییور .

وحوش ، اوکا مونس اولویور . طیور اطاعتده بولونیور، او ایسترسه‌شجرلرك ثمراتی برباشقه شکله ، برباشقه‌حاله کیرییور. او مراد ایدرسه حجرك خاصیتنی دکیشدیرییور . حاصلی ایکی آیاق اوزرنده ایکی آرشون بویونده اویله بر مخلوق غریب بر قوجه عالمده ازله خلافت ایله‌یور ، بر قوجه کره‌یی طوپ کبی نیچهٔ تصرفنده اویناتییور !

واقعا بو مخلوق ، بوتون بوتون عالم وجوددن زائل اولمق لازم کلسه حس وتعقلدن نصیبی‌اولمایان وتصور وتصدیق‌قوتندن محروم اولان سائر کره نشینلر ذره قدر متأثر اولماز . فقط انسانك کافهٔ آثاری تلاحق افکار وتعاون سعی ایله حاصل اولدیغی‌ایچون افرادی آزالدقجه نوعنك فائده‌سی‌دخی آزالاجغنده

هیچ شبهه یوقدر . شو قدر وارکه قضیه‌یی عکسنه چویروبده علی‌الاطلاق قبول ایتمکه قالقیشیرسه‌ق نتیجه دوغری چیقمز . چونکه حاجات بشری ایفا ایده‌جك اسبابك اصول تزایدی ابنای بشرك صورت تکثریله برنسبتده دکلدر.

ایضاح مرام ایچون یکرمی سنه‌لك مدتی اله آلالم . مسئله‌یی هردرلو عوارضدن تجرید ایده‌رك دوشونه‌لم : وجودی صحتده اولان ووجودی صحیح بر ارککك تحت ازدواجنده بولنان برقادین هیچ اولمازسه سنه‌ده برچوجق تولیدینه طبعاً مقتدردر. بوجهتله ایکی کشی یکرمی سنه‌ده یکرمی ایکی کشی‌یه بالغ اولور . دیمك اولیورکه بونده سرمایه ایکی سنه‌ده رأس‌المال ایله تساوی حاصل ایدییور . یاهله مثال عد اولنان زمان مثلا آلتمش سنه‌یه چیقاریلیر وبرقوجه ایله برقاری یرینه مثلا درت ویا سکز طاقم زوجین موضوع بحث ایدیلوبده اونلردن هرسنه حصل اولان ارککلرله قزلر سن رشده بالغ اولدقجه بربرینه‌ویریلیرسه تناسل اوچ قرنه واریر وارماز درت عائله‌نك مجموع افرادی معهود شطرنج حسابنده کوستریلن بغدای کبی شهرلره صیغمیه‌جق برمقداره واریر .

حالبوکه محتاج اولدیغمز شیلرك وسائط تدارکندن اولان زراعت ویا صنعت ویا تجارتك هانکیسی تجریداً مطالعه اولنور ایسه اولونسون بونسبتده ترقی‌یه مساعد کوریله‌مز . چونکه

انسانك هرمولودی طبعاً مولددر بووسائطك ایسه هرمحصولی محصل دكلدر .

بركره زراعتی دوشونه‌لم : اولا اونك محصولی صرف واستهلاك ایچوندر . علی‌العموم حفظ اولنه‌مازكه هرسنه تخم ثمرات مقدارنجه تزاید ایده‌بیلسین .

ثانیاً طوته‌لم كه اویله اولمامش ، زراعتك موقوف علیهی اولان طوپراق ذاتاً برحدطبیعی ایله محدوددر . تخم چوغالمقله یوقدن یر ایجادینه امكان حاصل اولمازكه بوسنه اوكمزده‌كی سنه ایچون ثمراتمز مقدارنجه تخم واوندن صكره كله‌جك سنه‌ده اوتخمك بوسنه اكیله‌جك تخم ایله نسبت معكوسه‌سنه معادل كله‌جك ثمرات حاصل ایده‌بیلسین .

بناءً علیه تناسل ایله زراعت هردرلو عوارض خارجیه‌دن مصون اوله‌رق شو قواعد مجرده‌یه اتباع ایدرلر كیدرلرسه نوعمز كرهنك هرآرشین طوپراغنده برآدم بولونديره‌جق قدر تكثر ایده‌بیلیر .

چونكه حائز اولدیغی تولید وتزاید خاصه‌لری — عوارض برطرفه براقلنجه — امور طبیعیه ایچنده موتدن باشقه برحال ایله محدود دكلدر . موت طبیعی ایسه تولید طبیعتك انجق اون یشده بری نسبتنده كورور . چونكه برازككه برقاری عمر طبیعی مقدارنجه یاشار وقوهٔ تولیدیه‌لرینه برعارضه كلمزسه جمعیته الك آزدن اوتوز اولاد براقمق استعدادینه مالكدر . حالبوكه بر

قاری ایله برابرلک وفات ایدرسه جمعیتدن یالکز ایکی آدم غائب اولور . فقط طوپراق هیچ بروقت اوقدر آدمی بسلیه‌مز . چونکه کرك وسعت وکرك قوهٔ نباتیه‌جه تجاوزی ناقابل برحد طبیعی ایله محدوددر .

برکره‌ده صنعته باقه‌لم : اولا اون آدم بریره طوپلانیرده — نهایت درجه‌ده چالشمق اعتباریله — مثلا کونده اوتوز دانه کوملك اعمال ایدرسه یوز آدمده اوچ یوز کوملك بیك آدمده اوچ بیك کوملك اعمال ایده‌بیلیر . برکوملك نه حاله کلیرسه واوزرندن قاچ سنه کچسه برکوملك دها تولیدینه مقتدر دکلدرکه انسانده اولدیغی کبی وسائط محصله تعدد ایتسونده محصولاتك تزایدده نسبتی ده‌کیشسین .

ثانیاً طوته‌لم که ده‌کیشمش . مادامکه صنعتك موقوف علیهی خام اشیا وخام اشیانك موقوف علیهی زراعتدر . زراعتك اعاشه‌دن عاجز قالدیغی برمقداری صنعت بردرلو یاشاده‌ماز . تجارت ایچون قونولمش برسرمایه هر نه قازانسه تناسلده اولدیغی کبی ایکی سنه‌ده موجودینی تضعیف ایده‌جك قدر تمتع ایده‌مز .

« الندەکی اشیایی یوزه یوز کار ایله صاتانلره باقلماسین . اونلرك کاری تجارت دکل بایعك هوس وامنیتنی سوءاستعمال ایده‌رك جواز پرده‌سی آلتنده ستر اولونمش برنوع سرقتدر . »

هله برتاجر تمتعنی رأس الماله ضم ایدرك ایکنجی درجه‌ده اوندن تمتع ایده‌بیلیر ایسه‌ده بومضاعف فائده دخی هیچ بر وقت برقاچ عائله بیننده اولاد واحفادك وقوعی طبیعی اولان تزایدینه مقابل کله‌مز .

ثانیاً طوته‌لم که مقابل کلش . مادامکه تجارتك برنجی مادهٔ احتیاجی خام ویا معمول اشیادر ، ومادامکه اونلر زراعت وصنعت قوتیله حاصل اوله‌جق . زراعت وصنعت انسانك یه‌جکنی تدارکدن عاجز اولورسه سائر حوائجنی استحصال ایچون تجارته لازم اولان اشیایی هیچ میدانه کتیره‌میه‌جکندن وتجارت ایسه هیچ بر وقت زراعت وصنعتدن مستغنی اوله‌رق حیات بشرك ادامه‌سنه کافی اولامیه‌جغنده شبهه یوقدر .

دنیاده یالکز برشی کوریيورزکه انسان نسبتنده بلکه هر درلو نسبتك خارجنده تزاید ایدییور . اوده مدنیت حاضره‌نك اخلاط فاسده‌سندن اولان فائض وهله او اخلاطك الك متعفنلرندن اولان فائض مرکب ایله آنیر دیندر .

فقط بوحال دخی برچوجغك اوته‌سنده بریسنده کورولن پیسلکلره بکزر . مدنیتمز دها پك طفولیت حالنده‌در . کیردیکی طریق ترقیده حقیقةً انسان اطلاقنه شایان اوله‌جق برمرتبه‌یه واردیغی کبی ، فائضلر فائض مرکبلر کبی عدالت ازلیه وطبیعت انسانیه‌یه مغایر اولان بر طاقم مستکرهاتك هرنه‌صورتله اولورسه اولسون زائل اولاجغندن امینز .

مع مافیه فائض ویا مرابحه بقا بولسه بیله هرکس فائضله پاره آلمق وینه فائضله پاره ویرمکدن باشقه بر شی یاپمقسزین گچنمك؛ قابلمیدرکه ـ جمعیت بشریه‌نك اسباب مشروعه ایله تعیشدن ناامید اولدیغی زمانلرده حیاتنه کافل عد اونه بیلسین؟

ایشته بو مطالعاته واوروپاده کثرت نفوسك دها بر چوق اسباب ایله قوت بولارق ودها طوغریسی آرانیرسه او اسبابه برمدار قوت اولارق عمله بیننده حاصل ایلدیکی شدت ضرورتك تأثیر والقاسیله فن ثروت علماسندن، ارباب اداره‌دن، حکمادن، اطبادن برچوق اصحاب قلم بونلرك قاعده واسبابنه ومنع مضراتنه دائر هرگروه کندی نقطهٔ نظرندن ابتدا ایدرك برچوق مباحث میدانه قویپویرلر وترقیٔ نفوسی برحدده طوتمق ایچون بر چوق وسائطدن بحث ایدیپورلر.

انسان چوغالیور ایمش. اوندن احتراز ایدرسه همان هر یکرمی آرشین یرده بر آدم بولنورجه‌سنه کثرتله مسکون. هر ایکی کونده بر آدم کندینی هلاك ایدرجه‌سنه فلاکتله مملواولان ممالك غربیه خلقی احتراز ایتسین.

اما بر زمان کله‌جك ایمش‌که یرده طوپراقدرمزده تعیش ایده‌میه‌جك مرتبه‌ده چوغالاجق ایمشز بز بوزالرینی احفادمزی دوشونمکه مجبور اولوب اولمیه‌جغنی بیله‌دوشونمیز. زیرا اعتقادمزجه اللهك ارضی واسع. اسلامك توکلی غالب. مدنیتك چاره

جولقده قدرتی بو عصرك تصوراتیله تحدید اولنه بیله جك درجه لردن عالیدر .

بز بو کون الك بیوك وظیفه مزی فعله کتیرمك ایسترسه ك تناسلمزك تکثرینه حصر همت ایدرجه سنه چالیشمالی یز .

چونکه ممالك غربیه نك الآن موجود اولان وحتی ایلریده وقوعندن احتراز اولنان تکثری جهتیله چکدیکی ویا قورقدیغی بلالردن برقاچ قات اشدینی بز بوراده نفوسك قلتندن چکیورز.

المزده بر معارف نظامنامه سی وار . خلقی جبراً اوقومقله دولتی ، اهالیسنه مجاناً مبادیٔ علومی تحصیل ایتدیرمکله مکلف ایدییور. هرطرفی یارم ساعتلك بر دائره نك مرکزنده بر صبیان مکتبنك وجودینی اقتضا ایله یور. شمدی ، ایشه نه قدر حسن نیتله باشلانیرسه باشلانسین ، پاره جه نه قدر فدا کارلق اختیار ایدیلیرسه ایدلسین نه درلو اسبابه تشبث اولنورسه اولونسون ملکك اکثر جهتلرنده هر یارم ساعتلك دکل هرایکی ساعتلك بر مرکز ایچنده آنجق درت اولی برکویه تصادف اولنه بیلدیکی حالده معارف نظامنامه سنك قاعدهٔ منجیه سنی فعله چیقارمق ناصل قابل اولابیلیر ؟

دمیر یوللر تمدیدزمان وتقلیل مسافه خاصیتنه مالك اولمق جهتیله وجود مدنیتك عروق واعصابی حکمنه کیردی. مجرای حیاتی اولدی . بناءً علیه سلطنت سنیه ملکك ایچنده بر طاقم اساسلی دمیر یول خطلری حاصل ایتمکلکه اوغراشیور. بونلر وجوده

كلديكی زمان ترقياتمزجه پك بيوك فائده‌لری كورينه‌جكنده هيچ شبهه يوقدر . فقط بويله وظنمزك بر چوق جهتلری همان خالی بر حالده ايكن بحث ايتديكمز بيوك خطلری منقولاتيله بسليه‌جك قدر شعبه‌لر ناصل ياپيله‌بيلير؟ ياپيلسه انشا واداره‌لرينك مصرفی نره‌دن چيقار؟ ياپيلمه‌سه اوروپانك آثار مدنيتنده كوستر ديكی سرعته نه ايله يتيشيليرز ؟

مملكتمز كبی وقتيله محصولاتی بتون جهانك حوائج ولذائذينی ايفايه كافی اولان نظيرسز بر باغزار ثروتك بلكه اونده سكز پارچه‌سنی صولر باصمش ، چاليلر بورومش ، قيالر قاپلامش . نفوس شمديكی مقدارده قالدقجه بو موانعی كيم دفع ايده‌بيلير ؟

سلطان سليمان زماننده — عثمانلولرك عموم حوزهٔ حكومتنده دكل — يالكز شو مملكتك ايچنده يوز مليوندن زياده نفوس وار ايدی ! شمدی قرق مليون آدم يوق ! ملكمز فرانسه‌نك بش مثلی قدر ! نفوسمز بلكه فرانسزلر قدر دكل ! بو قلتله بز ناصل يار واغياره معامله‌سنه كوره مقابله ايده بيليرز ؟ ناصل اجدادمزك دور اقبالنی عصرك حالنه مطابق اوله‌رق اعاده‌يه مقتدر اولورز ؟

يا بز نيچون بوقدر آزالدق ؟ اوكا سبب مانع تكثر اولان اسباب طبيعيه‌يه مملكتمزده ايكی يوز اللی سنه قدر محاربه كبی ، وبا كبی ، اختلال كبی، حق جزانك سوء استعمالی كبی بر چوق عوارض فوق العاده‌نك انضمامی سبب اولمشدر . فقط فائده‌سی

تاریخه منحصر اوله‌رق اقدم وظائفی استقبال ایچون چالیشمقدن عبارت اولان غزته‌نك مقصدینه هیچ تعلق ایتمز بناءً علیه بوبابده تفصیلات ویرمکی لزومسز عد ایده‌رز .

عجب حالا تناقصمی ایدییورز ؟ یوقسه حال وقوفده‌میز ؟ یاخود تزایده‌می باشلادق ؟ بومسائلك حلی بربرینی تعاقب ایتمش وتحقیقلی یاپلمش برقاچ سنه‌لك نفوس دفاترینك الده بولونمسنه توقف ایدر . بویله بر دفینهٔ معلوماته مالك اولمق ایسه اك زیاده مدنیت اك زیاده حریت اك زیاده معرفت اك زیاده نشریات ایله مألوف اولان ممالك غربیه‌ده دخی قولایلقله حاصل اولان شیلردن دکلدر .

یالکز ظواهردن استدلال ایله شو قدر دییه بیلیرزکه عصرمزجه‌مبدأ سعادت تعبیرینه شایان اولان تنظیمات تاریخندن بری ظلم کبی علل ساریه کبی محاربه کبی دشمن حیات اولان بلالره بالنسبه پك چوق آزالمش اولدیغندن ظن ایتمزکه‌تناقصده اولالم تناقص دکل حتی اوممازکه وقوف تعبیرینه صالح برحالده بولنه‌لم .

برطاقم عقلا بیلیرزکه عسکرلك مناسبتیله ادیان سائره اصحابی دائما تزایدده واسلام دائما تنزلده اولدیغندن بحث ایدرلر وبوندن مبالغه‌لی برطاقم نتیجه‌لر میدانه چیقارمق ایسترلر .

از جمله شوراده بولنان هیئت اسلامیه‌نك بقاسی محالاتدن اولدیغنی توهم ایده‌رك بو وهمی معقولات سلکنه ادخال ایچون

هر یردن مناسبتلی مناسبتسز دلیل تحری ایلیه‌نلرك روایتنه باقیلیرسه تنسیقاتدن بری حضری وسفری سلاح آلتنده یعنی عسکرلك اوغورنده بشیوز بیك آلتی یوز بیك آره‌سنده اسلام غائب ایتمشز. وممکلتده اهالیٔ غیر مسلمه اوچیوز بیك ایله‌درت یوز بیك آره‌سنده تزاید ایله‌مش. فرض ایده‌لم که بو حساب دوغریدر، بز نه‌دن قورقه‌جغز؟ صحیحاً ادیان سائره اصحابنك مقدارجه تقدمندنمی؟ اویله ایسه هیچ احتراز اولونماسین. چونکه عسکرلكك اسلامه انحصاری سائر وطنداشلرمزك بر فرقه‌سنده کوریلن وانسانیتك نظرنده حقیقةً مقدوح اولان بعض تمایللردن نشئت ایدییور.

اعتماد بیورلسونکه اوتوز سنه‌یه قدر او تمایللردن هیچ بر اثر قالمیه‌جقدر. میشون، پترا کی. قره‌بت، استولچو، زید ایله عمر ایله علی ایله ولی برابر اوله‌رق ژوزفلردن یوانوفلردن هر کیم بو طوپراغه بر آدیم تجاوز ایتمك ایسترسه اراضیٔ مقدسه‌یی پامال حقارت ایتمش حکمنده بیله‌رك کوکسنه سلاح طوته‌جق وسلاحنه جان عرض ایده‌جکلردر.

هیچ قورقولماسین؛ اسلام هیچ بر وقت اویله ذهنلره دهشت ویره‌جك قدر آزالماز. چونکه عسکرلكك تعمیمی بلکه تنسیقاتدن بوکونه‌دك کچن مدت قدر زمان بکلمیه‌جکدر.

وطنداشلرمزك تمایلاتنده ظهور ایدن انقلابه دقت اولنیورمی؟ محمود ثانی زماننده دولت، ارمنی قتولکلرینی مداخلات اجنبیه‌یه

سببيت ویردکلری ایچون نفیه قالقشدیغی وقت ایچلرندن عمومیته یاقین بر اکثریتك اوتوز بش قرق سنه کچمه‌دن قومیتلرینك ووطنلرینك افعالنجه اجنبی مداخله‌سنه میدان ویرمه‌مك ایچون باباك حکمنه قارشی دورمق ایسته‌یه‌جکنی کیم اومازدی ؟

او عصرده نه‌قدر روم وار ایسه ترکلری محو ایتمك. نه‌قدر ترك وار ایسه روملردن تحفظ ایله‌مك ایچون سلاحه صارلمقدن باشقه دنیاده برشی دوشونمز ایکن « بوندن اوتوز بش سنه‌صکره استانبولده بر روم [*] ایبدا اولاجق دیوژه‌ن نامیله بر غزته چیقاره‌جق، اونده . یونانستانك کرك قاعده‌یه اتباع ایتمك ایسته‌سین کرك قاعده‌سنی آراسین دولت علیه‌یه التحاقدن باشقه چاره‌سی اولمدیغنی فرانسزجه ترکجه وحتی رومجه غزته‌لرله اعلان ایلیه‌جك بر ترك غزته‌جیسیده اونی آتیده تصور ایتدیکی بدایع مدنیه‌دن برینه برهان صورتنده کوستره‌جك » دینیلمش اولسه کیم اینانیردی ؟

حاصلی بزمالکمزده اولان اقوام سائره‌نك نه‌عددجه نه‌معرفتجه ونه‌ده اسباب مدنیتك سائر برشعبه‌سنجه بزه تقدم ایتمسندن احتراز ایتمیز. یالکز اونلرك‌ده. اوروپایه نسبةً برچوق محرومیتلرده بزمله مشترك اولدقلرینی لایقیله بیلیرز . بو حاللرینه لایق

[*] بو روم کمال وسلطان مرادك رفیق مسلك ومحنتی تئودور قصاب افندی درکه ادبیاتمزك سوابق فاخره‌سنی تشکیل ایدن برملت خادمی ایدی. مخدومی علقو قصاب افندی خارجیه رجالی آره‌سنده ترکجه و فرانسزجه‌ده‌کی وقوفیله بنام بر ذوات مأموریدر . مدحت جمال

اولدیغی قدر تأسف ایده‌رز . شمدی بو مسئله آکلاشلدی.
تکثیر تناسله کلنجه : نوع بشر بر طاقم موانع فوق‌العاده‌دن مصون اولورسه اصحاب تحقیقك ادعاسنه کوره یکرمی بش یکرمی آلتی سنه‌ده موجودینك بر مثلی قدر تزاید ایدییور . بو نسبت ایسه بر عصردنبری نفوسك آمریقاده بر بری اوزرینه آلتی یدی واوروپاده ایکی اوچ قات تزاید ایتمش اولماسندن آلنمشدر .

دیمك اولیورکه بزده بر عصر قدر تناسلده اولان قانون طبیعته ممکن مرتبه رعایت ایتمش اولسه‌ق وطنمزی، معموریتنه غبطه کش اولدیغمز ممالك متمدنه کبی سراپا انسان ایله دولو ، سراپا حیات ایله مزین برحاله کتیره‌بیله‌جکز. یاعجب مملکتمزده بومقصدك حصولنه‌میدان‌ویرمیه‌ن‌اسباب‌نه‌در؟ دنیانك هرطرفنده تناسلی تکثردن کیری براقان شیلر فن ثروت اصحابنك روایتنه کوره بر طاقی موجب بر طاقی مانع ایکی صنفه منقسمدر . موجبلرك برنجیسی: هوانك فنالغی ، ایکنجیسی: محله وخانه‌لرك پیسلکی . اوچنجیسی : حفظ صحت اسبابنده قصور . دردنجیسی: وجودی محافظه ایده‌جك صورتده کینمکه دقتسزلك. بشنجیسی: مضر ویا وجودی بسله‌مز شیلر یمك. آلتنجیسی: فسق . یدنجیسی : عشرت ویا توتون کبی مفسد مزاج اولاجق شیلری استعمالده تجاوز حد. سکزنجیسی: قحط وغلا. طقوزنجیسی: محاربات . اوننجیسی : ادارهٔ ثروتجه مضر ویا قاعده‌سنه مغایر

اولارق اختیار اولنان بر طاقم تدابیر. اون برنجیسی: کدر وانقباض درون. اون ایکنجیسی: چوجق دوشورمك کبی اسباب مخربه‌در. بونلر علل ساریه‌یی تولید ایدر یاخود شدتلندیریر. چوجقلرك نشو ونماسنه مانع اولور. بیوکلرك قوهٔ حیاتیه‌سنی آزالتیر. مانعلر ایسه عشرت وسفاهته شدت انهماك ونوعین بشرك قارمه قاریشیق بر حالده اقامتله بربرینه تشابهی وفاحشه‌لك و— اوروپالیلرك ذهابنجه — تعدد زوجات ماده‌لری اولیورکه بونلر دولاییسیله تولدی کثرتدن منع ایدییور.

هرکسك عندنده علوم متعارفه حکمنه کچمشدرکه انسان تنفسله یاشار تنفس هوا ایله حاصل اولور. هوا نه قدر جیادتلی اولورسه صحت عمومیه او قدر قوتده اولاجغنده شبهه یوقدر.

مملکتمزك اقلیمنده اولان جیادت طبیعیه دنیانك بیلدیکی شیلردندر. حتی بورالرده شدادك جنتی نه‌درجه بدایع ایله مشهور ایسه اوروپاده بورانك موقعی او قدر لطافتله معروفدر. یالکز شوراسی وارکه مملکتمزده دور وقوفك ابتداسندن بری هر درلو حکم وفنون بتون اعتباردن ساقط اولدیغیچون هوانك مثلا آغاج یتشدیرمك کبی جیادتنه خدمت ایده‌جك ویاخود کولی تطهیر ایله‌مك کبی اسباب فسادینی منع ایلیه‌جك تدابیره قطعاً رعایت اولونمامشدر.

حتی مشهوردرکه وقتیله بغداد اطرافنك آثار معموریتله محاط اولماسی وصحرالرینك صو باصمق شرندن مصون بولونماسی

جهتلريله صيجاقلغى معتدل. هواسى جانه جان قاتار برسعادت آباد ايمش. شمدى ايسه معلومدركه اطرافنده او معموريتدن هيچ براثر قالمدقدن باشقه فراتك باصديغى يرلرك هركوشه‌سنده برمنبع عفونت پيدا اولمقله او دارالاسلام عادتا دارالاسقام اولمشدر. قبريس كبى عكا كبى «منفاى مجرمين» عداءلونان يرلرده هوايى تسميم ايدر برچوق اسبابك وجودينى ايشيديورز. ملكك سائر بعض جهتلرنده دخى ذاتاً هواسى فنا برقاچ مملكت اولديغنى بيليورز. شو موجبات هلاكك ياقيننده زوالى دولت وملتده مشهود اولان تمايلات ترقينك همتندن بكلرز. محله وخانه‌لرك پيسلكى بك كوز اوكنده اولان شيلردندر. استانبولده سوقاقلر واردركه كوپك لاشه‌لرينك وسائر بيك درلو مردارلقلرك استيلاسى جهتيله برطرفندن برطرفنه كچيلمز. طشره‌ده مملكتلر واردركه‌لغملرى الك بيوك جاده‌سندن آقار. حالبوكه بو مزخرفاتك دفعيچون استقبالى بكلمه‌كه مجبور دكلز. هر يرده موجود اولان دوائر بلديه مأمورلرينك وظائف شناسانه برغيرت كوسترمه‌سيله مقصد حاصل اولور. فقط خانه‌لريمزده سوقاقلرمزدن بك آشاغى قالميور. ابناى وطنك الك بيوك جزؤى مسلمان وقصورى دخى مسلمانلر كبى انسان اولديغندن چوغى نقلاً آزى عقلاً نظافتله مكلف دكلميدرلر؟ هركسك اوينده‌مى دولت تطهير ايتسين؟ كندى حياتنه اولاد وعيالنك وجودينه رحمى، وطنك سعادتنه ميلى

اولانلر ایچون برازده سوپرندیلر ایچنده یووارلانمه‌مغه دقت اقتضا ایتمزمی ؟

حفظ صحت اسبابنده قصور خلقمزك لازمهٔ شانی کبیدر . جناب حق صاقلاسین قوللرا زمانلرنده بیله بیاغی عقلامزدن عد اولونان ذواتی قارپوز وبادنجان یمکدن منعه مقتدر اولمق قلعه‌لر فتح ایتمکدن مشکل کورونور. بو ایسه اجل مسئله‌سنجه خلقك ذهننده تقرر ایدن بر یا کلش اعتقاددن نشئت ایتمه‌در . واعظ افندیلر جوامع شریفه‌ده قصه خوانلق ایده‌جکلرینه بویله دنیا و آخرته نافع وحیات ملته کافل اولاجق مسائلدن بحثه همت ایلسه‌لر افکار عمومیه‌ده موجود اولان بو یولده بر چوق سوء ذهابلر پك چابق مندفع اولور .

وجودی محافظه ایده‌جك صورتده کینمکه دقتسزلك دخی بزلرده موجود دکلدر دنیله‌مز . واقعا کویلولریمز وجودلرینی کرم وسرده وانواع مشقته آلشدیرمشدرلر . کمال عافیتله یتمش سکسان سنه یاشارلر . چکی طاشنی قالدیره‌بیلیرلر . برقوزی‌یرلر هضم ایدرلر. حاصلی اوروپاجه ضرب مثل اولان ترکلر صورلسه اونلر کوستریله‌بیلیر . لکن شهرلریمزده بتون بتون بوحالك عکسی کورونیور . عادت ایدنمشز ، چپلاق آیاقله کزییورز . باشمزدن عراقیه اکسیك اولمیور . یازین چیفته فانیلا ، قیشین اوچ کورکله اوطوریورز . بشیکده بر چوجغه کیدیریلن شیلر بر یره کتیرلسه قوجه بر آدم ایچون برقات مکمل البسه‌اعمالنه

كفايت ايدر. انسان بويله كينمز صووقدن اويله تحفظ اولونماز. وقايهٔ وجود ايچون بودرلو اثواب قوللانمق شفانيتنه زهر ايچمك قبيلندندر .

آره‌ده صره‌ده بعض عائله‌لر كوروليورکه حفظ صحت اسبابنه واقف اولمش ، چوجقلريني لزومندن خارج البســه كيمه‌مكه آليشديرييورلر. مادام‌كه اقليت بويولده حقيقت بيلنلكه باشلامشدر. هر بر امر خيرده اولديغي كبي اكثريت پك آز زمان ايچنده بويولده دخي او محققلره مقلد اولاجغندن امينز .

مضر وياخود وجودي بسله‌مز شيلر يمك ايسه بتون بتون بزم مخصوصاتمزدن دنيله بيلير .

قان ضعيفلكندن ومعده بوزوقلغندن تولد ايدن خسته‌لكلر بوراده همان دنيانك هر يرندن زياده اولديغي تجارب طبيعيه ايله مثبتدر . براز زيتون ياغلي بادنجان چرويش ياغلي فصوليه‌يي تعطيل ايتسه‌كده برقاچ لقمه‌أت يمكه باشلاسه‌ق هم كندمز راحت ياشاردق ، همده اولادلرمزك وجودلري قوتلي بولونوردي .

فقط عشرت ويا توتون كبي مفسد مزاج اولاجق شيلرك استعمالنده هر درلو حدودي تجاوز ايتمشزدر. استانبوله‌ياپيلان ادارهٔ انحصاريه‌نك نتايج ظهورنده اميد ايده‌رزكه بوندن صكره يش ياشنده چوجقلرك آغزنده سبزه كورولمز . . .

اما بونكله اهالي باغلريني ســوكرلر ايمش . يرينه بغداي

اكمكده قابلدر . فقط كوكس چورودكدن صوكره هيچ برشى ادامهٔ حيات خدمتنده اونك يرينه قائم اولاماز .

قحط وغلا حمد اولسون نادر وقوعبولور . محاربه‌لردن ايسه برخيلى زماندنبرى امينز . كله‌لم مانعلره : عشرت وسفاهته شدت انهماكك درجهٔ تأثيرينى آز بردقتله كورمك كافيدر . استانبولده‌كى عياشلرك زندوستلرك خانه‌لرنده برر ايكيشر چوجق آنجق كوروله‌بيلير . فقط قارتالده سيليوريده بركويلونك اوينه كيرلسه اوفقيربختيارك هرطرفى بش آلتى ثمرات الفؤاديله مزين بولونور .

نوعين بشرك قارمه قاريشيق برحالده اقامتله بربرينه تشابهى اوروپايه مخصوص برحالدر . بورالرده بلطف الله زياده شكايته ده‌كه‌جك وجمعيتك نفوسجه تناقصنى موجب اولاجق درجه‌يه كلمه‌مشدر .

اوروپاليلرك تعدد زوجاتى كثرت تناسله مانع عد ايتمسى بورالرده اولان موانعه‌وقوفسزلقلرندن‌باشقه‌بر شيئه حمل اولوناماز . چونكه حد ذاتنده بر قادينك قوهٔ توليديه‌ده اوچ درت قادينه غالب اولماسى عقلاً محالدر . اوائل اسلامده كه تعدد زوجاتك اك جارى اولديغى زمان ايدى . اصحاب كرام ويا تابعيندن نامى سيرلره كچن هرذاتك لااقل اون اون‌ايكى وحتى برچوغنك قرق اللى قدر اولادى بولونديغنى تاريخلر بيان ايدييور . بودليل تجربى دخى اوروپاده التزام اولونديغى بيان اولونان ادعانك بطلانى رد وجرحى قابل اولميه‌جق صورتده اثبات ايتمزمى ؟

نتیجهٔ مراد، اکر مملکتمزده انسانك آزالماسنی موجب کوردیکمز اسبابی وچوغالماسنه مانع بولدیغمز عللی دفع ایتمکه چالیشیرده قاعدهٔ تزایدی جریان عادلیسنه براقمغه موفق اولابیلیر ایسه‌ك یکرمی بش یکرمی آلتی وهیچ اولمازسه اللی آلتمش سنه‌ده نفوسمزی تضعیف ایده بیله‌جکمز استدلال نظرینك تجارب خارجیه‌یه عینی عیننه موافقتیله قوت بولمش بونجه دلائل قاطعه ایله ثابتدر .

عثمانلیلر ایکی مثلنه بالغ اولور ایسه یرلرینك وسعتیله عددلرینك کثرتی بیننده . اولان نسبت اوروپایه متقرب وایش ایلریلدکجه مساوی اولاجق . اوروپاده ایسه انسان الی غیرالنهایه تزاید ایده بیلمك احتمالی یوقدر . بناءً علیه بز مدنیتك مابه‌الحیاتی اولان نفوسده واونك عوارضنده بولونان هر درلو آثار ترقیده الی غیرالنهایه اوروپانك مادوننده قالمق خطرینه مبتلا دکلز .

شمدی کوروبده حیران قالدیغمز اعجاز کمالاتك صانع ومخترعلریله مراتب ترقیده هم مسند اولمق طوپی یوزسنه‌لك بر همته محتاجدر . یوز سنه ایسه حیات جمعیته قیاس اولونورسه عمر بشره نسبت بر آن موهوم حکمنده قالیر .

ایشته بوقدر مطالعاته استناداً ینه تکرار ایده‌رز « استقبالمز امیندر . ینه تکرار ایده‌رزکه « هر آتی قریبدر . » ینه تکرار ایده‌رز « یاشاسین عثمانلیلر ! »

کمال

چاملیجه

چاملیجه شو عالم سفلینك سمایه اڭ قریب بر محلی ویا سمانك زمینه اڭ یاقین بر برجیدر دنیله‌جك قدر علویدر .

چاملیجه بر بویوك شاعرك ذهنی کبی عالم بالای قدرتدن نزول ایدن فیوضاتك هر یردن زیاده مهبطی . مشتاق علویت اولان خیالاتك هر یردن زیاده محل ترصدی . خالقنی دوشونمك نعمت بقا جویانه‌سنه متحسر اولان بر روحك آرایوبده بولامادیغی شو جهانك بر کوشهٔ انزوای مستثناسیدر .

اویله فیاض صباحلری کورولور، کوکل او صباحلرك اوقدر وقف تأثیراتی اولورکه انسان، بوکونش غروب ایتمه‌مك اوزره طلوع ایدییور دیمکده بی اختیار قالیر .

بعضاً اویله غروبلره تصادف اولونورکه انسان، جناب حق مانع رؤیت بشر اولان سرادق غیبندن برینی کندی دست قدرتیله آچمش برباشقه رنکده برباشقه تجلیده برعالم دیکر لطافت کوستریبور ظن ایدر . وقتاکه زمان غروب حلول ایدر . کونش افقه‌دوغرو تقرب ایتدکجه اطرافنده‌کی بولوطلر یوکسلمکه باشلار . او زمن سمانك همان یاریسندن بیوك قسمی آتشین آل بر رنکه غرق اولور . کونش تحول ایتدکجه او رنك تبدل ایدر . سماده . هر آن بر رنك دیکرله تزین ایدر .

او منور ، اوملون بولوطلر كاه پارچه‌پارچه آچیلیر. انسان دنیاده نه‌قدر رنك وارایسه اودقیقه‌ده همان هپسنی جامع كورونن كونش داغیلیور ، ذراتی سمانك ایچنده یاییلوب كیدییور قیاس ایدر . كاه او بلوطلر افقك اوزرنده طوپلانیر ، نوردن برطاغ شكلنه كیره‌ر. ملكلرك آشیانه‌سی مطلق بو جبل نورك ذروه‌سیدر دنیلمكده تردد اولونماز .

هیچ خاطرمدن چیقماز : بر بدر كیجه‌سنده یالكز باشمه چاملیجه‌نك ذروه‌سنه چیقمشدم .

هوایی هیچ او كونكی قدر صاف ، براق ، ساكت كورمه‌مشدم . كوك یوزنده بر بولوط پارچه‌سی كوروننز ؛ یر یوزنده بر یاپراغك قیمیلداندیغی ایشیدلمز ایدی .

ماه منیر او سكونت ایچنده ظهور ایتدی. شعاعنی علم‌طاغی ، ارن‌كوی ، قیزیل‌طوپراق ، كوچك‌چاملیجه ، بكلربكی طرفلرنده‌كی اورمانجقلره ، آغاج آلتلرینه ، صو كنارلرینه ادخال ایتمكه باشلار باشلاماز غایت عمیق برسكونتك حكم ایتدیكی هرجهتده بردنبره برفریاد اویاندیردی . بلبللر . اسحاقلر ، دیكر قوشلر اوزاقده اولان دره‌لردن قورباغه‌لر دمدمه‌یه باشلادیلر. او زمان استانبولك اعتدال ولطافتنك اك برنجی اسبابندن اولان شمال روزكاری وزان اولمایه باشلایجه هوای محبتله بی‌قرار اولان كوكللر كبی اشجار ونباتاتی‌ده اهتزازه كتیردی .

هوای معطر او قدر خفیف ولطیف ایدی‌كه خالق كریمك

چاملیجه‌یه او کیجه احسان ایتدیکی بدایع قدرتی تماشا ایچون برچوق ملکلر کوزلره کورونمیه‌رك انسانك باشی اوجنده اوچوشیورلرده اوروزکار اونلرك قانادلرینك احتزازندن حاصل اولیور دینیله‌بیلیردی . عشق ومحبت عالملرینك روح افزای علویتی اولان ماه‌تابان کمال سکون وسکونتله درجه درجه اعتلا ایتمکه باشلادی . چاملیجه‌نك اوته‌سنده برینسده حاصل اولان نورانی ایزلر برتوعرفان ایله منور عالم معنی یوللری کبی روحپرور ایدی . ضیای ماه ایله تتوج، لباس طبیعتله تزین ایدن آغاجلر . چمنزارلر خیالات وتصورات شوق انگیزانه ایچنده تصادف اولونان موقعلر کبی پر زیب وفر ایدی .

تپه‌لرده . قیرلرده چیقان انجه انجه یوللر خیال شاعرانه‌نك عوالم علویه‌یه اعتلاسنده قطع ایتدیکی کذرکاهلر کبی نظر ربا ایدی . ضیای ماه آغاجلرك اوزرلرنی اوقدر تنویر ایتمشیدی‌که بوتون اشجار بیاض چیچکلر آچمش ظن ایدیلیردی .

چاملیجه‌دن بر بیوك باغچه‌نك « لاقی » ویا مواقع طبیعیه‌دن بحن بر نهر کبی کورونن بوغاز ایچی اوقدر ضیا ایچنده جریان ایدییور ایدی‌که بر نورانیت عالمی باراتمش . اوندن دوکولن ضیادن بر طوفان انوار وجوده کلمش صو یرینه نور آقیور کبی کورونوردی .

انهار ابدیتدن بری . منصبنی دکیشدیرمشده بوغاز ایچنك منبعنه دوکولیور ظن اولونوردی . بوغاز ایچندن کچه‌رك سرای

بورنی کذار ایدنجه بردنبره اتساع ایدن دریای نور اوقدر صاف ایدی‌که بر وجدان پاکی اوزرنده نه کوچوك برلکه. نه خفیف بر کولکه کورونوردی. اوقدر صاف. او قدر شفاف ایدی‌که ایچنه باقیلسه کافهٔ اسرار مکونات اونده مشهود اوله‌جق بر آیینهٔ کائنات قیاس ایدیلیردی.

بولوندیغم یردن علم طاغنه قدر امتدادایدن اینیشلی چیقیشلی وبعض یرلری دوز اولان مسافه، تأثیر ضیا ایله یره اینمش بیاض بولوطلره بکزییوردی. هله‌قارشی طرفده‌کی افقلرده ضیا اوقدر نرم ولطیف اولارق تموج ایدییوردی‌که بایاغی شعاعی قلبه دوقوندیغی حس اولونیور وشیمدی اوافقلردن ملك جمعیتلری ظهور ایده‌جك ظنیله نظر تماشاسندن کندینی آییرده‌میوردی.

ایشته بومنظرهٔ عمومیه برصباح ابدینك سحری قدر کسب علویت ایدنجه کوزلرم کوریوردی که دکزده، یرده، سماده، افقلرده تتره‌ین؛ آیك تموج نورانیسی دکل، انوار الٓهیه‌نك، مالامل مخلوقات اولان هر ذرهٔ کائناتده حاصل ایتدیکی قلبلرك هیجانیدر.

میال اعتلا اولان فکرم بر دها عودت ایتمه‌مك اوزره نامتناهیلکك ایچنده غائب اولوب کیتمکه چالیشیوردی.

منجذب الٓهی اولان کوکلم کندینی — هر شیدن تجرید ایدرك — کافهٔ موجوداتك متوجه اولدیغی ابدیتك ایچنده حس ایتمك ایسته‌یوردی: بر زمانده‌که بولوندیغم نقطه‌یه منظرهٔ

مافوق الکائنات دینسه بجا ایدی . بر زمانده‌که مست نشئهٔ بقا اولان روحم نزد کبریایه قدر اعتلا ایله‌شیدی .

سامی پاشا زاده
سزائی

عبدالحق حامد بکه

بر مکتوب

قارداشم افندیم ، حامدم ،

. . . . . تاریخلی مفصل بر مکتوبکی آلدم . بر روحك بر روحی اوقشایشی ، بر وجدانك بر وجدانه تسلی ویریشی مکر نه قدر آلهی ایمش! مکتوبك حسیات عالیه‌یی اویاندیرمقده کائنات حسنك صباح روز ابدیسی اولمق ایچون یاراتیلمش ایکی کوزه‌ل مائی کوزه رقابت ایدییوردی .

چاملیجه‌ده بابل یاوریسی دیکله‌دیکمزی اونوتامشسین بنده اوقدر اونوتامدم‌که شمدی دیکلیه‌جك اولسه‌م قلبمده بلکه عکس صداسنی ایشیدیرم . لوندره‌نك ، پارسك اوپراله‌نده‌کی موسیقیلر او قوشجغزی بزه اونوتدیرمیه‌جغنده شبهه یوق . او بلبل یاوریسی دیدیکمز مخلوق سماوی کیم بیلیر کیمك الوهیته

قارشی مشتاقانه فریاد ایدر روحی ایدی . کیم بیلیر او مهتابلی کیجه‌ده بر قلب ایچنده محبت کبی کیزلندیکی چالینک ایچنده زمله حسبحال ایدییور وبزه بر چوق شیلر آ کلاتمق ایسته‌یوردی . غالبا نغمات سماویه‌سنك ـ نوطه‌سی ـ ییلدیزلر ایدی‌که او کوچوجك کوزلرینی سمایه دیکمش ایدی .

اوجهان لطافت وسکونت نیچون برذره قدراولان اومخلوق او درجه‌لرده بی صبر و آرام ایتمش ایدی ؟ عجبا کچن عصرلرك برنده بربرینه متحسر ایکی کنجك او موقع عاشقانه‌یه عکس ایتمش یاد حزین محبتلریمیدی ؟

مکتوبکده تصویر ایتدیکك ویا لسان ویردیکك او تماشای روح افزای آلهی قاچ کونلر فکریمك مشغولیت مفتونانه وقلبمك هیجان عبادتکارانه‌سنه سبب اولدی .

آه. بن حامدی، ییلدیزلی کیجه‌یی، نامتناهیلکی پك سودرم بیلیرسین‌یابعض کیجه‌لر ییلدیزلرك کثرتندن رنك سما کوروتمزدی . مرمره. انعکاس ایدن ضیای اختران ایله پاپاتیالر آچمش قویو بر چمنزاره بکزه‌ردی . شوراده براسحاقك سامعه‌یه عکس ایدن صداسی بیتیور . اوته‌ده بر بلبلك فریادی کسیلیور . اوزاقدن اوزاغه کلان باغ بکجیلرینك ایصلقلری کیجه‌نك سکوتی ایچنده محو اولویورکن بر چوق ییلدیزلر بر افقك اوزرینه طوپلانیر، هر سونوب پارلایشلرنده دیدهٔ وجدانه ابدیت‌ایچون بر رنورانی رهکذار آچارلر. اوبرطرفده ایکی توأم ییلدیز، ساکن ساکن

آغلایان بر قلبك ایچنه تسلی ایچون ضیالرینی دوکر. او ییلدیزلرکه استقبالی ایله آرامزده‌کی ظلام عمیق نسیان ایچنده بزه کوزونور ذرات حقایقدر. آه، بن او تماشانك کوکمه ویردیکی حسیاتی، وجدانمك قرشیسنده او حسیاتك لسانی اولان حامدی یانمده کورمك ایسته‌رم. هر جویبار، فکری جوشه کتیردیکی. هر آغاج، قدرت الهیه‌یه سجده بر شکران اولدیغی، هر سحاب، بر باشقه شوق ایله سمایه اوچوب کیتدیکی زمان بن حمدی ایسته‌رم. برطرفده یوزبیکلرجه کونشلر غروب. دیکر طرفده یوز بیکلرجه آیلر طلوع ایدن افقلر. او طلوع و غروبك انواری ایچنده قلمش بر سما. او سماده ده حامدی ایسته‌رم. بن اویله‌سنك کبی صباحلری اویاندیراجق بلبللرم. کیجه‌لری اویوتاجق اسحاقلرم یوق. صباح بنی قالدیران، شوممندوفرلرك آوازه‌سی، کیجه‌لری اویوتان، بر دقیقه آرام ایتمه‌ین دغدغهٔ مدنیتك شدتلی بر یورغونلغیدر.

کوندوزلری نظرم سیسلر. دومانلر ایچنده غائب اولور. روزکار او کوزل رایحه‌لره بدل فابریقه دومانلری کتیریر. هوا مظلم. آغیر. محشر مدنیتدن قاچه‌رق بر آچیق سما. بر تنها کوشه آرارم. آرا صیرا یالکز باشیمه ـ تایمسك ـ کنارنده اوتورور غریب غریب وطنمی. سزلری دوشونورم.

آلافرانقه مایسك یکرمنجی کونی ایدی که بر قاچ کون مأذونیت استحصالیله پارسه کیتدم. مانش دکزی ینه بلك غلیانده

ایدی . بو دهشتلی مانش ، رهکذار حیاته بکزییور. مسافه‌نك قیصه‌لغی ایله برابر هیجان‌انکیز امواجی ایچنده انسانك چکمدیکی بلا قالمیور . مانشـك اوبر جهتنه کچر کچمز بر انقلاب عظیم کوردم . بن، موقعاً بربرلرینه بوقدر یقین اولدیغی حالده اخلاق ومشربجه بو قدر اوزاق ایکی ملت کورمدم .

پارسده بولوندیغم زمان تیاترو فرانسه مع التأسف ایستدیکم کبی بر اویون اوینامیوردی . آلفرد دوموسه‌نك ایکی کوچوك پیه‌سنی عرض ایدییوردی‌که بنم قومدی فرانسه‌ده کورمه‌سنی آرزوایتدیکم شیلردن دکل‌ایدی . فرانسز غزته‌لرنده اوقودیغمه کوره تیاترو فرانسـه شـیمدی هوغونك « روئی بلاس » نی اوینایورمش حالم مساعد اولسه یالکز شو اویونی او تیاتروده کورمك ایچون پارسه قدر کیدردم. واقعا بوراده بولونان بر آدم ایچون تیاترو فرانسه‌یی‌ده لوندره‌ده کورمك ممکندر. فقط شمدی بوراده موسم بیتمش وهر کس کویلره چکیلمـکه باشـلامش اولدیغندن بو آرالق قابل اولاماز . موسـمك ختـامنه ممنون اولمادم دیسـه‌م سـوزم دوغرو اولماز بالو ، طعـام ، باغچه دعوتلرینك ترا‌جمنه وددت بچق میلیون اهالیسی اولان برشهره موسم مناسـبتیله هر طرفدن کلن اجنبیلر دخی انضمام ایده‌رك حاصل اولان محشره . دغدغه‌یه طاقت کلمه‌یوردی .

بورانك کوزه‌للری حقنده نه‌سویلسه‌ك حقك وار. آدمی .. افندی معهودینه دوندورن هوا ـ ایسترسه یوز بیك حوا ایله

برابر — جنتده‌ده اولسه چکیلمز دییورسك . بوراده هوایوق اما قلبمك هوای نسیمیٔ حسن ایچنده تنفس ایتدیکنی حس ایدییورم . غربك اك کوزه‌ل قادینلری انکلیزلر ، شرقکنده چرکسلردر ظن ایده‌رم . انکلیز قادینلرینك ادب وحسنلرینه حسن تعیشك ، حسن تربیه‌نك دخل کلیسی اولدیغنده شبهه یوقدر بزده ایسه معامله باشقه . حتی پرتو پاشانك نمونهٔ ادبیات ـ ده کوردیکم عوعوسنده — که قطمیر ایله مکالمه‌سنی حاویدر — کوپکك عوعوه دیمه‌سنه مقابل (غالبا عورت دیمك ایسترسین بو خصوصده لغات طبیعیه‌کزی استعماله سبب نه اولدی دییه صوریورده (بلاغتك تعریفی کلامك مقتضای حاله مطابقتی دکلیدر ؟ ایشته بو کروه ایله حالاً مشابهتمز وار . قالاً دخی اولسون) دییور . بو سوز . قائلنك انسانیته بر زینت اولان حسیات نازکه ورقیقه‌دن محرومیتنه اك بیوك بر دلیلدر حتی بعضیلری چوجق مدح ایتمك شناعتنی ارتکابدن حیا ایتمدکلری حالده زن‌بی‌عار فلان کبی تعبیرلری لسانمزده زبانزددر .

حال بوکه قادینلر دیدیکمز مخلوقات علویه بزم آلام واکدارمز ایچنده یالکز مالك اولدیغمز تسلیلردر . جناب حقك قادینلره احسان ایتدیکی اك بیوك مزیت والده‌لکدر . نورجماللری وجدانی تصفیه ایدر . او کوزه‌ل باقیشلری روح ایچنده محبت دینیر بر روح دیکر اشمال ایدر . فکره قاناد ویریر ، بر کنج قیزك ایلك دفعه خلجان ایدن قلبندن تیتره‌ین سسیله بر کنج

آدمه یاواش یاواش (بن سنی سوییورم) دیمه‌سی حسیات عالیه‌یی اویاندیرمقده هرشیئك مافوقنده‌در . بر کنج ، هرکسك سکونته واردیغی کیجه یاریلرنده بر مهتابلی سمانك آلتنده ، هراحتراز ایتدکجه یاپراقلرندن نور داملار بر آغاجك سایه‌سنده بر کوزه‌لك انتظاریله آغلامامشسه پك بدبختدر . . هر کیم اولورسه اولسون بر کوزه‌ل قارشیسنده تیتره‌مه‌مش ویا قلبندن کلدیکی تیتره‌مه‌سیله معلوم اولان بر سسك عکسی روحنك ایچنده الی الابد قالمامشسه طالعسزدر .

ادبیات بحثنه کلنجه : بایرونی بکنمیورسك ، شه‌لی‌یی تخطر ایتمه‌یورسك ، بایرونك مزیتی ایچون سنکله بحثه کیریشه‌جك قدر آثاریله اشتغال ایتمدم . شو قدر وارکه کوردیکم بعض شیلرندن استدلالاً اویله بر طرفه براقیلاجق شعرادن اولمادیغنه امینم . شه‌لی ١٧٩٢ سنهٔ میلادیه‌سنده دنیانك انکلتره قسمنده تولد ایتمش و١٨٢٣ ده ینه انکلتره‌ده دنیادن کیتمش بر بیوك شاعردر. فرانسه ادباسی انکلتره شعراسندن همانده قیاس قبول ایتمیه‌جك درجه‌لرده چوقدر دییورسك . حال بوکه انکلتره شعرا وادباسنك کثرتده فرانسه‌ده‌کیلرك پك مادوننده بولندقلرینی تصدیق ایده‌مم . انکلتره جوسه ، اسپنجه ، مالا ، جانسون ، ملتون . کبی هر بری ایچلرنده ظهور ایتدیکی ملته مدار افتخار اولاجق شعرا وادبایه مظهر اولمشدر. بونلرك ایچنده برایکیسی‌ده معاصرینندر. نام‌لرینی دها آیری آیری یازمغه لزوم کورمدیکم

بر چوق شعرا وادباییده بر طرفه براقه‌لم . هیچ شکسپیره مالك اولان عالی انکلتره‌نك ادبیاتی فرانسه‌دن اوکره‌نمسنه امکان تصور اولونورمی : انکلتره‌ده دارالفنون یوق ایکن فرانسه‌ده بولونماسی ادبیاتجه فرانسه‌یه نه بر تقدم فضل ، نه‌ده فضل تقدم قازاندیرر .

بر شکسپیرك ظهوری بیك معرفتخانهٔ ادبدن دها شرفلی ، دها استفاده‌لی . دها پارلاقدر . او حالده ادبیاتك فرانسه‌دن آلمانیایه ، آلمانیادن انکلتره‌یه سفر بر اولماسی استبعاد اولونور . ممالك متمدنه دیدیکمز جهان معرفتده انسانیتك ومعرفتك وجوده کتیردیکی کمالات وبدایع معرفت ، کونش کبیدر . ضیاسنی همان اوروپانك هر طرفنه نشر ایدر . امم فاضله بینلرنده بربرلرینه سرایت وانتقال ایدن بدایع مدنیه وکمالات انسانیه‌یی تفریق وتعیین ایتمك بعضاً یکده ممکن اولمیور . مثلا ایتالیاده ظهور ایدن بر اختراع مدنی انکلتره‌ده اکمال ایدیلیر ، انکلتره‌دن کیدن بر خارقهٔ انسانی فرانسه‌ده احیا اولونور . فرانسه دارالفنوننده برمعجزهٔ معرفت کشف ایدیلیرکن آلمانیا دارالفنونلرنده تدریسه باشلانیر . او جهتله بعضاً شرف وفضیلت هانکیسنه عائد اولدیغنی تعیننده فکر عاجز قالیر . شو قدر وارکه بو فضائل معرفتك بر درجهٔ متفاوته‌ده اولدیغی کورولور .

بو کون دنیانك الك برنجی ملتلرندن بری اولان آلمانلر ، اقسام معرفتك بعضلرنده ایتالیانلرك شاکردی عد اولونابیلیر .

. يونكله برابر ينه ايتاليانلر بوكون آلمانلر صره‌سنه كچن ملتلردن دكلدر. بنم اعتقادمجه دنيانك الك برنجى ملتى انكليزلردر اوجهتله ايكنجى درجه‌ده‌كى ملتلرده وياصوكرادن اوروپاليلره تقليد ايدن اقوامده كورلديكى كبى اس الاساس انسانيت اولان ادبيات وحريتى فرانسه‌دن آمريقادن اوكرندكلرينه احتمال تصور اولوناماز .

عصر اخير ادبه كله‌لم: اكثريت ادبا لوندره‌دن زياده‌پارسده بولونديغنى تسليم ايت ديپورسك . معلومدر كه ادباو ادبياتده آرانيلان كثرت دكل مزيتدر . واقعا بوكون فرانسه ويقتور هوغويه مالك بولونيور . هر بويوك ملتك هر عصرده بر (ژه‌نى) دهايه مالك اولماسنه امكان فطرت مساعده ايتمديكندن بوكون انكلتره‌ده هوغويه معادل برشاعر كوستريله‌مز. شمدى لوندره‌ده بولونان وقراليچه‌نك كنندى اليله تتويج ايديلن «تنسين» «ليريك» يولنده هوغو درجه‌سنده عد ايديليور . فقط بن بونى تصديق ايتمكه مجبور دكلم .

فرانسه شعراسى ايچنده شكسپير طريقنى التزام ايدن كيملر اولديغنى صوروپورسك . تياترولرنده شكسپير طرزينى اختيار ايدنلرك الك برنجيسى فرانسه‌ده وحتى دنيانك هرطرفنده جمهور ادبانك پيشواسى اولان ويقتور هوغودر . كيم نه ديرسه ديسين. شكسپيرك هاملتى، ماقبتى، رومه ئوژوليتى . اوتللوسى اوقوندقدن صوكرا ويقتور هوغو تياترولرينك شكسپير طرزنده بولونديغى

معلوم اولور . مسلمدركه بو كون ساردويه قدر بوتون فرانسه شعراسی درجهٔ متفاوتهده تیاترولرنده شكسپیر طرزینی اختیار ایتمشلردر .

آقسیونلر. مجادلهٔ وجدانلر . تماشالرك كثرتله دكیشمهسیكه بو كون فرانسه تیاترولرنده الك زیاده حكم فرما ، الك زیاده مقبول اولان شیلردندر . بو اصوللرك . بو طرزلرك موجدی شكسپیردر. انصاف ایدوب سویلیهلم: ویقتور هوغو تیاترولرنده یك چوق ژهنیلر . یك چوق خارقهلر كوسترمشسهده درام یولنده شكسپیرك خارجنده بر شی كوسترمهمشدركه صوكرا دها قوتلی اولمق اوزره درام یولی ایچون ویقتور هوغویه شكرانه مجبور اولهلم .

شو صوك زمانلرده پارسده تیاترو یولی باشقا بر زمینه كیدییور دییورسك . او زمینی پارسدهكی تیاترولرده كوردم . شكسپیرك . ویقتور هوغونك طرزلری كبی علوی شیلردن اولمیهجغی مسلم. اواصول جدید هركسك آكلایهجغی صورتده وهرجهتله ساده اولدیغندندركه رغبت عمومیهییده برابر كوتوروبور . ساده اولمقدن عبارت اولان بوطرز جدیدك طرفدارلری ویقتور هوغو تیاترولرینی آكلاشیلمازلقله اتهام ایدییور .

بر جاهلك ویا بر غزته موزعنك آكلامامسی یعنی معارف عمومیهنك حال حاضرندهكی نقصان هوغویه نهدن عائد اولویور بیلهمم . حتی مملكتمزده بعضلری تركجه یازیلان برشیئی هرفرد

آكلامدقجه بزده ادبياتك وجودينه امكان ويرميه‌جكلريني اعلان ايديبورلردى . بر خلقك دهشتلى بر جهالتدن قورتارلماسـنه چاليشميوبده ادباوشعراسنك تنزيل ادراكات وافاداتنه قالقيشمق بنم اكلاياميه‌جغم حكمياتدندر . . . .

شيمدى بز بونلرى براقه‌لمده بر بريمزله براز حسبحال ايده‌لم. اوچ كوندنبرى لوندره‌دن « بانت » نامنده بر كويه نقل ايتدك. بولونديغمز كوى انكلتره تزيينات طبيعتندن اولان بويوك بويوك آغاجلرله محدود صيفيه‌نك پيشكاهنده منتظمجه بر باغچه. باغچه‌نك اوته طرفنده كوچوك براورمان وار. بوراده اويله هواى حيات افزاى شرقى آنديرير بر سما يوقسه‌ده لوندره‌نك او آرابه ، شومندوفر كورولتولرندن قورتولوبده بردنبره بولونديغم بوسكونت عالمى بيلمزسيك‌كه بكا وطنمى . چامليجه‌يى نه قدر غريب برصورتده اخطار ايديبور. حزين صباحلرى، غريب اقشاملرى وار. نچيره‌مك اوكنده لانه‌ساز اولمش بر قوش واركه يالـكزلق ايچنده بكا يار همدم اولويور . هيجانلى بر قلبه دوشمش اميدكبى بر كوشه‌ده آرام ايتمز . سودا انكيزانه آوازه باشلايوبده صداسى هوايى تهييج ايدرك سمايه دوغرى چكيلوب كيتديكى زمان قلبى فريادلرك جناب حقه وصولنى كوسترير . . . . .

كمال حرمت وتحسرله كوزلركدن اوپه‌رك مكتوبمه بورده ختام ويريبورم .

سامى پاشا زاده
سزائى

انکلتره خاطراتندن

حزیرانده « هاید پارق »

اوروپاده‌کی مسیره‌لرك اك بویوکی اولان «هاید پارق» موسمی عد اولونان نیساندن تموزاواسطنه و آلافرانقه ساعت بش بچقدن یدی بچغه قدر انکلتره ارباب اصالت وثروتنك موقع اجتماع وتنزهیدر .

بر حزیران آقشامی ایدی‌که لوندره‌نك اقلیمی اقتضاسنجه اکثر زمان کبی پارق ینه خفیف بر سیسله مستور ایدی. سیسلر ایچنده آغاجلرك یالکز یشیل جهتلری کورونور وهندستاندن کتیره‌رك مسیره‌نك بر جهتنه دیکدکلری کالرك اوستنده ینه بو سیسلر بر قیزك وجودنده‌کی پنبه‌لکی بسبتون ستر ایده‌میه‌ن دانتلالی بر کوملکه بکزییوردی .

انکلتره‌نك یاقماز . فقط تنویر ایدر شعاع شمسی — ظن وشبهه آراسنده نازان نازان ذهنه نزول ایدن بر فکر شاعرانه کبی — سیسلری کذار ایده‌رك زمینه انجق دوقونابیلیر وبوندن رنك آله مائل بر آقشام حاصل اولویوردی .

هله پارقك اوزاقدن کورونن جهتلرنده سیسلر ودومانلر ایچنده پیدا ونهان اولان کوزللره باقدقجه لوندره‌یه ایچی ملکلرله دولو بر بولوط اینمش ظن ایدردم .

پارقلك ایچنده‌كی لاقدن گچه‌رك محل اجتماعه گیتدم. صوڭی، تائمسدن اجرا ایده‌رك گتیردكلری بو لاقك طولی كوكصو درهسنه یاقین. عرضی كوكصو درهسندن واسعدر.

بو مسیره‌یه نومرولو كیرا آرابه‌لرینك دخولی پولیسك امریله ممنوع اولدیغی جهتیله بر طرفنده درت بش بیك مكمل آو آرابه‌لری، دیگر طرفنده آلتی‌یدی بیك آمزون دور وسیر ایدییور. آمازونلرك كزدیكی یربراز آشاغی‌یه مائل اولدیغندن دنیانك اڭ گوزه‌ل جنسندن آتلرك اوزرنده، حسن وطراوتده جهان ایچنده یكتا اولان بر قاچ بیك انكلیز قیزینك دالغه‌لانه دالغه‌لانه گلدیكنی گورمك، بر هوای نسیمیٔ حسن ایچنده تنفس ایتمك نشئه‌سنی گوسترییور.

دیگر جهتنده مكمل آرابه‌لر.. یایا یوللرنده‌كی خلق... والحاصل بو دبدبهٔ مدنیتی، معرفت وتجارت سایه‌سنده حاصل اولان بو سلطنت وثروتی، نظر، تماشادن بیتاب قالیور.

یایا گزنلرك بر چوغی تقدیس طبیعت مزیت انسانیه‌سیله بر طاقم وحشی اللرك تسلطندن محافظه ایدیلن، یوزر، یوز اللیشر سنه‌لك آغاجلرك سایهٔ لطافتنده اوطورویورلردی. حتی پارقلك ایچنده بر آغاج كسیله‌جكی زمان برایكی گون اول غزته‌لرده اعلانی گورولور. بر باش آغاج كسمك، بر آدم اعدام ایتمك درجه‌لرینه یاقین بر جنایت عداولونور. بوسایه‌ده‌دركه انكلتره‌نك هر طرفی صحت عمومیه ایچون نافع اولان بر مملكتك تنفس

ایچون جکرلری مثابه‌سنده صاییلان بویوك بویوك آغاجلرله مزین . .

یاغمورلرك کثرتندن اولمالی — انکلتره‌ده کوردیکم یشیللکك اورنك طراوت ولطافتنی نه اوروپانك باشقا یرنده ونه‌ده کندی مملکتمده کوردم .

سکسان . طقسان کره بهار ایله خزانی کورمش، اوزرنده لانه‌ساز اولان بیکلرجه طیورك صباح ایله آقشام نغماتنه منبر اولمش ، شاعرلره ماضیدن خبر ویرمش ، سایه‌سنه التجا ایدن عاشق ومعشوقه‌لرك کیزلی کیزلی سویله‌دکلری سوزلری ایشتمش بو ، بویوك آغاجلری کوروبده حیران اولمامق ممکنمیدر ؟

اوراده دولاشان انکلیز قیزلرینك ایسه همان اکثریت اوزره بیاض اطلاس کبی شفاف اولان تنلری اوزرنده کورولن پنبه‌لك ، مملکتده کونش آز کوروندیکندنمیدر ، نه‌در، بو بنات الجزیره‌یه مخصوص محاسن بدیعه‌دندر . صافیت قلبه ، وکیزلی بر اضطرابه دلالت ایدن او کوزلرك قارشیسنده حساس اولان کوکللرك تیتره‌مه‌مسی قابل دکلدر صانیرم .

موزون. اندام دلربالری عمود نورانیلره، قویو مائی کوزلری سمای حسنه تشبیه اولونسه مبالغه دکلدر .

دنیانك برنجی ملتی اولدقلرینه قناعت وجدانیه‌لرندن وعصرلردنبری جهان اوزرینه حاکمیت سیاسیه‌لرندن حاصل اولمش غرور ملیت ؛ عالمك الك کوزل قادینلری اولدقلرینه دائر

آلدقلری تأميناتدن وجود بولمش غرور جمال ؛ غرور شبابت هر حاللرندن، هر طورلرندن مشهود اولور. بونكله برابر مجامع الفتلرنده كوسترديكلری تربيهٔ نزاكت بعضاً بر آدمی طرفدار اصالت ايتمكه كفايت ايدر .

بو ملتك ارباب شبابی اسكی روماليلر كبی ، مكتبلرنده ، دارالفنونلرنده تربيهٔ ذهنيه وقوت بدنيه‌لرينی اكتساب ايده‌رك چيقدقلری جهتله ديكر ملتلر ايچنده ممتاز اولويورلر. بو تربيهٔ ذهنيه وقوت بدنيه‌يه ايديلن اعتنای مخصوص سايه‌سنده انكليز جنسی مستثنا بر متانته ممتاز بر حسنه تملك ايدييور .

فرانسه‌ده سعی واعتنا بسبتون استكمالات ذهنيه‌يه مصروف اولديغندن مكتبلردن چيقان ارباب شباب ايچنده كوزلكسز بر كوزه ، رنكلی بر چهره‌يه ، قوتلی بر وجوده تصادف ايتمك پك كثرتلی دكلدر .

مسيره‌يه رونق ويرن انكليز ارباب شبابنك فوق العاده بر حسن طبيعتله كينشلريده نظر مدنيتك تقديرندن دور اولامز.

بو قدر ازدحام ايچنده تربيه وناموسه مغاير بر حركت كورولمه‌يور . خلقك آسايش وتنزهنی اخلالدن محافظه‌يه چاليشان پوليسلر اللريله ايتدكلری اشارتلر سايه‌سنده اوبيكلرجه آرابه‌لری ، آمازونلری دور دوره‌رق اهالينك جريان عموميسنی تاخردن وقايه ايدييورلر .

بو قدر ازدحام ایچنده کورولن تربیه وادب ، انتظام فوق العاده. خلقك قانون حریته اولان اطاعتلری سایه‌سنده‌در.

سامی پاشا زاده

سزائی

بر مؤلفه بر مکتوب که تألیفنه‌ده بر تقریضدر

— چاملیجه —

بك افندی ،

« . . . . . . » نامیله نشر ایده‌جککز اثرك قادینلره دائر اولاجغنی مؤلفنك رقت خلقیله برده اثرك نامندن استدلال ایتمشیدم . کتابك بر پارچه‌سنی صوکرادن ارائه بویوردیکز . مطالعه‌می یازاجغم ؛ پکی اما بن امینم‌که قادینلرك نقایص وکمالاتی حقنده نه سویله‌مك لازم ایسه سز بو کتابکزده یازمش اولاجقکزدن بنم مطالعاتم یا ناقص ، یاخود زائد اولورکه بوده بر نقصان دیمکدر .

قادینلق‌که انسانیتك والده‌سیدر ، بنم نظرمده وطن قدر مقدس اولدیغنی بیلیرسیکز . طبیعتك صباح اولندن ، قدرتك

ابتسامندن ظهور ایدن بو نورانیت ذکایه بکزرکه نسانك کمالات مکسوبه وموهوبه‌سی اونکله تنور وتعین ایدر .

کوزللك ، او برنوردر دلنشین
قادینلق، او برفکردر آتشین

بر قادین برداهیه‌نك مشعله‌سی اولابیلیر بر نور ذی‌حیاتدر — بر بدیعهٔ ذات استثنادرکه والده محبتنی تولید ایدر . والده محبتنك فوقنده یالکز الوهیت کورونور .

قادینلق معصومیتك همشیره‌سیدر . چوجوقلر برنجی تربیه‌نی قادینلردن اقتباس ایدر . کنجلر برنجی فضیلته اونلردن مظهر اولور . اختیارلر صوك تسلیتی اونلردن بولور .

ملکلر ، قادینلرك سمواته انعکاس ایدن کوزلکی ایسه قادینلرده ملکلرك کرهٔ ارضه دولاشان خیاللریدر .

چیچکلر ، نباتك قادینلا شماسی
ملکلر ، حیاتك قادینلا شماسی .

الك بویوك شاعرك . الك کوزل شعری قادیندر . قادینلر شاعرلکك اسبابیدرلر .

انسانیتك قوتی ارکك . او قوتك مسببه‌سی قادین دیمکدر . ارکك مردانکی . قادین شفقتدر .

سورلری لسان محبتدرکه روحی اوقشار . کولوشلری طلوع حقیقتدرکه قلبی تنویر ایدر . کوز یاشلرینك هر دانه‌سی بر انقلاب فکری‌یی انتاج ایده‌بیلیر .

قادینلق . او اختیارلامیان کوزللك انسانیتك زینتیدر . انسانیت ، او فنا بولمایان جمعیت قادینلره محتاجدر . بو ایکی جنسك یکدیکره اولان احتیاج وارتباطلری ایکیسنی یکجنس ایتمش ، بر مخلوق مکمل پیدا اولمش . قادین قلب . ارکك عقلدر . ارکك بشریت . قادین ملکیتدر . انسانیت حقیقیه بونلرك اجتماعندن تولد ایدر .

قادینلق ؛ اونه بویوك مرحمتکه بر چوجق والده‌سنك غضبندن ینه والده‌سنه التجا ایدر . ناصل چوجوق ؟ بر والده‌نك قوجاغی الك مدهش عذاب وجدان ایچنده یاشایان بر قاتلك الك بویوك دهشت هزیمت حالنده بولونان بر اردونك پناهی اولا بیلیر . مظلوم بر محکوم ایله ظالم بر حاکم او پناهه بر یولده صیغینیر .

قادینلق ؛ اونه روحانی تسلیتدرکه بر بدبخت کنج آدم ، اولانجه مصائب وآلامنی معشوقه‌سنك بر نظرنده اونوتمغه باشلار ،

مزارك تسلیسی قادیندر . سمانك ، کائناتك بر شکل دلفریبه کیرمه‌سی قادینلقدر . پك چوق بلایا ومصائبی بو عالمدن قادین طرد ایدر . دنیه بیلیرکه قادین ، ابقای حیات ایله افنای ممـته موکله‌در . علوی بر عطیهٔ الوهیتدرکه حیاتندن نومید اولان بر کنج یاخود بر اختیار اونك معاونتیله امیدنده ، وظیفه‌سنده ، حیاتنده پایدار اولور .

بیلیرمیسکزکه مخافة الدهی بیلمیه‌نلر اکثریا بر قادینـك

مقابلنده خائفدر ، بر قادین بعض کره بر دهشتدی لطائفدر .

قادینلر جهانکیر ؛ موجود ایکن
قادینده او نرمیٔ شد تشکن

برقادین بعض کره برلشکر غالبی مغلوب ایدر. برملتی میدانه چیقاریر . فقط بعض کره بر چوجوغی اداره ایده‌مز . بو عجز ادارەنك سببی اقتدار طبیعیسنك اسباب استعمالنی دست تصرفه آلامسیدر . قادین خلقةً معلمه‌در . فقط عالمه اولمالیدرکه چوجوغنی تعلیم ایتسین. اوچوجق برملت اولابیلیر. اوقادینك اوی بر وطن نمونه‌سیدر .

قادین مکتبی برمعمورهٔ مدنیتك اك عالی بنای عداولونمغه سزادر . اخیراً جمعیتمزده کورولن ترقی ، مملکتمزده بر قاچ قادین مکتبی وجوده کلدیکندن منحصراً اونك ثمره‌سیدر . معارف بوصورتله تعمیم اولوندقجه برزمان کله‌جکدرکه‌قادینلرمز سیاستده ، تجارتده هر درلو حقوق وخدمات دولتده ، درلو وسائط معیشتده بزمله رفاقت ایده‌جکلردر . قادینلر رجاله‌رفیق اولمق ایچون یاراتلمش اولدقلری حالده هیچ بر یولدن بزدن آیرلماملری لزومی بیلنه‌جکدر .

آمریقاده قادینلر یالکز عسکرلك ایتمیورلر ، انکلتره‌ده حکمدار بر قادیندر . روسیه‌ی روسیه ایدن بر قادین ایدی .

اوروپانك همان هر طرفنده صاحب خانه قادین . صاحب دکان‌قادین، مربیٔ صبیان قادیندر . کنجلری معنای عمومیسیله

ادبیاته قادینلر تشـویق ایدر ، تزکیهٔ اخلاقه ، محافظهٔ آدابه قادینلر سبب اولور .

قادینلرك حاضر اولمادیغی برجمعیت خالی‌در . جمعیت ایتامه بکزرکه سزاوار مرحمتدر .

قادینلرك معارفسز قالدیغی برملت یارم آدمه شبیه‌در . ارککسز قادین ، قادینسز ارکك اولماز . مدنیتك برخطوه‌سی قادین ، برخطوه‌سی ارککدر . ترقی قادینسز یورویه‌مز .

طبیعتك اك بویوك شعشعه‌سی قادینلر ایکن اونلری ظلمت نسیان ایچنده براقمق احسان قدرته کفراندر .

بوزوائدی سزه نیچون یازییورم بیلمم . شو سوزله بیترملك ایسته‌رم که قادینلق کوزللکدر . لکن بو کوزللك معارفله آرتار ، سز بونی بر چیچك دمتیله اثبات ایدییورسکز .

اداکزك نه قدر نازك . فقط نه‌قدر قوتلی اولدیغنی تقدیر ایده‌رم . سعیکزی مشکوك کورورم . اثریکزی تبریك ایدرم . باقی مودت .

عبدالحق حامد

بر مکتوب

بومبای دنیانك بلدهٔ دور ودرازه وصـولمز میسر اولدی . تصور ایده‌مزسیکزکه اوقوجه عمانی نه قدر سهولتله کذار ایتدك .

مادةً هیچ راحتسز اولمادیغمز شو یله دورسون معناً نه قدر صفایاب اولدم :

کوك بی‌نهایت ، دکز بی‌نهایت، نهایتسزلکدن تجسم ایتمش بو نظارت نه‌قدر علوی، نه‌درجه‌لرده درین برشی! صانکه علویت آیاغمله یر آلتنده ، عمقیت ایسه فوقمده ایدی .

آه ، او طلوع ایله غروبلر نه قدر آلهی ایدی. امواج ایچنده بربیوك جهان نورك نامتناهیلکه‌دوغری عروجنی وینه اوعالمك بر قاچ ساعت صوکرا سقوط ایدر کبی برسرعتله لجه‌دریایه هبوطنی کوروردم. ماهتاب ایسه نه‌قدر ملکه بکزیوردی. نصف‌اللیلده کوکرته‌نك اوستنه چیقوبده تك وتنها سیر ایتدیکم واو ابدیتك بکا توجه ایتمش عیون بی‌حسابی ظن ایله‌دیکم ییلدیزلرك ضیای سمائیسی ایچنده‌کی سیاحتمه هیچ ایسته‌مزدمکه نهایت کلسین . آراده بر دریای بخار ایچنده کیتدك . بیاض قارانلقلر، قیرمزی صباحلر کوردك. دور مراحل، دور عالم ایتدك. عاقبت بومبای دنیانك بلدهٔ دور ودرازه وصولمز میسر اولدی. واپور دوروجه شهرك خارجدن کورونشی براز قورقونچ ایدی. چیپلاق قایقجیلر بزی آلوب قی‌یه کوتوردیلر . ساحلده آرابه‌لر حاضر ایمش . بیندك . بر اوتله کیتدك که انکلیز بناسی اولدیغنه دلالت ایتمك ایزززه دییردن مصنوع ایدی ذاتاً مملکتك بر انکلیز مملکتی اولدیغی آرابه ایله کچرکن کوردیکمز ابنیهٔ عالیه‌دن ، طرق جسیمه‌دن، شومندوفرلرله‌ترامو ایلردن. آثارمدنیتدن بللی ایدی.

هندستانه مخصوص اولوبده بنم استانبولده دوشوندیکم وعلاقه ایتدیکم هند جویزی ، خورما ، آناناس ، نارچیل ، آغاجلقلری ایچنده لوندوره آدملری، لوندره آرابه‌لری، اوروپا أولری کورمك بك خوشمه کیتدی. آه، بن خورما آغاجلرینی نه قدر سوه‌رم ! . .

اوتلده اوچ کون قالدم. دردنجی کونی معتبراندن بری بزی صیفیه‌سنه دعوتله بر قاچ کیجه ضیافت ویردی. بعده شهرده یارم ساعت بعدی اولان دلنشین بر موقعده مسکن وشهرده ایسه دیکر بر محل بولارق یرلشدك . شهرده‌کی محل ، قانچلازیه‌دزکه هر کون کیدییورم . دیکری فاملیاجه اوتوردیغمز مسکن درکه هرکسه اتباعاً مشاغلدن جدا بولوندورولیور . بو خانه، ساحل دریاده آغاجلر ایچنده بر یر . . . اوتوردیغم دائره‌نك اوکنده بزم اودن دها بویوك برقوش یوواسی وار . یعنی بامبو آغاجی‌که آقشاملری بلکه یدی سکزیوز قدر طیورك آشیا نکاهی اولو - یور . بو قوشلر علی العموم کوزه‌ل . هله طوطیلرك بزم عدی قوشلرکی اوتوب اوچه‌لری دهازیاده کوزه‌ل. کندی ذهنمده‌کی ملکلردن صکرا وجدان ندیملکنه سزا بوراده قوشلردن باشقا بر شی کوره‌میورم. بانجه‌لر بالولردن دها ای. قوشلر قادینلردن دها کوزه‌ل، کندی یازی اوطه‌مك شمدیکی حالی مجالس الفتدن دها فائده‌لی ، تیاترولردن دها اکلنجه‌لی . . صباحلین بك ارکن اویقودن قالقوب بتك یدکدن صوکرا خلوتمه چکیلوب یازی

يازييورم . اقشام طعامندن صوكرا اكر بر يرده مدعو دكلسه‌م كنديمی ياتاق اودامه دعوت واو دعوته همان اجابت ايدييورم . مملكت : معمور . منتظم اوروپا كبی . فقط اوروپا پك اوزاق . غولوسده يالكز وطنمه ياقين ايدم . بوراده انسانيتدن اوزاق دكلسه‌مده وطنم . . . آه . وطنم پك بعيد .

نجه اوللری اوزاقلقله ياقينلغك هيچ فرقی يوق ايدی . شمدی بيلمم ناصل اولويوركه كنديمی اوزاقده ، وطنه اشتياقده بولويورم . آه . مدللی‌يی هيچ كورمديكم فقط سزی مدلليده كورديكم كيجه هيچ خاطرمدن چيقمه‌يور . . . بر كوزل رؤيايه نه‌قدر بكزييور . . فكرم ، هپ اوكيجه ايله اشتغال ايتمك ايسته‌يور . .

اوف ! . . . ايكی كوده‌زه حريف كلدی . بنی يارم ساعت بومكتوبه دوامدن منع ايتدی . سزكله اولان مصاحبت غيابيه‌مزده‌می بويله مانعه‌لره تصادف ايده‌جك ؟ . تحمل قالميوب يازمغه باشلادم . نهايت جهنم اولديلر . نه ديه‌جكدم ؟ . بومبای بومبای پك كوزل ير . . آه . وطنمه پك اوزاق . بحر محيطی او معظم جهان امواجی تكرار ناصل طی ايدوبده دونه‌جكز ؟ . . « . . . » مز نه عالمده ؟ « . . . » مز آلمانيايه كيتديمی ؟ .

رجا ايده‌رم بنی اونوتمايكز . بكا نه اولديكه بويله منسی ومتروك قاليورم . بيلممكه بورايه كله‌لی يتمش كوندر هيچ برطرفدن برخبر آلامدم . عجب بنی كوزلده كوروتيه‌رك ياشايان

اموات سرینه‌سی ادخال ایتدیکز ؟ یازدیغم فریاد نامه‌لری ایسه نه‌اولدقلرینی بیلمدیکم ایچون بحر محیطه آتمش کبی اولویورم..

عبدالحق حامد

اتحاد اسلام

بارقهٔ معرفتکه بر یری تنویره باشلار ، فیض انعطافیله فکرلرده‌پارلاق پارلاق تصورلر، کوکللرده بویوك بویوك آرزولر پیدا اولمق طبیعیدر. دقت بویورولسون‌که‌ـ بز اوصباح سعادتك دها مبادیٔ انفلاقنده بولوندیغمز حالده هنوز فلك مژکانه‌باشلامش اولان انظار؛ نه‌قدر عالی، نه‌قدر مقدس مقصدلره‌تعلق ایدییور!

اوروپانك کمالات مدنیه ودرجات معرفتی بورالرده بیلنمکه باشلادی . اویله بر قوهٔ کلیه‌نك غلبهٔ نفوذینه منفرداً شوملکك قارشی دوراییلمه‌سنده اولان امکانسزلق پك آز زمان ایچنده آکلاشلدی . انجمنکاه عالمده اغیاردن دون قالمیه‌جق بر موقع حیثیت ایسته‌مك ایسه هرکس ایچون طبیعی اولمقله بزده دخی او خواهش ؛ تحریٔ اسباب آرزولرینی اویاندیردی .

ایشته او سائقه ایله تا دولت علیه‌نك ظهورندنبری بر طاقم اعاظمك افکارینی اشغال ایدن اتحاد اسلام شیمدی مقاصد عمومیدن اولدیغنی کوروبورز .

بومقصد بر کره حاصل اولورسه ایکی یوز میلیون[١] قدر نفوس دادرانه ویکوجودانه بر برینك تربیهٔ افکار ، ومحافظهٔ منافعنه چالیشه‌جقلرندن آسیا ایچون نه رونقلی بردور سعادت ظهوره کله‌جکی تعریفه محتاج دکلدر .

بناءً علیه . بزده بوفکر مقدسك ترویجنی آرزو ایدن اصحاب حمیته پیرولکی مدار مفخرت بیلنلردنز . واتحاد اسلام آرزوسنك نشرومدافعه‌سنده رایت کش مسابقت اولان«بصیرت»ه منتدارانه عرض تشکرله برابر اوبابده‌کی ملاحظات قاصرانه‌مزك بیانته ابتدار ایده‌رز :

مسائل معلومه‌دندرکه — قوتك تزایدی تعاونك تزایدیله حاصل اولور . حتی ، یالکز جهان انسانیتك دکل ، عوالم مدنیاتك بیله رابطهٔ انتظامی اشیا بیننده موجود اولان آهنك اتحاددر . بر قوجه فابریقه‌نك الك کوچوك بر چرخی بوزولسه عموم ادواتنه خلل کلیر . زخلك . الك کوچوك برشاطری یرندن اویناسه بزم شمسمزك تدویر ایتدیکی عوالم بلکه بوتون بوتون هرج ومرج اولور .

بومقدمه‌تدن اکلاشیلیرکه — عموم اهل اسلامك وقتیله حائز اولدقلری مرتبهٔ اولای مدنیتی بوکونه قدر ادامه ایده‌مدکلرینه سبب اولان احوالك بریده آرایه دوشن تفرقه‌لردر .

بو اختلافاتك ، شرحنه یوره‌ك دایانمیه‌جق بر داغ درون

[١] شیمدی درتیوزه قریب اولدیغی تخمین اولونیور .

اولان نتایج سیاسیه‌سندن باشقه بشریتك مفتخر اولدیغی تربیت ومعرفتجه بولوندیغمز حاله دخی پك بویوك تأثیرلری اولمشدر.

واقعا وقتیله مأمونك سرای دولتی دارالمعلمین جهان ایدی . فقط او انجمن معرفتك اطباسی كوره بللور كنارندن كلیرسه . فقهاسی محیط غربی ساحلندن ورود ایدردی . هیئت شناسیلری جیحون منبعنده پیدا اولورسه . متكلملری سند منصبنده وجود بولوردی . میلیونلرله نفوس بر لسان سویلر ، بر فكره خدمت ایدردی .

بز ایسه ، حالا طهرانك كشفیات فكریه‌سنی بیله‌میورز ، حالا كاشغره . بیلدیكمزی دكل ، آدیمزی بیلدیره‌میورز .

بوحال ایله اسلافك منزلهٔ كمالاتنه نه‌طریق‌واصل اولابیلیرز؟

هله اوروپانك كفتار واطوارجه اختلافیله برابرسعی وترقی نقطه‌سنده یكوجود اولان یوز اللی میلیون قدر ارباب همتنه ناصل یتیشیرز ؟ معلوم دكلیدركه، قلت كثرته هیچ برشیده‌هیچ بر وقتده مساوی كله‌مز .

بر دور ترقیده تقدم ایدن برقوم ؛ تأخر ایدنلرك اخوت انسانیه قاعده‌سنجه بویوك برادری دكلیدر ؟ بویوك برادر ایسه كوچوك قارداشلرینی بولوندیغی سن كماله ایصال ایتمكله مكلف اولمازمی ؟

بز ، مادامكه الك یاقین اولدیغمز ایچون غربك انوارمعارفنی الك اول اقتباس ایلەدك ، آسیاده بولونان اخوانمزی بو نعمتدن

حصه‌یاب ایتمکی هیچ دوشونمزده غدای روحانیرینك فقدانی جهتیله بولوندقلری وقفهٔ مطلقه‌ده براقیر ایسه‌ك سن رشدمزه مترتب اولان بربیوك وظیفه‌ده بربیوك قصور ایتمش اولمازمی‌یز؟ یا بو قصور اوزرمزده قالدیقجه اسلامیت وانسانیتله افتخاره لسانمز ناصل واریر؟

عثمانلیلرك اخلاق فاضله وسجایای محسنه‌سنی بیلدیکمزدن هیچ بر وقت ظن ایتمه‌یزکه بو تکاسل . فقدانیٔ خواهشدن نشأت ایتسین؟ هیچ بر وقت اومیازکه او خواهشك فعلیاتنه صور اجرائیه‌نك تعین ایتمه‌مسندن باشقه بر معنا بولونسون؟

ایشته بو مطالعه‌یه مبنی صور اجرائیه‌نك اساسنجه خاطره لایح اولان بعض ملاحظاتی افکار عمومیه‌نك تقدیرینه عرض ایدییورز:

شبهه یوقدرکه «بصیرت»ك ٨ ربیع الاول تاریخلی نسخه‌سنده کورولن بر لایحه‌ده بر چوق اسباب ودلائلیله اثبات اولوندیغی اوزره اکر عربستان ایالتی نظام جدید آلتنه آلینیر.و آفریقاده بولونان جنود پادشاهینك ادارهٔ عمومیه‌سی مرکز خلافت سنیه‌یه جلب اولونورسه سلطنت سنیه کثرت عسکرده اوروپانك اك بویوك دولتیله یاریشه بیله‌جك بر درجه‌یه واصل اولور . واو صورت ایسه شان واقبالمزك تأییدینه وحال استقبالمزك تأمیننه پك بیوك خدمت ایدر .

لکن ، مقصد اتحاد اسلام اولونجه بالطبع حدود عثمانیه

درونته انحصار ایدەمز. واوقدر عمومی دوتولاجق بر آرزونك بقا ورواجی ایسه ظن عاجزانەمزجه انجق سیاست . مذهب دواعیسندن بوتون بوتون تجریدیله حاصل اولابیلیر .

تاریخ بزه کوسترییورمی که — بومقصد عالی بزم نلر تیمور کبی ، سلیم اول کبی ، نادر شاه کبی طبیعتك اوچ درت عصرده انجق بر دانەسنی یتیشدیره بیلدیکی خوارق العادات طرفندن فوقه چیقیلامیەجق برهمت موانع برانداز انه ایله التزام اولوندی . آراده سیللرله قانلر دوکولدی . اردولرله جانلر تلف اولدی . ینه نتیجەسنده موفقیت کوروله‌مدی . چونکه قلیجك کاری ایکی جزئی بربرندن آییرمقدر . اونی برلشدیرمك معرفتك همتنه توقف ایدر .

ایشته بزده . مطالب اعلامزی هیچ بر امرینه اطاعت ایتدیرمکده جبر وقوتدن استعانەیه احتیاجی اولمایان اویله بر مطاع جهانبانك سایهٔ حمایەسنه ویریر ایسەك او زمان بقا وترقیسندن امین اولورز .

بر کره آسیا خلقنه مقدمات معارف واصول عقاید تعلیم اولونجه هرکس طبیعتله آکلارکه — شریعت محمدیه ایکی آرشین بر طاغ . ویا خریطه اوزرنده ایکی قاریش بر چیزیك ایکی طاقم انسانی بربرندن آییرەقله ویا اونلردن برطاقمی مثلا : « اونماز » یرینه « نباشد » دیمکله ویا . طاقمی یومرو یاناقلی ، دیکر طاقمی چاتیق قاشلی بر نسلدن

كلمكه آرالرنده اولان اخوت انسانیه واتحاد اسلامی یی اونوتمالرینه هیچ بر وقت جواز ویرمز .

فقه وکلام ، حنفی وحنبلی ویا شافعی ومالکی ایله جعفریلر وسائر فرق اسلامیه بیننده شق عصایی هیچ بر وقت امر وترویج ایله‌مز. دیمك که اهل اسلام، صورت اتحادینی پوتیقه اغراضنده، ویا مذهب مجادله‌لرنده دکل. واعظ اوکلرنده. کتاب صحیفه‌لرنده آرامغه محتاجدر .

ایشته بو اساس اوزرینه احیای اسلام عنوانیله بر اتفاق تشکل ایله‌دیکنی وهر ایستیه‌نك اعضالغنه دخول ید اختیارنده بولوندیغنی کمال ممنونیتله استخبار ایتدك. وبوکا دائر بصیرتده بعض معلومات دخی کوردك. مأمول ایده‌رزکه. بواتفاق شیمدی بولوندیغی جمعیت حالنده قالماز . یاقیننده عموم ملتلردن عبارت اولور . واسلام بر کره شو نقطهٔ خیر اوزرینه بوراده اجتماع ایتدکدن صوکرا پك چوق زمان سورمز دنیانك هر طرفنده برلشیر. غیرت ایده‌لم . اطرافی کندیمزه کولدورمیه‌لم . اجدادمزی مزارلرنده لرزه‌ناك شرم ایتمیه‌لم ، اخلافمزك تحقیر ونفرتندن صاقینه‌لم !

غیرت! غیرت که بو یولده صرف اولوناجق همتلر یار واغیار عندنده اسلامك انسانیتنه، عثمانلیلرك حمیتنه مقیاس عدایدیله‌جکدر.

کمال

پدرمك مزارنده

پدرم ! مزاریكك اوزرینه ملكلر نورلرمی سرپیور ؟ ویا سن بنم كلدیكمی حس ایدیوردە تبسم می ایلەیورسك كه شیمدی یه قدر هیچ مثلنی كورمەدیكم بر شعاع معنوی بری ملكوتده، بری سافلنده ایكی روحی بربرینه ربط ایدییور ؟

آه، پدرم ! مزار ابدیتك قاپیسیدر ؛ بن اوقاپی یی چالمایه كلیورم وا اسفا كه اوخفاخانهٔ حقایقك مفتاح بابی كندیسنده اولان بردست مجهول كوكسمدن دوتارق « ممنوعدر ! » دییور.

اذن ویربكا پدرم ! شعاع شفقتك مزاریكه ایلك عكس ایتدیكی صباح قوشننك اوزكده ایلك فریاده باشلادیغی زمانده، بنده شوراجقده، مزارك كوشەسنده، ابدیتك بو اشكینده یاواش یاواش آغلایم .

آمان ! بیراقك بنی آغلایم ؛ عتبهٔ ابدیتده دوكولن كوز یاشلری دوغرودن دوغرویه اللهه كیدر .

پدرم ! اول یانكه كلدیكم زمانلر بكا آلهی بر تبسم، رحیمانه بر نظرله باقردك ؛ دائما سماواته منعطف. دائما جستجوی حقایقه منحصر كوزلریكك ایچنده بر باشقه عالمك عكسنی كورردم .

حیات دینیلن بوشب یلدای ظلمانی آراسنده بر لمعهٔ حقیقت بولامیوبده كوزلرم ظاقدن كسیلدیكی. عمر دینیلن بوعمان طوفان

تمای بی‌قرارك ایچنده بولونوبده منصبنی کوره‌مینجه قلبم درین درین خلجانه‌باشلادیغی برزمانده عرفان وحقایق کائناتی اولان سایه‌که صیغینیرم . ظلمات شبهات آراسنده مشهود اولان ذرات حقایق کبی سمانك الك‌درین برکوشه‌سنده تموج ایدن برستاره‌نك ضیاءی قلبده نه‌حس اویاندیرسه اوکا مشابه برتأثیر حاصل ایدن خفیف ورحیم بر صدا ایله بکا تسلی ویریردی .

آلام واکداره ملجأ اولمق ایچون یاراتیلان باشیمی باقشو صوووق طاشك اوزرینه قویدم . آغلایورمده بکا سکونتدن باشقه برجواب ویرمیورسك .

آه سکونت ! دائما سکونت ! ابدی سکونت : کچن بیکلرجه عصرلك شعشعه ودبدبه‌سی . هر عصرده برکره بوشانوب ینه دولاب مخلوقات جهانك جوش وخروشلری هپ او سکونت ایچنده غائب اولمش .

شتاب ایدوب کلن اعصار آتیه‌نك . مخلوقات مستقبله‌نك اوازهٔ ورودلری او سکونت ایچنده ایشیدیلیور .

قلب اسرار ایچنده چارپنیر . فکر اسرار ایچنده اوچار . نظر ظلام ایچنده غائب اولور . یاربی ! بو کرهٔ ارض که نامتناهیلك دینیلان عمات قدرت ایچنده یووارلانیر دورور بر موج قدردر . آه نه زمان بر صرصر قضا اونی عرش الوهیتکه داها یاقین بر سمای عالی‌یه القا ایده‌جك ؟

پدرم ! مزار نامتناهیلکك اقفیدر . افتراقکله آغلایه

آغلایه بی‌تاب اولان کوزلرم ظاهرده هیچ بر شی سچمه‌دیکی شو زمانده او افقك اوزرنده طلوع ایتمکده اولان خورشید ابدیتك شعاعنی کورویور . روحك . فضای بی‌انتهای سماواتی کذار ایله یانمغه کله‌رك « سکونتیاب اول ! » دییور .

خایر ! خایر ! بیراقك بنی آغلایم ! عتبهٔ ابدیتده دوکولن کوز یاشلری طوغرودن طوغرویه اللهه کیدر .

اوخ ! بیراقك بنی آغلایم . عتبهٔ ابدیتده دوکولن کوز یاشلری دوغرودن طوغرویه اللهه کیدر .

سامی پاشا زاده

سزائی

کمال لك بر رساله حقنده « دیکته » صورتیله یازدیروب بر ذات واسطه‌سیله صاحب رساله‌یه ارسال ایلدیکی بر مؤاخذه‌نامه‌سی درکه ایلك فقره‌سنی واسطهٔ ارسال ولان ذات یازدی

افندم ،

« میدیللی‌یه کلدم . کمال بك افندی ایله کوروشدم . اواثناده‌سزك . . . رساله‌سنی مطالعه ایدییورلردی . مکتوب یازمادیغکزدن دولایی اوده سزه مکتوب یازمیه‌جقمش . فقط رساله حقنده آتیده‌کی مطالعه‌یی بیان ایلدیکنی اشعار ایلرم : »

رساله‌نك هیئت مجموعه‌سنه باقان بیماریمی آلشلر . ملك الشعرای ایران اقا میرزا سنائینك پاریسیاه برلشدرمشلر . آزاده برأعجوبهٔ روزكار حاصل ایتمشلر ظن ایدر . یا او نه‌قدر مبالغه ! سطر باشنده « پر » دن كچیلمیور .

پر پر . برطرز افاده ! بو پرلردن باشقه رساله‌ده بیك قدرده بیك كره . یوزبیك كره وار ! پرلره بیك كره‌لر . یوز بیك كره‌لر قالمامش . هیچ بر زمان مقداری اوتوز بیكی تجاوز ایتمه‌ین . . . چوق اولسون بویوك كورونسون دییه آلتمش بیكه چیقارمش . قصور اوقدر اولسه جانه منت . الحمدلله افندیلر وارکه كتابتی اسكیلكدن چیقارمش یكیلكه‌ده دوكه‌مه‌مش آرا یرده قلان « كراغوص » حكایه‌سنه بكزتمش . حكایه‌یی بیلمزمیسیڭز ؟ بلكه . . . ده بیلمز . دور سویله‌یمده یاز !

وقتیله « كراغوص » نامنده بر ارمنی مسلمان اولمش . همن او كون وفات ایتمش . والده‌سی باشی اوجنده — عیسی‌یی دارلتدك . محمده كندیكی بیلدیره‌مدك واه آرا یرده قلان كراغوصم ! » دییه‌رك آغلامش . حاصلی افندیلرك پك چوغی بابا طاهر كردینك :

از نثر برون رفته ونظمش نتوان خواند
مانند تكتوله نه پالان ونه زینست

بیتنه مصدق اولاجق شیلر ! . . هله شو نازنین « تخمیناً قرق بش یاشنده واكلیل جلیل شجاعت مبارك باشنده » تركیب قبیحنه نه بویوروسكز :

انسان اوقورکن شانی زاده تاریخندن آلنمش ظن ایدییور بودرلو عباره‌لر شناسینك دوز ادبنه یاقیشیر سوزلردنمیدر؟ «٤» ناصل بو تازه معارفله اسکیلر آلایم .

اوچنجی صحیفه‌ده‌کی « برشیر زیان و تعبیر دیکرله صفشکن ارسلان » نه دیمك اولسه کرك ؟ علی مؤلفة البیان !

وقتیله نصرالدین خواجه اتمکله قار یرمش . خواجه بونی کیمدن اوکرندك ؛ دیمشلر . کندم ایجاد ایتدم امابنده بکنمدم . دیی جواب ویرمش . او قبیلدن اولارق تعبیر دیکرله شیوه‌سنی ترجمه‌ده بن ایجاد ایتدم اما بوقدر مناسبتسز یرده قوللاندیقجه بنده بکنمیورم . تعبیر کلمه‌سنك تحت اللفظ معناسنه باقوبده تعبیر دیکرله دینلدیکی زمان اوایکی لفظك یا مشترکلرندن برینی ویا قولانتق صرف اسلام کلدم قبیلندن اولاجغندن ذوق ادبه موفق اولامز ظن ایدرم .

بنده بو « تعبیر دیکرله » سوزنی پك چوق قوللانیرم . فقط ماقبل ومابعدنده بولنان ایکی عباره‌نك هربری آیری بر نکته‌یی ویا تشبیهی ویا بر باشقه بدیعه‌یی حاوی اولور .

بوندن باشقه‌یدی سطرلق برترکیب ایچنده بر « شیرزیان » ، بر « صفشکن ارسلان » ، بر « کوپورمش ارسلان » وصفلری وار . اونلره دقت ایتدمده خاطرمه کلدی .

طرزون‌والیسی یوسف پاشانك باب‌سرعسکریده روزنامه‌جیلکی زماننده کیجه‌لری برقاچ کشیله اوینه کیدر . برانجمن

الفت عقد ایدردك . ایچمزده بر خواجه واردی . خیلی زمان هیچ لاقردی سویله‌مشکن بر اقشام دیله کلدی . بر حکایه آکلاته‌جق اولدی : « بزم مملکتده بر کوی ! هانی افندیم فارسیده روستا دیرلر یعنی انسان بریکندیسی، هانی افندیم بش اون کشی طوپلانیرده براز کچنمك ایچون اُولر یاپارلر . هانی افندیم جغرافیا کتابلرینك تقسیماتنده قصبه‌دن صوکره کلیر » دییه دیرلانمغه باشلایجه . یوسف پاشا

— خواجه آکلادق کوی! هانی هرکسك بیلدیکی کوی! هانی شو بوغاز ایچنده اولانلر کبی کوی ! مرادك نه ایسه اونی سویله .

دییه‌رك تعریفات متسلسله‌یه یکون چکدیرمشدی. اوقبیلدن اولارق ایشته بزده آکلادق ! رساله‌نك موضوعی اولان ذات کوکرەمش ارسلان صفشکن ارسلان! شیر ژیان! غضنفر درنده! اسد شاکی السلاح ! فقط الالله ! . . ارسلاندن باشقه دنیاده بر تشبیه قالمدیمی ؟ برده شو بزم آنامزدن بابامزدن قیلیج دییه ایشیتدیکمز معهود اکری دەمیرك آ.ی نه‌دن « قیلنج اولیور ؟ حالامی ادبیاتده اورفه آغزی قونوشه‌جغز ؟ ها ! دها وار ! رساله‌نك ایچنده سرد اولونان لفظلرك بر چوغی بوتون بوتون اویدرمه فابریقه‌لرندن چیقمه اولدیغی پك آچیقدن آچیغه کوستریور .

دی مبارك دی ! ! . بر صدای دهشت فزا ایله . . جسیم

وعظمتلی طاغلرینی . . یرندن اویناددرق . . غالب مرحومك:

نه عطسه بو صدای رعد آشوب قیامت کیم
ایشیدنلر یره کچدی صانیر کردون کردانی

یتنه نظیره‌می سویلیکه چالیشیورسك! . . . .

آلتنجی صحیفه‌ده بر «ربینه متوکل» سوزی وار. بوربی‌ـی نه کلمه اولاجق! ربی دنیلدیکی وقت ربه تعلق ایدن «یا» نفس متکلم وحده اشارتی اولدیغنی بیلیرز یعنی «ربی» بنم اللهم دیمك اولور بو حالده ایسه ربیسی دیمك «بزم آدمیسی» تعبیرینی اعتیاد ایله مشهور اولان چرکس قاریلرینك چتره‌فیللکنه تقلیداً «اونك اللهیسی» یولنده بر افاده خلق ایتمك اولمازمی؛ افاده‌یه باقیورمده عالینك دیوژنده نشر ایتدیکی:

قوان نخله سورمه الیکی
کویلو دویارسه قیزار بلیکی
اشك آریسی صوقـون دیلیکی
زنبور عشقم، باغلر مکانم

مربعنی تکرار ایدیورم . . . . رساله‌نك اما تحف قافیه‌لری‌ده وار! هله یدنجی صحیفه‌ده «ظفریاب» ه «کامیاب» سجع یاپیلمش! بویله قره‌کوزك «سن آلت طرفنده‌کی دانه باق» جواز مسامحه‌کارانه‌سیله قافیه یاپه‌جق اولور ایسه‌ك او صحیفه‌نك فصاحتنی تزییدایچون فیضیاب. ذوقیاب، نشئه‌یاب، شوقیاب، حصه‌یاب حاصلی دنیاده نه قدر «یاب» وار ایسه هپسی حاضر ایکن اونودلدقلرینه تعجب اونمور!

سکا بر غریب افاده دها ! « دقیقه‌ده بیکلرجه یاغدیردیغی آتش یاغموری » عجایب شـي ! یاغمور کبی اسم جنس اولان کلمه‌لرده الفاظ تعداد تعلق ایده‌مه‌مش !

عبارات عربیه کیتدکجه چوغالیور. « هر برینی نوردیده‌سی وجکرلرینك پاره‌سی قدر » افاده‌سـنده کوزك مفرد وجکرك جمع اوله‌رق ایرادی نه حکمته مبنی اولسه کرك ! انسانده کوز بر اولورده جکر ایکیمی‌اولور ؟ اوردنجی صحیفه‌دده «عسکرلك عالمك پارمغنی آغزنده قویمش » ترکیب غریبنه تصادف ایتدم. ظاهر عالمك‌ده پارمغی اولورمش ! هله او قوجه عـسکرلك عالمنك پارمغی وارایسه یا زرهلیلرك سرنی یا قروب طوپلرینك دومانی اولاجق ! او مبارکلرده آغزه صیغماز اما کیم بیلیر عسـکرلك عالمنك آغزندن مراد بلکه طونه‌نك آغزی ویاخود آق دکز قره‌دکز بوغازی کبی شیلرده ! « هله آغزنده قویمش » ترکیبی ادیب مشهور سلیمان چرکسینك یوسـف ضیا پاشانك صدارتنه سویلدیکی :

همی ایشیدیب همی خط ایدوب ترنخین دیدی سولین
یوسفی پاشا صدرده چیب وزیری دکل وزاره
بیت فصیحندن مأخود بر شیوهٔ نوظهور اولاجق .

« انسان کوز یاشی دوکمکسزین اوقومغه وقت بولاماز » عباره‌سـنده‌کی وقت بولاماز تعبیری مقتدر اولاماز معناسـنه اولارق یکیمی اصطلاح ایدلمشدر ! یوقسـه اغلامه‌دن بر شی

اوقومغه وقت بولمقده ایام عالمدن اغتنامه احتیاج کوروان فرصتلر-
دخی معدوددر ؟

اون بشنجی صحیفه‌ده . . . . . . » دشمن کله‌سنه. پشروینه
— پیشرو بویله یازیلیر رساله‌ده‌کی کبی پشرو دکل — قارشی یکیت
وطنداشلرینك سایهٔ سیف صحابتنه صیغنیرلردی . » دینلیور .
واصفك روحی شاد اولسون‌که:

ترکی‌یه مرأت آصلماز سن دلمسیك حریف
هرسوزك سدره یکی بیلمم‌که نه‌حل اولمش سکا

بیتنی سویله‌مش . هیچ قلیجك سایه‌سی کله‌دن ، پیشرودن
انسانی محافظه ایدرمی ؟

سایه‌نك مجازاً قوللانیلدیغی معنانی افاده ایچون « سایهٔ
صحابت » تعبیری‌کافی ایکن آرایره برده « سیف » لفظی قاریشو-
روبده معنانك بوتون بوتون روحنی نزع ایتمکده معنانه ایدی؟

« دربدر اهالی‌ئی کندی قرنداشی ویاوورولری کبی قنادینك
آلتنه آلوب‌حفظ وقایه‌ایدردی » افاده‌سی‌دداعاجیب‌روز کاردن
معدود اولاجق بر شي . اولا . . . ی یاورولی قوشه تشبیه
ایتمکده نه لطافت. نه مناسبت تصور اولونمش ؛ ثانیاً — طیور
جنسنده قارداشنی قنادینك آلتنده حفظ ایدن بر مخلوق وار-
میدر ؟ ثالثاً — حفظ دیدیکدن صوکره برده وقایه علاوه
ایتمك، یازان قلمك چکه‌سی دوشمش قوجه قاریلرد مشابهتدن
باشقا نه معنا افاده ایدر .

« اصوات محرقه » حزن آمیز اولان سس دیمکدر. رساله‌نك آلتنجی صحیفه‌سنده اولدیغی کبی مخاطبات شوقه‌یی افاده‌ده قوللانلماز . « ودیعهٔ آلهی » ترکیبنده صفتك موصوفه مطابقتی یوق . ودیعه مؤنثدر . آلهینك یای نسبتی آشاغیده‌کی پادشاهی‌یه قافیه ایچونمی تأنیث اولونمیور .

قواعدی بو قدر زیر وزبر ایده‌جك اولدقدن صوکره دنیاده بر برینه قافیه اولمیه‌جق کلمه پك نادر قالیر ظن ایدرم .

اون برنجی صحیفه‌ده « شهر ایچنه بر کله‌دوشدیکنده ویا بر تفنك آتشی کوردکلرنده » ربطلری کبی قبرستانه چکیلوب کیدن طرز عتیق افاده‌نك جادیسی عداولوناجق سوزلر کورویورم. استانبولده عثمانلیلره افادهٔ مرام ایدرکن کتابجی جلیل آغانك لسانته تقلید ایده‌رك « من تبریزدن کلنده » یوللو مسخره سوزلر سویله‌مکده برلطافت وارمیدر ؟ هــا باقه‌لم یاهو ! بزه قیمتلی . . مزی عجایب مخلوقاتدن معدود اولابیله‌جك برحالده کوسترمکه چالیش ! اون طقوزنجی صحیفه‌ده . . . معظم اولارق دوغدیغندن بحث ایدیلیور ! ! انسان معظم اولارق دوغارمی هیچ! «محرر»ك بشنجی نومروسنی آلده حیثیت بندینی اوقو .

شو یکرمنجی صحیفه‌ده‌کی ، « هر آن وازمان » ترکیبنده ازمانك آنه تردیفنه نه‌لزوم کورنمش آکلایه‌مدم؟ عجبا زمان آنك ویاخود آن زمانك خارجنده برشیلرمیدر : ینه او صحیفه‌ده

« عصر جلیل پیغمبریده‌کی مجاهدین اسلامیه‌نك اون طقوزنجی عصرده وقوع بولمش خوارق عالیه‌سندن » ترکیبی وار. افاده‌ده عصر جلیل پیغمبریدن ومجاهدین اسلامدن بحث اولونوب دورورکن آرایه برده « اون طقوزنجی عصر » قاریشدیرمق مقتضای حاله توافق ایدر شیلردنمیدر. اسلامك اون طقوزنجی عصرینه دها آلتی یوز سنه‌دن صوکرا واصل اولاجغز!

ینه او صحیفه‌ده « ممکناتی حیران ایدن فضائلندن » دنیلمش، ممکنات تعبیری الاهدن بشقه موجود ومعدوم هر نه وار ایسه کافه‌سنه شامل برسوزدر. معدومه ایسه حیرت اسنادی بوتون بوتون غیر معقول کورونور. منشیء حکمتمآبك... باش کتابتی مأموریتنده بولوندیغی جهتیله بدل ایشلرینه غالبا زیاده انهماکی اولدیغندن ممکنات سوزینی کائنات ویاخود مکوناتدن بدل اولارق صف تحریر آراسنه صیقیشدرمش اولمالیدر.

یکرمی ایکنجی صحیفه‌ده‌کی « قومادان منصور العلم » تعبیری بکلکجیء دیوان همایون ویا ترسانهٔ عامره کبی مجبوراً برطاقم غلطات فصاحت شکنانه یازان جهلهٔ کتاب رسومه یاقیشیر. مؤلفلر ایچون عربی برترکیب ایله فرانسزجه برکلمه بیننده براضافت فارسیه یاپمق خیلیدن خیلی کوزه چارپاجق نقیصه‌لردندر.

متضمن اولان یرینه « تضمن ایدن » ترکیبنی قوللانمق بکی چیقمه‌مق جهتیله سوسلی ظن اولوندوغی ایچونمی اختیار اولونیور آکلایامادم؟ یکرمی اوچنجی صحیفه‌ده‌کی « کیمك کاری

وهانکی شهباز اوج شجاعتك شکاری » ترکیبنك سجعلری اوقدر آشاغی . مآلی اوقدر قوقمش . مناسبتسزلکی اودرجه بدیهیدرکه بیز مقامنده پناه یازان اسکی دیوان کاتبلری ، « احقاق حقه همت بیورلمسی نیازم بابنده » عبارهسیله استدعا ختم ایتمکده یدطولا کوسترن عرضحالجیلر بیله بوندن چرکین بر ترکیب یازاماز صانیرم ! هایدی شیخ غالبك :

خانهده ادایه صونمه کیم ال
برکره دخی دنیلمش اول

نصیحتنی نظردن اسقاط ایدهلمده اوقاری ظهور ایتدی ایدهلی یازیلان کتابلرك هپسنده موجود اولان کاروشکارسجعنی وشکار ایله شهباز مناسبتنی معذور طوتالم . بحثك موضوعی . . . . نك تواضعنه متعلق ، مدعانك دلیلی ایسه یازدیغی تلغرافنامهلرك طرز افادهسنه دائر ایکن شهباز اوج شجاعت وصفی وشکار کیرلك علاقهسیله تصویر مسئلهیه قاریشمق سائقهٔ متانه نه قدر توافق ایدر شیلردنیدر ؟ رساله‌نك افادهسنی قبا ترجمهیه خلاصهٔ ترجمه ایدر ایسهك شو سوزلردن عبارت اولاجق « . . . . اوقدر آلچق کوکلیدرکه بر بیوك حرب قازاندیغی وقتده بیله ایشی . . . . یه یدی سکز سطرله بیلدیریردی . بوقدر بیوکلکی دنیاده کیم کوستره بیلیر ؟ بویله بر آوی یکیتلك هوالرنده کزن شاهنلرك هانکیسی آولایه بیلیر ؟ »

ای شمدی انصاف اولونسون ! بوافادهنك اورته اویونی

صاحبه‌لرندن کری قالیریری وارمیدر ؟ رساله‌نك یکرمی‌دردنجی صحیفه‌سنده برقوجه تناقض باجاقلرینی صاللایوب دوریبور . . یعنی هم . . . . . . بش وقت نمـازی جماعتله ادا ایتدیکندن همده آیغندن چیزمه‌سنی هیچ چیقارمدیغندن بحث اولونیور . معلومدرکه آبدستسز نمازقیلنماز . برده‌مجهول دکلدرکه آیاقلرندن هیـچ چیزمه چیقارلمدقجه آبدست آلنماز . عجملرك :

عیب‌را جمله بکفتی هنرش نیز بکوی

مثلنیده خاطردن چیقارمیه‌لم اویله بروجود قیمتداره‌مسکن جهاد اولمق شرفنی قازانان مقدس چادری کله پارچه‌لرینك اصابتندن دلیك دلیك اوله‌رق اویشـیل اوشانلی چادرك هر طرفندن بررحمت بحرده‌سی آچلمش . » ترکیبیده‌فوق‌العاده کوزل!

یکرمی برنجی صحیفه‌ده « وجـه‌دلارا » وصفی برقهرمان مهیبك سیمای جلادتنی تصویرایچون قوللانیلیر سوزلردن‌دکلدر . اویله بروصف یا محبوبه ویاخود ضیا پاشـانك ظفر نامه‌سنده‌کی « ایلیه‌ن وجه‌دلاراسـنه برکره نکاه » مصراعنده اولدیغی کبی عالی پاشالر فلانلر حقنده استعمال اولونا بیلیر . ینه اوصحیفه‌ده برکون — یعنی کوندوز — . . ایله . . بیننده جریان‌ایدن مکالمه‌یه « مسامرات » دنیلمش . حالبوکه مسـامره بزم حلوا صحبتی دیدیکمز مصاحبات شبانه‌یه اطلاق اولونور . کوندوز نچن وخصوصیله موضوعی جدی ورسمی اولان برمباحثه‌یه هیـچ بروقت مسامره دینه‌مز .

مناظره برفن مخصوصـك اسميدر . رساله‌نك ٢٨ نجی صحيفه‌سـنده اولديغی كبی منظره‌لر معناسنی افاده‌ده استعمال اولونماز . ينه او صحيفه‌ده‌كی « يرندن يانار طاغ كبی فيرلايوب » تشـبيهی‌ده بوتون بوتون بداهته قارشيدر . يرندن يانار طاغ فيرلامازايچنده‌كی اجزای ملتهبه فيرلار . يكرمی طقوزنجی صحيفه‌ده « نام مقدسلرينی ملتك تا جكركاهنه نقش ايدن » افاده‌سی واركه ايكی جهتله سـقيم‌در . اولا كرك حقيقتده وكرك مجازيات شـاعرانه‌ده جكر ابنای بشرك محفظهٔ حيات ومدركاتی عـد اولونور شيلردن دكلدر . ثانياً لسان ادبده «جكركاه» خطرناك اولان حالارك هدفی صورتنده كوستريلير . مجازاً جكركاهه برشی نقش اولونورسـه اوده داغ فراق كبی ، سركذشت محبت كبی فاجع ومهلك عداولوناجق شيلردر . ماشاالله‌بزم..... شرقيسنك نه ده‌مير وجودليسی قالمش نه آتش قانليسی . هرناصلسه چيفته يوركای چيفته جانلی افاده‌لری نظر تقديره اصابت ايدمه‌مش .

اوتوز برنجی صحيفه‌ده « .، . آهنين بردارالحرب اولالی » دنيليور . حال بوكه دارالحرب اصطلاحات فقهيه‌دندر . غوغا مقامنه اطلاق اولونماز . نهب وسبی جائز اولان بلاد كفره دنيلير . بوعباره‌ده دارالحرب تعبيريله افاده اولونمق ايسـتنيلن معنايی ادبيات اسلاميه‌ده دار الجهاد تركيبيله بيان ايده‌كلمشلردر . اوتوز برنجی صحيفه‌ده قوللانلديغی كبی « نغمه » لفظی كلمه‌نك

ویردیکی صدایه اطلاق اولو‌ناماز . نغمه‌ده هم آهنك وهم لطافت صوت فکرلری منطویدر .

اوتوز اوچنجی صحیفه‌یه دقت اولونسون ! طور شیرانه ایله نطق اوقوتمق سباعه ناطقیت اسناد ایتمك قدر غریب کورونور .

اوتوز بشنجی صحیفه‌ده‌کی « همت‌عالیهمتانه » تعبیری نصرالدین خواجه‌نك لطائفندن طاوشانك صوینك صوینك صوینی حکایه‌سنه پك بکزه‌یور . ینه او صحیفه‌ده « بر دنیانك عقل وشعورینی حیران وسرسام ایلین » ترکیبی وار . عقل وشعورك باشقه‌باشقه شیلر اولدیغنی وکرك عقلك وکرك شعورك قوسقوجه بر دنیا باشی بولونه‌وغنی شیمدی‌یه قدر ایشتمه‌مشدم . برکت‌ویرسین رساله چیقدی‌ده بوغریبه‌یی‌ده اوکرندك . غالبا ینه بدل تحریری الفتندن اولمالیدرکه ریاضیاتدن هیئت قسمنك عاملرندن اولان فلکیات تعبیری رساله‌نك اوتوز آلتنجی صحیفه‌سنده افلاکه بدل سهویات ایله ینه قاریشمش ! ینه او صحیفه‌ده . . . . . . ایچون بسالرینك ناموسنی کوزتدکلرندن کبی برغریب بحث وار . واقعا بزده سلسترده‌ده اسلام بك ایله کوکالیلرك آراسنده بر بسا ترتیب ایتمش ایدك . فقط اسلام بکده ، کوکالیلرده ارناود ایدی حالبوکه . . . . ده بولونان حضرت . . . لیدر . معیتنده‌کی امرا ونفرات ایسه همان ملکك هریرندن هرقومندن مجتمع بولونیور . عموم عثمانلیلر ارناود ایسه او باشقه لاقیردی . . . . یوق ارناود دکل ایسه امنیت بویورملیدرکه ملکمزده‌کی اقواملك

ارناودلردن باشقه هیچ برنده بسا عادتی موجود دکلدر . بناءً علیه..... بیننده بسا عقداولوندوغنی فرض ایتمکه امکان یوقدرکه حتی اوبسانك ناموسنی محافظه ایتدکلرندن بحث ایتمك جائز اولا بیلسین . تعبیرات مثلیه‌نك ادبیاتده استعمالی برنکته‌یی جامع اولاق شرطیله شایان قبول اولا بیلیر . اویله برنکته‌نك فقدانی حالنده تعبیرات مثلیه استعمال ایتمك لاقیردیده پرسنك قوللانق کبی ذهنك کککملکنه دلالت ایدر حالاتدندر . هله اویله تعبیرات رساله‌نك اوتوز آلتنجی صحیفه‌سنده اولان « پیغمبرمز ووطن ملت یردن کوکه قدر » سوزی کبی معنایی اخلال ایدر ایسه کککمه قدر بیله معذور اولاماز . معلومدرکه جناب حقك نه ذاتی ونه‌ده صفاتی ، نه افعالی حد وحیز قبول ایدر . اوجهتله جناب حقك رضاسنی یر ایله کوك بیننده تحدید ایتمك حکمتك اك بیوك بر قاعده‌سنی ابطال دیمکدر .

وقتیله جهله‌دن بری اوغلی ایله برابر قردن حجه کیتمشلر ؛ بالطبع اولا مدینه‌یه اوغرادقلرندن روضهٔ مطهره‌یی زیارت ایتمشلر ؛ چوجق اوراده مدفون اولان وجود مقدسك کیم اولدیغنی زواردن اوکرنمش . وقتاکه مکهٔ مکرمه‌یه وارمشلر ، ایفای حج ایدرکن چوجق باباسنه: جانم اوته‌کی شهرده اوکرندم‌که پیغمبر یاتیسورمش ؟ یا بو کعبه‌ده کیم یاتار ؟ دیه‌نجه ، باباسی : « ای اوغل سنك‌ده دنیاده هیچ بر شیدن خبرك یوق . اونی بیلمیه‌جك نه‌وار؟ بوراده‌ده « حاشا » الله یاتار جوابنی ویرمش

او صیراده حرم شریفده بولونان ظرفادن بری بو محاوره‌یی ایشتمش. «واقعا بزده عالم دکلز، فقط بونلر ذمی کبی امی ایمش!» دیمش. صان که دقت ایتسه‌کده یازیده اللهدن پیغمبردن بحث ایدرکن اونازنین حاجی‌یه بکزه‌مه‌سه‌ك. ینه او صحیفه‌ده‌کی «مدیحه خوان» ترکیبنده بولنان تنافر، چکیلیر شیلردن دکل. وقتیله کردستان عجمده ایران طرفندن والی بولنان عزیز خان سنی وغایت متقی وبونکله برابر تشأم وتفأله‌ده پك زیاده مائل بر ذات ایمش. دائره‌سنده یکی بر امام آلمش ایلك قیلدیره‌جغی آقشام نمازنده اوقویه‌جغی سوره‌لردن بر فال اتخاذینی تصور ایتمش، امام بالتصادف رکعت اولیده ـ قل یا ایها الکافرون ـ ورکعت ثانیه‌ده ـ تبت یدا ابی لهب ـ سوره‌لرینی اوقومش، عزیز خان فالنده بو غضب آیتلرینك ورودندن دولایی پك مأیوس اوله‌رق نماز بیتدکدن صوکره امامی چویرتمش، النه آلمش بر صوپا... بری ملا! او پاك وپاکیزه اخلاص شریف ایله سورهٔ کوثری کورمیدك‌ده کورمدك: بو غضب آیتلرینی باشمه آتمقده معنا نه ایدی؟.. دییه بر آعلا تپه‌له‌مش. اونك کبی شمدی انسان منشی حضرتلرینی یاقالاسه او پاك وپاکیزه «ثناخوان» یاخود «مدیحه کو» تعبیرلری دورایکن مدیحه خوان تعبیرینی اوقویانلرك بوغازی یبرتیلسین دییه‌می یازدك؛ دیسه‌ده عزیزخانه تقلید ایتسه حقسزمی اولور.

اوتوز یدنجی صحیفه‌ده «برقوماندان پرتمکین» ترکیب عجیبه

تمونی وار ! فقط کرك « پرپر » مسئله‌سی ، کرك قومانداں کبی فرانسزجه بر کلمه‌نك اضافت فارسیه‌ده بولونامیه‌جغی بحثی یوقاریده کچمش اولدیغندن تکرارینه حاجت کوروله‌مز .

آرتق او اوتوز سکزنجی صحیفه‌ده‌کی مزارك مجرد لاله‌زار اولماسی ، لاله‌لرك باغرنده دغ هجران بولونماسی ، وهله اوباغری داغلی لاله‌لرك لسان حال ایله ترنمساز ابتهاج افتخار اولماسی تصورلری ، غالبا عالم الهام یرینه . . . حضرتلرینك سریر فلك نظیر سلطنتلرندن قورتله‌رق منشیء حکمت مآبك عالم خیالنه بیقیله دوشمش یاوه‌لردن اولمالیدر .

اوتوز طقوزنجی صحیفه‌یه‌ده بر نظر ایده‌لم : بکا قالیرسه حقوقه تعرض ، حقوقه تسلط اولنور . فقط رساله‌نك افاده‌سی کبی تخطی اولونماز. تخطی آدیم آته‌رق یورومکه دیرلر . حقوق ایسه مادیاتدن برشی دکلدرکه اوزرنده آدیم آته‌رق یورونمك قابل اولسون .

قرقنجی صحیفه‌ده اقتدارك قوته ترديفی عجبا یازان قلمك حقه‌ده‌کی مرکبك بأی حال بوشالمه‌سنه مراق ایتمش اولماسندنمی نشأت ایتسه کرك ؟

ینه اوصحیفه‌ده ، « نسخهٔ کبرای قدر » تعبیری غرائبدن عد اولونا بیلیر . . نسخهٔ کبری خواص روحانیه‌سی جهتیله انسانه وبعض خواص منجیه وحامیه‌یه اطلاق‌اولنور ، قدر ایسه نجات کبی هلاکی‌ده جامع اولدیغندن نسخهٔ کبری ایله توصیفی

اوتركيبك معناى اصطلاحيسنه مغايردر . معلوم اوله والسلام . »
ايشته بوراده بيتدى .

زمزمه

عثمانليلرك حقيقتپرور شاعرى ، اون طقوزنجى عصرك سوكيلى اولادى اكرم بك « زمزمه نك » ايكنجى قسمنى نشر ايتدى . بوازده كى شعرلرك تشريح لطافتنه كيريشميه جكز زيرا برتبسمده برباقيشده كى حال كبى بوشعرلرده ده تعريف اولوناماز برلطافت واز .

شوبولونديغمز بيوك عصرده شعروادب سرائرقلبيه وحقايق فكريه يى تقريرايچون برملك مؤكل اولديغى جهتله ايشته اوملك بوازده ، كاه روحه كيزلى كيزلى برشيلر سويليور . كاه اغبرلر ايله سمايه اعتلا ايدوب كيديور . اوقدر يوكسليركه روح اونى تعقيبده عاجز قاليور . چكلديكى سماى لطافتدن متحرى اولان انسانه باقديغى زمان كنديسندن شويله برصدا كاييور :

جان ودل وقف تماشادر شب مهتابده
يار هرسودن هويدادر شب مهتابده

آرا صيرا سمادن نزول ايله يالوارەرق انسانك يانه ياقلاشيور . فقط ضياى ماه كبى نه طوتوليور ، نه قونوشيليور ، يالكز

جمالنده‌کی نور ، روحه قدر نفوذ ایدییور . اوحالك نه اولدیغنی آکلامق ایستره‌میسکز ؟ شو بیتلره باقیکز :

بن ماهدر صانیردم   مهر جمالکزمش
وقتی ایدنده تنویر   لیلی قیلانده احیا
باعث نه‌در هبوطه   بوخاكِ غم مداره
جای مسیره کزکن   صحن سمای اعلا
اوصاف حالکزده   اولمق نه‌دن نمایان
وضع حزین شیرین   حزن لطیف لیلا
بردردیکزمی واردر   ناقابل تسلی
قلب لطیفکزده   سودامی بسلنیریا
نور وجودکزله   خندان ایکن شویرلر
سزبویله‌حزن‌ایچنده   اولمق روامی آیا ؟ »

شعرك زمان ایله مکان ایله بربیوك مناسبتی وار . لطافت طبعیه‌جه جهان ایچنده یکتا اولان استانبول بر شاعره الهام معنا ایتمکده هرمملکتك مافوقنده‌در .

مثلا : استانبولده بریلدیزلی کیجه‌یی دوشونه‌لم ، هرطرفده کورلتیلرك کسیلدیکی . هرکسك اویقویه دالدیغی کیجه یاریلرنده فضای بی انتهای سمواتده بتون ییلدیزلرك ضیاسی تموجه باشلار ، سمانك رنکی ، مرمره‌نك ، بوغاز ایچنك صولری مائی اولدیغی جهتله اوکیجه‌ده پارلایان ییلدیزلرك ضیاسی مائی کورونور . افقلك اوزرنده مشهود اولان هلالك خفیف ضیاسی ، دکزه

عکس ایدن شکلی مائی ، اوتەدە بریدە آقان صولر مائی ، شورادە بورادە اوچوشان قوشلر بیلە مائی .

اومائی کیجەنك ایچندە افقك اوزرندە طوپلانان برچوق یلدیزلر تترەین ضیالریلە بر شاعرك کوزلرندن یعنی سرای سرائر روحك ایکی نورانی پنجرەلرندن کمذار ایتدیکی زمان قلبك برکوشەسندە خوابیدە نیجە سودالر اویاندیریر . ایشتە اوسودالرهپ شعردر . مثلا برکنج والدەدوشونولسون، بردقیقە قوجاغندن آییرمق ایستمدیکی اولادینی اجل دینلن قوۀ ظالمە قوللرینك آراسندن قوپاروبدە طوپراغە کومدیکی زمان اووالدەیە دنیادە هیچ برشی تسلیت ویرەمز . کرەلرك آتشلی طبقەلرینی صغودان زمان بیلە اولادینی غائب ایتمش بروالدەنك کوکلندەکی نار هجرانی سوندورەمز . اوزمان او والدە آجی آجی آغلامغە باشلار ، ایشتە اوکوز یاشلری هپ شعردر .

محروم حس ، اعتماد ایتمیورەیسك ؛ یابو بیتلری کوردیکك زمان نە دییەجکسك ؟

فاخرەم ! درت بچق یاشکدە سنك :
یاراشیرمیدی طوپراغە بدنك ؟
کوملکك چاك ایدوب یامان اللر
بیچدیلر جسمکە کورە کفنك
شمدی ایصلاق دورر سرشکمدن
قوقلایوب اوپدیکم اوپیرهنك

سویله یالکز میسك جکر پاره‌م
ایصیدن یوقمی خاك ایچنده تنك
بلبل ناطقه‌ك نه‌دن صوصدی ؟
صولدیمی آه ! غنچهٔ دهنك
خون ایدر قلبی ، ذکر هر حالك
اغلاتیر چشمی ، یاد هر سخنك
کوریبورز کوزلرم ملکلرله
سیر و آرامکی سماده سنك !

بومنظومه‌یی اوقورکن سامعهٔ وجدانی ، اوساکن آغلایان قلبك صداسنی ایشیدییور . کلمه‌لرك منقح اولماسی سوزلرك طبیعیلکی روح ایچون نه کوزل بر آهنك حاصل ایدییور .

بلبل ناطقه‌ك نه‌دن صوصدی
صولدیمی آه غنچهٔ دهنك

اکرم بکك ، بهارستان شرقه غبطه بخش اولان خیالات شاعرانه‌سی ایچنده یتشمش بوبدیعهٔ ادب ، بزی تقدیر علویتنده عاجز براقیور . چوجقلریمزك همان هپسنك دوداقلری کل رنکنده‌در . هرشیئی صورارلر هرشیئی آکلامق ایسترلر . تتره‌ین سسلرنده کیزله‌نن بر آهنك خفیف والدینی ایچون بلبللرك صداسندن دها لطیف دکلیدر ؟ اوچوجقلردن برینك وفاتی بوندن‌دها مؤثر ، بوندن‌دها مکمل تصویره هانکی ترك شاعری موفق اولمش ؟

اطراف غرق انوار انوار غرق الوان
اشباح بی کثافت ارواح پر تجلا
اجرام نور جوال آثار روح ساری
چکمشدی صانکه عرشه اکوانی حق تعالی
ممتد اوله‌یدی اویله آه اول شب منور
هیچ دونمیه‌یدی عالم هیچ کلمیه‌یدی فردا

استاد کمال بکله، حامد بك کبیلر مستثنا اولارق هانکی ترك شاعریدرکه بویله نورلر، بویله رنکلر چیچکلر صاچه‌رق کندیسنه مخصوص بر یولدن کیتمش؟

اکر بوراده کندیلرندن بر کله بخشنه مساعده ایدیلیرده استاد کمال بکك طبیعت شاعرانه‌سنه قوت وقدرت؛ حامد بکك کنه محض علویت. تسمیه ایدر ایسه‌ك اکرم بکك کنده‌ده لطافت وروحانیت دیرز. زیرا: کمال بکك آتشلی فکرینك محصولی اولان سوزلری برووللقاندن فیشقیران معدنیات کبی متین و آتشناکدر. کمال بکك النده انفلر. کله‌لر. جمله‌لر براستاتو یاپانك یداستادانه‌سنده‌کی مادیات کیبدرکه ایستدیکی کبی ازر. ایستدیکی کبی قوللانیر، ایستدیکی شکله صوقار: اوزمان نظر اشتیاق اوکنده باقمقله دویولماز بر تمثال علویت وجوده کلیر.

افکار شاعرانه‌سنده برقارانلق طرف. برنقصان یر براقماز. بوعالی شاعرك. اثرلرنده دهشتله خطاب ایتدیکی روح ابتدائری ایلریلر. ابلك خطوه‌سنده قوتی، صوکرده‌ده جسارتی غائب

ایدرك كری چكلمكه باشلار . اوجهتله‌دركه شعرلری ایچون مظفریت محققدر .

سوق صددله سویلدیكمز شو برایكی سوزه برقاچ كلمه دها علاوه ایده‌لم .

حامد بكك افكار شاعرانه‌سی دائما سماده دولاشیر . زمینه یك آز اینر ، اك مادی مباحثده بیله دلیللری سماویدر ، حیات انسانی‌یی تشریح ایچون یازیلان تیاترولرنده بیله مرجعی ، مأخذی سمادر . اولیه دنیلیركه بوعلوی شاعرك شعرلرینه غروبلر حزنینی ، طلوعلر نشئه‌سنی ، سما رنكنی ویریور . زمینده قالمغه مجبور اولدیغی زمان — محشرده تشریح اولمش قوللرینی كونشك ضیاسنه دوغری قالدیروبده مزاردن قیام ایدن برموتا كبی — سوز وكدازله سمایه اعتلا ایدر . هیچ برحالنی تعیین ممكن دكلدر . ابعاد مطلقه‌یی تحدید قابل اولمادیغی كبی حامدبكك مالك اولدیغی دها شعرلرنده آنی اولارق ابراز ایتدیكی پرتو ذكا ایله كورولور . باشقه‌جه برر مقاله‌یه براقه‌رق صدد بحثمزی غائب ایتمیه‌لم .

اكرم بكك طبیعت شاعرانه‌سی هرطرفده كورولتیلرك سسلرك كسیلدیكی ، زمانده سكون وسكونت ایچنده علوی برحزن ایله دوغریدن دوغری‌یه روحی تنویر ایدن آیك ضیاسنه بكزر . شعرلری ، ینه او آیك ضیاسی كبی كیردیكی قلبلرده برسودا ، دوقوندیغی یرلرده برفریاد اویاندیریر . بوعلوی

شاعرك تصویر و ترسیم طبیعتده قوللاندیغی رنکلر هیچ بر شاعرده مثلی کورولمه‌مش درجه‌ده نظر ربادر. قلبه اوقشایه‌رق سویلر، روحی ابدیتی سویلیه‌رك آلغیشلار. زمزمه‌ده مندرج «نغمه» عنوانلی منظومه‌نك شو بیتلرینه باقه‌لم:

عرشه اولنور سنکله اعلا.
کلبانك تضرعی عبادك
شوقك غلیان ایدردی پیدا
خوننده کتائب جهادك.
قدسیتی کوسترن بو شیلر
علویتکه دلالت ایلر!

بو راده فکر شاعرانه، معصوم کوکللردن چیقان فریادکبی اعتلا ایده ایده نزد الوهیته پیوسته اولیور.

اکرم بکی ترقیات ادبیات نامنه تبریك ایده‌رز.

سامی پاشا زاده
سزائی

انكلتره خاطراتندن :

بانت [*]

لوندورانك دغدغه و آوازه‌سی اطرافنه یتیشـوبده ایچ طرفلرینه دوغری كلنجه محو اولدیغی بوكویك بر كوشه‌سنده برطاغك اتكنده اسكی بر كلیسـاسی واو كلیسانك اوكنده بر كوچوك مزارلغی واردی . یوز ، یوز اللی سنه‌دنبری مضطرب اولان بیكلرجه روحك آغلادیغی بر معبدك ، بر یاز اقشـامی اوكندن كچركن اوزاقدن ، سیاهلر كینمش ، النده بردسـته چیچكله برقیز ظهور ایتدیكنی كوردم . بوندن ایكی كون اول اورایه بر كنج آدم دفن ایتمشلردی ، اونك بو ، نشانلیسی اولدیغندن بحث ایدییورلردی .

بوماتمزده قیزك ، او كنج آدمك نشـانلیسی اولدیغنی آكلادم . بن كلیسادن اوزاقلاشدقجه اومزارلغه تقرب ایدییوردی . عمیق برحزن وتأثر ایچنده اوكمه تصادف ایدن بر یره اوتوردم ، او زمان ، كونشده انكلتره‌نك لطافت طبیعیه‌سنی الك زیاده تزیین ایدن اوبویوك بویوك آغاجلرك آراسندن افقده كورونن سیسلرك ایچنده غروب ایدییوردی .

---

[١] لوندورایه یاقین بر كویدر .

شاعرلری اك زياده دوشوندورن ، حكيملری اك بويوك فكرلره سوق ايدن غروب ، طاغك ذروه‌سنی ؛ سمانك مائيلكه دوغری اعتلا ايدن يوكسك آغاجلرك تپه‌لرینی برنك آله بويادیغی بوحزين زمانده كليسانك چانی حياتده بولونانلری غائب ايتدكاری سوكيليلرينك ، معشوق ومعشوقه‌لرينك استراحت روحلری ايچون دعايه دعوت ايديوردی .

صداسی ، طاغك اتكنه عكس ايدوبده تيتره‌يه‌رك سكونت ايچنده محو اولوب كيدن چانك ايلك صداسی اوزرينه بوقيز يوزنده‌كی سياه اورتوی قالديردی . قويو سياه نقابك آلتندن كورونن بوكوزل چهره‌نك رنكی، اوچوقلی، دونوقلغی ايله ، نصفی طوتولمش آيه بكزيوردی .

طاقتسز برحال ايله مزارلغه داخل اولارق برمزارك باشی اوجنده دورويور . وغالبا ياواش ياواش بردعا اوقويوردی .

اوزون برفاصله‌دن صوكرا ايكنجی دفعه اولارق اقشامك اوسكونت سودا فزاسی ايچنده چان چالينمغه باشلايجه بوقيز بردنبره ديز چوكدی . كتيرديكی بردسته چيچكی تيتره‌ين اللريله اوكنده بولونان مزارك اوستنه قويدی . شدتلی برتأثرك سوقيله بولونديغی يردن قالقه‌رق قيزك يانته دوغرو كيتدم .

طبيعته شرف ويره‌جك اوكوزل چهره‌سنی مزارك صووق طاشنه قويمش آغلييوردی . . . اكر مزار ، بركره دنيايه آچلسه‌يدی اوده مطلق اوقيزك كتيرديكی هديه‌يی آلمق

ایچون آچیلیردی . . . اکر روحی ، بردها دنیایه جلب ایتمك قابل اولسه‌یدی اونیده مطلق بوکوزه‌ل کوزلرك دوکدیکی کریهٔ حسرت جلب ایدردی .

محشرلرك سکونته قلب اولدیغی مزارك اوستنده چارپینان بوقابی ییلدیز کورویوردی . زیرا اطراف صمت وسکوت ایچنده اولدیغی کبی ، کونش غروب ایتمش ، سماده‌ده ییلدیزلر برر برر پارلامغه باشلامشدی . حال ورنکی عاشقانه اولان بر اختر حسرت نمانك ضیاسیده بوغریب مزارك اوستنده تیتریبوردی .

بوبیچاره‌نك کوز یاشلری مرمرك اوزرینه آقدیغی زمان برشی سویله‌مکه چالیشیور ، فقط مقتدر اولامیوردی . نهایت : هم آغلار ، هم اهتزاز ایدر بر سسله « آچیل » دیدیکنی ایشتدم. بوعتاب نیازمندانه‌یه طوپراق نه جواب ویریر ؟

کندی کندیمه : بوباب ابدیت حضور آلهیدن باشقه‌بریرده آچیلماز دیدم .

زواللی کنج قیزباییلارق مزارك اوستنه دوشدی. اوستنده یاتانك حالی آلتنده‌کی قدر مؤثر ایدی . براز صوکرا بایغین برحال‌ایله باشنی قالدیرارق کوزلرینی برنقطه‌یه دیکمش‌باقیوردی. غالبا طوپراغك آلتنده بکله‌دیکی سودیکنك رقت انکیز خیال شفافی افقلردن ظهور ایده‌رك کندینه مشهود اولیوردی .

برایکی دقیقه کچر کچمز کلیسادن النده بردعا کتابی اولدیغی

حالده بر پاپاس چیقارق قیزی قوللرینك ایچنه آلوب بیچاره جه جغك باشی ، اوزون و پریشان صاچلریله پاپاسك قوللندن آشاغی صارقمش ، بیهوش بر حال ایله کلیسایه کیروب غائب اولدیلر .

عودت ایدرکن دیدم که : یاربی ! بو ملکك قلب رقیق محبت پرورینه قارشی بو مرمر نه‌در ؟

سامی پاشا زاده
سزائی

بر مکتوب

میدیلیدن

اوتوردیغم او، کبرلی عاشق کوکلی کبی آشاغی‌یه میلی بك کوچ حس اولونور بر یوقوش اوزرنده. اوکی اولدقجه واسع بر میدان. میدانك اورته‌سنده بر جاده وار ؛ ایکی طرفنه ایکی صیرا زیتون آغاجی دیکیلمش ، اولطیف رنکلری دالغه‌لانه دالغه‌لانه آشاغی دوغری آقدقجه صولدن صاغه آصیلمش بر زمرد حمائل شکلی باغلیورده انسانك نور نظرینده آرقه‌سندن چکیور .

زیتونلرك دها اورته‌سنده و براز دها یوکسك بر محلده اوچ بش چنار وار ؛ هر بری افلاکه سر چکمش ، هیچ بر ثمره‌سی

اولمایان اعاظمك هنوز نشو ونمایه باشلایان نورستکان عرفانه اتدیقلری کج نگاهلر کبی ، اوعظمتلی چنارلرده اومبارك زیتونلری بولوندیقلری موقع اعتلادن نظر حقارتلری آلتنده ازمکه چالشیر کبی کورونیور .

چنارلرك براز اوته‌سنده حسن پاشا کوشکی ؛ کوشك اوفاق برشی ، دها یکی تعمیر اولونیور . مع مافیه بانیسی اولان حسن پاشا مرحومك شانی ، تحجر ایتمش برتمثال ایله نظرلرده ادامه ایتمك ایچون یاپیلمش ظن اولونور .

بوحسن پاشا ، عبدالحمید اول زماننده قپودان ، سلیم ثالث زماننده صدراعظم اولان مشهور (جزایرلی حسن پاشا) درکه شیمدی کوشکی برموقع مرتفعدن دریالری آیاغنك آلتنده تیترتدیکی کبی، کندیده سنه‌لرجه بولوندیغی مرتبهٔ علیای همت وحمیتدن دکزده اجرای حکم ایتمشیدی .

کوشکك بولوندیغی موقع دنیاده بولونماز برموقع ؛ ایکی طرفنی آشاغیدن ایکی لیمان قوجاقلامش ، ایکی جهتنه یوقاریدن ایکی طاغ قاناد کرمش ، حالنه باقیلسه نظرده ندیمك :

« کوه ودریا ایکی جانبدن در آغوش ایله‌مش
صانکه دریا دایه‌سی ، کهسار ایسه لالاسیدر»

خیالنی تصویر ایدییور ظن اولونور .

محبتك غمدن ، کدردن خالی برکوشه‌سنی آرایانلر بوموقعه کلسینلر ! انسان ، اقشام اوستی کیدوبده بر طرفنه اوتوردیغی

کبی نظرینه تصادف ایدن تماشای روحپرور کوکلده اولان آلامك تخطرینه میدان ویرمیور! کویاکه روزکارنده بر خاصیت وار؛ نفس ایله قلبه کیروب چیقدیقجه بولا بیلدیکی اکداری طوپلایوب عالم عدمه سورویور!

آدم موقعك نظارتنه، لطافتنه، شکلنه، هیئتنه باقیورده قدرتدن ذوق روحانی عالملرینه بویله بر تخت یاراتیلمش دیه‌جکی کلیور. کوشکك اوکی بوغاز ایچندن براز واسع بر دکیز. دها اوته‌سی آناطولی طاغلریدر؛ اما سویملی قورقنج طاغلر. حدود وطندن بر جهته کمال عظمتله قورولمش. نظر تماشایه بیله «بنی پارچه پارچه ایتمدکجه بوندن ایلری کچه‌مزسین!» دیورده یتیشدیر دیکی قهرمانلره بو صورتله بر مشابهت کوستریور!

اوتوردیغم اوطه‌دن نظر، صاغه احاله اولونجه میدیللی لیمانی کورونور دکیزدن قارایه دوغرو بیضی‌یه مائل بر شکله کیرمش ماغوسه ایله واروش بر انسان شکلنده تصویر اولونسه ایچ لیمان او چهرده ناصل بر آغیز کبی کورونورسه میدیللیده بر انسان چهره‌سی عد اولونسه، بو لیمان آغیز دکل او چهره‌ده بورون ظن اولونور.

روزکار، سرتجه اولدیغی زمان بو لیمان طبیعی هر لیمان کبی دالغه‌لر ایچنده قالیور؛ زلزله‌یه اوغرامش بر قایالغه بکزییور. فقط روزکار کسیلنجه لیمانك بعض یرلری خفیف خفیف. باباغی چین جبین قدر اینجه دالغه‌لرله اوینایور بعض یرلری

بوتون بوتون صاف، براق بر حاله كلييور . عمومی منظره‌سی ، بالتصادف اوته‌سنه بریسنه ایریلی اوفاقلی اندام آیینه‌لری آتیلمش بر واسع چمنزاره بکزییور .

میدیللینك اڭ معمور محله‌سی دیدیكم خرستیان محله‌سیدر ؛ مملكتك اڭ كوزل یرلرینڭ كوزللرندن كوزلنی اله كچیرمشلر ، ملكك بر اوفاجق نمونه‌سیده اوراده تشكل ایتمش دورییور . لیمانك هر طرفنی اوفاجق بر طاغ احاطه ایتمش . اویله بر طاغكه متواضع بر صاحب كمال مشربی مثللی ، تعالی‌یه میلنی حس ایتدیرمه‌مكه چالیشیر كبی خفیف خفیف یوكسلیور ، لیمانك وسطنه قدر مدیللی شهری امتداد ایتدیكی كبی نصفندن اوته‌یه بر ایكیسی ده‌كیز كنارنده وبر قاچی‌ده طاغ اوزرنده بربرینه سكز اون دقیقه مسافه‌لی كوزل كوزل كویلر وار . كویلرك آرالری نفیس باغچه‌لر، اعلا كوشكلرله تزیین اولونمش، ابنیه‌نك هپسی بیاض بویالی اولدیغندن اوزاقدن كاركیر كبی كورونور .

او قدرجق اوفاق بر موقعده ، بو قدر كثرتلی اسباب معموریت میدیللی‌یی بوغاز ایچنه ترجیح ایتدیرسه شایسته‌در .

بایاغی ، طوفان حوادث اوروپادن اوفاجق بر قطعه قوپارمشده سوروكلیه سوروكلیه بورایه كتیرمش دییه‌جكم كلییور .

اقامتكاهمك صول طرفنده بر ایكی دیواردن باشقه بر شی كورونمیورسه‌ده او دیوارلرك آرقه‌سنده بر خیلی نظر فریب اولاجق محاسن طبیعیه وصناعیه موجوددر. بو محاسنك برنجیسی

قلعه‌دركه تخت حكومت كبی شهرك اك يوكسك برموقعنه قورولمش او دهشتلی تمايشيله ده كيزلری قردلری تهديد ايدييور . ماغوسه قلعه‌سنك نصفندن بويوجك واغنك بر قاچ مثلی قدر خرابدر. سكز سنه اول وقوع بولان برشدتلی زلزله‌دن ييقيلمش، ايچنده قرق اللی قدر خانه آنجق قالمش، اونلرده ده اسلامك فقرا طاقمی اوطوروييور .

مملكتی كورمك ايچون اك بويوك نقطهٔ نظر قلعه‌در. قلعه‌دن شرقه توجه اولونورسه يوقاريده تعريف ايتديكم آناطولی طاغلری. جنوبه باقيليرسه ينه بالاده يازديغم ليمان كورونور. شماله باقيليرسه پيش نظره بر طاغ تصادف ايدركه وضعيتی كوزلسه‌ده ليمانك اوستنه مشرف اولان طاغ كبی معمور ومزين دكلدر . طاغلرك بری طاووس كبی زينتلی ، بری قويون كبی كوزل .

كله‌لم قلعه‌نك جنوب جهتنه : بوراسی اسلام محله‌سيدر . بيچاره ملتك حالی كبی دائما يوقاريدن آشاغی مائل اولارق حد انتهاسنه اتصال ايدييور . خرستيان محله‌سی قدر معمور دكلسه‌ده قبريس قدر خراب‌ده دكل.

حسن طبيعتله ياپيلمش نفيس قهوه‌خانه‌لرده وار. محله‌سنك برطرفنه ديكر بر ليمان كيرمش، كه شكلی ، بويوكلكی اوته‌كنك عينی‌در. صانكه صانع قدرت. برينی ياراتدقدن صوكره بكنمشده برده نظيرينی وجوده كتيرمش ! صانكه مادر وطن او كوزل ياوريسنك تك اولماسنه قناعت ايدمه‌مشده توأم دوغورمش !

صانكه برينك عكس لطافتى قارشيسنده بر تمثل مجسمنى پيدا ايله‌مش ، بر برينه اوقدر ياقين صوقولمشدركه آرالرينه بر حائل تصادف ايتمش ايكى عاشق افتاده ، كريهٔ حزين ايله بر برينه صاريلمغه چاليشيور قياس اولونسه بجادر .

بو ليمانك اوته‌سنده ديكر بر ليمان دها وار . فقط خيال ميانى كورونيور . كوياكه بر يكيلرك حسن ولطافتندن اوتانمشده كنديى نظرلردن صاقلامغه چاليشيور ظن اولونور .

كمال

لسان وادبياتمز

اقوام واممك موجوديت سياسيه ومعنويه‌لرى باشليجه لسانلرينك درجه انتظام ومكمليتنه تابعدر . بر لسانك حسن ولطافت ومكمليتى ايكى درلو اولور : برى طبيعى وخلقى ، ديكرى كسبى وصنعى .

برنجيسى الله ويركيسيدر . ايكنجيسى بر لسانى سويليه‌نلرك جهد واقداملرينه وذوق سليملرينه متوقفدر . برنجيسى لسان ايكنجيسى ادبياتدر .

ابتدا برنجى جهتى نظر اعتباره آلارق عمومدن خصوصه

نقل کلام ایله لسانمزك اوروپا و اسیا لسانلری آراسنده و علی الخصوص امم متمدنه السنه سنه نسبةً نه حال و موقعده بولوندیغنی دوشونه لم:

بو مقاله نك باشنده کی قضیه یه رعایتاً قبل المحاکمه حکممزی ویروب همان لسانمزك مدح و ستایشنه کیریشمك ایستمم. مقصدم بر مدحیه اوقومق دکل، تنقیدلی و اثباتلی بر مقاله یازمقدر.

کندینی پك خوار و حقیر کورمك و یا کندی حقنده پك عالی بر فکرده بولونمق افراد حقنده نه قدر چرکین و مضر ایسه بربرینه تمامیله ضد اولان بو ایکی خصلت، اقوام و امم حقنده ده اوقدر و بلکه ده اوندن زیاده چرکین و مضردر. چونکه انسان کندی نفسی حقنده میلیونلرجه افرادله مشترك بولوندیغی قومیت و جنسیتی حقنده محویت کوستریرسه باشقه لرینك حقوقنه تجاوز ایتمش اولور. کندینی حقیر و ذلیل کوسترن و یا اویله بیلن آدم دائما حقیر و ذلیل قالیر. انسانی درجات عالیه یه سوق ایدن ذلت و حقارتی قورقیسیدر. ذلت و حقارتی قبول ایدرسه آرتق قورقه جق بر شی قالمیوب هر دنائتی ارتکاب ایده بیلیر.

بالعکس کندی حقنده پك عالی بر فکر بسلمه مك دخی قصور و نقایص موجوده یی کوروب اصلاح ایتمکه مانع اولدیغندن بوده بالآخره او نتیجه یی منتج اولور. بناءً علیه هر کس جنسیت و قومیتنه عائد خصوصاته نه نظر حقارتله و نه ده کبر و استعظامله باقیوب دائما معزز و مقدس نظریله باقمقله برابر قصور و نقایصی کورمیه جك درجه ده بهت و حیرته دالمیه رق طبیعی

الوقوع اولان آزچوق قصور ونقایصك اصلاحـواكمالنه چالیشمق اقتضا ایدر . بو قضیه‌یی دستور العمل اتخاد ایده‌رك لسان وادبیاتمز حقنده ملاحظاتمزه كیریشه‌لم .

تركلر اساساً جسور وجنكاور بر قوم اولوب اسكیدن بو صفتله شهرت بولمش اولدیقلری كبی لسانلری دخی اخلاق وطبیعتلرینه موافق اولارق حال ابتدائیسنده خشونتدن پكده عاری دكل ایدی . معهذا السنهٔ تورانیه‌نك اك‌اكملی عد اولونوب اسكی تركجه دیمك اولان « اویغور » لسانی قبل الاسلام دخی یازیلیر ، اوقونور ، وهر افادیه اویریشلی برلسان ایدی. تركلر دین اسلامی قبول وعلی الخصوص ممالك اسلامیه‌یه دخول ایله ابتدا برطاقم امارتلر وبعده بویوك بویوك دولتلر تشكیل ایده‌رك دینداشلری اولان عربلروایرانیلرله قاریشمغه‌باشلادیقدن‌صوكره اسكی اویغور خط وادبیاتی ذاتاً مذهب قدیملریله برابر ترك وفراموش ایتمش اولدقلرندن اشتراك مذهب‌سائقه‌سیله بولندقلری محللرك تأثیریله عربی وفارسی ادبیاته تابع واونلر خادم اولوب كندی لسانلرینی اهمال ایتمش وبعضلری بسبتون اونوتوب ، بعضلریده عربی وفارسی كلمات وتعبیراتله قاریشیق سویله‌مكه باشلامشلردی .

بو وجهله تركجه بش آلتی عصر، ادبیاتدن محروم ویالكز تكلمده مستعمل قابا بر لسان حالنده قالدیقدن صوكرا تركلرك منتشر بولوندقلری ممالك واسعه‌نك ایكی اوجنده همان بردن

پارلامغه باشلادی. بر طرفدن ماوراء النهرده‌کی ترکلر سویله‌دکلری چغتایجه‌یی ودیکر طرفدن آناطولی وروم ایلنده‌کی عثمانلیلر اووقت سویله‌دکلری ترکجه‌یی یازمغه باشلامشلردی. حیفا که ادبیات ترکیه‌نك بو ایکی محل ظهوری بربرندن مسافه‌جه پك اوزاق بولندقلری کبی مرور زمان وبعد مسافه حسبیله لسان دخی چوق فرقلی ایدی.

ماوراء النهرده علی شیر نوائی ظهور ایدوب چغتایجه‌نك ادبیاتنی مکملیتك اوج بالاسنه ایصال ایتدی.

چغتایجه ایچون بوکونکی کونده دخی علی‌شیرنوائینك طرز واسلوبنه تابع اولمقدن باشقه طریق یوقدر. بزده ایسه اویله مقتدای عام اولاجق بویوك بر ادیب وشاعر ظهور ایتمدی. دولت عثمانیه‌نك اوائل تأسسنده یازیلان اشعار وهله نثرلری اولدقجه ساده، لکن اولدقجه‌ده قابادر. هیچ برنده دوز کون بر عباره، عالی بر فکره تصادف اولونمیور. بوندن ماعدا لسان دخی بر حالده قالمادی. دوردن دوره، عصردن عصره کلی تبدل ایتمکه باشلادی. بر دورده یازیلان شی اونی تعاقب ایدن دورده قابا، صووق، کورونمکه باشلاندی استانبولك فتحندن صوکره ادبا وشعرا پك‌زیاده چوغالدی. ایچلرنده اوقونابیله‌جك بر غزل، بر بیت سویلیه‌نلر دخی یوق دکلدر. لکن اکثری، ترکجه دنیله‌میه‌جك قدر، الفاظ وتعبیرات عربیه وفارسیه‌ایله مملو و(صنایع لفظیه) دیدکلری صووق وکلفتلی بر طاقم تشبیهاتدن

ومناسبتسز مضمونلردن عبارتدر . بونکله برابر لسانك اسکی قابالغی بونلرده دخی مشهوددر بو قابالق اونجی قرن هجری آثارنده دخی موجود اولوب بیك تاریخندن صوکره اون بر واون ایکنجی قرنده مندفع اولمغه باشلایور. نابیلرك ، باقیلرك آثارنده قابالق اثری کورونمیور ، لکن طرز افاده یینه مسلك سقیم عجمانه‌سنده دوام ایدوب کیدییور .

ایشته بوراده لسان ادبیاتدن آیریلیور . وروم ایلنه کچیلدکدن ، علی‌الخصوص استانبوله کیرلدکدن صوکرا لسان تدریجاً اینجه‌لوب فوق العاده بر نزاکت ولطافت پیدا ایتدی . حتی شیوه وتلفظك لطافتیچون اساساً بر تدنی بیله اولونا بیله‌جك بر تبدله دخی اوغرایوب « خ » لرك صاغر « ك » لرك تلفظی اونوتولدی . « ق » لر « غ » لر عربی وفارسی « ك » ویا « ی » تلفظلرینه تقرب ایده‌جك درجه‌ده اینجه‌لدی. عربیدن فارسیدن مأخوذ کلمه‌لرده‌بویله‌خفیف ولطیف برتلفظ ویرلدی. کیده‌رك، تورکجه‌مز اسکی خشونتندن اصلا اثر قالمیه‌جق درجه‌ده لطیف وشیرین بر لسان اولدی . جنکاور وخشین بر عشیرت لسانی حالندن چیقوب اك نازك واك کوزل پری پیکر وملك سیما بر قیزك آغزینك لطافتنی ارتیراجق بر حلاوت پیدا ایتدی .

دنیاده سمعه اك زیاده لطافت بخش لسان ایتالیانجه ویا رومجه‌در دییه‌نلر واردر . لکن تجربه ایدنلر تسلیم واعتراف ایدرلرکه دنیاده سمعه اك خوش کلن و آکلامیانلری بیله مفتون وحیران ایدن بر لسان وارسه اوده استانبولده ودولتك بیوك

شهرلرنده تكلم اولونان تركجه‌در. تركجه‌ده نه ايتاليانجه‌نك بربريني تعاقب ايدن « ى » لرى وشـده‌لى « ر » لرى ، نه روسجه‌نك ييلان فيششيلتيســنى آنديران « س » تتابعلرى ، وپلتك « ث » و « ذ » لرى واردر . قولاغى يوراجق، طبعه ناخوش كله‌جك هيچ بر حال يوقدر .

الحاصل مبالغه‌سز ومجرد غيرت مليه سـائقه‌سيله اولميه‌رق اغيارك دخى تصديقيله ديه‌بيليرزكه لسان مليمز اولان تركجه ، دنيانك اك كوزل لسانى دكل ايسه هله اك كوزل لسـانلرندن برى اولديغنده اصلا شبهه يوقدر .

يوقاريده ديمش ايدككه بر لسانك حسن ولطافت ومكمليتى ايكى درلودر. برى طبيعى‌والله ويركيسى وديكرى كسبى‌وصنعى. اوت ، تركجه‌مزك طبيعى اولان حسن ولطافت ومكمليتى مسلم اولدقدن صوكرا بزم اليمزده اولان ايكنجى جهته عطف نظر ايده‌لم : باقه‌لم ادبياتمز نه حالده‌در .

تركجه ادبياتنك صـورت ظهوريله دوردن دوره نه كبى تبدلاته اوغراديغنى يوقاريده مجملاً بيان ايتدك . وبالكز بيك تاريخنـدن اولكيلرده دكل . اون برنجى واون ايكنجى قرن هجرى آثارنده‌دخى صدره شفا ويره‌جك برشى بولامادق . اون اوچنجى قرن هجريده وحتى بو قرنك نصفندن صوكرا ادبياتمز ايچون بر دور تجدد آچيلدى .

يارم عصر آز زمان دكلدر . بو قـدر زمانده هيچدن

باشلایوب خیلی ایلری کیتمش ادبیات واردر . لکن معلومدرکه مجدداً کوچوك بر خانه یاپمق چوق دفعه بویوك واسکی بر قوناغی تعمیر ایتمکدن قولایدر . تعمیرجی او جسیم ستونلره کسر وورمغه بردنبره قییاماز ، او قدر امکله وجوده کلمش اولان اوکار قدیم بویالری . نقشلری هر نه قدر تبدیللرینی تصمیم ایتسه بیله بردنبره دوشورمکه آجیر .

ایشته بو سببه مبنیدرکه بزده بوبارم عصرده ادبیات، آرزو اولونان درجه‌ده ترقی ایده‌مدی . بو ترقی تدریجاً اولاجق وحقیقةً اویله‌اولویور. اسلافمزك قییوب دوشوره‌مدکلری اوکار قدیم بویالرك بر طاقمنی بز پك چرکین کوروب بنای ادبیاتمزدن دوشوروروز .وبزم‌دوشوره‌میه‌جکلرمزی اخلافمزدوشوره‌جکلردر. یکی یتیشن کنج ادیبلرمزك بو کون کوزمزك اوکنده‌اومصنع آللی پوللی نقشلری بکنمیوب دوشوردکلرینی کورویورز . وبونلرك یرینه عصرك تجدداتنه موافق بر طاقم مزینات وضعی لزومنی الك اول اورته‌یه قویان بز اختیارلر بو وجهله تخریبلری کوردکجه آجیمقدن بر درلو کندیمزی آلامیه‌رق بالا اختیار « اما بو قدرده اولورمی ؟ » دییه باغیرییورز .

تأسف اولوناجق بر شی وارسه اوده بر ترقینك بردوزی‌یه ومتمادیاً ، وزمانك ایجاب واقتضا ایتدیردیکی بر صورتله حاصل اولمیوب خورا تپه‌لرك یورومه‌سی کبی بر قاچ آدیم ایلریلدکدن صوکرا بر قاچ آدیم کریلیه‌رك وبعضاً‌ده بر دائره چیزه‌رك

کیتمه‌سیدر . واقعا بوندن برازاونکی ادیبلرك الک ساده یازدقلری عباره بو کون بزه پك مغلق کورونور . او وقتدن بری خیلی ایلری کیدلمشــدر . لکن ترقینك بو صــورت ودرجه‌سی غیر کافیدر . لسانمز پك کوزل بر لســاندر ، ادبیاتمز نیچون اونکله متناسب اولماسین ؟

ادبیاتك ماهیتی وادبانك وظیفه‌سی نه‌در؟ ابتــدا بونی حل ایده‌لم :

ادبیات ، اولا لسانك قواعدینی ضبط وشیوه‌سنی ، لطافت طبیعیه‌سنی . فصاحتنی محافظه‌ایله فصاحتانه مغایر الفاظ وتعبیراتك لسانه دخولنی منع ایتمك وطریق فصاحتدن صاپمش جهتلری وار ایسه یولنه کتیروب لسانك بوزولماسنه میدان ویرمه‌مك ، ثانیاً : عواملك بالطبع احتیاج کورمدیکی حسیات عالیه ومعانیٔ دقیقه ایله مواد علمیه وفنیه وکشــفیات جدیده ایچون تعبیرات واصلاحات بولمقدر .

ادبانك وظیفه‌سی بودر . ارباب فن ، اصــطلاحات فنیه تعیینیچون ادبیاته مراجعت مجبوریتنده‌در . تعیین اولوناجق اصطلاحات قاعدهٔ لسانه وفصاحته مغایر اولورسه لسانی بوزار ، بویله اصلاحات وضع ایدنلر منتظم ومکمل بر باغچه‌نك چیچکلری ایچنه بر آووچ دیکن تخمی اکمش اولورلر . ادبیــات ، دائما لسانك محافظی وبکجیسی اولمق اقتضا ایدر . فقط ادبا بو احتیاجات فنیه خارجنده لسانی تغییر وتبدیل ایتمك صلاحیتنی حائز دکللردر.

لسان ، هیچ بر وقت صنعی اولاماز . السنه‌نك نه صورتله تحصل وتکون ایتدیکی بحثنه کیریشسه‌ك سوز چوق اوزایه‌جغندن قورقارز یالکز شوقدر دیرزکه دنیاده هیچ برلسان یوقدرکه انسانلر طرفندن صورت مخصوصه‌ده یاپیلمش اولسون. بوصوك زمانلرده صنعی بر لسان چیقارمغه چالیشانلرك سعیلری هبایه کیتمشدر . وهیچ بر وقت نتیجه پذیر اولمیه‌جقدر . طبیعته قارشی سعیك ثمره‌سی اولماز . لسانلر طبیعیدر. ادبیات، خلقك سویله‌دیکی لسانه تابعدر . اونك داخلنده اصلاحات وتزیینات یاپه‌بیلیر فقط خارجنه چیقاماز .

آلیشمق دنیاده غریب شیدر، بزشمدیکی ادبیاتمزه آلیشدق بزه طبیعی کورونور ، لکن بر کره آرقه‌یه دوغری دونه‌لم ، ویسیدلك ، نوکسینك برفقره‌سنی ویامنشآت فریدوندن برمکتوبی آلوب چوق عربی وفارسی اوقومامش بر ترکه یاخود اولدقجه اوقومش برقادینه. صوکرا یالکز کندی لسانی بیلیر برایرانی‌یه ونهایت لسانك فصاحتنه واقف بر عربه اوقویالم ، هیچ برینك بر شی آکلامیه‌جغنی کوره‌جکز . دیمك‌که بو کتابلر نه ترکجه، نه فارسی ونه‌ده عربی یازلمشدر . یا بو لسان نه لساندر ؟ نره‌ده سویله‌نیور ؟ کیملر استعمال ایدییورلر ؟ صرف صنعی برلساندر. شو قدر وارکه بوصنعی لسانده قوللانیلان کله‌لر صرف اویدورمه مهمیاتدن عبارت اولمیوب اوچ لساندن مأخوذدر . لسان عثمانی

اوچ لساندن یعنی عربی وفارسی وترکجه لسانلرندن مرکبدر دیمك عادت اولمشدر . عادت آلهیه‌یه وطبیعته مغایر اولان بو تعبیر اکثر قواعد وانشا کتابلرنده وبوکا مماثل کتابلرده ذکر وتکرار اولونیور . نه قدر یاکلش، نه بویوك خطا! اوچ لساندن مرکب بر لسان! دنیاده کورولمه‌مش شی!

خیر! هیچده اویله دکلدر . هر لسان بر لساندر . واقوام وامم بیننده اولدیغی کبی ، السنه بیننده دخی درجات مختلفه‌ده قرابت ومناسبت بولونوب هر برقاچ لسان بر زمره تشکیل ایدر . ایمدی ، سویله‌دیکمز لسان، السنهٔ تورانیه زمره‌سنه منسوب ترك لسانیدر . بوکا برنجی درجه‌ده عربیدن وایکنجی درجه‌ده فارسیدن بعض کلمه وتعبیرلر کیرمشدر .

لکن بو کلمه‌لر نه‌قدر چوق اولسه لسانك اساسنی دکیشدیره‌مز مثلا : اسپانیولجه وپورتکیزجه‌ده اوقدر کلمات عربیه بولونیورکه بونلرك جمعی بویوك بر جلد تشکیل ایتمشدر .

لکن مذکور لسانلر ، عربی ایله فلان لساندن مرکبدر دینلمیوب لاتین زمره‌سنه منسوب مستقل لسانلر عد اولونور کذلك انکلیزجه‌ده همان یاری یاری‌یه فرانسزجه کلمه‌لر بولوندیغی حالده انکلیز لسانی جرمان زمره‌سنه منسوب بر لسان اولوب فرانسه‌جه‌یه یابانجی عد اولونور . هر لسانك مأخوذ ومستعار کلمه‌لرینه باقیلماز ، اساسی اولان تصریفاتنه باقیلیر . حتی ترکسیدنك صنعی لساننه دخی اوچ لساندن مرکب نامی ویریله‌مز چونکه

ترکجه کلماتدن عاری دنیله‌جك درجه‌ده عربی وفارسی‌یه بوغولمش اولان او عبارده دخی تصریفات « اولمق » و« ایتمك » فعللریله، وافاده « ده . دن ، ایله ، سز » کبی ترکجه ادواتله اولیور .

دیدك ، ینه تکرار ایده‌رز : لسانمز پك کوزل بر لساندر . سویله‌دیکمز کبی یازاجق واو شیوه وقاعده دائره‌سی داخلنده اصلاح وترقیسنه چالیشه‌جق اولورسه‌ق لسانك کوزللکیله متناسب مکمل بر ادبیاته مالك اوله‌جغمزده شبهه یوقدر .

عربیدن ، فارسیدن بر چوق کلمه‌لر لسانمزه کیرمشدر، پك اعلا ! اونلر ترکجه‌لشمش ، هرکس بیلیور ، آکلایور ، بزده ترکجه کبی قوللانیرز .

اصلاحات فنیه‌یه کلنجه : اونلری‌ده هر لسانده اولدیغی کبی فن اربابی آکلار ، بو وجهله لسانمزه کیروب یرلشمش اولان عربی وفارسی کلمه‌لر لسانمزی بر قات دها زنکینلشدیرمشدر . احتیاجمزله متناسب تعبیراتمز اولدقدن صوکرا قاموسه ، بر هانه ال اوزاته‌رق بو کونکی کونده عربلرك ، ایرانیلرك دخی آکلا- مادیقلری آووچ دولوسی لغات عربیه آلوب قوللانمقده نه احتیاجمز واردر ؟ عربیدن مأخوذ « قلم » کبی ساده ، فصیح ، هر کسك آکلادیغی بر کلمه‌مز وار ایکن « خامه » ویا « یراعه » کبی لغات غریبه‌یی نیچون قوللانیورز ؟

« افصح الکلام ماقل ودل » کلامی اسکیدن معلوممز اولوب بونك محض حقیقت اولدیغنی کیمسه انکار ایده‌مزکن وبزم

« يازمق » كبی ساده ومختصر ، كوزل ، صرف ترجه بر تعبيرمز وار ايكن « كتب وتحرير ايتمك » كبی درت ويا « براعه‌ران بحث ومقال اولمق » كبی آلتی كلمه‌دن مركب ويارى عربی، يارى فارسی آلاجه كولونج تعبيرلر قوللانمق ذوق سليم ايشيميدر ؟ انصاف بويوروليسون . بونلر اك ساده مثاللردر ، مثلا بر شاعرك ترجمهٔ حالنده « بروسه‌ليدر » ويا « بروسه‌ده دوغمش » ديه‌جك يرده بو برايكی كلمه‌لك معناسنی تام بر صحيفه‌لك عباره ايله افاده ايدن تذكره‌لريمز واردر . همده نه افاده ! . . نعوذ بالله ! . اوقومغه حضرت ايوبك صبری اولسه كفايت ايتمز . بوده صناعت ايمش . بو كون اولماديغنده شبهه يوقدر . لكن وقتيله بويله افاده‌لردن ، بيتمز توكنمز فارسی اضافتلردن ، متنافر تعبيراتدن ، غريب لغتلردن خوشلانه‌جق طبيعتلر وار ايمش ! حمد اولسون بونلر كچدی . براقيلدی . اونوتولدی لكن تأثيرلری باقيدر . ايزلری ادبيات جديده‌مزده كوروليور . بردرلو اوتأثيردن قورتوله‌ميورز ، بر وجهله او اصولدن ايريلاميورز . فارسی اضافتلرك اوكنی آلاميورز ، حتی بنده بو مقاله‌مده بر سبب مجبر اولمقسزين وايستمديكم حالده كيم بيلير نه قدر فارسی اضافتلر ، ترجه‌لری موجود اولان نه قدر لزومسز عربی وفارسی كلمه‌لر قوللاندم .

الك غريبی شوكه عربی وفارسيدن بهره‌مز نه‌قدر آز اولورسه عربی وفارسی لغات غريبه‌يه وطمطراقلی عباره‌لره آرزو وانهماكمز اوقدر زياده اولويور ، بوندن ، ذاتاً فضله ولزومسز

اولان کلمات عربیه و فارسیه‌نك لسانمزده نابمحل و معنای موضوعلرینه مغایر عندی معنالرله استعمالی و حتی عربیده مسموع اولمایان اویدورمه کلمه‌لر ایجادی تولد ایدییور . مثلا : « تجاسر » یرینه « اجتسار » کلمه‌سی جرأت معناسنه کلیوب کچمك و ایلریلمه‌مك معناسنی افاده ایدر . مجاسرت ایسه هیچ عربی اولمایوب عربلر بو ماده‌یی مفاعله بابندن تصریف ایتمزلر . بونك امثالی اوقدر چوقدر که قوللاندیغمز عربی کلمه‌لردن هیچ برینك محلنده قوللانیلدیغنه انسان امین اولاماز .

حرکه‌جه‌ده اکثرینی یاکلیش قوللانیورز . بیله‌رك ویا بیلمیه‌رك ترکجه اسملری عربی قاعده‌سنجه جمعلندیروب فارسی قاعده‌سنجه توصیف ایتمك و آخری « ه » اولان ترکجه و فارسی واجنبی اسملری مؤنث عد ایدوب اوكا كوره ترکیبات یاپارق « چفتلکات مذکوره » و « ترسانهٔ عامره » کبی تعبیرات سقیمه کوزل و قولای لسانمزی چیركینلشدیروب کوچلشدیرمکدن و بلکه کولونج بر حاله قویمقدن باشقا نه‌یه یارییور ؟

بر لسان ، نه قدر قولای اولورسه اونکله متکلم بولونانلر ایچون اوقدر بیوك بر نعمتدر . چونکه او قدر قولای اوکره‌نیلوب علوم و فنون متنوعه ایله سائر لسانلرك تحصیلنه وقت قالمش اولور . اوروپا اقوامی بوندن چوق استفاده ایتمشلردر . و تمدنلرینك اسباب اساسیه‌سندن بری ده بودر .

بو جهتجه بز ، اوروپا اقوامنك جمله‌سندن دها بختیارز ،

ترکجه‌مزك اك فصیحی ، اك کوزلی ، اك مکملی بوکون سویله‌ـ
دیکمز ترکجه‌در . لسانمزك فصاحتنی اوکرنمك ایچون برقاچ بیك
سنه‌لك آثاره مراجعت ایتمکه ، اومیروسلرك ، امرؤ القیسلرك
آکلاشیلماز اشعارینی ازبرلمکه ، احتیاجمز یوقدر . چوجقلرمز
آنالرندن امدکاری سوتله برابر کوزل وفصیح برلسان اوکرنمش
اولورلر . اکر ادبیاتمز سویله‌دیکمز لسان اوزرینه مؤسس
اولسه‌یدی نظریاتیده برایکی سنه‌ده ایدینوب اوندن صوکراده
بو قدر قولای اولان اسانلرینك معاونتیله آززمانده ایستدکاری
علوم وفنون والسنهٔ سائره‌یی تحصیل ایدرك کمال سهولتله عالم
ومتفنن اولاجق وبزده‌ده هر یردن زیاده ترقی وتمدن قاپیلری
عمومك اوکنده آچیق بولوناجق ایدی .

شیمدی ایسه مکتبه کیدن چوجقلرمز سویله‌دکلری او
کوزل لسانی بطال معطل براقوب یالان یاکلش صنعی بر لسان
اوکرنمکه باشلارلر . بونك تحصیلی ایسه بر قاچ سنه‌لك سعی
وامکه محتاجدر . بوکا حصر همت ایدنلر ، نهایت یاکلیش
واپیدورمه تعبیرات سقیمه‌یی حاوی کرفت وغیر منقطع جمله‌لردن
مرکب صنعی وغیر طبیعی بر عباره یازمق صنعت غریبه‌سنی
اوکره‌نیرلر . فنونه زیاده اهمیت ویرنلری ایسه بوصنعتدن محروم
قالوب آرتق عمرلری اولدقجه ایکی سطرلق بر مکتوب یازدیرمق
ایچون بر « کاتب » ه احتیاجدن وارسته اوله‌مازلر .

سوزی نتیجه‌لندیره‌لم : لسانمز پك کوزلدر ، دنیانك اك

كوزل لسانيدر ديسه‌ك مبالغه ايتمش اولمايز! كوزللكى نسبتنده‌ده قولايدر . بو ايسه نائل اولديغمز بر نعمت عظمادر . ادبياتمز ايسه لسانمزله متناسب دكلدر . ادبياتمز پك كريدر . وياكليش بر يوله صاپمشدر . بو سببله لسانمزك كوزللكى ساده تكلمده قالوب قولايلغندن استفاده ايده‌ميورز. ادبياتمز محتاج اصلاحدر، محتاج ترقيدر ، ودها طوغريسى سويله‌ديكمز لسانك اساس اتخاذيله اوكا كوره محتاج تبديل وتجديددر . بوكا هر صاحب غيرت وحميتك چاليشماسى اقتضا ايدر . بونك عكسنه واصول قديمه‌نك دوام وبقاسنه چاليشانلر ايسه انصافسزلق ايتمش اولورلر.

شمس الدين سامى

اخلاق اسلاميه

بر طاقم اوروپا مؤلفلرى عجبا اسلاميتك تهذيب اخلاقجه تأثيراتنى نه ملاحظه ايله بعض مذاهبه مساوى كورمزلر ؟

جهانده اسلاميتدن باشقه بر مذهب وارميدركه احسانى عدله تشريك ايده‌رك اخلاقى، وظيفهٔ حقوقيه دائره‌سنه ادخال ايله‌مش اولسون ؟

جهانده اسلاميتدن باشقه برمذهب وارميدركه افرادينى بربرى

حقنده میراث و محرمیتدن باشقه شرائط اخوتك كافه‌سیله مكلف ایلسین ؟ جهانده اسلامدن باشقه بر مذهب وارمیدركه هركسی مكسوباتنك لااقل قرقده برینی فقرایه تقسیم ایتمكه مجبور ایله‌سین؟

اكر بعض مورخلرك بحث ایتدیكی حسن اخلاق. بر یاناغنه وورولان آدمك اوبر یاناغنی چویرمسندن وهركسك عالمدن تجرد ایله مغاره‌لره قاپانماسندن عبارت ایسه اعتقادمزجه اونلر، مقتضای اخلاق دكل نتائج عجز وفتور صاییلمق لازم كلیر. مكارم اخلاق ایسه عجزه كاری دكل اصحاب اقتدار صفتیدر ؟

معلومدركه دلیل انسانه بیلمدیكنی اوكره‌تیر. تاریخ فكرك اونوتدیغی شیلری حفظ ایدر .

اسلامك بركره مبادیٔ ظهوری دوشونولسون . قبل النبوه ابنای عرب ایچنده سعد بن ابی وقاص ـ رضی الله عنه طرفندن سرعسكر ایرانه كوندریلن سفیر بلیغك تعبیری اوزره — عم زاده‌سنی اعدام ایله اموالنی یغما ایدنلر الك صالح وفاضل عد اولونورلر ایدی .

اسلامیتك بویله برقوم ایچنده تطهیر قلب وتذكیهٔ اخلاقجه كوستردیكی معجزهٔ بالغه ناصل انكار قبول ایدر ؟ حضرت صدیق رضی الله عنه برخیلی ثروتلره مالك بولوندیغی حالده كسب ایتدیكنی ایده‌جكنی اخوان دین یولنه بذل ایچون اشد فقری اختیار ایله‌دی. مالك نه‌حكمی قالیركه هر دقیقهٔ حیاتی اسلامیت وانسانیتك الك كوچوك بر كاری اوغرینه فدا ایدی . كونده

بر قاچ کره شهید اولورجه‌سنه اذیت کورور ایکن اعتقادینی کتم ایتمك شویله دورسون ، قیزقین قوملر ، کسکین طاشلر اوزرنده بیله آواز بلند ایله اعلان ایتمکدن هیچ بروقت کری دورمادی . غارده کیجه‌لرجه آیاقلرینی ییلانلر، عقربلر صوقدی مقتدای مقدسنه فدا کارلغنی اظهاردن حیا ایده‌رك بر کره اوف دیمدی .

خلیفه اولدی ، اك اول خلقك کندینه اطاعتی کندینك خلقه اطاعتیله مشروط اولدیغنی اعلان ایله محسود جهاد اولان اویله بر مسندده بقاسنی عمومك اراده‌سنه براقدی . ارتحال رسالتپناهیدن صوکرا مکه‌ایله مدینه‌ده بولونان اسلامك کافه‌سی‌ده بونلره‌قارشی‌مدارات ایله حرکت اولونماسی رأینده‌بولونمش‌ایکن افراط رقتله متصف اولان قلب طاهری دنیالره صیغه‌میان حمیت اسلامیه‌یی منفرداً استیعابه کفایت ایده‌رك وجودینك ضعفی وسنك کمالیله برابر یالکز باشنه بوتون جهانه قارشی دورمقدن چکینمدی، «جسمی یوزبیك پارچه‌ایدنه‌لر پیغمبرمك برامرینی بردقیقه تعویق ایتمکلکمك احتمالی یوقدر » دیه‌رك اهل‌ارتداده اعلان جهاد ایله‌دی . بعون‌الله تعالی اسلامی قورتاردی کندی مقام خلافتده بولوندیغی حالده — اردوسیله مأمور اولدیغی‌غزایه کیدن — اسامه بن زیدك هضماً للنفس وتنبیهاً للخالق بر قاچ ساعت یالین آیاق رکابنده یوریدی. زمان وفاتنده اسلامی‌تشتتدن وقایه ایچون بر خلف تعیینك لزومنی اجتهاد ایله‌دی . بو قدر

اولادی واقرباسی وار ایکن خارجدن فاروق اعظم حضرتلرینی اختیار ایتدی واختیارینی‌ده عباداللهك حائز اولدیغی حق بیعته رعایةً اخطار وتوصیه درجه‌سندن ایلری کوتورمدی .

مدة‌العمر هیچ کیمسه بر فعلندن اینجنمه‌مش وفرد آفریده بر مشروع مطلبنك او انموذج احسان الٓهی طرفندن رد اولوندیغنی کورمه‌مشیدی .

دنیاده بردین تربیه ایتدیکی انسانی دها نه‌یاپار؟ تألیهمی ایدر؟

حضرت فاروق ، « رضی الله عنه » ایمان جلیسنی حضور نبویده اظهار ایتدی . بر خانه‌یه دکل بلکه بوتون جهانه کنجایشی قابل اولمیان غیرت حق پرستانه‌سی طوپی قرق کشیدن عبارت اولان اخوان دیننك ایمان خفیلرینی بوتون جهانه اعلان ایتدیرمدکجه سکونت بولامادی .

مدینه‌یه منفرداً هجرت ایدرکن قلیجنی بلنه وکمانی بوینته تعلیق ایده‌رك وعموم اهل خلاف حضورنده کعبهٔ مکرمه‌یی بر قاچ کره طواف ایلیه‌رك « بن کیدییورم آرقه‌مدن کلن اولورسه دمی هدر ، اولادی یتیمدر » قول متجلدانه‌سیله اغیارك چهرهٔ نخوتنی پایمال تحقیر ایتمدکجه یرندن حرکت ایتمکله حمیت اسلامیه‌سی بر درلو قائل اولامدی .

حضرت صدیقك وحتی وهیچ بر فرد مستثنا اولمامق اوزره عموم اسلامك بیعت ومطاوعتیله مقام خلافه کلدی . سکز سنه ایچنده اسلامك مقدارینی اون مثلندن زیاده تزیید ایله‌دی .

امراسنك شجاعتی بر آدمی اسیر ایدرسه او امرینك عدالتی یوز
بیك كشی‌یی قبول اسلامه ترغیب ایلیه‌رك دنیـوی واخروی
هر درلو قید مشاقدن آزاد ایدردی .

قدسك فتحنه عزم ایتدیكی زمان بر دوه‌سی برده كوله‌سی
بولوندی، یولده كیدركن دوه‌یه برساعت كندی بینر وبرساعتده
عدالةً كوله‌سنی بیندیرردی . موعده واریلوبده مظفریت آلایله
قلعه‌یه كیرلمك لازم كلدیكی صیراده نوبت ركوب كوله‌یه تصادف
ایتدیكندن حضرت امیرالمؤمنین ملك مفتوحه‌دوه‌سنك یولارینی
چكه‌رك وكوله‌سنك ركابنده یورویه‌رك دخول ایله‌دی .

بو تماشای بی‌مثال كورنلر ایچون عباده نمونهٔ امتثال اولمق
ایچون عدل آلهی یر یوزنده محسوس اولا بیله‌جك بر حالده
ظهور ایتمش اولماسنه ذاهب اولمق قابل ایدی .

قصر كسری‌یی ید غالبه‌سنك بر ضربه‌سیله زیرزمینه كچیرن
خلیفهٔ اسلام طوپراغی دوشه‌ك وطاشی یاصدیق ایده‌رك مسجدلرده
سوقاقلرده یاتیردی. درفش كاویانی شمشیر جلادتیله پارالیه‌رق
جنودینه تقسیم ایلیه‌ن جهانكیر واجب الاحترام هر پارچه‌سی
بر رنكدن وهر رنكی برقماشدن اولمق اوزره اللی آلتمش یامالی
خرقه ایله وجودینی ستر ایدردی. سعی ایچون معین اولان مدتده
براز خالی زمان بولورسـه بیت المالدن آلدیغی بر لقمه اكمكی
نفسـنه حلال ایتمك ایچون بیت المالدن دوه‌لرینه الیله قطران
سوره‌ردی. مدت آسایش اولان كیجه‌لرده آرقه‌سنه بر چووال

ایتمك ویا اوت یوکلنەرك صباحلره قدر مدینەنك اطرافنده دولاشیر. امدادینه یتیشەجك فقیر وغریب آراردی.

بر کون صحراده صهیب رومی « رضی الله عنه » ك دیزینه یاصلانمش یاتیور ایدی، فیروز نامنده بر اسیر حضورینه کلەرك بعض شکایتلر ایتدی. آلدیغی جوابلردن شدتله منفعل اولدی. کیدرکن سوء قصد ایما ایدر بر ایکی لاقیردی سویلەدی.
حضرت خلیفه — بو آدم بنی قتل ایتمك ایستر — بویوردی.
یانندەبولونان ذوات ـ یا اویلەدر ده نیچون مجازات ایتمزسیکز! دیدیلر. — نیتده قالان جنحەیه جزا یوقدر. یوللو جواب آلدیلر، نهایت فیروز حضرت خلیفەیی نمازده ایکن التیام قبول ایتمز صورتده مجروح ایتدی. اکابر مملکت بالین احتضارینه طوپلاندیلر ایچلرندن بری — یا امیرالمؤمنین! عبدالله کبی، افاضل ناسدن بر ولد رشیدك وار. سندن صوکرا خلافتی اوکا حواله بویور، جملەمز طوع ورضا ایله بیعت ایدەلم — دییەجك اولدی، — قاتلك الله. سنك بو سوزدن مقصودك رضای الٓهی دکلدر. وهیچ زوجەسنك طلاقنه مقتدر اولامیان آدمی امور مسلمینه ناصل توکیل ایده بیلیرم، آل واولاد عمرك هیچ خلافته احتیاجی یوقدر، خلافت خیرایدیسه اوکا ایریشدك، شر ایدیسه بزدن مندفع اولدی. عمر دخلافتدن تولد ایدەجك مسئولیت کندینەده آلنەده کفایت ایدر ـ یوللو عتابدن باشقه جواب آلامادی.

(حقیقت حالده نهی عن المنکر ایچون بر جگر پاره‌سنی حد شرعی آلتنده اتلاف ایدن اویله بر خلیفهٔ عدالت پروردن عشایرینی اشراف مسلمینه ترجیح ایتمك زلّه‌سی ناصل صادر اولابیلسنین) ؟

حضور سعادتنه داخل اولان پدرلرندن برادرلرندن زیاده شفقت ومرحمت کورورلردی‌ه ینه اجل ایکی دوداغی آراسنده اوطورور بر متغلب خونخوارك یاننه کیرنلردن زیاده هول ودهشتله چیقارلردی .

باشقه برمذهبك ، باشقه بر عقیده‌نك تربیه ایتدیکی آدملر ایچنده بزه بر فاروق کوستریله‌بیلیرمی ؟

حضرت ذی النورین (رضی‌الله عنه) ك فتوحات جلیله وفضائل عظیمه‌سندن قطع نظر یالکز سراینده محصور اولدیغی زمان ابراز ایتدیکی مرحمت فوق‌العاده ومروت فداکارانه برمذهبك قدسیت تربیه‌سنی اثباته کافیدر . عاصیلر دائما خلیفهٔ مظلومك قانی ایچمك ایسترلردی ، حتی بر ایچم صویی منع ایده‌جك قدر تعذیبنه قیام ایدرلر ایدی. خلیفهٔ شفیق ایسه طرفدارانی مقاتله‌دن منع ایتمکدن باشقه بر شی دوشونمز ایدی. هیچ تاریخلرده ، کندینی مخاطره وموته دوشوره‌ن خصماسنك محافظهٔ حیاتنه حصر همت ایده‌رك ناصیه‌سنی ید مشیته تسلیم ایتمش دورمش بر باشقه حکمدار کورلمشمی ؟

بر مذهبك تهذیب اخلاقده اولان تأثیری طبیعت بشریه‌یی

نزاهت ملکیه‌یه تحویل ایلسه دها مکمل بر انسان یتیشدیره‌بیلمك قابلیدر ؟

حضرت مرتضی « کرم‌الله وجهه » قریشك ، رسالتپناه افندیمزه قصد ایتمك ایسته‌دکلرینی ایشته‌دیکی زمان صباحلره قدر فراش سعادتده یاتدی ، خانه‌نك اطرافنی دولاشان بر قاچ یوز عربان ، حفظ حیاته نکهبان ایمش کبی معتادی اولان خواب آرامدن بیله محروم اولمادی .

غزالرده اخوان مسلمین یانده هر کیم بولونورسه سپری جناب کرارك وجودی ایدی، محاربه‌لرده یالکز صدرینه برزره کیر ، و آرقه‌سنی کوره بیان دشمنه خونی حلال ایدردی .

بونی اونی درجه استصغار ایدردی‌که اوزرینه یالین قلیج کان بر خصمنه بوجسارتك سببنی سؤال ایدرك معشوقه‌سنك نکاحنه کندی حیاتنی کابین طوتدقلرینی استماع ایدنجه اونی بهره‌دار ایتمك ایچون عقلاره وله کتیره‌جك برسکونتله کردنی سیف تعدیسنه تسلیم ایلدیکی کتب محاضراتده مشهوردر .

بر زمان فترت ایچنده مقام خلافته شرفرسان اولدی . ایکی فرقه اسلام اوزرینه قیلیج چکمك مجبوریتنده بولوندی ، حرکات حربیه‌سنی دائما دفع صائله حصر ایلدی ، هله شاملر نه‌وقت فرصت بولورلر ایسه اردوسنه بر دامله صو کوندرمه‌مکه چالیشیرلردی. کندی کلیر، غلبه ایدر. « جناب حقك جانوارلردن دریغ ایتمدیکی آبی ، بن انسانلردن ناصل منع ایدرم » قول

کریمانه‌سیله ایکی فرقه‌یی‌ده احساننه سیراب ایلردی .

شاه‌یلر دائما بوصودن جانه قصد ایدر وفرقهٔ حق شهداسنک کهنه پاپوشلرینه وارنجه یاغما ایدرلردی، کندیسی دائما غوغادن یوز چویرەنلرك تعقیب اولونماسیچون قطعی امرلر ویرر ، ومقتوللراوزرنده نه‌قدر نقود وجواهر ولباس فاخر بولونورسه وارثلرینه تقسیم اولونمق ایچون خصم طرفنه کوندەریردی .

برادرینك اعدایه التجا ایتمسنه قائل اولدی ، ممنونیتنی استحصال ایچون بیت المالدن مخصص اولان یومیه‌سنی بر حبه تزیید ایتمکه بر درلو رضا کوسترمدی . خلافت اسلامیه کبی مسند استحقاقیه اولان بر دولت عظمایی بر حکمك رأییله غائب ایده بیلمك مخاطره‌سنی اختیاردن قطعیاً چکینمدی . شهادتنی موجب اولان یارەلرك جارحنی طوتدیلر ، نفسنی ، حقنده امر الهی صدورینه قدر لذیذ طعاملرله بسلنمه‌سنی ، راحت دوشکلرده یاتیریلماسنی امر ایلدی .

دنیاده بر دین . انسان ایچون دها نه قدر فضائل حاصل ایده‌بیلیر ؟ ظن اولنماسین‌که اسلامده مکارم اخلاق ؛ بو اعاظم اربعه‌نك مخصوصاتندر ! اکابر اصحابدن هانکیسنك سجایای علیه‌سی تصور اولونسه آرالرنده آنجق ییلدیزلرك ضیاسنده اولان قرق‌قدر تفاوت کوروله‌بیلیر. جناب حسن اسلام آراسندن تفرقه‌یی قالدیرمق ایچون واصل اولدیغی مسند خلافتدن کف‌ید ایتدی .

امام حسین . ظلمك دنیایی قاپلادیغی زمانلرده یتمش کشیله بوتون جهـانه قارشی رفع رایات ایده‌رك وجریحه‌لرندن آقان خوناب شهادت ایچنده غوطه‌زن اقدام اولارق شـیر خوارینه وارنجیه قدر امام زین العابدیـندن باشقه کافهٔ اولادواقرباسیله برابر حق یولنه فدای جان ایدنجیه‌قدر همت خداپسندانه‌سندن کیری دورمادی .

زبیر وطلحه ـ رضی الله عنهما ـ امارت مؤمنینه وصوللری بر محاربه‌نك ویره‌جکی نتیجه‌یه قالمش ایکن جنـاب مرتضانك بر قاچ کلمه‌سنی ایشـتمکله نزاعدن کنف ید ایده‌جك قدر قبول حق واختیار انصافده قدرت کوستردیلر .

ابو عبیده ـ رضی الله عنه ـ حمصی ضبط ایده‌رك اهالینك خراجنی آلدقدن صوکرا الجاآت ضرورت ایله اورادن چکیلمکه مجبور اولونجه خرستیانلری باشـنه جمع ایله « بز شـیمدی سزلك محافظه‌کزه مقتـدر اولامیه‌جغز ، خراجکزده حقمز قالمادی . » کلام عادلانه‌سیله مال مأخوذی اعاده ایله‌دی .

عبدالرحمن بن عوف ــ رضی الله عنه ــ جناب فاروقك خلافتی کندیلرینه وصیت ایتدیکی آلتی اصحاب شـورادن ایکن مذاکره باشلار باشلاماز الك اول کندی نفسـنی نامزدلکندن اخراج ایله‌دی .

سعد بن ابی وقاص وسـعد بن زید ، سـابقوندن وعشرهٔ مبشره‌دن بولوندقلردن باشقه برر دولت کسرایی دست قهرمانانه

سیله زیروزبرایدن ودیکری روم‌اوزرینه اولان‌غزالرده وجودی بر اعانهٔ آسمانی حکمنده طوتولان اجلّ مجاهدیندن ایکن بولوندقلری عرش اعلای قربه وجودلرینك دکل نظرلرینك‌بیله اتصالی قابل اولمیانلر خلافت وامارت دعواسنه دوشدکاری زمان علائق دنیویه‌یه برلطمهٔ تحقیر ووردیلر. لیاقت قدسیه‌لرینی خاطره بیله کتیرمیه‌رك کوشهٔ انزوایی بیك‌سریر حکومته ترجیح ایتدیلر.

خالد بن‌ولید رضی‌الله عنه، دهازمان نبوتده مأمور اولدیغی غزالره شیخین حضراتنی معیتنده کوتورمش وخلافت جناب صدیقیده عرب وعجم وروم‌ه قارشی یوزلرجه غلبات عظیمه احرازیله عادتا جهانکیرلکه بر استعداد کامل کوسترمش ایکن لشکراسلامك امارتندن منفصل اولدی، بالافتخار نفرلکی قبول ایله‌دی.

بومشاهیر جلیل‌القدر شویله دورسون، عنوان مفخرتلری اوقدر معروف اولمیان اصحاب وتابعیندن او قدر مروتلرمتانتلر صادر اولمشدرکه دوشونولدکجه عقله حیرت ویرر.

واقدیده مسطوردرکه مصرك فتحنه مأمور اولان اسلام اردوسی اثنای عزیمتده برساحله اینر، غزاة موحدین ایکندی نمازینه بدأ ایدرلر، او صیراده قارایه بر کمی چاریار، ایچنده بعض اسلام یولجیلری بولونور، ساقه‌ده محافظه‌یه براقیلانلر

بیچاره‌لرك امدادینه شتاب ایدرلر . او حالده ایسه کریده بولونان بر دشمن اردوسی انتهاز فرصتله مجاهدین نمازك اوچنجی رکعتنی دها اتمام ایتمه‌دن اوزرلرینه هجومه باشلارلر ، آرقه‌ده بولونان صف همان بوتون بوتون تلف اولور. سائر صفلرده یدی سکز برنده یارالانمش مردلر بولونور. ینه برقوجه اردو ایچنده فرد واحد نمازی بوزماز . دردنجی رکعتی حضور قلب ایله اتمام ایتدکدن صوکرا اسلاحه صاریلیرلر ، دشمنی قهر و پریشان ایدرلر.

محاضراتده مشهوردرکه برالشام غزواتنك برنده مجاهدیندن بر صاحب مروت مجروحینه صو طاشیر ، ایچلرنده بر بیلدیکنه تصادف ایدر، صوبی ویره‌جکی زمان دیکر بر مجروح آه ایدر، بونك اوزرینه بر یکی مجروح صوبی الیله رد ایده‌رك اه ایدنه کوتورلمه‌سنی اشارت ایدر . صو اوکا کیدنجه دیکر بر مجروحك « واعطشاه » دییه فریادی ایشیدیلیر ، بوده اوکا بارداغی کوندریر ، کوتورن ذات اولا اوچنجی مجروحی شهید اولمش بولور ، ایکنجی مجروحك یانیه کلیر باقارکه اوده وفات ایتمش ، اوندن صوکرا بیلدیکنه شتاب ایدر ، کوروركه اوده ارتحال ایله‌مش حیاتندن بر رمق قالمش ایکن حالنجه آب حیاتدن قیمتدار اولان بر ایچم صویی کندی ایچوبده اخراتی عطشان براقمغه کوکلی قائل اولمیان مروتمندان الهی زماننده بوتون ممالك اسلامیه یار واغیاره کشاده بر مهمانخانهٔ عاطفت ایدی . اسخیا بولونور

ایدیکه پیلده بر قاج کره یوز بیك آلتونه مالك اولور وینه آقشام طعامنه محتاج قالیردی .

بومشرب فتوت یالکز مردان مؤمنینه منحصر ایدی ظن اولونماسین . مخدرات اسلام دخی ازواج واخوانیله همقدر وهم حال ایدیلر . یرموکده بولونان نسوان خون بنت الازور ریاستنده کندیلرینه مخصوص بر فرقه تشکیل ایتدیلر . بر طرفدن

نحن بنات طارق تمشی علی النمارق

ان تقبلوا نعانق او تدبروا نفارق

فراق غیر وامق

رجزیله دشمنه شیرانه حمله‌لر ایدر و بر طرفدن متاعب حرب ایله روکردان اولان مجاهدینك اوکنه طورارق عودتی ، یانلرنه وارلماز بر حریم حکمنه کتیریرلردی . بعض غزاتك «یرموکده قادینلردن کوردیکمز تضییقی دشمندن چکمدك» دیدیکی تاریخلرده مشهوردر .

حتی قبل الاسلام جکر خوارلقله مشهور اولان هند بیله او محاربه‌ده زوجی ابو سفیانك مقابلهٔ عدودن یوز چویردیکنی کورنجه رهکذارینه شتاب ایدرك و آتنك دیزکیننه صاریله‌رق «عرضکی بورادە براقوبده نره‌یه قاچیورسك ؟ اسلام ایله محاربه‌یه کیتدیکك زمانلر بویله خیانتمی ایدردك ؟» کبی عصبیت انسانیه وحمیت مذهبیه‌سنه طوقوناجق برطاقم تشجیعات ایله ینه میدان کارزاره چویرمشیدی .

بو خصائل عالیه یالکز اصحاب ایله قائم دکل، صوکرادن کلن اشراف اسلامه دخی شامل ایدی. واقعا متاخرین، حسناتك کثرت وعلویتنك بو درجه‌سنه قدر صعود ایده‌مدیلر انجق هیچ بر ملتك بولوندیغی حاله دخی تنزل ایتمه‌مشلردر.

حق وعدل یولنه جلاد اوکنده، زندان ایچنده، دایاق آلتنده شهید اولان ائمه‌نك، مجتهدینك، علمانك، صلحانك اشرافك اکابرك هر برندن بر وقعه نقل اولونمق ایسته‌نیلسه قاموس قدر بر کتاب وجوده کلیر.

قدمای اسلام ظلم علیهنده ایکی یوز بیك‌دن زیاده شهید ویردیلر، اویله شهیدلر که بازوی جلادتلرینك قوتی اللرینه بند ایدیلان زنجیر تعدی‌یی آشیندیرر وخون حمیتلرینك حرارتی کردنلرینه حواله اولونان شمشیر ظامی ازیتیر ایدی.

دیانت وجهاد وحق وعدله مصروف اولان جهتلرینك بالاده بر مثالی کوستریلن بو مکارم وفضائلك فیضی الك حکمسز عد اولونان مسائل عادیه‌ده دخی جاری ایدی.

کتب اخلاقده مشهور اولان حکایاتدندر که وقتیله اسکندریه‌ده اسلامك بر مسجدی یانار. وقعه خرستیانلردن بیلنیر، بر قاچ دلیقانلی بریره توپلانیر انتقاماً خرستیانلرك تصرفنده بولونان بر خانه‌یی احراق ایدرلر. والی بو جنحه‌نك فاعلنی میدانه چیقاراماز، کندی ایسه ظلمه‌دن بر شی اولدیغندن مملکتده غیرت وشجاعتیله معروف نه‌قدر کنج وار ایسه بریره جمع ایدر. اوفاق اوفاق

كاغدلرك كيمنه قتل كيمنه قطع يد ، وكيمنه عفو يازار. طوتديغى آدملر بيننده قرعه آتار. هركس قرعه سنه اصابت ايدن جزايه منتظر ايكن صف آراسنده يان يانه تصادف ايدن ايكى كنج آدمك برى كاغدينه باقوبده قتل يازلمش اولديغنى كورنجه مأيوسانه بر آه ايده‌رك اولديكمه تأسف ايتمم بر والده‌م وار ، اوكا كيم باقه‌جق دير ديمز ، يانندهكى ده ليقانلى « بن ادر ، بنم قرعه‌مه عفو تصادف ايتمش ، كيمسه‌مده يوق . كل كاغدلرى ده‌كيشه‌لم.» دير ، بريكى بو قدر اهميتلى بر فداكارلغى قبولدن تعذر ايدر ، آرالرنده جريان ايدن محاوره‌يى اطرافدن ايشيدنلرك كوكللرنده مركوز اولان فداكارلق ميدانه چيقار . كيمى بيلديككنك كيمى هيچ بيلمديككنك يولنه بذل جان داعيه‌سنده هركس بر بريله مسابقته قيام ايدرلر . بو هنكامهٔ خردفرسا والى اولان ظالمك بيله قلب سنكيننى اريدير .

او جوانمردانك جمله‌سنى بردن بولوندقلرى مهلكه‌دن آزاد ايدر .

افراد شويله دورسون تربيهٔ محكم وملكات تغلبله متصف اولان حكام وامرا بيننده بيله اصحاب فضيلت كورولوردى كه حاللرى حميت فرقه‌لرينك اك نامدار اولان مروتمندانه غبطه بخش اولور ايدى .

معاويهٔ ثانى هوسات شباب واغراض نفسانيه‌نك اك قوتلى زماننده آلديغى سوء تربيه‌نك بوتون بوتون خلافنى اظهار

ایدرك واصل اولدیغی مسند خلافتی . بالاستحقاق حاصل اولمادیغی ایچون دنیاده هیچ مثلی كورولمه‌مش بر انصاف ایله ترك ورد ایله‌دی .

تاریخلره دقت اولوندیغی حالده اوائل اسلامده خلافته طالب بر كیشی كورولورسه حكومت آیاغنه كالدیكی حالده پشت پای وورمش هیچ اولمازسه اون ذاته تصادف اولونور .

سلیمان اموی بو قدر اخوانی اولادینی ترك ایتدی . خلافتی ، صلاحی ایچون عمر بن عبدالعزیزه براقدی ! عمر بن عبدالعزیز او بار امانتك كندینه تحمیل اولونماسی ایچون بلكه بر حریصك سلطنته صرف ایده‌جكی همتلردن زیاده بذل اقدام ایله‌دی . عاقبت اهل بیعتك اصراریله مقام خلافته كلنجه زوجه‌سنك حلیاتنه قدر هر نه موجودی وار ایسه بیت الماله كوندردی . بر قات اثوابدن باشقه بر شیئه مالك دكل ایدی . سند و بربرستان اهالیسنك یاریسی دینك شرفنی اونك عدالتندن استدلال ایله اسلام اولدیلر ، هر بری بر فكر واعتقاد ایله حال اختلالده بولونان آلتمش بش قدر فرقهٔ مخالفه صیت انصافنی ایشیده‌رك علی العموم ترك سلاح ایلدیلر . نهایت كندینی بر كوله تسمیم ایتدی . خائنی دوتدیلر . بالین موتنه كتیردیلر . اختیار ایتدیكی جنایتك سببنی سؤال ایدنجه كوله بعض غرضكارلرك كندینی بیك آلتون ایله اطماع ایتدكلرینی سویله‌دی خلیفه پاره‌یی كتیرتدی . بیت الماله كوندردی . كوله حقنده ایسه

«هایدی بورادن کیت ، شاید وفاتمدن صوکرا سنی قصاصاً اعدام ایدرلر» قولیله حضورندن طرد ایتمکدن باشقه برمعامله یاپمادی.

مسلمه بن عبدالملك اوتوز سنه‌دن زیاده عساکر اسلامیه‌نك امارتنده بولوندی . روم واتراك قارشیسنده برقاچ یوز محاربه قازاندی وبر قاچ کره غالبانه بحر حزر اطرافنی دولاشه‌رق سلطنت امویه‌نك خارجاً تامین بقاسنه سبب مستقل اولدی ، عساکر کافیه‌سی زیرا اداره‌سنده ایکن بر قاچ کره خلافتده تبدل وقوع بولدی . هیچ بروقت اطاعت وبولوندیغی حال ایله قناعتدن خارجه چیقمادی . حالبوکه نه وقت ایسته‌مش اولسه ایدی ، کندی ایچون خلافتی احراز ایتمك اسهل امور ایدی .

بنی امیه خاندان سلطنتی اشرافندن اندلس قطعه‌سنك فاتح ثانیسی حکمنده اولان المظفر نوبت خلافت کندینه کلمش ایکن طیب خاطرله سریر سلطنتی برادر زاده‌سی اولان عبدالرحمن ثالثه ترك ایتدی . کندیده اونك خدمتنده بولوندی .

موسی بن نصیر طرابلس غربدن شمالاً اسپانیه‌نك منتهاسنه وجنوباً قاناریا آدالری پیشکاهنه قدر ممتد اولان ممالك وسیعه‌نك فاتح صحیحی وحاکم مطاعی ایدی. خلیفه طرفندن بعض خصملرك القا آتیله تحقیراً عزل ایدیله‌رك شامه کتیرلدی . حتی اندلس والیسی بولونان مخدومی عبدالعزیز دخی اعدام ایتدیرلمش وبر معتاد رأس مقطوعی مرکز خلافته جلب ایتدیرلمشیدی. خلیفه موسی بن نصیری چاغیردی . اوغلنك باشنی ابراز ایله‌دی .

او قهرمان شیردل « یا امیرالمؤمنین ! ایشلەدیککك خیر دکلدر . زاهد و مجاهد بر آدمی بغیرحق اتلاف ایتدیرمشسك» سوزندن باشقه بر کلمه تفوه ایتمدی .

حضور خلیفەدن چیقنجه بعض مقربلری کندینی عصیانه تشویق ایتدیلر . « والله آفریقاده بر قاچ یوز بیك عسکرم وایچلرنده سکسان بیك آزادلی کولەلرم واردرکه سرورمله مسرور اولورلر غضبمله غضبلانیرلر ، فقط موسی ایچون شق عصایه سبب اولمق احتمالك خارجندەدر » جوابنی آلدیلر .

سندکی قوجه بر ملك عظیمك فاتحی اولان محمد بن القاسم یکرمی درت یکرمی بش یاشنده ایکن غدارانه بیك درلو اذیتله اعدام ایدلدی . نه اشکنجه آلتنده ونەده جلاد اوکنده حیاتنه اقبالنه ذره قدر تحسر ایلەدی . یالکز آرا صیرا

« اضاعونی وای فتیٔ اضاعو

لیوم کریهةٍ وسداد ثغر »

بیتنی تکرار ایدەرك دولت اسلامیەنك کندی کبی لازم الوجود بر عسکردن محروم اولدیغنه بیان اسف ایدردی .

بویله کافۀ اغراض نفسانیەسنی بر مجاهدۀ کاملانه ایله قهر ایدەرك سراپا بر مجسم مروت کسیلمش هر صنفدن میلیونلرله اصحاب معالینك بر ملتده وبر عصرده اجتماعنه تاریخلرده باشقه بر مثال کوسترلسینده اوندن صوکرا تربیۀ اسلامیەیه اسباب تعرض آرانسین .

ارتحال پیغمبریدن تا حضرت ذی النورینـك شهادتنه قدر یوز اللی میلیونه بالغ اولان اسلام آراسنده بر دفعه قتل نفس جنایتی وقوع بولمامشدر . اویله برجنکاورلك زماننده مشرقده، مغربده نه قدر جنس وار ایسه همان بر نصفندن مرکب اولان اقوام اسلامیه‌نك بر کره بو تربیتنه دقت اولونسـونده اوندن صوکرا اسلامیته مرجح بر مذهب اخلاقی تحری اولونسون .

یوقسـه بر طرفدن حالا بورالرك اخلاقی اوروپایه نسـبتله دها آز بوزولمش اولدیغنی اعتراف اولونوب دوررکن بر طرفدن دخی تربیت اسلامیه‌یی ناقص عد ایله‌مك بواعتقادده بولنانلرك عبرتسزلکندن ویا غرضکارلغندن باشقه بر شی اثبات ایده‌مز .

نامق کمال

پیرایه

قیزم پیرایه ـ که دنیایه کلدیکی ساعت دنیادن کیتمشیدی .ـ کوچوك صو جوارنده‌کی قبرستانك بر کوشه‌سنده خاك بر سر سکوندر .

شیمدی بیلەمم که او زمان ، نه مطالعه‌ده بولوندم‌ده کیمسه‌

سزلر کبی بیچاره‌نك کومولدیکی یره بر علامتجك وضع ایتمدم. هله هیچ بیله‌مم‌که او زماندنبری نه درلو موانع قارشیلادیده بر کره زیارتنه کیتمدم.

لکن حزیرانك یکرمی ایکنجی کونی ایدی، برقوت معنویه بنی اورایه سوق ایتدی، قبرستانه داخل اولدم. لطیف برسایه‌لك، بندن باشقه‌ده هیچ بر کیمسه یوق. ایستدم‌که جکر پاره‌مك قبری یاننده اوتورایمده بر ایکی ساعت دوشونه‌یم. دوشوندیکم قدرده حسیات قلبیه‌مك احکامنه اطاعت ایده‌یم. چونکه آغلامغه کندیمده پك استعداد کورویوردم.

اویله خاطرمده قالمش‌که قیزمك مشهدی مزارلغه کیریلنجه صاغ جهتده برتپه‌جك اوزرنده ایدی. ایواه‌که، باقیندم، آرادم، اویله قبر اتخاذینه صالح بر تپه‌جك کوره‌مدم خاطرده ظنه، ظن شبهه‌یه، شبهه تردده منقلب اولا اولا نهایت ایش یقینده قرار ویردی. یقین ایسه تحقق مجهولیتدن عبارت.

برسروك آلتنه مأیوسانه اوتوردم، بدبختیٔ دختر، بی‌وفائیٔ پدر، بری یتیمانه وحزین بروضع ایله، دیکری جلادانه ومنفور بر طور ایله مقابلهٔ تکاهمده دوردیلر. برینك کوزلری اشك تظلم نثار ایدردی، دیکرینك‌کی قان ایچنده کورونوردی.

بری کلپوش لطافت ایدی، دیکری علو بردوش دهشت. حاصلی بری ملك ایدی دیکری شیطان.

شدتلیجه بر روزکارك تحریك اغصان ایله بردوزی‌یه حاصل

ایتـدیکی ماتمفزا شماتت ایچنده کوکلم آشـاغیکی مرثیه‌یی ترنمه باشلادی ، کوزلرمدن دانه دانه و برر فاصلهٔ متساویه ایله اوکمده بولونان بر طاش پارچه‌سنه دوشن یاشلر کویا که اوترنمك اصولنی دوتاردی . بو رحمانی نغمه‌دن شیطان متأذی اولدی ، قاچدی . ملك ایسه بالعکس اظهار انبساط ایده‌رك معصـومانه خنده‌لریله روحمی اوقشادقدن صوکرا بر نور مجنح کبی عالم بالای صفایه سوزولدی و نظرمدن غائب اولدی .

* * *

تحسر

آه کیم پیرایه‌مك ایشته بو یردر مسکنی
شو سیه طوپراقلر اولمشدی او نورك مخزنی
کلمدم اون بش سنه بیلمم نه یانده مدفنی
ای مزارستان بکا ایتدیرمه آه وشیونی
رحم ایدوب آگاه ایدك‌ای سرولر طاشلر بنی
بی نشان ترك ایلدم ایواه اولادم سنی
سویله یاوروم ، ایله‌یم شاداب کریه‌م خاککی !
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

ذلدر اون بش ییلده بر کره زیارت قبریکی
یوق حجابمدن تحری یه جسارت قبریکی
کر زمان ایتدیسه پامال حقارت قبریکی
بر وظیفه‌یدی بکا ایتمك عمارت قبریکی
« بر آووچ خاك مبارکدن عبارت قبریکی !
ایله‌مز کیمسه بکا حیفا اشارت قبریکی !
سویله یازروم ، ایله‌یم شاداب اشکم خاککی !
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

بر کوچوك کوکب کبی کیم دوغمه‌دن اورتر سحاب
ایتمدن چشمانکی بر کره اولسون شعله‌تاب
جایکاهك ایله‌دك مهده بدل زیر تراب
فکریمه کوملدم دییه هیچ ایتمدم قبرك حساب .
جستجو ایتمکده‌یم شیمدی مزارك بی حجاب
بی نشان قویدم سنی کوکلم خراب اولسون خراب
سویله یاوروم ، ایله‌یم شاداب کریه‌م خاککی !
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجوب پاککی ؟

ای جهاندن هیچ نصیبی اولمایان جان اختری !
قالمادم بردم — طلوعکله افولکدن بری —

طالع ناسازکی یاد و تأثردن بری .
قبریکه کلدم بوکون ایثار ایچون اشك تری
جستجو ایلر کوزم جای سقوطك سرسری
کوزلرم راضیمیسك ترطیب ایده‌م بر یری
سویله یاوروم ، ایله‌یم شاداب اشکم خاککی !
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

حیف کیم چوق کوردی سن نوباوه‌می دوران بکا
ویرمدی بر کون دراغوش ایتمکه میدان بکا
اولمادك یاوروم نیچون بر کره‌جك خندان بکا
یك آغیر کلدی بو کون بیلمم نه‌دن هجران بکا ؟
چاره‌ساز اول باری سن ای دیدهٔ کریان بکا !
جایکاهك سویله‌مز مادام قبرستان بکا
سویله یاوروم ، ایله‌یم شاداب کریه‌م خاککی
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجودپاککی ؟

چشم جانم کورمه‌ده شیمدی یتشمش بر نهال
کیم قار آلتنده قالان بر کلین نورس مثال
محتجب بر سترهٔ بیضاده قد یال وبال
دیده نملنمش ، نظر محزون ، او چوق رنك جمال

آشنالقله اولور روحه امل بخش وصال .
آه بیرایه‌م مکرکه سن سك اول نازك خیال
سویله یاوروم . ایله‌یم شاداب کریه‌م خاککی !
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

رجائی زاده
محمود اکرم

اهمیت فنون [*]

وسائط توشیجیه‌نك ملبوساتدن قدیم اولدیغی ونوع بشرك استار بدندن زیاده اکمال جمال قیدنده بولندیغی محققدر . الك تحملسوز حرارته معروض اولان اهالی انواع توشیحات ایله تزین ایچون الك شدید اوجاغه‌سینه کشا اولدقلری حالده او حرارتی تعدیل چاره‌سنی دوشنمزلر . (هومبولد) روایت ایدییورکه حضور جسمانیسنی یازده اهمال ایدن بر هند وموقع رغبت عامه‌ده اولان بعض الوانی اکتساب ایچون اون بش کون اوغراشمقدن چکنمز ایمش .

بونك کبی کلبه‌سندن بر هنه‌تن چقمقده تردد ایتمه‌ین بر هندلی قادین ایچون یوزینی دوزکونمز براقمق محال ایمش .

[*] انکلیزجه‌دن مترجم .

سیاحلر نقل ایدییورلرکه عشائر وحشیه نزدنده بونجق مثللی وسائط توشیحه منسوجاته نسبتله فوق‌الحد رواجده ایمش. اهالیء غیر متمدنه‌یه متدائر اولان روایات عدیده ایله اهالیء مذکوره‌نك ملبوساتنه عطف ایتدکلری اهمیت محدوده نظر دقته آلندیغی حالده قید تزیینك فکر تستردن قدیم اولدیغی قبولده تردد اولنمامق اقتضا ایدر. هله روایت آتیه بوبابده قناعت تامه ویره بیلیرکه واقعه‌یی بالذات مشاهده ایدن قپودان (اسپیك) طرفندن حکایه ایدلمشدر: کندیسنك معیتنده بولنان آفریقالیلر هوا ایی اولدیغی زمان کچی دریسندن معمول اولان مانتولرینه کمال عظمتله برونورلر ایمش وفقط بر طامله یاغمور حس ایتدکلری آنده علی‌العجله چیقاروب اهتمام ایله دوشیره‌رك صغناقك آلتنده چیریل چپلاق تتره‌مکه تحمل ایدرلر ایمش! ... اوزاغه کیتمیه‌لم آرامزده پك چوق کیمسه‌لر یوقیدرکه البسه‌نك مناسبتندن زیاده ظرافتنی، شرائط صحیه‌سندن زیاده اندامنی آرارلر. الحاصل احکام حیات ابتدائیه‌دن استنباط ایدیلکمزه نظراً ملبوسات اسباب تزیینك استحاله‌سیله میدانه کلمشدر.

غریبدرکه عین میل مناسبات فکریه‌ده‌دخی مشاهده‌اولنور. جسم کبی روحده مفیددن‌اول‌موشحی آرار. بالوجوه حضورمزه خادم اولان فن کرك ازمنهٔ سابقه‌ده وکرك بو کون پیش نظر بشریتده شعشعه‌پاش اولان صنایع نفیسه‌نك مادوننده بر اهمیتله

تلقی اولنمش واولنمقده‌در . مکاتب قدیمهٔ یونانیه‌ده باشلیجه شعر، فن ، معانی وفلسفه — که سوقراطه کلنجه‌یه قدر اعمالِ بشریه ایله قطعیاً مناسبتی اولمایان بعض مباحثدن عبارت ایدی — تعلیم اولنور ایدی. بونقیصه حالا مدارسمزده حکمراندر. آبای حاضره، چوجقلرینک فکرلرینی‌ده جسملری کبی موده رعایتیله تجهیز ایتمك ایستیورلر .

بو قاعده قادینلرده دها جلی صورتده اثبات احکام ایدر . کرك جسمه ، کرك روحه اولسون نسوان نزدنده عناصر توشیحیه‌یه رغبت ارککلردن زیاده‌در . اساساً تزیین ذات داعیه‌سی جنسیتی متساویاً اشغال ایلمش اولدیغی حالده مدنیتك ترقیسی حسبیله ارککلر ملبوسات خصوصنده احتیاج حضوری برنجی درجه‌ده نظر دقته آلمشلردر . بونك کبی رجالك تربیهٔ فکریه‌سنده‌ده آرایشه خادم اولان معلوماته بر زماندن بری علوم نافعه ترجیح ایدلمکه باشلادی . مع مافیه بو ترقی نسوانك تربیهٔ جسمانیه کبی تربیهٔ فکریه‌سنی‌ده صورت معینه‌سندن قورتاره‌مامشدر . حالا قادینلرده رجالك نظر تقدیر ورغبتنی جلب ایتمك آرزوسی موافق حضور وصحت البسه ایله تلبسلرینه مانع قویدر . کوپه‌لر ، یوزوکلر ، بیله‌زیکلر ، قادینلرمزك صاچلرینه ودیرکلری تکالیف تزیینه . یوزلرینه چکدکلری پردهٔ غازه ، هدف دقت عامه اولمق ایچون استعمال ایتدکلری

كوناكون بويالر، موده‌يی تعقیب ایتمك اوزره اختیار ایله‌دكلری سالب حضور طورلر دعوامزك شهود كافیه‌سندندرلر.

بونك كبی كندیلرینك تربیهٔ فكریه‌سنده‌ده علوم نافعه معارف ذوقیه‌نك شایان حیرت صورتده مادوننده‌در. بو دعوی ارباب اهلیتدن صایدیغمز قادینلرك تدقیق معلوماتیله ثابت اولور. قادینلرمزجه بر جمعیتده آلنه‌جق صورت اوضاع وحركاته، رقصه، پیانو چالمغه، شرقی سویلمكه، رسم یاپمغه نه قدر اهمیت ویریلیر! ایتالیانجه وآلمانجه قادینلره نیچون اوكره‌دیلیور؟ كبار فاملیاسنه منسوب اولان قادینلرك بو ایكی لسانه واقف اولملری مشروطدر. بو مشروطیت‌ده او ایكی لسان ایله یازلمش اولان آثار مفیده‌دن استفاده نیتنه مبتنی اولمیوب جمعیتلرده ایتالیانجه وآلمانجه شرقیلر سویلمك وبو صورتله خلقك زمزمهٔ حیرت واستحسانی جلب ایتمك مقصدینه مبنیدر. قادینلر حافظه‌لرینی اعاظمك تعاملات عادیهٔ اجتماعیه‌سی كبی ترهات تاریخیه ایله املا ایدرلر. بونك سببیده معلومات مذكوره‌نك بعضاً مفید اوله‌بیلمسی احتمالی اولمیوب او مثللی تعلیقات تاریخیه‌یه واقف اولان نسوانك فاضله عدایدیله كلمه‌لری وبیلمینلرك خلقك سوء نظرینه معروض قالمه‌لری حقنده‌كی اعتیاد واعتقاد باطلدر. لوازم حیاتیه‌نك جبری ایچون قیزلرمزه اوكرتدكلری شیلر اوقومق، املا، حساب، قواعد لسان ودیكشدن عبارتدر. بونلرده كندیلرینك

منافع خصوصیه‌سی نامنه دکل خلقك لسان انتقاد وتعریضنه کم حکومت ایچون تعلیم اولنور . حال مبادیده قالمش اولان اصول تدریسیه‌نك نقایصی وعلوم متنوعه‌نك قیم نسبیه‌سی شمدی‌یه قدر جدی بر لسان ایله مناظره وخیر خواهانه بر غیرتله مطالعه اولنمدیغندن قواعد لازمهٔ مضبوطه هنوز وضع اولنه‌مامشدر . زمانمزه دکین اصول تدریسیه حقنده برقرار مدققانه‌ویرلمدکدن بشقه بویولده شایان تدقیق بر مسأله اولدیغی بیله خاطرلردن کچمامش وآنجق شو کونلرده بو لزوم حس اولنمغه‌باشلامشدر. چوجقلره بر مسأله‌یی ایضاح ایچون بعض معلومات ویریلیرکه بومعلومات ایله‌مسألهٔ مبحوث عنهانك ادراك اولنوب اولنه‌میه‌جغی هنوز تحقیق اولنمامشدر . تربیهٔ اطفال حقنده بر چوق مباحثی اوقودقدن ، بر چوق قونفرانسلری دیکلدکدن صوکره بونلره عطف نظر ایتمیه‌رك چوجقلرمزه ویره‌جکمز تربیه‌یی ینه عادات قدیمه وذوق شخصیمزه تبعیتله ویریورز. اطفاله تعلیم ایدیله‌جك شیلرك بردائرهٔ نفع وافاده ایچنده قطعیاً تحرینك نه قدرمفید اوله‌جغنی دوشونمیورز . برشعبهٔ علمیه‌نك تحصیلنه صرف اولنان زمان ایله او علمدن اولنه‌جق استفاده‌نك درجه‌سی مقایسه اولنمامش واو زمان ظرفنده دها مفید بر بحثك اوکرنیله بیلوب اوکرنیله‌میه‌جکی هنوز تفتیش ایدلمامشدر . مسائل معروضه شمدی‌یه قدر لایق اولدقلری جدیتله مناقشه ایدلمامشلر وبوبابده

بعض تشبثاتده بولنانلرده خودکاملغه مغلوباً محاکمات شخصیه‌لرینی درمیاندن باشقه بر شی یاپامشلردر .

مسئله‌ده اڭ مهم نقطه برشعبهٔ علمیه‌نك اهمیت مخصوصه‌سندن زیاده قیمت نسبیه‌سنی نظر اعتنایه آلمقدر . معلومات مکتسبهٔ محدوده‌لرینه مغروراً بعضیلری بر قاچ منافع مستحصله تعداد ایتمکله مسألهٔ معروضهٔ مهمه‌یی حل ایله‌مش اولدقلری اعتقادنده بولنورلر . حالبوکه صرف ایدیلان مساعی ایله استحصال اولنان فوائدك مقایسه‌سی — که اڭ زیاده شایان اعتنادر — بالوجوه آنلرك نظر محاکمه‌لرندن دور قالیر . فی الحقیقه انسانلرك اسناد اهمیت ایتدکلری مواد ایچنده هیچ بر شی بولنمازکه حلیهٔ نافعیتدن بالکلیه عاری اولسون . مثلا خاندان اکابرك آرمه‌لرینی مطالعه‌یه حصر ایدیلان برسنه ظرفنده احتمالکه متقدمینك عادات واخلاقی حقنده بعض معلومات اکتساب ایدیله بیلسون . انکلتره شهرلری آرالرنده‌کی مسافاتك جمله‌سنه واقف اولان بر آدم بوبابده بر چوق معلوماتی حامل بولنه‌جغندن بلکه برکون مثلا بر سیاحت پلانی ترتیب ایتمك کبی اموردده مستحضراتندن مستفید اوله بیلیر . حتی کوی قوجه قاریلرینك کوزدلکلرندن بیله اجدادمزك احوال غریبه‌سنه وقوف مثللی بر نتیجهٔ مفیده استحصالی ممکندر . فقط هیچ کیمسه قبولده تردد ایتمزکه شو صورتله استحصال اولنان منافع . مساعیٔ مصروفه ایله متناسب دکلدر . کندیسی حقنده لازم ونافع یك چوق شیلر طورر کن

بر دلیقانلی‌یه معلومات مبحوثه کبی عادیات اوغرنده عمرینک قیمتلی سنه‌لرینی فدا ایلمکی توصیه ایله‌مك عبثدر . مظهر تصدیق عموم اولان شو حکمی علوم متنوعه‌نك قیم نسبیه‌لرینه نظراً ویردیکمز کبی شعبات سائرهٔ علمیه حقنده دخی احکام ومقرراتمز اوامر مهمه‌یه مستند اولملیدر . بالجمله اقسام علمیه‌یی اوکرنمك ایچون حیاتمز مساعد اولسه ایدی داعیهٔ انتخاب فی‌الحقیقه بر مشغلهٔ بی‌لزوم حکمنی آلیر ایدی . فقط حیاتمز طرفه‌لبصرده کذار ایله‌دیکندن تحصیله مخصوص اولان زمانمزك پك محدود اولدیغنی وبو زمان محدودکده مشاغل کونیهٔ کوناکون ایله بر درجه دها تحدید و تقصیر ایدلدیکنی نظر حکمته آله‌رق آنی اك مفید صورتله استعماله چالیشملی‌یز .

حیات نه صورتله صرف ایدلملی‌در ؟ بزم ایچون اك مهم مسأله بودر . معاملات حیاتیه‌ده بر انسانك تعقیب ایتمه‌سی اقتضا ایدن بدرقهٔ حرکت هانکیسی‌در ؟ بدنی نه یولده اداره ایتملی ؟ نه یولده سوق ایله‌ملی؟ امور ذاتیه‌یی نصل تسویه ایتملی ؟ اطفال نه صورتله تربیه ایدلملی؟ بر انسان وطنه قارشی مدیون اولدیغی وظائفی نصل ایفا ایتملی ؟ طبیعتك بشریته بخش ایتدیکی منابع سعادتدن نه وجهله مستفید اولملی؟ اعمالمزك کرك کندیمز وکرك سائره حقنده مفید اولمسی ایچون قوتلرمزی نه‌درلو قوللانملی‌یز؟ الحاصل صورت مکمله‌ده امرار حیات ایچون انسان نه‌یاپملیدر ؟ مسائل معروضه اوکرنمه‌مز مشروط اولان شیلرك اك

مهملرندن اولدقلرندن آنلرك تعليمی‌ده دردلرمزك قسم اعظمنی تشکیل ایتملیدر. مقصد اصلئ تعلیم بر انسانی معیشت مکمله‌یه احضاردن عبارت اولدیغندن اصول مختلفهٔ تدریسیه‌نك درجهٔ قیمت و اهمیتلرینی تقدیر ایچون مقصد مذکوره ایتدکلری خدمتك درجه‌سی نظر مقایسه‌یی تنویر ایچون نوع بشری اشغال ایدن اعمال اصلیه‌یی درجهٔ اهمیتلرینه نظراً تصنیف ایده‌لم: (١) طوغریدن طوغری‌یه محافظهٔ وجوده متعلق اولان اعمال. (٢) حوایج حیاتیه‌یی تهوین طریقیله محافظهٔ وجوده خادم اولان اعمال. (٣) بر عائله‌نك اداره وتربیه‌سنه عائد اولان اعمال. (٤) سائقهٔ آمال ذوقجویانه ایله اجرا اولنان اعمال. اعمال بشریه همان همان بونلرله محدود اولدیغندن تفاصیل زائده ایله اغلاق مسأله‌یه لزوم کورمیورز. آشکاردرکه بقای وجودی تأمین ایدن امور وتدابیر اعمال بشریه‌نك اهم واولیدر. بر جاهل تصور اولنسونکه محاط اولدیغی موادك اوصافی حقنده‌کی وقوفی بر چوجغك معلوماتی درجه‌سنده محدود اولسون. بالطبع بو معلومات ایله ادارهٔ نفس ممکن دکلدر. بوجهتله او جاهل سوقاغه چیقدیغی آنده اضاعهٔ حیات ایده‌جکی ظنی ایله خائفدر. بو خوفك سببی ایسه محافظهٔ وجوده خادم اولان معلوماتدن بی‌بهره اولمسندن باشقه برشی دکلدر. بناءً علیه اك اول اکتسابی اقتضا ایدن معلومات طوغریدن طوغری‌یه محافظهٔ وجوده تعلق ایدن وجهلی یك مشئوم اولان شعبات علمیه‌در.

بالواسطه محافظهٔ وجوده خادم اولان یعنی وسائط ادامهٔ حیاتی جبر ایلین اعمالك اهمیت اعتباریله اعمال سائره‌یه مرجحیتی ناقابل انکاردر. بدیهیدرکه انسانك کندی حیاتنی ادامه‌یه مجبوریتی عائله‌سنه قارشی مدیون اولدیغی وظائفدن اقدمدر. علی الاطلاق وظائف مذکوره مجبوریت اصلیه برطرف ایدلدکدن صوکره ایفا اولنور. بناءً علیه بر عائله اداره‌سنه متعلق اولان معلومات لوازم حیاتیه‌یی تأمینه کافل اولان اقسام علمیه‌دن صکره اکتساب ایدلمیدر.

مشاغل جدیه آراسنده اختلاس ایده‌بیلدیکمز زمانلرده بزی اشغال ایدن شعر، موسیقی، رسم کبی صنایع متنوعه بر جمعیتك وسائط استکمالیه‌سی شهیئه اولندقدن صکره موقع وجوده کلیدرلر. زیرا شعر، موسیقی، رسم کبی نفایس صنایعك منبع حقیقیسی موالات عمومیه و احتساسات اجتماعیه اولدیغی کبی صنایع مذکوره‌نك واصل مرتبهٔ کمال اولمسی ایچون لوازم تکملیهٔ جمعیتك ازهر جهت مستحضر بولنمسی اقتضا ایدر. بر جمعیت مکمله صنایع نفیسه‌نك ترقیسنی تسهیل ایتدکدن بشقه آثار نفیسه‌نك قوهٔ مصوره ایله افکار و احتساسات اوزرینه اولان تأثیرینی صورت مخصوصه‌ده توسیع ایدر. بوجهتله تعلیم وتربیه اثناسنده وظائف وطنپرورانه‌نك تبلیغ وتلقینی استعداد صنعتکارانه‌نك توسع واکمالنه ترجیح اولنمیدر.

اعمال اصلیهٔ بشریه شو صایدقلرمزدن عبارت ایسه‌لرده

اعمال مذکوره یکدیکرینه روابطۀ قویه ایله مربوط اولدقلرندن برینك ایفاسی اثناسنده آز چوق دیکریله مشغول اولماق محالدر . بو جهتله برینك حسن ایفاسنی جبر ایدن معلوماتك طوغریدن طوغری‌یه معلومات سائره‌یه ترجیح ایدیله‌میه‌جکنده شبهه یوقدر . مثلا تدارك معاشه مقتدر اولوب‌ده اعمال سائره‌یی ایفادن عاجز اولان بر آدم اولادینی تربیه‌یه مقتدر اولوب‌ده تدارك معاش ایده‌میان شخص کبی ناقصدر . ینه مثلا علوم سیاسیه واجتماعیه‌یی اطرافیله بیلوب‌ده صنایع نفیسه وادبیاتدن بالکلیه بی خبر اولان بر ذات هر ایکیسنه‌ده آز چوق واقف اولان بر آدمه ترجیح ایدیله‌مز .

شو موانع جزئیه‌یه رغماً بز ینه بالاده عرض ایلدیکمز اصول تصنیفك صحتنه‌قانعز ، زیرا اصول مذکور حیاتك حوائج حقیقیه‌سنه نسبتله اك زیاده مقرون مکملیت اولانیدر .

تربیۀ مکمله بالطبع اعمال مسروده‌یه متعلق اولان شعبات علمیه‌نك کافه‌سنده بهرۀ تام حاصل ایتمکی ایجاب ایدرسه‌ده مدنیتك درجۀ حاضره‌سی بو مرتبۀ کماله وصولمزه مساعد اولمدیغندن نه قدر مهم اولورسه اولسون یالکز بر شعبۀ علمیه‌یی عنعنه‌سیله اوکرنمکه حصر افکار ایتمیه‌رك هر شعبه‌دن قیمت نسبیه‌سی درجه‌سنده بعض معلومات اکتسابنه چالیشملیدر .

بعض حالات استثنائیه‌ده برشعبۀ مخصوصۀعلمیه مدار معاش اولماسی وبو حالده توصیه‌مزك خارجنه چیقلمسی ضروریدر .

شایان حمد وسپاسدرکه تعلیم وتربیه‌نك اك مهم قسمی اولان وطوغریدن طوغری‌یه محافظهٔ وجوده خادم بولنان معلوماتك قسم کلیسی اهمیت فوق العاده‌سیله طبیعت طرفندن موهوبدر. خفت مزاجمزله حرکات مسامحه‌کارانه‌مزه واقف اولان قدرت بالغه محافظهٔ وجود وظیفهٔ مهمه‌سنی بالکلیه عهده‌مزه ترك ایتمه‌مشدر. هنوز والده آغوشنده بولنان بر طفل بی‌خبر بریبانجی مواجهه‌سنده بولندیغی آنده صاتلانوب آغلامغه باشلارکه بو حال آمادهٔ اشراق اولان محافظهٔ وجود سوق طبیعیسنك ایلك اثریدر. ایلك خطوه‌لرینی آتمغه باشلایان برجوجغك طانیمدیغی بر حیوان مواجهه‌سنده کوستردیکی آثار خوف وهیجان، ناکهظهور بر شی کورمسیله فریاد ایدرك سینهٔ مادره آتلمسی بحثنده بولدیغمز سوق طبیعی‌یی صورت واضحه‌ده اثبات ایدر. بر چوجغك اوکرنمك هوسنده بولندیغی شیلرك جمله‌سی محافظهٔ وجوده متعلقدر. بر چوجق محافظهٔ موازنتی ویورویه بیلمك ایچون آله‌جغی وضعیتی اوکرنمکدن کندینی اوته‌یه بری‌یه چارپماق ایچون اطوارینی تنظیمدن مناسبتده بولندیغی اجسامدن هانکیلرینك سرت اولدقلرینی وکندیسنك جانی آجیته‌بیله‌جکلرینی وهانکیلرینك آغیر اولدقلرینی وجسمنی یاره‌لیه‌بیله‌جکلرینی تدقیقدن، هانکی اشیانك کندی ثقلتنه متحمل وهانکیلرینك غیرمتحمل اولدقلرینی تعییندن، آتشك وآلات قاطعه‌نك تولید ایله‌دکاری آثاری تفتیشدن وبومثللی بیلنمسی مفید اولان مواد

حقنــده اخذ معلوماتدن خالی دکلدرکه بو معلوماتك موت کبی وجود ایله منافی اولان قضالردن وقایهٔ نفسه خادم اولنه‌جغی بی اشتباهدر. برقاچ سنه صوکره قوتی‌قوشمغه، طرانمغه، صیچرامغه یعنی هر نوع عنف وقوت اویونلرینی اجرایه مساعد اولدیغی حالده چوجغك وجودینی اطرافده‌کی اشیادن وحیاتنی بالجمله مهالکدن وقایه‌یه نه قدر جدی صورتده چالشدیغی معلومدر. یوقاریده سویلدیکمز وجهله طبیعت بوبابده اقتضا ایدن معلوماتی بزد ویرمکده اولدیغنــدن علوم وفنونك بو شــعبه‌سیله عریض وعمیق اشتغالدن وارسته‌یز. بو خصوصده عهده‌مزه ترتب ایدن وظائفك برنجیسی تجارت ومعلومات لازمه‌یی ایدینه بیلملری ایچون اطفالی‌سربست براقق والجاآت طبیعیه‌یه‌مخالفت ایتمامکدر.

وجودی رخنه‌دار ایده‌جك ویا ادارهٔ عضــویه‌یی اخلال ایلیه‌جك هر نوع مواددن وقایه ایله‌دکدن باشــقا فیزیولوژی قوانیننه منافی اولان وبو جهتله یا موتی ویا مرضی انتاج ایدن حالاته قارشی دخی حمایه ایتملیدر. حیات مسعودانه‌یه نائل اوله‌بیلمك ایچون یالکز عوارض فجائیه‌دن دکل آهســته آهســته انتاج آفات ایدن مساوئ عاداتدن دخی مجتنب بولنملیدر. صحت وقوت اولمینجه وظائف شــخصیه وپدرانه واجتماعیه‌نك کمایندبغی ایفاسی ممکن اوله‌میه‌جغندن مساوئ عاداتدن اجتنابك عوارض فجائیه‌دن احتراز درجه‌سنده مهم‌اولمسی وبو اصول توقی‌یی تعلیم ایدن شعبهٔ فنیه‌نك مهام علوم صره‌سنده صاییلمسی اقتضا ایدر،

وسائط حیاتیه‌یی تهیه وتدارك صورتیله محافظهٔ وجودی تأمین ایدن اعمال بشریه وعلومك اهمیتلرندن اوزون اوزادی‌یه بحثه لزوم کورمیورم . زیرا بو اهمیته هرکس قانعـدر . حتی بعضـلرینك قناعتی او درجه‌یه بالغدرکه علوم متنوعه‌نك غایه منافعی باخصوص وسائط حیاتیه‌یی تدارکه منحصردر ، درلر . شـوراسی شایان تأملدرکه هرکس تهیهٔ معاشـك لزوم واهمیتنه واقف اولدیغی ونفسنی بر وظیفه‌یی حسـن ایفایه آماده قیلمغه چالیشدیغی حالده بو مقصـده وصـول ایچون هانکی معلوماتك انسب اولدیغی تحقیقه قویلان آنجق برقاچ نوادردن عبارتدر .

بو کون قرائت ، کتابت وعلم حسـاب اهمیت لایقه ایله تعلیم ایدیلورسه‌ده بونلرك خارجنده تدارك معاشـه خدمتلری هیچ منزله‌سنده اولان بعض فنون پیش تختهٔ تدریسـه وضع اولنوب امر مذکورده نافعیتلری محقق بولنـان بعض علومك تدریسی اهمال اولنیور .

انسانلرك قسم کلیسی موادطبیعیهٔ مفیده‌نك تکثیر واصلاحی وتعمیر وتوزیعی ایله موظف اولدقلرندن بو وظائفی حسن ایفا ایده‌بیلملری ایچون دستکاه عملارنده بولنان اشـیانك خواص فیزیقیه، کیمیویه وطبیعه‌لرینی بیلملری یعنی فنون‌طبیعیه‌دن آکاه اوللری ایجاب ایدر .

مکتبلرمزده تعلیمی همان بالکلیه اهمال اولنان فنون فیزیقیه وطبیعیه‌نك معیشت مدنیه‌دن مقصود اولان غایهٔ ترقینك مطلع

خوارقی هر کسجه مسلماتدن ایکن فنون مذکوره‌نك صورت کافیه‌ده تعمیم وتدریس اولنمامسی بر سوء عادتدن بشقه بر شیئه عطف ایدیله‌مز . بو جهتله عامه‌یی متبلی اولدیغی سوء عادتدن قورتارمق ایچون اهمیت فنونی اثبات یولنده سردی اقتضا ایدن دلائلی واخطاری لازم کلان وصایایی تذکار ایده‌جکز .

بیوك تاجرلرك میزان تشبثاتی اولمسی موافق مصلحت اولان فن منطقی بر طرف ایدرك فنون ریاضیه‌دن باشلایه‌لم . بیع وشراده، خط مصارف وارداتده والحاصل بالجمله معاملات تجاریه‌ده مدیر حقیقی علم اعداد اولدیغی هر کسجه معلوم اولدیغندن علوم عقلیه‌نك شعبهٔ ریاضیه‌سنك اهمیتی کلفهٔ اثباتدن مستغنی کبیدر.

صنایع معماریه ایله اشتغال ایدنلر ریاضیه‌نك صنایع مذکوره‌یه متعلق اولان قسمنی بیلملیدرلر . اعمالنی بعض قواعد عملیه‌یه توفیق ایدن بر کوی دولکری‌ده بریتانیا کوپریسنك بانیسی‌ده هر کون قوانین علم معاونتك تطبیقاتیله اشتغال ایدرلر. برسطحی وسائط عادیه ایله مساحه ایدن قلفه‌نك‌ده اوسطح اوزرنده بناسی متصور اولان خانه‌نك پلانی ترتیب ایلین معمارك‌ده طاشلری تنظیم ایله اوغراشان طاشجینك‌ده اقسام ابنیه‌یی تسویه ایله مشغول اولان عمله‌نك‌ده رهبر مشترکلری حقایق هندسیه‌در . تیمور یوللری باشلانغجلرندن نهایتلرینه قدر هندسه‌یه مستنداً تنظیم اولنورلر : قطعلرله پلانلرك ترتیبی ، حرفلرله سطوح مائله‌نك مساحه‌سی، اراضینك تسویه‌سی ، کوپریلرك تأسیسی، کچیدلرك،

تونللرك ، استاسیونلرك بناسی هپ قواعد هندسیه تحتنده اجرا اولنورلر . لیمانلر . حوضلر والحاصل کرك سواحل بحریه‌ده وکرك ارضك نقاط مختلفه‌سنده کوردیکمز آثار متعددهٔ معماریه‌نك جمله‌سی همت هندسه ایله وجوده کلمشلردر . حتی بو کون بر چفتجی بیله صو یوللرینی تسویه ایچون هندسه قانونلرینه مراجعت ایدر .

علوم ریاضیه‌دن صوکره فنون عقلیهٔ عملیه یعنی ماکنه ، فیزیق وکیمیا فنلری کلیر . صنایع حاضره‌نك کمالی فن ماکنه‌نك تطبیقاتندن متولددر . بو کون وینچ ومانوده هر ماکنه‌یه آلت اولمشدر که تحت تصرفمزده بولنان محصولات متنوعه‌یه او ماکنه‌لر واسطه‌سیله دسترس اولمشدر . مثلا برلقمه اکمکك سرکذشتنی تفتیش ایده‌لم : اکمکك منشأ اصلیسی طوپراق بر ماکنه ایله بللنمش ، تخم بر ماکنه واسطه‌سیله اکیلمشدر . بشاقلر بعض ماکنه‌لرله بچیلمش ، آیقلنمش ، صاورلمشدر . بغدای دانه‌لری بر ماکنه درونند دوکلمشدر . اصول جدیده اوزره تفریش وبنا ایدلمش بر دائره‌ده بولنیور ایسه‌کز اطرافکزه باقیکز : مشهودکز اولان کرمیدلر ، تخته‌لر ، دیوارده‌کی کاغدلر ، اوکزده‌کی ماصه ، اوزرنده اوطوردیغکز اسکمله‌نك متحرك آیاقلری ، اوطه‌نك پرده‌لری ، قالیچه‌سی جملةً ماکنه‌دن کچمشلردر . ملبوساتکزك قماشی — ایستریکزنك ایستر الاجه اولسون ، بر ماکنه واسطه‌سیله طوقونمش وحتی بر ماکنه اعانه‌سیله دیکلمشدر .

پیش نظر مطالعه‌کزده اولان کتابك کاغدی‌ده، محتویات مطبوعه‌سی‌ده ماکنه محصولاتندندر. حتی محصولات مادیهٔ ترابیه بیله ماکنه‌لر واسطه‌سیله توزیع و تقسیم اولنور. شمدی دوشونکزکه صنایعك نقصان وکمالی فن ماکنه‌نك نقصان ویا کمال تطبیقنه وابسته دکلمیدر؟ قوللاندیغی موادك درجهٔ قوت وصلابتنی حساب ایدرکن بر خطا ایدن مهندسك یاپدیغی کوپری آمادهٔ انهدام اوله‌جغی کبی فنا بر ماکنه استعمال ایدن فابریقه‌توروده قوتلی ومکمل بر ماکنه ایله ایش کورن بر فابریقه‌تورله مسابقه ایده‌مز. اسکی کمیلری نمونه اتخاذ ایدن بر سفینه معماری ایله قوانین میخانیکیه‌یه تبعیتله خط صدای میاهی نظر اهمیته آله‌رق بر کمی اعمال ایدن معمار آره‌سنده طاغلر قدر فرق واردر. بوکون بر ملتك ملل سائره‌یه قارشی مسابقه‌سنی تأمین ایدن کیفیت او ملتی ترکیب ایدن افرادك کمال فعالیت ومهارتی اولدیغندن بر ملتك آمال ومطالب استقبالیه‌سنی فن ماکنه‌نك نه درجه‌لره قدر سهل الوصول قیله‌جغی شایان تأملدر. فنون عقلیهٔ عملیه‌نك قوای میخانیکیه‌دن بحث ایدن شعبه‌سندن صوکره قوای جزؤ فردیه‌دن خبر ویرن شعبه‌سنه انتقال ایله‌دیکی بر دائره تعلیم وکنیش بر ساحهٔ تطبیقاته داخل اولورز. شو شعبهٔ فنیهٔ اخیره ثمره‌سی اوله‌رق ایجاد ایدیلان بخار ماکنه‌لرینك بر میلیون بازونك قوهٔ فعالیه‌سنه تقابل ایتدکلری جمله‌نك معلومیدر. قوانین حراریه‌یی جامع اولان فنون فیزیقیه بزه مواد احتراقیه‌نك ضایع

مختلفه‌ده نه صورتله موقع استفاده‌یه وضع اولنه‌بیله‌جکنی هوای حاری هوای باردله مبادله ایده‌رك محصولات حراریه‌نك نه‌وجهله تزیید ایدیله‌جکنی ، معدن اوجاقلرنده هوانك نه واسطه ایله تجدید اولنه‌جغنی ، امنیت لامباسنك استعمالیله آفات متنوعه‌نك نصل اوکی آلندیغنی والحاصل مقیاس الحراره اعانه‌سیله بعض اصول نظریه‌نك نه یولده موقع تطبیقه چکلدیکنی افهام ایدر . آثار ضیائیه‌دن باحث بولنان شعبهٔ فیزیقیه دلالتیله برقیصر البصره اعادهٔ فیض بصر ایدیله بیلدیکی کبی خرده‌بین اعانه‌سیله خفایای مرضیه وفنیه کشف وتحقیق وبوغاز فنارلری واسطه‌سیله کمیلر آفات متنوعه‌دن وقایه اولنه بیلیر . مقناطیسیت والکتریقیت مبحثلرنده‌کی کشفیات صنایع مختلفه‌یه خدمت ایله‌مش ومثلا بوصله حیات وثروت بشریه‌یی کراراً کرداب قضادن تخلیص ایتمشدر . ترقیات فیزیقیه الکتریق کبی بر عامل مهمك مولدی اولدی که مستقبلده بو عالمك مناسبات سیاسیه‌یی توسیع ومبادلات تجاریه‌یی تنظیم ایده‌جکی آشکاردر . مطبخ اوجاقلری کبی مرتبهٔ تکمله وارمش اولان اثاث بیتیه‌دن باشلایه‌رق برصالونده مصادف نظرمز اولان صلبینه (استره ئورسقورپ) وارنجه‌یه قدر حضور واذواقزه خادم اولان کافهٔ اشیاده ترقیات فیزیقیه آثارینی کوریرز .

تطبیقات کیمویه تطبیقات فیزیقیه‌دن دها مبذولدر . بویاجیلر ، چماشیرجیلر ، بویالی ومطبوع رسملر اعمالیله مشغول اولانلر قوانین کیمویه‌یی نه‌درجه نظر اعتنایه آلیرلرایسه اثرلرینی اودرجه

نقطهٔ کماله تقریب ایتمش اولورلر . باقیرك ، دمیرك ، کومشلك ، قورشونك ، چینقونك ، قلایك اذابه‌لریچون رهبر مخصوص ، علم کیمیا اولملیدر . باروتك ، صابونك ، اوانیٔ زجاجیه‌نك ، غازك اعماللرنده وشکرك تصفیه‌سنده اجراسی اقتضا ایدن عملیاتك قسم کلیسی کیمیویدر . مسکرات تجارتیله مشغول اولان بر آدمك نفع وضرری نقطه‌ری لازم کلان موادك نه زمان تخمر کئولیه ونه زمان تخمر حامضی‌یه دوشه‌جکی مسئلهٔ کیمیویه‌سنی بیلوب بیلمه‌مسنه باغلیدر . بو سببه مبنیدرکه طوپدن مسکرات تجارتیله مشغول اولان تاجرلرك معیتنده علی الاکثر برده کیمیاکر بولنور . بو کون هیچ بر صنعت بولنه‌مزکه علم کیمیا ایله جزئی کلی بر مناسبتی اولمسون . حتی زراعتدن بیله حقیله استفاده اولنمق استه‌نیلور ایسه قوانین کیمیویه‌یه وقوف اقتضا ایدر . کوبره‌نك وطوپراغك تحلیلی ، آلجی کبی آمونیاقی ضبط ایدن اجسامك استعمالی ، صنعی کوبره استحضاری واجزای مستحاثات کبی فسفوریت کلسی حامل اولان اجسامدن استفاده مثللو افعال مفیدهٔ کیمیویه‌دن بر چفتجی آکاه اولملیدر . الحاصل علم کیمیا کبریت اعمالدن ویاچرکابلرك تصفیه‌سندن باشلایه‌رق فوطوغرافیا ویا استحضار عطریاته واریجه‌یه قدر کافهٔ شعبات صناعیه‌ده ذی مدخل اولدیغندن یا بالواسطه ویا بلا واسطه صنایعله مناسبتی اولانلرك فن مذکور حقنده بعض معلوماته صاحب اولملری مشروطدر .

علوم مادیه‌نك الك برنجیسی علم هیأت، سیاحت بحریه‌یه بر طریق سهولت آچمشدر. سیاحت بحریه‌كه آنك واسطه‌سیله تجارت خارجیه‌یه میدان آچیلمش وحضور واذواقمزه خادم اولان بر چوق مواد ورود ایلمكده بولنمشدر.

علوم اخیره‌نك ایكنجیسی اولان علم ارضده ترقیات صنا-عیه‌ده معاونت كلیه‌سی سبق ایتمش بر فن مخصوصدر. قشر ارضك سعادت مادیه‌مزه ایتدیكی خدمت نظر دقته آلنیرسه علم‌الارض مطالعه‌سنك درجۀ لزومی تعین ایدر. علوم مذكوره‌نك اوچنجیسی اولان علم الحیوة بالواسطه محافظۀ وجوده تعلق ایدن بر چوق مسائلی جامع اولدیغندن اهمیت كلیه‌یی حائزدر. كرچه علم حیاتك حاصلات صناعیه ایله مناسبتی پك آزدر. فقط اهم صنایع اولان استحضار اغذیه كیفیتی صورت مخصوصه‌ده علم مذكوره مربوطدر. قواعد زراعیه‌نك علائم حیاتیۀ نباتیه وحیوانیه ایله توفیق اولنمسی لزومی تخطر اولنمجه علم الحیوة زراعتك اساس اصلیسی اولدیغی استنتاج اولنه‌بیلیر. اكثر حقایق علم الحیوة فناً كسب ثبوت ایتمه‌دن اول فلاحینك معلوت تجربیه‌سی جمله‌سندن اولدقلرندن موقع استفاده‌یه قونلمش عدایدیلیر. مثلا كوبره‌نك بعض نباتات حقنده نافع اولدیغی، بر نباتك نشوینه مساعد اولان بر ارضك دیكر نباتك نشوینه صالح اولمدیغی، ایی بسلنمامش بر آتك كوزل خدمت ایده‌میه‌جكی، قیون خسته-لقلرینك هانكی شرائط تحتنده حصول بولندقلری وعلی العموم

امراض حیوانیه‌دن بعضیلرینك اسبابی فلاحین متقدمه‌نك معلومی ایدی چفتجیلرك تجارب روزمره‌سی ثمره‌سی اولوب وقایهٔ نباتات وحیواناته متعلق اولان معلومات کندیلرینك علی المعتاد حاصل اولدقلری بر مجموعهٔ آثار حیاتیه‌درکه هر فلاحك نتیجهٔ مساعیسی همان بالکلیه او معلوماتك درجهٔ حسن تطبیقیله متناسبدر. شو معلومات ابتدائیه وناقصه‌نك بوقدر نتایج حسنه‌سی کورلدیکی حالده مکمل، واضح وحقایقکمنز اولان علم الحیوة همتیله منافع زراعیه‌نك نه درجه کسب وسعت ایته‌جکی لازم کله‌جکی شایان تأملدر. علم حسابك بو بابده‌کی خدمتی بو کون ناقابل انکار صورتده جلیدر. مثلا حرارت غریزیه‌نك تحصلی احتراقات مادیه‌نك نتیجه‌سی اولدیغی حقیقتی حیوانك محافظهٔ حرارتی ایچون غداسنك تزیید اولنمسی لزومنی اخطار ایدرکه بالکلیه نظری اولان بو حقیقت حیوانك ضعیفلامسیله میدان فعله چیقار، علم الحیوة معلملری بو مسأله‌یی تدقیقه کیریشه‌رك شو نتیجهٔ حسنه‌یی استحصال ایتمشلردر: ماندره‌لر یوکسك بر حرارت تحتنده بولندیرلدقجه حیوانلرك مصارف غدائیه‌سی کمیت وکیفیت اعتباریله تناقص ایده‌جکی کبی اغذیهٔ حیوانیه بر قاچ جسمدن ترکیب ایدلدیکی حالده دها زیاده سهل الهضم اوله‌جغی محققدر. بونك کبی هرسنه میلیونلرجه اغنامی دارعدمه سوق ایدن (صالنجق) علتنك سببی ینه علم الحیوة سایه‌سنده

معلوم اولمشدر . دماغ اوزرینه تأثیر مخصوص اولان طفیلی بر حیوانك صالبجق علتی تولید ایتدیکی بر کون فناً محقق اولمسیله مرض مذکوره دوچار اولان برقویونك باشنده موضع آفت اولان نقطه‌سی آچیله‌رق حیوان طفیلی چیقارلدیغی حالده علی الاکثر صحت اعاده اولنور .

بر مملك خصوصات صناعیه‌سنده طوغریدن طوغری‌یه ذی نفوذ اولان علومدن بریده علم الاجتماعدر . هر کون بورسه‌نك بیاسه‌سی حقنده معلومات آلان ، فیئات جاریه‌یی کوزدن کچیرن ، ذخیره ، شکر ، پاموق ، یوك ، ایپك وسائره کبی محصولات حقنده تخمینات متنوعهٔ استقبالیه‌ده بولنان ، مسائل سیاسیه‌یی صلح ویا حرب احتمالنه نظراً سنجیدهٔ میزان استکشاف ایدرك معاملات مختلفه‌لرینی اداره ایدن انسانلر عین زمانده علم الاجتماع ایله مناسبتده بولنورلر .

بو صنف انسانلرك پك‌چوغی علم الاجتماعه متعلق صرف عملی وتجربی بعض معلومات دلالتیله حرکت ایدرلر . ویا بالطبع بعض خطیئاتده بولنورلرسه‌ده دائما کاروضررلری حائز اولدقلری معلومات ایله قوهٔ تقدیریه‌لرینك وسعتی ایله متناسبدر . کرك قوانین مختلفهٔ اجتماعیه‌یه وقوفی استلزام ایدن معاملات وکرك معاملات تجاریه‌ده اخذ واعطایه متعلق اولان محاکمات یالکز تاجرایله فابریقاتورلردکل کردباد تعاملات تجاریه‌ایله‌مناسبتده بولنان جملهٔ اشخاصك روح منافعی منابه‌سنده اولدیغندن وهر

تاجرك نتیجهٔ موفقیتی استکشاف دور بینانه‌سنك سلامتنه منوط بولدیغندن امور اجتماعیه‌دن بریله اشتغال ایدن آدمك خصوصات مسروده‌یه عنعنه‌سیله واقف اولمسی اقتضا ایدر.

مبادلات، توزیع امتعه ونقل محصولات ایله متوغل اولان ذواتك آز چوق معارف فنیه‌دن بهره‌دار اولملری اهم والزمدر. صنایعله جزئی کلی مناسبتده بولنان هر فرد اجسامك خواص فیزیقیه وکیمیویه‌سندن آگاه اولملیدر. ذوات مذکوره‌نك علم حیاته واقف اولمه‌لری فائده‌دن خالی دکلسه‌ده قوانین اجتماعیه‌یی بیلمه‌لری صورت مطلقه‌ده مشروطدر. زیرا بالاده بلاواسطه محافظهٔ وجود ویا تدارك معاش تسمیه ایتدیکمز خصوصده درجهٔ موفقیتمز همان بالکلیه فنون مذکوره‌دن بری ویا بر قاچی حقنده‌کی معلوماتمزك وسعتی ایله متناسبدر. فنون مذکوره حقنده‌کی معلوماتمز صرف تجربی وعملی اوله‌رق اکتساب ایدلمش اولدیغی حالده بیله فائده‌دن خالی دکلسه‌ده بر صنعت ویا بر تجارت اوکرنمك دیمك حقیقتده او صنعته ویا او تجارته متعلق اولان فنونی تحصیل ایلمش اولمق دیمك اولدیغندن ومعارف فنیه وتجربه ایله اکتساب ایدیلان معلوماته مرجح اولوب طوغریدن طوغری‌یه استحضار مدار انتعاشمزه خدمت ایده بیله‌جکندن تحصیل فنون قیدینك اهماله مساغ یوقدر. معارف فنیه برفلاحك ویا بردلالك کارینه تعلق ایدن مسائلی آکلامسنه تعلق ایتدیکی کبی بالجمله معلومات خارجیه‌سنك

اتساعنه خدمت ایدر . هیأت اجتماعیهٔ حاضره‌ده پك جزئی برقسم استثنا ایدلدیکی حالده هیچ برکیمسه بولنمزکه زمانی یالکز وظیفهٔ معینه‌سنی ایفایه حصر ایده‌بیلسون . مثلا برسرمایه‌دار یوقدرکه بالجمله صنایعه آز چوق مناسبتده بولنمسون . مناسبتده بر آدمك کار وضرری حقنه تعلق ایدن فن حقنده‌کی معلومات ایله متناسبدر . برمعدن اوجاغنی اچدیره‌رق معدن کموری بوله‌میان صاحب امتیازك سبب زیانی بعض مستحاثات ارضیه درونند‌ه معدن کموری بوله‌میه‌جغنه دلالت ایدن اوصاف خصوصیهٔ ارضیه‌دن بی‌خبر اولمسیدر . بخار ماکنه‌لری یرینه الکتریقی مقناطیسی ماکنه‌لری قائم ایتمك ایچون برچوق تجربه‌لره کیریشنلر «امتزاج وتوازن قواء» قوانین عمومیه‌سنی تحقیق بیلمش اولسه‌لر ایدی پاره‌لرینی بویولده هلاك ایتمزلر ایدی . اختراعات فنیه‌نك صنایع وتجارته تطبیقی اوغرنده ثروتلرینی مهالك تجزیه‌یه وضع ایدن ساده دللرك فنون مقتضیه‌دن برآز خبرلری اولسه ایدی تشبثلرینك بیهوده‌لکنی ایشه باشلامزدن درك ایدرلر ایدی . مقاصد ممتنع الحصول موقع فعله کتیرلمه‌لری نیت بی‌خردانه‌سیله شمدی‌یه قدر ایدیلان تجربه‌لر نقود کلیه‌یی حفرهٔ ضیاعه دوشیرمشدر .

نقصان معلومات فنیه هیأت اجتماعیه‌جه حال حاضرده بودرجه ضایعاتی موجب اولدیغی حالده ایلروده اصول وقواعد صناعیه‌نك زمانله متناسب اولان ترقیسی وعدد نفوسله همپا اولان حوائج ضروریه‌نك تزایدی ارباب صناعتی معارف فنیه اکتسابنه بر

صورت قطعیه‌ده مجبور ایده‌جکمزدن مستقبلده معلومات فنیه‌دن بی‌بهره اولانلرك اوغرایه‌جقلری ضایعاته حدود تعیین ایدیله‌مز.

بوكون مكتبلرمزده تدریسی اهمال اولنان شیلر احتیاجاتمزه نسبتله اك زیاده لازم اولان فنلردر. دروس معینهٔ ابتدائیه‌یی تحصیل ایدن كنجلرمز صنایعه تعلق ایدن شعبات فنیه ایله اشتغالدن خالی قالیرلر ایسه صنایع حاضره‌مزك زواله یوز طوته‌جغی آشكاردر. اكر مكتبلرمزده صورت رسمیه‌ده تدریس اولنان علوم معینه خارجنده معلومات متنوعهٔ صناعیه‌نك محافظه‌سنه دقت اولنمسیدی قرناً بعد قرن انتقال ایده كلمكده اولان صنایع معلومه‌نك بقاسی ممكن اوله‌مز ایدی. مكاتب عمومیه‌ده ویریلان معلومات مجمله‌دن بشقه صنایع حقنده مضبوطات خصوصیه‌مز اولمسیدی بوكون انكلتره قرون وسطاده‌كی حالنده بولنور ایدی.

حادثات طبیعه‌نك مجلهٔ احكامی اولان ویوماً فیوماً كسب اتساع ایدن فنون سایه‌سنده طبیعتی تهوین حوایجه آلت اتخاذ ایده‌رك عادی بر اهل صناعتك نائل اولدیغی حضور جسمانی وذوق وجدانینك آنجق بر قسم جزئیسنی — اوان شباعزده امر تدریسمزی درعهده ایدن — مدارسه مدیونز امر معارفله موظف اولان مدارس رسمیه‌ده مسائل عادیه ایله اضاعهٔ اوقات ایدلمكده وموجودیت ملیه‌مزك اساسی اولان مسائل حیاتیه اهمال اولنمقده اولدیغندن جبر مافات ایچون تنها ومظلم مسكنلرده چالشمغله لزوم كورلمشدر.

⁂

اعمال اصلیهٔ بشریه‌نك اوچنجی صنفنی حسن اجرایه مدار اوله‌جق معلوماندن مدونات اسلافده مفید براثر كوره‌میورز. اكر بزده یازدیغمز قلاسیك كتابلرله برقاچ دسته مكتب بركذارلرمزدن بشقه اسلافمزه آثار مدنیهٔ حاضره‌مزدن هیچ برشی براقمیه‌جق اولورایسه‌ك متروكاتمزی ایلروده نظرتدقیقدن كچیره‌جك برآدم تربیهٔ اولاد وعائله‌یه متعلق برمبحث‌نی كوره‌مینجه «بواثرلر مطلقا مجرد یشایانلر ایچون یازلمش اولمایدرلر. اسلافمزك ملل متقدمه‌دن موروث اولان وتربیهٔ اطفاله متعلق بولنان آثاره عطف نظردقت ایتمش اولملرینه نظراً تربیهٔ اطفال كبی برامرمهمك مسامحه‌سندن طولایی ترتب ایده‌جك مسئولیت عظیمه‌یی دوشونه‌میه‌جك قدر عقلسز اولمدقلری وبناءً علیه المزده بولنان كتابلرك مجردلر ایچون تدوین اولنمش اولدقلری آكلاشیلیور!» كبی مطالعه‌لرله بالطبع دوچارحیرت اوله‌جقدر.

فی‌الحقیقه چوجقلرمزك صحت وحیاتی، محاسن ومساوی اخلاقیه‌سی كندیلرینه ویره‌جكمز تربیه‌یه باغلی اولدیغی حالده هربری یارین برعائله رئیسی اوله‌جق اولان شاكردانه بوخصوصه دائر مكتبلرده هیچ معلومات ویرلمامسی آكلاشیلماز بركیفیت دكلیدر؟ غرائب افكار غیرحكیمانه وعادات غیرمستحسنه‌یه تبعیتله انجابزك استقبالنی مرضعه‌لرك تلقینات جاهله‌سی بیوك والده‌لرك ظنون باطله‌سی ایچنده برقمقلغمز جداً ایضاحی مشكل اولان آفات عارضیه‌دن دكلیدر؟ علم‌حسابدن، اصول دفتریدن خبردار

اولدیغی حالده تجارته کیرن آدمك هم بلاهتنه حکم اولنمق وهم ده ضروری الوقوع اولان نتیجهٔ احتلاسیه‌سنه کولنمك طبیعی اولدیغی وعلم تشریحی تحصیل ایتمامش بر آدمك النه مشرط جراحی آلمسی شایان حیرت واوزرنده اجرای عملیات ایده‌جکی خسته شایستهٔ مرحمت کورلدیکی حالده چوجقلرینك تربیه‌سی ایچون دلالتی مشروط اولان قوانین فیزیقیه واخلاقیه وفکریه‌دن بالکلیه بی‌خبر اوله‌رق اولاد بیوتمك وظیفهٔ مهمه‌سنی درعهده ایدن بك چوق امهات وآبا طانیرزده نه کندیلری حیرتمزی ونه‌ده کندیلرینك قربانی اولان چوجقلر مرحمتمزی جلب ایدر!

عازم داربقا اولمقده اولان بیکلرجه بنی‌بشره حال مرضیده یشایان یوزبیکلرجه همنوعمزی وبخشایش طبیعت خلافنه اوله‌رق ضعیف البنیه قالان ملیونلره بیچاره‌لری علاوه ایده‌جك اولورایسه‌کز علم حیاتدن بهره‌دار اولمیان ابوینك عالم انسانیته ایراث ایتمکده اولدقلری خسارحقنده بر فکر حاصل ایده بیلیرسکز. امر تغذی اطفالك مدت حیاتلرنجه برتأثیر مهم حاصل ایتدیکی نظردقته آلنه‌جق مضرت اولور ایسه بلامحاکمه جاری اولان اصول تربیهٔ اطفالك مضرت مخصوصه‌سی ظاهر اولور. بر چوجغك قیصه واینجه برچاکتله قوللری صوؤقدن قیزارمش اولدیغی حالده سوقاقلرده اوینامسنه مساعده ایدیلیرسه بومساعده‌نك انتاج ایده‌جکی مرض ویا ضعف چوجغك مدت عمرینی تنقیص ایده‌جك ویا هیچ اولمازسه قوت جسمانیهٔ ولادیه‌سنی تحدید

ایدەرك سعادت وموفقیات آتیەسنه مانع اولاجقدر . چوجقلرك
غداسی کیفیت وکمیتجه درجهٔ غیر کافیەدە اولدیغی حالندە فعالیت
عضویه ناتمام قالەجغندن عمرلرینك صوك کوننه قدر او نقصانك
سیئەسنی کورەجکلردر . کندیلرینك اویونلرینه ممانعت اولندیغی
وسربست حرکتلرینه مخالفت ایدلدیکی حالدە طبیعتك
آنلره تقدیر ایتدیکی مرتبهٔ قوت وصحتك ماءوننده قالەجقلری
شبهەسزدر . بعض حالاتده اسباب مرضیه طریق وراثتله انتقال
ایدرلرسەدە علی الاکثر چوجقلر حقنده ایدلمکدە اولان معاملات
غیر معقولەنك نتیجەلریدر . بو جهتله اطفالك مبتلی اولدقلری آفات
وعوارضدن ، اسقام وامراضدن طولایی مسئول اولملری اقتضا
ایدنلر بر معتاد آباء وامهاتدر. بابالر و آنالر ثمرهٔ حیاتلرینك صحتلرینه
متعلق اولان بالجمله اموری تنظیم وایفا ایله موظف اولدقلری حالده
برائر لاقیدی اولەرق قوانین غائبەیی تحصیلده اهمال ایدن آنالر،
بابالر بالطبع بالجمله امر ونهی نابجالریله چوجقلرینك استعداد
نامیەلرینی دوچار موانع ایدەرك بنیەلرینی قوتدن دوشوردەرك
کرك بالذات اطفالی وکرك آنلرك انسال مستقبلەسنی انواع آفاته
آمادە قیلارلر .

. جهلك نتایج مشئومەسی چوجقلرك تربیهٔ اخلاقیەسنده دخی
شایان نظردر . تربیهٔ اطفالك مشکلات اولیەسی ایچنده بولنان
برکنج والدەیی کوز اوکنه کتیرکز . بو قادین برقاچ سنه اول
برمکتبده ایدی که اوراده هیچ بر وجهله قوهٔ مفکرەنك اتساعنه

برامیه‌جق اولان برچوق کلمه‌لر، اسملر وتاریخلر ایله حافظه‌سنی املا ایتدیلر . اوراده برچوجغك تربیه‌سی حقنده کندیسنه هیچ برفکر ویرلمدی . حتی آلدیغی معلوماتك وظائف مادرانه ایله مناسبتی اوقدر آزایدی‌که تربیهٔ اطفال حقنده بعض مستحضراته محتاج اولدیغنی حس ایده‌مدی . اوراده کذران ایدن سنه‌لر موسیقی‌یه ، نقشه ، رومان مطالعه‌سنه وبوکبی اذواق مختلفه‌یه منحصر قالدیلر . آنك نظر دقتنی مستقبلده کندیسنی بکله‌ین مسئولیت مادرانه اوزرینه هیچ برکیمسه جلب ایتمدی . مستصحبات حاضرهٔ علمیه‌سی اومسئولیته سینه‌کشا اوله‌بیلمسی ایچون کافی دکلدر . شمدی بوقادینك عهده‌سنه برچوجق بیوتمك کبی هیچ واقف اولمدیغی برامر احاله اولنور . برامر ، بروظیفه‌که اك محیط وقوف ایله دخی صورت مکمله‌ده ایفاسی مشکلدر . شمدی بوقادین کلیاً مجهولی اولان برچوق آثار مشاهده ایدیور . بیچاره افعال وقوای مختلفه‌دن وتحسساتك جنس وطبیعتلرندن بالکلیه بی‌خبراولدیغندن بعض حسیاتی کاملاً مفید وبعضیلرینی کاملاً مضرظن ایده‌رك هرایکی ذهابنده‌ده یاکیلیور . ادارهٔ بدنیه حقنده ذره‌قدر معلوماتی اولمدیغندن چوجغه معامله‌نك مفید اوله‌جغنی تعیین ایده‌میور . . . بوحالك هرکون مشهودمز اولان نتایج وخیمه‌سندن زیاده شایان اجتناب برحال متصورمیدر؟.. علائم معنویه‌نك اسباب وآثارینه واقف اولمایان بروالده‌نك عدمی وجودینه مرجحدر . زیرابومثللو جاهل والده‌لر چوجقلرینك

حركات طبیعیه ومفیده‌سنه حیلولت ایده‌رك بیچاره‌لرك سعادت استقبالیه‌لرینی اخلال وطبیعتلرینی کندی طبیعتلری کبی افساد ایدرلر . خوف ، انانیت ومنافع‌پرستی کبی حسیاتدن متولداولان اسبابه‌مستنداً چوجقلرینی بعض افعالی اجرایه تشویق ایده‌رك خائف وخودکام قیلارلر . چوجقلرینه یالان سویلمامکه نصیحت ایدرکن التزام ایلدکلری مسلك تهدیدکارانه بالعکس اطفالك یالانجی اولمه‌لرینی انتاج ایدر جاهل والده‌لر حدت علیهنده ادارهٔ کلام ایدرکن اهمیتسز مسأله‌لردن طولانی اظهار حدت ایدرك چوجقلرینی توبیخ وتکدیر ده قلیشیرلر . مصباح ومعارفدن محروم وبوجهتله چوجغك حركات روحانیه‌سنی تدقیق ومحاکمه‌دن عاجز اولدیغندن جاهل والده بی‌خبرانه الجاآت زمانیه‌یی تعقیب ایدر . چوجغك خصلت مجهوله‌سی بالجمله مواقع تالیه‌یی اقتحام ایده‌بیله‌جك بر مکملیتده دکل ایسه والده‌سنك سوء اداره‌سی سائقه‌سیله زوالی معصوم نهایت مذلقهٔ اسائته دوشر .

تربیهٔ فکریه‌نك طرز اداره‌سنه کله‌لم : افکار بشریه‌نك بعض قوانین طبیعیه‌یه رعایت ایتدیکنه وچوجقلرك اتساع ذکاسی کیفیتنك قوانین مذکوره‌یه تابع اولدیغنه قانع ایسه‌کز تربیهٔ فکریهٔ اطفالك حسن اداره‌سی ایچون اولوب وقوف مشروط اولدیغنی تسلیم ایتملیسکز . ذکانك قوانین طبیعیهٔ تشکلیه‌سندن بی‌خبر اولان برآدمك تلاحق وتشکل افکارك تنظیمی جرأتنده بولنمه‌سی محض عبثدر . علم اروحدن بالکلیه بی بهره اولان

اساتذه و آبا طرفلرندن تنظیم اولنان اصـول تدریسی کرك شکلاً وکرك اصلاً و مالاً مل نقایص اوله جغندن اصول مذکورەنك اصول مقتضیه ایله نه قدر فرقلی اوله جغی کافهٔ اثباتدن مستغنیدر. مسائل اصلیه و مهمه سکوت ایله گچشدیرلدیکی حالده کرك دروس وکرك اصول تدریس بالضرور شائبهٔ نقایصدن مبرا اوله مازلر. هرشی کتابدن اوکره نیلیر دها بر بطده بولنان بابالر چوجقلر-ینك اللرینه زماننده اول رسائل الفبائیه‌یی طوتیشدیررلر. چوجقلر ایچون مطالعه‌سی بی لزوم اولان کتابلرك مضرت تدریسنی بیامامك نقیصه‌سی کندی کوزلرمزله کوردمدیکمز شیلری آخرك مصوراتیله تلافی‌یه چالشمق قبیلندن اوله‌رق بزی منزل تحصیله واصل اولمق ایچون طریق بلاواسطه یرینه طریق بالواسطه‌یه سوق ایتدیکندن معلملر علی الاکثر درجهٔ تالیه‌ده تعلیمی لازم کلان شیلری درجهٔ اولاده اوقوتدیرییورلر. معلملر طفولیتك ادوار ابتدائیه‌سنه مخصـوص اولان تربیهٔ طوعیه‌نك اهمیتنه واقف اولدقلرندن چوجقلره اعطاسی لازم کلان معلو-مات ابتدائیه‌یی مشاهدات متوالیه‌لرینی باکمال اهتمام توسیع ایله چوجقلره ایراث تعب ایتمکسزین ویره‌جك یرده او یاشـده‌کی چوجقلرجه خدشه‌رس اذهان اولمقدن بشقه بر شیئه یرامیان نظریات متعلقهٔ تعلیمنده اصرار ایدییورلر. معلومات اطفـالی توسعدن زیاده تعقیدایدن فنون یرینه خانه‌ده، باغچه‌ده، سوقاقده چوجقلرك مشمول انظاری اولان موادی تکثیر وتفهیم ایتمك

معلومات عمليه‌نك معلومات نظريه‌دن زياده نافع اولمسنه بشقه چوجقلرك كتابلردن ايده‌جكلری استفاده محاط اولدقلری اشيانك احوالنه دائر آنه‌جقلری معلومات ايله متناسب بولنمسندن طولايی مرجحدر. بو كون موقع قبولده اولان اصول تدريسی نشو و نمای دماغی قانونلرينه مغايردر. فكر بشرك ماديادن معنوياته انتقالی قانون اولديغندن علم صرف كبی علوم عقليه‌دن اولان بر درسك تدريسی هر حالده بر خيلی تأخير اولنمسی ايجاب ايدر ايكن بو كون تدريسات ابتدائيه پروغرامنه ادخال ايديليور. جغرافيای سياسی كبی بر چوجق ايچون هيچ بر فائده‌يی انتاج ايتمين وعلم الاجتماعك بر ذيلی اولمسی لازم كلان بر فن موسم مناسبندن اول تدريس اولنوب جغرافيای فزيقی كبی اطفال حقنده بالنسبه هم اكلنجه‌لی هم فائده‌لی اولان بر علم اهمال اولنيور.

اصول تدريسيهٔ حاضره كافی بر نظام خلاف الطبيعه‌ده اولوب تعريفات. قواعد وقوانين كبی علی التدريج مشاهدات خصوصيه ايله ضبط وتفهيمی مقتضی اولان خصوصات چوجقلره بدايت امرده اوكرتدكلك استه‌نيلور. هر درسده ازبر اوكرتمك اصول تدريسی ترجيح اولنه‌رق اطفالك جوهر حاكمه‌سی ازبر-جيلكله تخريب ايديليور.

لوازم طبيعيه‌يه نظر لاقيدی ايله باقيله‌رق شاكردانك دقتی كتابلره حصر ايدلديكندن چوجقلرك قوای مدركه‌لری محدود

قالیور . فکر اطفاله مافوق التحمل بعض معلومات تلقین ایتمك قیدی ایله آثاردن اول نظریات آثار تعلیم اولنه‌رق چوجقلرك منظومهٔ دماغی تخدیش قیلنور. شاکردان جویندهٔ آثار اوله‌جق یرده افکار اساتذه‌نك مکشفه‌سی اولوب قالیورلر . بوصورتلرله دماغ نورسدکان دوچار تعب وکلال اولدیغندن ذکالری استعداد موهوبك بر قاچ درجه مادوننه دوشیور. امتحانلر ختام بولور بولماز چوجقلر کتابلری بر طرفه آتیورلر . اصول تدریسی غیر مضبوط وغیر منتظم اولدیغندن معلومات مستحصله‌نك قسم اعظمی‌یك آز برزمان ظرفنده برهوااولوب کیدییور. چوجقلرك قوای مفکره وحاکمه‌لری توسیع اولنمامش بولندیغندن متباقی اولان معلومات جزئیه‌دخی بالضرور حال‌مبادیده ثبات ایدییور. استحصال اولنان معلوماتدن قسم‌کلیسنك اهمیت نسبیه‌سی محدود اولدیغی وباشلیجه بیلنمه‌سی ایجاب ایدر یك‌چوق شیلرك تدریسی بالکلیه اهمال ایدلدیکی دخی نظر محاکمه‌یه آلنه‌جق اولورایسه اصول تدریسیهٔ حاضره‌نك درجهٔ ناقصیتی تأمین ایدر .

اکثر آبا معارف فنیه‌دن بی‌خبر اولدقلرندن علی الا طلاق چوجقلرك اصول تربیهٔ جسمانیه واخلاقیه وفکریه‌سی مالامال نقایصدر. معاملات جسمانیه واخلاقیه وفکریه‌نك تابع اولدقلری قوانینه واقف اولمه‌دقلری حالده نقایص مسروده‌نك امحاسنه تشبث ایدنلرك همتلرندن نه بکلنیر؟ برقونده‌ره یاپمغی، برخانه بنا ایتمکی، بر سفینه قوللانمغی ، لوقوموتیف ایشلتمکی اوکرنمك ایچون

سنه‌لرجه چراقلق ایتمك لازم کلدیکی حالده ممکنمیدرکه نوع بشرك تمامی جسمانی وروحانیسی او بابده معلومات کافیه‌یی حائز اولمیان بعض ذواتك ریاستلری تحتنده اداره اولنه‌بیله‌جك قدر بسیط بر کیفیت اولسون؛ بو کیفیت امور موجوده‌نك اك مختلطلرندن بری اولدیغنی تصدیق ایدلدیکی حالده انسانیتی بو وظیفهٔ مهمه‌نك ایفاسنه آماده قیلمغه چالشمامق محضا خطا دکلمیدر؟ بو خطانك تعمیری بر چوق معلومات اکتسابنه ترجیح اولنملیدر.

الحاصل اعمال بشریه‌نك اوچنجی صنفنی تنظیم وحسن اجرا ایچون بعض قوانین حیاتیه‌یه واقف اولمق بر امر مشروطدر. اطفالك صورت لائقه‌ده تربیه‌سی ایچون ابوینك قوانین اولیهٔ فیزیولوژیقیه وحقایق بسیطهٔ پسقولوژیقیه‌دن خبردار اولملری اقتضا ایدر. امینزکه شو صوك دعوی قارئلریمزك اکثری طرفندن بر تبسم استخفافکارانه ایله استقبال اولنه‌جقدر. ذوات مذکوره ابوینك فیزیولوژی وپسیقولوژی‌یه وقوفلری لزومنی عبث محضه عد ایدرلر. فی الحقیقه بالجمله آبا وامهاتك فنون مذکوره‌ده تبحرلرینی تمنی ایتمك عبثدر. فقط بزم دعوامزك بو اولمدیغی نظر دقتدن دور طوتمامليدر. بز دییورزکه بعض قوانین عمومیه ایله قوانین مذکوره‌نك ضبطنی تسهیله مدار اوله‌جق بعض امثله بیلنملیدرکه بوقدرجق برشیئك اوکره‌نیلمسی کوچ دکلدر.

هله دعاویٔ آتیه‌نك صحتلرینی هیچ کیمسه انکار ایده‌مز: چوجقلرك نمای جسمانی وروحانیسی بعض قوانینه تابع اولدیغندن پدران ومادران قوانین مذکوره‌یه مخالفت قطعیه‌ده بولندقلری حالده چوجقلری ایچون موت برحادثهٔ ضروری الوقوع حکمنی آلیر. قوانین مذکوره‌یه قسماً توفیق حرکت ایتدکلری حالده چوجقلرنده برچوق نقایص جسمانیه وروحانیه‌یه میدان آچمش اولورلر. اطفالك بالوجوه مرتبهٔ کماله واصل اولمه‌لری قوانین مذکوره‌یه تبعیت تامه ایله ممکندر. بناءً علیه برکون آبا وامهات صره‌سنه کچه‌جك اولادلرك قوانین مذکوره‌یی اوکرنمه‌لری نه درجه لازم اولدیغی شایستهٔ تأملدر.

وظائف پدرانه‌دن وظائف وطنپرورانه‌یه نقل کلام ایده‌لم: بومبحثده حلنه لزوم کوریله‌جك مسئله‌هانکی معلوماتك برانسانی وظائف وطنپرورانه ایفاسنه آماده قیله‌جغی مسأله‌سیدر. بوبابده اقتضا ایدن تعلیم وتربیه‌نك بالکلیه اهمال اولنمقده اولدیغی ادعا ایدیله‌مز زیرا اکثر مکاتبده وظائف اجتماعیه وسیاسیه ایله مناسبتی اولان بعض علوم تدریس اولنمقده‌در. فنون مذکوره میاننده الك زیاده اهمیتله تدریس اولنان شی فن تاریخدر. فقط تاریخ نامیله کرك مکتبلرمزده تدریس اولنان وکرك عمومك نظر مطالعه‌سنه عرض ایدیلان کتابلردن قوانین اصلیهٔ سیاست حقنده هیچ برفکر استحصال ایدیله‌مدیکندن بوبابده کنجلرمزه ویریلان معلوماتك کندیلرنجه قطعیاً فائده‌سی کوریله‌مز. بوکونکی

پروغراملرده داخل اولان تاریخلرده اوقویورزکه مثلا فلان تاریخده فلان حکومتك بعض اعترافاتی اوزرینه مکمل بر محاربه آچیلمش، جنراللرك اسملری فلان فلان ایمش، جنراللرك معیتنده شوقدر طوپجی، شوقدر پیاده، شوقدر سواری موجود ایمش، اثنای حربده اردولر فلان فلان وضعیتلرده بولنمشلر، فلان مانوره ایله تعرض وفلان مانوره ایله رجعت ایتمشلر، فلانجه کونی بر هزیمته مظفریته دوچار ویا نائل اولمشلر، بر حرکتده بر جنرال یاره‌لنمش، بر آلای تلف اولمش، نهایت مظفریت فلان طرفه توجه ایتمش. شوقدر آدم هلاك اولمش، شو قدری یاره‌لنمش، شو قدری اسیر قالمش. بو حکایه‌یی تشکیل ایدن تفصیلات مکمله ایچنده بر جمعیت وارمیدرکه اولاد وطنه وظائف وطنپرورانه ایفاسنده دلالت ایده‌بیلسون؟ فرض ایده‌لمکه روی ارضده جریان ایدن اون بش محاربهٔ مشهوره عنعنه‌سیله معلومکز اولسون بو معلومات سزه حس حب وطن امرنده نه فکر ویره‌بیلیر؟ حالبوکه حس حب وطن وظائف وطنپرورانه‌نك ماهیت حقیقیه‌سیدر. بر حال خلاف العاده‌ده آنلره مراجعتله بر فائده استحصالی ممکن اولدیغی جهتله خصوصات مسرودهٔ تاریخیه‌نك بیلنمسی دخی فائده‌دن خالی دکلسه‌ده بو فائده بر چیچك مراقلیسنك بر لاله صوغانی عین ثقلتده بولنان آلتونه مرجح کورمسنده تخمین ایلدیکی منفعتك مثلیدر. بعض آدملر اسکی

وعادی بر یورسدن پارچه‌سنی محض ثروت عد ایدرلر. بعضیلری ده جانبندن برینك متروکاتنی الده ایده‌بیلمك ایچون پك چوق پاره‌لر صرف ایدرلر. شو موادك قیم حقیقیه‌سی ایدیلان مصرفله متناسب اولمدیغی آشکاردر. بونك کبی تاریخك بعض اکلنجه‌لی روایاتنك‌ده قیم حقیقیه‌سنی تعیین ایچون بزه هانکی خصوصاتده خدمت ایده‌بیله‌جکلری نظر مقایسه‌یه آلنملیدر. بریسی کلیرده سزه قومشونك کدیسنك برکون اول یاورولادیغنی اخبار ایدر ایسه قومشونك کدیسنك یاورولامش اولمسی هیچ بر حرکتکزی تعدیل ایده‌میه‌جکی وتمیم لوازم معیشت امرنده هیچ بر یاردمی سبق ایله‌میه‌جکنی دوشونه‌رك بو خبرك سزجه قیمت واهمیتدن عاری اولدیغنی بیان ایدرسکز. الکزده بولنان تاریخلرك ویردکلری معلوماتی دخی عین میزان مقایسه ایله وزن ایله عین نتیجه‌یه واصل اولورسکز. معلومات تاریخیه‌دن مأمول اولان فوائدك الك برنجیسی بولنان اصلاح حرکات حاضره امرینه مدار اوله‌میه‌جقلری ایچون بو مثللو اخبار تاریخیه بالکلیه آزادهٔ افاده‌در. آرزو ایتدیککز حالده آنلری اکلنجه مقامنده اوقودیغکز شیلرك منابع معارف اولدقلری ظننه دوشه‌رك اغفال نفس ایتمیکز.

تاریخدن مستفاد اوله‌جق شیلر شمدی‌یه‌قدر بوبابده یازیلان آثارده همان بالکلیه اهمال اولنمشدر. آنجق برقاچ سنه‌دنبری

تاریخنویسان بر درجه‌یه قدر بعض معلومات مفیده قید ایتمکه باشلادیلر . بزجه الك زیاده بیلنمسی لازم اولان شی هیئات اجتماعیه‌نك تاریخ طبیعیسی اولمقله مؤرخین حاضره یالکز مواد سیاسیه‌یی ضبط ایله اکتفا ایچون کافهٔ مسائل اجتماعیه‌یی نظر دقته آلیورلر. بر تاریخ «مبحث علم مبات توجهی» اطلاق اولنه‌بیله‌جك درجه‌ده مکمل اولمایدر . شو نقطه اوزرینه نظر دقتکزی جلب ایتمك ایسترمکه لازم کلن معلومات تاریخیه‌یی مستقیماً بر بنا تأسیس ایده‌بیلسه‌ك دخی آندن استفاده ایده‌بیلمکلکمز ایچون بر مفتاحه محتاجز . بو مفتاحی‌ده بزه آنجق فن ویرر. علم الروح ایله علم الحیوة مباحثی تعمم ایتمدکجه اسرار اجتماعیه‌یی تفهم وایضاح ایتمك ممکن اوله‌مز. طبیعت بشر حقنده هیچ بر فکر حاصل ایتمامش بر آدم مسائل اجتماعیه‌دن اخذ واعطا آره‌سنده‌کی مناسبت کبی الك عادی خصوصلری بیله آکلایه‌مز . جمعیت بشریه افراددن تشکل ایتدیکندن بناءً علیه دائرهٔ انسانیتنده جریان ایدن بالجمله احوال جمعیت مذکوره‌یی تشکیل ایلاین افرادك مجموع افعالی اولدیغندن مسائل اجتماعیه‌نك حلی اعمال بشریه‌نك علی الانفراد تحقیقیله ممکن اولور. حالبوکه اعمال بشریه هرفردك کندی طبیعتنه مخصوص بعض قوانینه تابع اولدیغنه نظراً اعمال مذکوره‌نك تدقیقی علی الاطلاق حرکات روحانیه وجسمانیهٔ بشریه‌یه ریاست ایدن قواعد طبیعیه‌نك نتایجندن اولوب قانونلری بیلمکه توقف ایدر. بناءً علیه علم الروح ایله

علم الحیوة فن اجتماعك ایكی خصوصی ترجمانی درلر ... بو نتیجه‌یه دها واضح بر صورتده واصل اولمق ایچون طرز آتیده بر محاکمه یورونه‌لم : کافهٔ خصوصات اجتماعیه آثار حیاتیه‌نك اك مختلطلرندن مرکب اولدقلری وبناءً علیه قوانین حیاتیه‌یه تابع بولندقلری جهتله اوکره‌نملری ایچون قوانین حیاتیه‌نك معلوم اولمسی مقتضیدر .

الحاصل تقسیماتلرك دردنجی صنفنی تشکیل ایدن اعمال بشریه‌نك حسن اجراسی دخی معلومات فنیه‌یه متوقفدر. مکتبلر-مزده‌کی دروس آراسنده اخوان وطنك آمال وطنپرورانه‌لرینه دلالت ایده‌بیله‌جك فنلر پك محدوددر . تاریخك مباحثندن بشقه شاکردانك تربیهٔ وطنداشانه‌سنی تأمین ایده‌بیله‌جك هیچ برشی اولمدیغی حالده مباحث مذکوره‌دن دخی کرك علم الاجتماع توصیفی‌یه دائر اولان وکرك تعمیم فنون حیاتیه‌یه متعلق بولنان معلومات پك ناقصدر .

محافظهٔ وجودمزه، ادارهٔ معاشمزه، حرکات سیاست واجتما-عیه‌مزه دائر اولان مسائل تعلیم وتربیه‌یی نظر مناقشه‌دن گچیر-دکدن صوکره نگاه تفتیشمزی کرك مشاهدهٔ طبیعته وکرك آثار ادبیه وصناعیهٔ نفیسه‌یه تعلق ایدن خصوصاته عطف ایتملی‌یز آثار ادبیه وصناعیهٔ نفیسه‌یی اعمال بشریه‌نك صف نعالنه قویدیغمزی کوره‌رك آنلری حلیهٔ اهمیتدن تعریه ایتمك فکرنده بولندیغمزه ذاهب اولانلر وار ایسه تصحیح ذهاب ایتسونلر .

لطائف طبیعه‌نك تلقین ایلدکلری حسیات معدوم اولسه. موسیقی شعر ورسم اورته‌دن قالقسه لذت حیاتك نصفی برهوا اوله‌جغندن آثار ادبیه وصناعیهٔ نفیسه‌نك قیمت مخصوصه‌سی انکار اولنه‌ماز بو جهتله آثار مذکوره‌نك اهمیتدن عاری اولدقلرینی ادعا ایتمك شویله طورسون حتی مستقبلده مرتبهٔ اهمیتلرینك بالاتر اوله‌جغنی تسلیم ایده‌رز. قوای طبیعیه حسن استعمال اولنمغه. وسائط صناعیه تکمل ایتمکه، فعالیت بشریه دائرهٔ انتظامه آلنمغه. اصول تعلیم وتربیه اولان بشری بالنسبه دها سهل بر صورتده وظیفهٔ مخصوصه‌لرینه آماده قیله‌جق طرزده اصلاح ایدلمکه والحاصل انسانلرك اوان تعطیلیه‌سی چوغالمغه باشلادیغی زمان هوس ادب ومیل صنایع نفیسه افکار عمومیه‌ده بر موقع مهم اشغال ایده‌جکلردر. مع مافیه صنایع مذکوره‌نك سعادت بشریه ایچون قطعیا لازم اولدقلری ادعا اولنه‌مز. مدونات ادبیه وآثار نفیسه‌نك اهمیتلرینی نه درجه‌ده اولورسه اولسون حوائج روزمرهٔ بشرله مناسبت اولیه‌سی اولان امورك ماونده قاله‌جقلری آشکاردر. زیرا صنایع نفیسه وادبیه‌نك وجودی موجودیت اجتماعیه‌یی تأمین وایفا ایدن اعمال بشریه‌نك دوامنه وابسته‌در. آشکاردرکه ممکن الحصول اولان برشیئی اهمیت اعتباریله آنی دائرهٔ امکان وحصوله کتیرن دیکر شیئك مادوننده‌در مثلا بر باغچوانك چیچکی حرمتنه یتشدیردیکی برنباتك کوکیله یاپراقلرینی وقایه‌یه چالشمسی وجودی مطلوب اولان چیچکك لوازم حیاتیه‌سندن اولدقلری

ایچوندر . باغچوان چیچکك نماسی اوراق وجزورك وجودینه منوط اولدیغنی بیلدیکندن یالکز چیچکی الده ایتمك ایستدیکی حالده کوکارله یاپراقلری اهمیتله تلقی ایدر. بزم صنایع نفیسه ایله اولان مناسبتمزده چیچکله باغچوان آرسنده‌کی مناسبتك مثلیدر . فن معماری، هیکلتراشلق، رسم، موسیقی، شعر والحاصل کافهٔ صنایع نفیسه معیشت مدینه‌نك آثار تزهری درلر. صنایع نفیسه‌نك آثار سائرهٔ مدنیه‌یه مرجحیتی دعوی اولنسه بیله لوازم اصلیهٔ مدنیتك آنلردن اول نظردقته آلنمسی ولوازم مذکوره‌یی تهیه‌یه توسط ایدن فنونك هرشیدن اول تدریس ایدلمسی لزومی انکار اولنه‌مز .

صنایع نفیسهٔ متنوعه‌نك اساسنی تشکیل ایدن فنون اصللرنده دخی برر نمونهٔ ادبدرلر. ادب ایله فنی یکدیکرینه معارض کورمك خیال خامدن عبارت اولان معتقدات عامیانه جمله‌سندندر. کرچه صهبای وجد استغراق ایله سرمست اولان شاعرك قریحه‌سی معارف فنیه‌یه بالکلیه کردندادهٔ انقیاد اوله‌ماز ، کرچه فعالیت حاکمه قوهٔ مخیله‌نك زوالنی وکرمیت مخیله قوای سائرهٔ عقلیه‌نك کلالنی انتاج ایده‌بیلیر، کرچه قوای مختلفهٔ عقلیه آره‌سنده بر تضاد ظاهری واردر. فقط فن اصلنده دیبای ادبدن عاری اولمدیغی کبی مشاغل فنیه دخی سلامت ذوق ادبی اخلال ایده‌مز . فن منسوبینه جاهل شاعرلر ایچون ابدیاً نهان قالان بعض خفایای شاعرانه الهام ایدر . تحریات فنیه ایله دمکذار اولان اعاظمك بدایع ادبیه‌یه هرکسدن زیاده مشتاق اولدقلری معلومدر. (هوك‌ـ

میلر) لک علم الارضه متعلق اولان آثارینی اوقویه‌جق اولور ایسه‌ك فنك احتساسات شاعرانه‌یی تعطیل دکل تنبیه ایلدیکنی کوروز . (کوته)نك ترجمهٔ حالنه واقف اولانلر شعر ایله فنك عین وجودده اجتماع ایده‌بیله‌جکنه قانعدرلر . کائناتی تدقیق ایتدکجه الواح طبیعتی نظر لاقیدی ایله کورمك دعواسی قطعیاً مجروحدر . ظن ایدرمیسکزکه بر قطره صویك ماهیتی بر قافیه پرداز نظرنده بشقه — او قطره‌نك ترکیبنی بیان و آنك مشکل اولدیغی عناصر دفعهٔ یکدیکرینی ترك ایده‌جك اولسه‌لر بر بارقه‌نك حدودی محقق اولدیغنه واقف اولان — بر فیزیق عالمی نظرنده بشقه اولسون ؟ ظن ایدرمیسکزکه بر بسیط قار پارچه‌سنك بر ناظر اوزانجیه الهام ایده‌جکی حسیات — او قار پارچه‌سنك شکل حیرتبخشاسنی بر خرده‌بین اعانه‌سیله مشاهده ایده‌رك بلورات تلجیه‌نك لطافتنه دلبسته قالان — بر اهل فنك حیاتندن دها عالی بولنسون ؟ ظن ایدرمیسکزکه بر صخره پارهٔ مدورك بر جاهل مشاعیلشماره تلقین ایده‌جکی حس شاعرانه — او صخره پاره‌نك بوندن برملیون سنه‌اول تزلزل ایدن بر کتلهٔ جمودیه متروکاتندن اولدیغنی تحقیق ایلین — بر علم الارض استادینك قریحه‌سنه بخش ایلیه‌جکی نباهت ادیبانه‌دکی علویت وشعشعه‌یی حائز اوله‌بیلسون؟ حقایق فنیه‌دن بی‌خبر اولانلر محاط اولدقلری بدایع شاعرانه‌نك قسم کایسنی کوره‌مزلر .

کنجلکلرنده تکریم هوام ونباتاته رغبت ایتمیانلر چمنزارلرك

محاسن خفیه‌سنی آکلایه‌مزلر . سواحل دریاده خرده‌بینسز تنزه ایدنلر اذواق بحریهٔ شاعرانه‌دن بحق حصه‌مند اوله‌مزلر . حال بویله ایکن اکثر اولاد بشرك امور بیهوده‌یه سوق مراق ایله اضاعهٔ اوقات ایده‌رك حقایق طبیعیه‌دن بی‌بهره قالمه‌لری ومثلا (ماری-تو ئار)ك اعمال خدعه‌کارانه‌سنی تدقیقه حصر افکار ایلیه‌رك تشکلات سماویه‌یه نظر اهمال ایله باقمه‌لری ویاخود برروم شاعرینك زادهٔ طبعنی انتقاد مشغله‌سیله اویالانه‌رق جناب خالق اعاظمك طبقات ارضیه‌یه حك ایلدیکی اشعار کبریانی محالمکدن عاجز بولنملری جداً سزاوار تأسفدر . مبادیٔ خلقت بشریه‌دنبری صنایع نفیسه‌نك ترقیسی معارف فنیه‌نك درجهٔ کمالیله متناسب اولدیغی کبی آثار شاعرانه‌نك خوارق ادبیه صره‌سنه کچنلری منطق فنی‌یه موافق اولانلریدر . کرك صنایع نفیسه‌نك وکرك آثار شاعرانه‌نك تدقیق وانتقادی طبیعت اشیایه وقوفی وتعبیر آخرله معلومات فنیه استصحابی مستلزمدر .

کوریلیورکه هیئات اجتماعیه‌نك هرصنفی ایچون مدار فیض وحضور هر شیدن اول معارف فنیه‌در . صراط حیاتدن بر مکملیت مادیه ومعنویه ایچنده کذار ایتمك ایچون عمدهٔ فن ایله مجهز اولمق مشرطدر . بناءً علیه فنونك درجهٔ اهمیتی شایان تأملدر . قبل الختام شونی‌ده عرض ایده‌لمکه ارباب فنی بعضیلری حسیات شاعرانه‌دن تعربه ایتمك ایستدکاری کبی بعضیلری‌ده بو قدرجقله قانع اولمیه‌رق دینسزلکله اتهامه قالقشرلر . بیلمزلرکه

اصحاب فنك جناب مبدع حقیقی‌یه اولان رابطهٔ میلنی بر جاهل اعتکافنشینك رشتهٔ عبودیتندن قوی ومقبولدر . فرض ایدیکزکه بر ادیبی آثارینك مکملیتندن طولایی آلقشلایانلر او اثاری قسماً کوروبده آکلایه‌مایانلردن مرکب اولسون . بو آلقشلرك هیچ بر قیمتی اولمدیغی ادعا اولنه‌بیلیر . حالبوکه ارباب تقدیر اهل وقوفدن ترکب ایلر ایسه صاحب اثرك جداً ارباب‌اهلیتدن اولدیغی وتقدیرات واقفانه‌نك هرحالده جاهلانه آلقشلره مرجح اولمسی لازم کله‌جکی هرکسجه شایان تسلیم کوریلیر بونك کبی بتون کائناتی استیعاب ایدن قدرت بالغه‌نك سرائر کبراسندن لاشی مثابه‌سنده اولان بر قسمنی فن سایه‌سنده ادراکه مشرف اولانلرك قلبلرینی لبریز ایدن حسیات عبیدانه وآلهپرستانه البته جهلهٔ زهاد سبحه‌کشك مربوطیت خائفانه‌لرندن عالیدر .

ادبیات وادبامز

ادبیاتك افکار وحسیات انسانیه ایله اوزرینه اهمیت حقیقیه‌سی لایقیله تقدیر ایدیله‌مه‌ین بر مملکتده بر صنعتکار کزینك ایکی بیوك دشمنی واردر برنجیسی عوامدر . چونکه بر ادیب بدایعپرورك پاك وشفاف ، ظریف ومزین اسلوب تراشیده‌سی اونلری زیاده دوشوندیردیکندن یورار وچالیشوب آکلامغه

مجبور ایدر . بوندن طولایی‌درکه عوام‌ناس آثار عالیهٔ صنعتدن بردرلو محظوظ اوله‌ماز. طبقی کیجه باغچه‌ده مهتابه قارشو کویش کتیرن قویونلر کبی بویولده بدایع ادبیه قرائت اولندیغی زمان جان صیقتیسندن اسنمکه باشلارلر. ساده وسهل‌التفهم، موضوعی وقایع فوق العاده‌یی مصور ، مبالغه‌لی ، هیجان انکیز اثرلره بر میل عمومی بوندن نشأت ایدر. مدحت افندی وامثالنك مجلداتی کبی. حقیقی صنعتکارلرك قارئین کزینی محدود بر فرقهٔ ممتازه‌دن عبارتدر. دائما سیسلرله محاط شواهق مفکره کبی مصدر علویات اولان اوعالی جبهه‌لر هیچ بر زمان خلقك سویهٔ ادرا کنه سقوط ایده‌مز. محصولات ادبیه‌لرینك رواجی ایسه‌دیکر افسانه‌وداستان طرزنده‌کی عجایبات عوام پسندانه‌یه نسبةً پك آزدر . غالبا بو حقیقت مؤلمه‌یی ایما ایتمك ایسته‌ین بر منقد صاحب نظرمز «ادبا خلق آراسنده غربادر» دییور .

ایکنجیسی حکومت مطلقه‌در . چونکه حکومت بر اثرده قوت وشدت کورنجه اوندن اورکر ، وبالطبع اثر ومؤثرك محو واجلاسنه غیرت ایدر . حکومت هرنه صورتله اولور ایسه اولسون قوت وحاکمیتی چکه‌مز . کمال بك آثارنی کبی بر حکمدار مستبد طبقی بر بایقوش کبیدر . حکمران اولدیغی خرابه‌زارك بر کوشه‌سنده پیدا ونا پیدا بر نور اعتلا کورنجه همان اورکه‌رك سیاه قنادلرینك ضربهٔ مشئومه‌سیله اوضیای جوال

عرفانی سوندیرمکه چالیشیر. بوندن طولاییدرکه ممالك جبارده‌ده تك توك یتیشن ادبا، غربای ظلم دیده، ادبیات ایسه فقیر و درمانده‌در. بایقوشلر خرابه‌لره عکس ایدن شمشکاردن رنجیده اولدیغی کبی فراعنهٔ حکومتده بارقهٔ افکاردن تشأم ایدرلر. دائما ماضینك ظلمت جهاتندن محظوظ واهالینك خواب غفلتی سایه‌سنده حیات وحکومتلری محفوظ اولان مستبدان زمان ملته پیشوالق ایتمك ایسته‌ین افکار عالیه اصحابنی تبعید وسرایلرینی بکله‌ین کلاب استبدادی اوزرلرینه تسلیط ایدرلر.

بویله بر دور مصیبتی ادراك ایدن بدبختان ادبدن کیمی جانیلره مخصوص زندان حقارتده مظلوماً بیلانلره، عقربلره رفیق اغتراب کیمیده خوف وهراس جان ایله بر کوشه‌ده بر خلجان اضطراب؛ بعضیسیده سائقهٔ یأس ضرورتله فضیلت انسانیه‌سنی محافظه ایده‌میه‌رك

یوقمش اوندن فائده اولاد بی‌درمانه

نوحهٔ اشتکا آمیزیله اقبال واستقبالی ایچون قافلهٔ فیض جویان زمانه داخل اولور. بر قسمیده ممالك حره‌دن برینی منفای اختیاری اتخاذ ایدرك طبقی سردیٔ روزکار خودکامه تحمل ایده‌مه‌ین قیرلانغجلر کبی آفاق مقدسهٔ وطندن برر برر نالان وکریزان اوزاقلاشیر.

بر ملتك ادباسی، حکماسی، علماسی بویله‌جه طاغلدقدن

صکره اونلرك آوازهٔ فضیلت و عرفانی یرینه بربوم خرابه نشیمنك قهقهات لیلیه‌سی قائم اولور .

حسین سیرت

عدم مرکزیت و تشبث شخصی [*]

وطنمز، هر شیدن اول وحدتنه خلل کتیرمیه‌جك وجمله‌مزك حقوقنـه عین صورتله رعایت ایده‌جك عفیف و منتظم بر اداره‌یه محتاج ! ایلك آدیم شبهه‌سز مبعوثان مجلسنی آچمق ، جان ، ملك وحقوق سـائره‌یی تجاوزدن قورتارمقدر . اونی متعاقب اهالی‌یی یواش یاواش ادارهٔ حکومته تشریك یعنی حکومتله ملتی یکدیکرینه معارض ایکی قوت اولمقدن قورتاروب برلشدیرمك جهتی قالیرکه بوده عدم مرکزیتدن باشـقه بر شی دکل . اکر فرد ، جانك صاحبی اولدیغی قدر مالنك‌ده صـاحبی ایسه او

[*] بو مقاله‌یی اسلوبنك متانتنه بناءً انتخاب ایتدم .

اصلاحات اداره، مشروطیت عدم مرکزیت — اصلاحات عسکریه: قوهٔ تجاوزیه‌نك تأمینی ، قوای بدنیه ، فکریه واخلاقیه‌نك تزییدی — تربیهٔ ملیه واصلاحات شخصیه : تربیه‌مزك محوی ، کوره‌نك ، نتیجه‌سی اسارت — حریت ، تربیه‌مزك محورینی کوره‌نکدن تشبثه چویرمکله تأمین ایدیله‌بیلیر .

حالده ویردیکی ویرکینك‌ده صاحب اولمق وبناءً علیه محل صرفنی تفتیش وتعیین حقنه تملك ایتمك لازم کلیر. اکر بو حقی بر حکمداره براقیرسه مملکت مستبد بر اداره آلتنده قالیر. مرکزه کوندره‌جکی مبعوثلره تودیع ایله اکتفا ایدرسه، او اداره مرکزیته مستند بر مشروطیت اولور وملت بر یرینه بر قاچ یوز مستبده اسیر اولور. اکر حقنی هیچ کیمسه‌یه ویرمزده بر طرفدن مبعوثلری واسطه‌سیله ادارهٔ مرکزیه‌یه تودیع ایتدیکی صورت استعمالنی تفتیش، دیکر طرفدن مصالح محلیه‌یی انتخاب ایلیه‌جکی معتبرانی واسطه‌سیله — فخری اوله‌رق — رؤیت ایتدیررسه او مشروطیت عدم مرکزیته مستند اولور. بزم طرفدارانی چوغالتمغه چالشدیغمز اصول اداره، بو اوچنجی طرزدر. یعنی قانون اساسیمزه درج ایدیلان ۱۰۸ نجی ماده‌نك اجراسنی ایستیورز. شو ماده حقیله تطبیق ایدیلیرسه، مأمورلردن قسم اعظمنك عناصر مختلفه‌نك نسبت نفوسنه کوره اهالیٔ محلیه‌دن تعیینی، یالکز بویوك مأمورلرك مرکز طرفندن نصبی لازم کلیر. بو تقدیرده، مقتدر ومحترم آدملردن انتخاب اولنه‌جق والیلرك اقتدارلری توسیع ایدلملی، فقط اهالی طرفندن بر شکایت وقوعنده وبو شکایتك اصلی محکمه‌جه تبین ایتدیکی تقدیرده درحال جزالندیرلملی. والیلر هرسنه ریاست ادارەسنده بولندقلری ولایتك اداری، اقتصادی، سیاسی، مسائل مختلفه‌سنه، تطبیق ایدیلن ویاخود ایدلمکه احتیاج حاصل اولان

اصلاحاته دائر مفصل بر لایحه تنظیم ایدوب حکومت مرکزیه، محلیه ومطبوعات داخلیه‌یه تبلیغ ایتملیدرلر. شو صورتله اهالی، حکومت ومجلس مبعوثانك نظر دقتی مصالح عمومیه اوزرینه متمادیاً جلب ایدلمش اوله‌جغی کبی مأمورلرده وظیفه‌لرینی امکان درجه‌سنده حسن ایفایه تشویق ایدلمش اولورلر.

بز قابل تطبیق اولان و تطبیقنه جداً احتیاج حس ایدن اصلاحات اداره‌نك خطوط اساسیه‌سنی چیزمکله اکتفا ایدییورز. تفرعاته کیریشمه‌دك، چونکه قانون یاپمق حقنی حائز اولمدیغمز کبی حریتك قانون قوتیله تأمین ایدیله‌میه‌جکندن‌ده قطعیاً امینز؛ دوامه قابلیتی اولان قانونلر مجرد عادات اجتماعیه‌دن طوغانلردر. اونك ایچون بو عاداتك اصلاحنه واصلاحاتك جمله‌سنه قارشی قویان ادارهٔ حاضره‌نك لغوینه چالشمق مساعیمزك اس الاساسنی تشکیل ایدییور!

مدنیتك بو کونکی حالنده خدمت عسکریه‌نك مجبوریتی مبرم بر احتیاج اولدیغی ایچین بو خدمت جنس ومذهب فرقی کوزه‌تیلمکسزین عموم عثمانلیلره تشمیل ایدلملیدر. اردومزده نظر دقته آلنه‌جق اوچ اساسلی اصلاحات وار. اولا: وطنك هر هانکی دشمنه قارشی اولورسه اولسون مدافعه‌سنی تأمینه کافی بر قوت تشکیلی. آوروپانك اك بویوك مقتدر عسکریه‌سنی دیکلیه‌جك اولورسه‌ق کورورزکه محاربه‌ده قوهٔ تجاوزیه‌یه مالك اوله‌میان بر اردو مدافعه‌دن عاجز قالیور. بو سوزله ممالك

سائره‌نك حقوقنه تجاوزه حاضرلنه‌لم، دیمك ایسته‌میورز. داخلده اولدیغی کبی بز خارجده‌ده تجاوز پولتیقه‌سنك کلیاً علیهنده‌یز. یالکز زمانمزده محاربه‌یی منع ایده‌بیله‌جك اك مؤثر چاره ینه قوتلی اولمقدر! بر قوتده اردونك قوۀ تجاوزیه‌سنی دولتك قوۀ مالیه‌سیله متناسب برصورتده آرتیرمقله طوغه بیلیرکه، هیچ بر وقت میلیس عسکری شو مقصدی تأمین ایده‌مز. ثانیاً: افرادك خدمت عسکریه‌لری مدتجه قوای بدنیه فکریه واخلاقیه‌لرینی آرتیرمق.

ازمنۀ قدیمه‌دنبری «صاغلام فکر صاغلام وجودده» حقیقتی تأید ایده کلیور. قوای بدنیه. وجودی هر کون اك موافق شرائط داخلنده ایشلتمکله آرتیریله‌بیلیر. شو حالده عمومی تعلیملردن ماعدا افرادی آز زمانده یاپیله بیله‌جك خصوصی جمناستیقلره آلیشدیرملی. اسپارطه وروماليلری ازمنۀ قدیمه‌نك اك بویوك قهرمانلری یاپان جمناستیقلره ویردکلری، مستثنا بر اهمیتدی. زمانمزده آنغلو ساقسونلری ملل سائره‌نك جمله‌سنه تفوق ایتدیرن اسبابك باشلیجه‌لرندن بری شبهه‌سز ینه وجودلرینه ایتدکلری خدمتدر. جمناستیقلری مملکتمزده تعمیم ایچون هر سنه یوز بیکلرجه افرادی بوکا آلیشدیرمق، عرقك استقبال مادیسنه بیوك بر خدمت اولور. بر فائده‌یی آنجق فعلاً تقدیر ایدنلر وعادات یومیه‌لری صیره‌سنه کچیرنلردرکه اونی اولادلری اوزرنده حقیله تطبیق ایده‌بیلیرلر.

خدمت عسکریه‌نك امتدادی مدتجه ملکات مدنیه‌نك تزییدینه چالیشیرکن ملکات فکریه‌نك‌ده توسیعنه هرکون قیصه، فقط معین بر زمان تخصیص ایدلملی، او صورتله‌که عسکرلکنی بیتیرن هر وطنداشمز ترکجه‌یی اولدقجه اوقویوب یازه‌بیلسین. جغرافیا وتاریخ حقنده مجمل‌ده اولسه اساسلی بر قاچ فکر ایدینه‌بین. اکر قشله بویله عملی بر مکتب حالنه کتیریلیرسه وطنك مدافعه‌سنی دها ای تأمین ایتدکدن باشقه مسلم وغیرمسلم کنجلرمز تحت بدنیه وفکریه‌لرینك تحکیمنه جدی صورتده خدمت ایتمش اولور. ثالثاً خدمت عسکریه‌یی عموم افراد وطنه تشمیلك عناصر مختلفه آراسنده‌کی رقابتلرك تدریجاً بر اخوت اجتماعیه‌یه تحولی نقطهٔ نظرندن‌ده بیوك فائده‌سی وار. فقط اسلام، خرستیان بوتون عثمانلیلرك دیکر مأموریتلرده اولدیغی کبی عسکرلکده‌ده اك یوکسك مواقعی اشغال ایتملری ایچون یکانه شرط اقتدارله اخلاقدن باشقه بر شی اولمه‌ملیدر. غیرمسلم وطنداشلرمزه بو صورتله کوستره‌جکمز امنیت وجمله‌مزك عینی سنجاغك آلتنده عین حقوقی مشترکاً محافظه‌یه آلشمقلغمز ذلیل خصومتلرك آرامزدن بر آن اول قالقمسنه، اخوت عثمانیه‌نك‌ده او نسبتده آرتمه‌سنه شبهه‌سز بویوك یاردیمی طوقنه‌جق..

فقط هویت اجتماعیه‌یی وجوده کتیرن تربیهٔ ملیه سالم بر وادیده یورومزسه ملکی، عسکری باجمله اصلاحات پروژه‌لری

هپ کاغد اوستنده چورومکه محکومدر . بدیهیکه بو کونکی سفالتمز، کلمه‌نك بتون قوتیله بو کونکی تربیه‌مزك چوروکلکندن کلیور . هر مملکتك اولدیغی کبی ترکیه‌نك‌ده سلامتی تربیهٔ ملیه‌سنك اصلاحنه باغلی ! تربیه‌نك ایکی عامل اساسیسی اولان عائله‌ومکتب کندیلرندن بکلنیلن وظیفه‌یی‌اوده‌میورلر. خرستیانلر بزه نسبتله دها مترقی بولنمقله برابر آوروپالیلره، خصوصیله آنغلو ساقسونلره قارشی طوپمز ینه پك کریده‌یز. تربیه‌نك اس‌الاساسی وجود ، فکر ، اخلاق ، شو اوچ نقطهٔ نظردن قابلیت شخصیه‌یی آرتیرمقدر . حال‌بوکه بزده ، علی‌الخصوص حکومت مکتبلرنده تربیهٔ بدنیه کلیاً مهمل ! حیاتده موفقیت هر شیدن اول صاغلام بر وجود ، دواملی بر صحته تملکی ایجاب ایتدیرر؛ کن بزم مکتبلرمز وجودلرمزك تقویه‌سنه دکل بالعکس تخریبنه آلت اولیور . باری فکرمزه لایقیله خدمت ایده‌بیلیورمی ؟ . . معلومات بشریه باشلیجه ایکی بویوك قسمه ایرلمه‌ده‌در : السنه وادبیاتله ، علوم طبیعیه واجتماعیه . بو ایکی پیکارك همان بتون شعباتنده موفقیت ، تحصیلك عملیلشمه‌سنه متوقف ! قاعده ازبرلمکله لسان اوکره‌نیله‌مدیکی کبی نظری درسلرله‌ده فن تحصیل ایدیله‌مز. علوم طبیعیه ، اون طقوزنجی عصرده‌کی او خارق‌العاده ترقیسنی هپ‌مشاهده وتجربه اصولنك تطبیقنه مدیون ! مسائل اجتماعیه‌ده تجربه قابل اولمدیغی ایچون یالکز مشاهدهٔ فنیه‌نك تطبیقی‌اورته‌یه حکمت وکیمیا قدراساسلی

بر علم اجتماع وجوده كتيردى (١) ! ديمك اوليوركه فنى يارانان مشاهده عملياته قائم . بزم تحصيلمزسه بتون نظرى ! اكر نظريه عملياتندن منطقاً طوغارسه شبهه‌سز لزوم واهميتى انكار ايديله‌مز . فقط تحصيلك اساسى بهمه حال عملى اولملى . ايشته مكتبلرمزده كرك لسان ، كركسه فن ، عموميتله نظرى وايستر ايسته‌مز سطحى بر صورتده تعليم ايدلديكى ايچون مكتسبات فكريه‌مز بيوك مقياسده ثمره‌دار اوله‌ميور ، عادات وطبيعت اجتماعيه‌مزه كلنجه ، بو هرشيدن زياده محتاج اصلاح ! اهالينك اولادينه ويرديكى تربيه اونلرده تشبث واستقلال يرينه بالعكس كورەنك واسارت بسليور . بوانحار معنوى مكتبلرمزده بر دستور العمل حالنه كلمش ! قوهٔ اجرائيه‌يه ، عصمت اخلاقه يكديكرينه بوسبتون مخالف ايكى يكى شرط داخلنده تصادف ايديليور : برى معيشتك سادهلك وقولايلغندن طوغمه‌كه سبب زائل اولنجه نتيجه‌ده اورته‌دن قالقيور ؛ ديكرى حياتك مشكلاتنه رغماً كوكلشن عصمت اخلاقكه ، مشكللرك چوغالمسى نسبتنده او او بالعكس قوتلشيور !

آناطولى كويلوسنده‌كى عصمت اخلاق معيشتك سادهلك وقولايلغى محصوليدر . فقط بو حيات كويلوى فعال بر سعيه آليشديرمديغى ايچين توليدايتديكى تربيه ، تشبثيرينه كورەنكه ،

(١) *La Science sociale.* Suivant la méthode d'observation Revue m usuelle 56, rue Jacob, Paris.

استقبال یرینه ماضی‌یه متوجه! بوندن طولانی‌ده قومك قوهٔ استحصالیه‌سی ایلرولمیور. رقابت عمومیه‌نك بچاق کبی کسکینلشدیکی بر دورده اولکی قولایلغك یرینی مدهش بر سفالت قاپلیور! ادارهٔ حاضره شو سفالته یکانه کوسترلمه‌ده! واقعا حکومتمز بزی مجسم بر سفالت حالنه کتیردی؛ فقط مشاهدات اجتماعیه صراحةً کوستریبورکه بو طرز اداره عصرلردنبری تمادی ایده‌کان طرز تربیه‌مزك نتیجه‌سی! معیشت وسعادتمزی تشبثمزله سعیمزدن بکلیه‌جك صورتده بیومدیکمز ایچین مرکز استنادمزی شخصمزده بوله‌میور. جمعیته قارشی قیود شدیده ایله مقید قالیورز. کوردنك وعطالتله بسلنن بو محیطك محصولی‌ده ایسترایستمز استبداد اله اسارت اولیور. وقتیله مسلمانلرده دره‌بکلری، یکیچری آغالری. وزرا. امرا؛ خرستیانلرده وویوودلر الخ ... کبی بر سورو خلقك محکومی ایدك.

مال. جان. حیثیتمز بوزوربالرك انصافنه محولدی. شیمدی مدنیت حاضره‌نك تأثیری آلتنده حقوقمز بر آز دها یوکسلدی. عنوانلری دکیشن اسکی زوربالر حقوقمزه تعرض ایده‌جکلری زمان آرتق کندیلرندن دها قوتلی بر نقطه‌یه طیانمق لزومنی حس ایدیبور وظلملرینی، قوهٔ اجرائیه‌یی بسبتون النده تمرکز ایتدیرن ادارهٔ مستبده نامنه یوروتیورلر.

طبیعیدرکه مظلوملر ظالملره قارشی حقلرینی متفقا مدافعه ایتمدکجه ظلمك شدتی آرتار... تربیه‌مزك چوروکلکی قوهٔ

اجرائیه‌نك استبدادینی استقلال شخصیلریله تعدیل ایده‌جك ایشلك بر صنف یتشدیرمکه مانع اولدیغندن جمعیتك بو صنفی تشکیله اك مساعد افرادی هپ مأموراولیور وحکومتك مشئوم حمایه‌سی آلتنده بر مستهلك نسلی یتشدیریور. مستحصلار، قزاندقلریله یاشایان، ومملکتی یاشاتانلرده کویلیلرله اصناف وکوچوك تاجرلر. بونلرده ایسه علی‌الاکثر مادی معنوی هیچ برسرمایه بولنمدیغیچین طوتدقلری ایشی‌ایلرولته‌میور واجنبینك هرکون چوغالان رقابتی ایله حکومتك هرکون آرتان مداخله‌سنه قارشی اسکی موقعلرینی‌ده غیب ایدییورلر؛ مواقع عالیه صرف قوهٔ اجرائیه طرفنده، یعنی مأمورلرده. اونلرك معیشتی ایسه آلدقلری معاشه وبالطبع او معاشك کلدیکی طرفه باغلی. ناصل اولمسونکه حکومت قپوسندن چیقار چیقماز سوقاقده قاله‌جقلرینه چوغی ایمان کتیرمش! بو حالده ثروت، اقبال، اقتدار هرشی حکومتدن کله‌جکی‌ایچین بتون کوزلر اونك کوزینه کیرمکه اونك کوزی ایسه تحکمنی آرتیرمغه دیکیلیور!

بو کونکی مرکزیتله، ظلم شبهه یوقکه طرز تربیه‌مزدن طوغان عجزك محصولی. مرکزلرینی کندیلرنده بوله‌میان عجزهٔ امت اونی بالطبع عائله، جماعت، حکومتلرنده آرار وبو صورتله تپه‌دن طیرناغه قدر هر طرفده استبدادك کولکشمه‌سنه یارار، بویله بر جمعیتده انسان فطرةً نه قدر عفیف اولسه، زمانله هر حقسزلغه، هر ذلته، هر رسوایلغه قاتلانمغه، قاتلانه قاتلانه‌ده

عصمت اخلاقدن بتون بتون تجرده محکوم اولور . شو تجرد استقبالمزی تهدیدایدن آفتلرك الڭ فناسی ! . . . اجنبی استیلاسنه اوغرایان بر ملت، اخلاقی بسبتون بوزولمه‌مشسه حقوقنی یواش یواش استرداد ایده‌بیلر؛ فقط اخلاقسزلغك طمارلرینه ایشلدیکی بر ملتی هیچ بر شی قورتاراماز !

رقابت تجاریهٔ عالم ، شرائط حاضرهٔ اقتصادیه‌نك تأثیری التنده باش دوندیرن بر سرعتله ایلرولیور ! آرتق اسکی سادکی وسهولت معیشته الوداع ! . . . شیمدی یکی احتیاجلر ویکی انسانلریله یکی بر عالم قارشیسنده‌یز ! اونك هر لحظه اوکمزه فیرلاندیغی انکللری ایرکیلمدن قوراوب ازه‌جك. اجزاسندن بر آلت ظفر دوکه‌جك چلیك پنجه‌لر ، فعالیت جهانتوردیله بر دارالصناعهٔ خلقت حالنه کان متفکردلر لازم ! . . بو یکی عالم مستملکنك چاپاسی تشبث شخصی؛ اونی قوللانه‌جق ایکی قول: معرفتله استقامت ! . . عجب نه زمان استقبال یولجیلرمز بو عالمه داخل اوله‌جقلر ؟ شبهه‌سز ابو تمزله مکتبلرمز بزم المزدده بر آلت معیشت ویریور . فقط بو آلت ، معرفت واستقامتله قوللانلدیغی زمان انسانلره بر حیات حق وحریت یاشاتان تشبث شخصی دکل ؛ فقط بر انسان طاسلاغی اولان ادارهٔ مستبده‌نك خاکپای عنایتنه اوزاتیلان بر کشکل تسئل !

دیمککه استقلال شخصی وحریت سیاسیه‌یی تأمین‌ایده‌جك بو مؤسسه‌لر دکل . او حالده الڭ قطعی بر احتیاج مکتبلرمزی

کلمه‌نك بتون قوتیله آدم یتشدیرمکه مقتدر بر حاله کتیره‌جك وکتیرمکی ایسته‌مین قاتل حکومتی قلبندن اوره‌جق ملی بر قوت تشکیلی امر ایدییور !

اکر یونان قدیملر ، روملر ، بیزانسلر ، غرناطه‌لری کول کمور ایدن، یوز بیکلرجه سنه صوکره تخطری ینه تویلری اورپرتن اوساری وعمومی اخلاقه نزلغك سیل استیلاسیله سوپورلمك ادارهٔ مستبده ایله همپالرندن صوکره‌ده میلیونلرجه اجنبی آیاقلری آلتنده چامور کبی چیکننمك ایستمزسه‌ك کویلوبی هنوز عظمت فطریه‌سنی غیب ایتمه‌دن اول مقصدمزه قزانملی ، قزاندیره‌جق فعال ومسلسل مرکزلر تشکیل ایتملی‌یز . بونلر شفاهی وتحریری نشریاتله ، آچیق ، فقط علمه، حقه ، حقیقته مستند نشریات ایله ادراك ملی‌یه وسعتلی براقق اجتهاد آچملیدر. چونکه عطالت عمومیه‌دن طوغان استبداد انجق فعالیت عمومیه ایله لغو ایدیله‌بیلیر .

پرنس

محمد صباح الدین

نامق کمال

هر آقشام کونش حسرت اضطراب ایچنده کنار افقه چکیلیر یورغون نظرلرینی بر نقطهٔ مجهوله‌یه دیکدرك بر حزن والم

غروب ایدردی . کیجه‌لریییلدیزلر سیه‌پوش ماتم ؛ قیورینتلی طالغه‌لر اوستنه سریلیر . دموع صاف یتیمان کبی کیزلی کیزلی پارلاردی. بعضاً قمر بر کفن ایچنده خوابیدهٔ سکوت سماده ماضینک صوانغون سیمالرینی خاطرلتیردی. بو یر بحر سفیدك سینهٔ صرفنده عالمك های هوینده‌ن اوزاق منزوی بر آطه .. بو آطه‌نك ساحل فغان پرورنده بر آشیانه، بر آشیانهٔ اغتراب . هر کیجه آطه‌نك حضور شبانه‌سنه رغماً او اوك بر پنجره‌سندن نور معرفت وانسانیت صباحه قدر پارلار او پنجره چشم حقیقت کبی کائناته قارشی دائما اویانیق بولنوردی . آره‌صره موجه‌دار تفکر کنیش ناصیهٔ دهاسیله ، جوال ونافذ نظرلریله ، مصائب عالمه چارپیشمغه کشاده سینه‌سیله اوموزلرینه قدر دوکولمش پریشان ومواج صاچلریله لحیهٔ نیم سفیدیله مهیب بر سیما، بر سیمای مستثنا کورونوردی. هر صباح کونش مشرقدن اونی سلاملر، ییلدیزلر کیزلی اندیشه‌لرینی افشا ایدر. قمر برهالهٔ نورانی‌ایله سر خیالاتنی تتوج ایلردی. ایشته کونشك سلاملادیغی ، ییلدیزلرك افشای راز ایتدیکی. قمرك تاج زرین کیدیردیکی او وجود عصر افتخار قوجه کمال ایدی .

کمال او اوطه‌ده پك چوق بحرانلی کیجه‌لر ، کونشسز کونلر کچیرمشدر . قارشیسنده ساعتلرجه تماشا ایتدیکی اولجهٔ ابدیت پیش نظر تفکرنده بردن جریحهٔ وطن کبی کیتدکجه اتساع ایدن درین کردابلریله ، فریاد مظلومین کبی بوغوق شهقه‌لریله

آتشين دماغنده فيرطنه‌لر حاضرلر ؛ گاه باغرى يانيق چوللردن نكهت خون شهادت طوپله‌ين سرسرى بر روزگار بى‌قراراونك قلب حساسنده وولقانلر آچه‌رق بر حميت مخذوفه‌نك فاجعهٔ وفاتى كيزليجه فصلداردى . او زمان شدت بيانى تصادم امواجدن، وزن و آهنكنى رعود سماويه‌دن اقتباس ايدرجه‌سنه بر لسان حماسته‌له

مبارك‌با ! اى اسلامك مدارشوكت وشانى
شهادتدر سكا اللهك الك قيمتلى احسانى

مطلعلى اوزون بر نشيدهٔ ماتم انشاد ايدر ؛ اونى بر طور فردوسى پسندانه ايله جهراً اوقوركن ظلمتلر اوركر ، نظر حشمندن شمشكلر قاچاردى .

فلك هردرلو اسباب جفاسين طوپلاسين كلسين
دونرسه‌م تجبه‌يم مات يولنده برعزيمتدن .

دين ، زندانلره ، منفالره بى‌فتور مصائب كيدن اوقلب حيات استحفا او زمان بر چوجق كبى آغلار ، گوزلرندن دوكيلن ياشلر ـ فيرطنه‌لرى تعقيب ايله ياغمورلر كبى ـ كريزمش اعصابنه براز سكونلى رخاوت ، آتشين قلبنه براز سرينلك ويرردى . اونك بويله بحرانلى زمانلرنده يازديغى وطنپرورانه منظومه‌لر الدن‌اله اطرافه طاغيلير. استانبولك كوچك برمحله‌سنه، آناطولينك الك اوجرا بر كوشوسنه وارنجه‌يه قدر طاغيلير : او شعرلرينى بتون بر خلق هيجانلى تقديرلرله آلقشلر اوقور ، ازبرلر، برر

نسخهٔ کبرای حمیت کبی قوینده صاقلاردی، حکومت آثارکمالك طبع ونشرینه ممانعت کوستردکجه ـ هرمنع ایدیلن شیئه حریص بولنان طبیعت بشریه سایه‌سنده ـ سرعت انتشارینی بیلمیه‌رك تسهیل ایدییوردی .

بزده کمال کبی سلطنت ادبیه‌یه شهرت عالمشموله مالك بر جهانکیز ادب یتشمدی . هم سلطان ادب ، هم‌ده سلطان قلوب ایدی . کندیسنی بر جزیرهٔ دریا محاط ایچنده حبس ایده‌رك امواج خروشانی ملتله آره‌سنه حائل فرض ایدنلر آلداندیلر . اوروابط زوال ناپذیر هیچ بر صورتله قیرلمدی .

أولورسه‌م کورمدن ملتده امید ایتدیکم فیضی
یازلسین سنك قبرمده وطن محزون .. بن محزون

دین اونیر دها کونك برنده‌نا بموسم سوندی. ملتدن دور. اولاد وعیالندن مهجور اوله‌رق سونوب کیتدی .

هر کمالك زوالی وار مطلق
کل شیء یزول الا الحق . »

کمال قهرمان برملتك قهرمان بر صاحب قلمی‌در. اونك دهاسی قلبی ، بتون ترکدر . شدت بیانی ، عظمت خیالی حتی تصویر ایتدیکی لوحه‌لرده منظره‌لرده انتخاب واستعمال ایتدیکی رنکلر بیله ترکلری تسخیر ایدر. لسان وادبیات بر ملتك سن ترقیسنی واضحاً کوستر . بعضاً بر جمله بر دماغك قالبیدر . بر محررك طرز تحریرندن درجهٔ حرارت وفعالیتی آکلاشیلیر. کمال ترکلرك

روحنه. قلبنه نفوذ ایتمك اونلره وطن، حمیت، حریت حسلرینی القا ایتمك ایچون نه کبی واسطه‌لرله هدف آمالنه واصل اوله‌جغنی بیلیردی. ترکلرك قیرلمش قوللرینی، یورولمش شجاعتلرینی یکیدن جانلاندیرمق ایستدیکی زمان :

بز اول نسل کریم دودهٔ عثمانیا نژکیم
مخمردر سراپا مایه‌مز خون شهادتدن؛
بز اول عالی همم ارباب جد واجتهادز کیم
جهانکیرانه بردولت چیقاردق برعشیرتدن

تصویرلریله مفاخر ماضیلرینی پارلاق، رنکارنك شعشعه ایچنده عرض ایلر، او زمان جمله‌لر، کلمه‌لر اونك ید استادانه‌سنده جانلانیر، وجده کلیر؛ وطن حس مقدسنی حسات دینیه ایله مزج ایدرك وطنی کعبه‌ده سیاهه بورونديرر بر قولنی روضهٔ نبویه، دیکرینی کربلاده مشهده آتديرر؛ او تماشایه حق‌ده عاشق اولوردی. وبو سایه‌ده ترکلرك قلبنده یکی‌یکی احتساسلر اویاندیردی. انسانلردن بحث ایتدکجه فکرینه رستملر، فاتحلر، سلیم اوللر؛ حیواناتی دوشوندکجه خاطرینه آرسلانلر، قپلانلر، شاهینلر کلیر. دائما شدت ... دائما عظمت ... اویله بر ملتکه سکونت وملایمتی سومز، شدت وقوته حیران اولور. عظمت واحتشامه طاپار. بوندن طولاییدرکه استادك اثرلری ترکلرك روحنده درین بر تأثیر براقمشدر. اثرلرنده اودرجه قدرت تسخیر، اومرتبه شدت تأثیر اولماسه‌یدی عصرلردنبری کوکلنمش

اولان ادیان عتیقه‌یی ضربهٔ شهبال عرفانیله ییقامزدی .

خصمای افکارینی اسکات والزام ایتمك ایستدیکی زمان انسان ظن ایدرکه قلمی‌یرینه کرز کران استعمال ایدییور. رهکذار عزمنده خلا فکیران مسلکی اولان افکار میته اصحابنی بر سیل خروشانك اوکنه قاتمش اسکی کوتوکار کبی سوروکلیه‌رك لجهٔ نسیانه آتار .

آرتق کیمسه‌ده نه‌بر صدای اعتراض ... نه‌بر مجال حرکت ... اوینه مصدر علویسنی بی‌پروا تعقیب ایدوب کیدر . کمال ملك اولدیغی قدرت خارق العاده ایله لسان وادبیاتمزده بیوك بر انقلاب، ملتده درین بر انتباه وجوده کتیردی. بوکون بیوك کوچك . کنج . اختیار بتون ارباب قلممز . دها طوغریسی اوقور یازار بتون افراد ملتمز او استاد عظیمه مدیون شکران عرفاندر .

انقلاب اخیر مناسبتیله او بیوك انسانك یاد علویسنی اخطار ایچوندرکه شو پریشان سطرلری یازدم . ظلمتلره قاریشمش ماهتابك تنویر خاطراتنه چالیشان حقیر بر شبابی اکدیردمسه ارباب مطالعه جرأتمی حس نیتمه باغشلاسین .

حسین سیرت

پورتكيز اختلالى مناسبتيله

انسان ، باب عالى جادهسى قهوهخانه‌لرنده ، سركه‌جى اوتل ولوقنطه‌لرنده ، غزته ادارهخانه‌لرنده ، استانبولك اكثرى أو وفوناغلرنده دائما آيلق ، مأموريت ، آچيقده قالمق ، معاشنى ارتديرمق . تقاعديه‌سنى تأمين ايتديرمك كبى موضوعلر اوزرينه قونوشلديغنى ايشيدير ؛ بك اوغلى محافلنده ، بيره خانه‌لرده ، پاسته‌جى دكانلرنده ، قلوبلرده ، سرقللرده ايسه سوز ، متصل امتياز ، انحصار ، استقراض ، اشترا ، يوزده شو قدر ، سمساريه وسائره اوزرنده طولاشير . هيأت اجتماعيه‌لرك حيات وتكاملنده الك مهم ، بلكه يكانه عامل ، عامل اقتصادى اولديغنى كشف واثبات ايچون ، دنيانك الك مساعد محيطلرندن برىسى ، شبهه‌سز ، قسطنطينيه شهريدر . بونكله برابر ، غريبدر ؛ تورك طبقهٔ منورهسى ؛ هيچ اولمازسه ؛ تظاهرات فكريه‌لرنده جمعيتلرك محركى « فكر » وحتى « اخلاق » اولديغنه معتقد كبى كورينورلر . بر چوق وجدانخراش وقايع وحادثات اقتصاديه ايله طولمش جريده‌لرك باش مقاله‌لرى ؛ اون سكز ياشلق قيزلره ياقيشير بر ايده آليسم ايستوريك ايله يازيلديغى غير واقع دكلدر . وقايع يوميه‌دن استنباط نتايج ايليه‌رك سرد ملاحظات ايدن سياسى محررلريمز ، جريان تاريخى‌يى ؛ اقتصادى اساسلره مستند ماتر .

یالیسم ایستوریك نقطهٔ نظرندن ؛ اصلا تدقیق ایتمزلر. طبقهٔ منورهمز افرادینك معیشت ذاتیهلرنده امور اقتصادیهنك فوق العاده اهمیتنی مدرك اولمدقلرینی وحیات شخصیهلرینی قوانین اقتصادیهیه تبعاً تنظیمه چالشمادقلرینی ظن ایتمم. حتی مملکتك حیات عمومیهسندهده اموراقتصادیهنك پك مهم برعامل اولدیغنی صرف عملی (Empirique) برنظرله کورمیورلر ؛ دینهمز. لکن ملاحظات وتدقیقات اجتماعیه وسیاسیهلرنده عامل اقتصادی‌یی بتون وقایعك مولدی اولهرق پیش تدقیقه آلمادقلری آشکاردر. تورکجه یازیلمش تاریخلریمز، یا بربرلرینه اصلا اکلنمهمش بر سوری وقایع مذکوره غایت ضعیف، غایت انجه بر « فکر » اپنه دیزیلهرك بر نوع تسبیح یاپلمشدر. احتمال، ایالك تربیهٔ سیاسیهلرینی بو نوع تاریخلردن آلدقلری ایچوندرکه مناسبات بین الدولده حسیاتك، فکر اخلاقینك تأثیراتی اولهبیلهجکنه ذهاب درجهسنده صافدرونلق کوسترن محررین سیاسیهمز بیله یوق دکلدر !

بوحالت فکریهنك حالا آرامزده دوام ایدهبیلمهسی، تاریخی مادی بر نقطه نظردن تدقیق وتفهم مسلك تاریخیسنك هنوز تورکیه افکار منوره اصحابی آرهسنده کرکی کبی انتشار ایدمهمش اولمهسندن نشأت ایدهبیلور. واقعا مسلك مذکورك مقتداسی قارل مارقس ؛ عثمانلی ادبیاتنده اك آز طانیلمش بر سیمادر. اون طقوزنجی عصر اوروپا افکارنده پك عمیق ایزلر براقان

بو مقتصد حکیم ، جمعیتلرده مشهود بالجمله تظاهرات اجتماعیه وسیاسیه‌نك سبب اصلیسی ، امور اقتصادیه‌دن عبارت اولدیغنی ادعا ایتمش واثباته چالیشمشدر . مارقسه کوره فکرك ، افکارك وقایع اجتماعیه‌یه تأثیر حقیقیسی ایله وقایع آراسنده آنجق واسطه اوله‌بیلور ، فکر ، الجاآت اقتصادیه‌دن تولد ایدر .
فرانسه اختلال کبیرنده مونتسکیولرك ، روسسلرك ، وولترلرك ، دیدرولرك افکارینی مؤثر کبی کورمك صرف نتیجهٔ قصر بصردر ؛ اختلالك مؤثر حقیقیسی فرانسه‌نك اون سکزنجی عصرده‌کی وضعیت اقتصادیه‌سی ، تشکیلات اجتماعیه‌سیدر . هر بر هیأت اجتماعیه‌ده ، برطاقم صنوف موجوددر . بو صنفلردن بعری حیات ومعیشتی کرکی کبی تأمین ایده‌بیلمك ایچون ثروت اجتماعیه‌نك قسم اعظمنه مالك اولمق وبوتون ثروت اجتماعیه‌یی ایستدیکی کبی قوللانمق آرزوسنده‌در . بناءً علیه ، هر صنف منابع ثروتی ، وسائط استحصال ثروتی وقوهٔ حکومتی کندی الندە بولندیرمق ایستر . بر دفعه بونلری اله کچیردیمی ، هیأت اجتماعیه‌نك ثروتنه ، آرتق دیله‌دیکی کبی تصرف ایده‌بیلور . وبو تصرفده ، شبهه‌سز ، صنف مذکورك صرف کندی نفعنه کوزەدر . بوندن طولایی صنوف سائره حیات ومعیشتده بویوك بر مضایقه چکر . مضایقه‌دن قورتولمق ایچون ، ثروت اجتماعیه‌دن آز نصیبه‌دار وقوهٔ حکومتدن محروم اولان صنوف صنف حاکمه متصل تعرض وهجومده بولنورلر ؛ صنف حاکمی ،

بولندیغی ذروهٔ اقبالدن دویروب ، یرینه قائم اولنجه‌یه قدر اوغراشیرلر . تاریخ بشریت صنفلرك غوغاسندن باشقا بر شی دکلدر . وتاریخ بشریتده کوریلن بو غوغای صنوفده بتون ذوی الارواحك حیاتنده مشهود غوغای حیاتك بر حال خصوصیسندن عبارتدر . اون سکزنجی عصر میلادینك نهایتلرینه طوغری ، فرانسه‌نك متوسط صنفی (بورژوازیسی) . ثروت مملکتی ، قوهٔ حکومتی ، ید انحصارلرنده بولندیران اصیلزادکان ورهبان صنفلرندن آلمق ایچون حرکت شدیده‌ده بولندی؛ بوکا تاریخلرده فرانسه اختلال کبیری دنیلیور. قرال کیش کورکلی وایبکلی مانطوسیله صنوف ممتازه‌یی اورتمك ، مدافعه ایتمك ایستدیکندن اوده ییقلدی . صنف متوسط ، هجومده یالکز کندی قوتنه کووه‌نه‌مدیکندن ، دردنجی بر صنفی . پاریسك پیرسز ، یورطسز ، کونده‌لکجی حقیقی عوامنی یاردیمنه چاغرمشدی . اختلالی یاپان اصل بو ایکی صنفدرکه بالآخره ثروت ملیه‌یه حصه‌دار اولمق قوهٔ حکومته صاحب بولنمق ایچون بو ایکی صنف آره‌سنده‌ده . بوتون اون طقوزنجی عصر امتدادنجه غوغا دوام ایده‌جکدر . اختلالدن اولکلوب، چوغی بورژوازینك وبر آزده اصل عوامك مدعیات ومطالباتنی یازیلریله عالمه اعلان ایدن مونتسکیو ، وولتر ، روسسو ، دیدرو کبی سیاسی محررلر، صوکره ، اثنای اختلالده توره‌یوب ، اومدعیات ومطالباتی کمال شدتله باغیران میرابو .

دانتون ، دهمولهن ، روبسپیهر ، مارا کبی خطیب وسیاسیلر ، اختلالی الجا آت اقتصادیه ایله یایان صنفلرك وكیللری ، آووقتلری ؛ خدمتجیلری ایدی ؛ یوقسه ، بعضلرینك ظن ایتدیکی کبی ، اختلالی بونلر ایجاد ایتمهدی. یشامق ، همده بول بول ، راحت راحت ، یشامق احتیاج ویا آرزولری فطریدی ، بوندن متولد نزاعدرکه فرانسه اختلالنیده دیگر اختلاللریده احداث ایلهمشدر. سوزك قیصهسی ، تاریخ بشریتك محرکی محفظهٔ فکر وعقل اولان دماغ دکل ، منبع جوع وعطش اولان معدهدر . . .

مارقس وتلمیذانی مادیتپرستلکده افراطه قاچمش اوله بیلورلر ، لکن معدهسی اولان هیچ برکیمسه انکاره اجتسار ایدهمزکه تظاهرات شخصیه واجتماعیهنك الك قوی مؤثری آج قالمامق طویمق وحتی بر آزده اسراف ایتمك وبو صورتله یشامق آرزوی فطریسیدر . «فکر»ك ولو مستقل بر عامل اجتماعی اولدیغی تصدیق بیله ایدلسه ، «احتیاج مادی»نك اوندن دها قوی برعامل اولدیغی اصلا رد اولنهماز. هر حالده شوکا شبههم یوقدر: کرك تاریخك تدقیقنده کرکسه بر سیاستك ادارهسنده ماتریالیسمی کندیلرینه رهبر اتخاذ ایدنلر ، ایده آلیسمه قاپیلانلردن دها آز یاکلش اولورلر. بناءً علیه؛ خلقمزك تربیهٔ سیاسیه واجتماعیهسیله مشغول اولانلرك بو دقیقهیی نظردن قاچیرمامالری شایان تمنیدر . حالبوکه کندی هیئات اجتماعیهمز ایچنده اولسون ، دیکر ممالکده اولسون ، پك بیوك ، پك مهم

وقایع سیاسیه واجتماعیه، حادث اولوب گچدیکی حالده، قراکلقده قالان افکار اهالیمز علم مشعله‌لریله لزومی درجه‌سنده آیدنلانه‌بیلیور: وقایعك تحلیلنه، سوائق وعواقبنك تدقیقنه حقیله همت اولنمیور ...

بوتون بو اوزون ملاحظات ، خاطریمه پورتکیز اختلالی مناسبتله کلدی . پورتکیزده اختلال اولدی ، قرال قاچدی ، جمهوریت اعلان اولندی؛ عسکرلر، اهالی دوکشدیلر، اولدیرشدیلر، اپی مجروح ومقتول وار . . . بونلرك هپسی نیچون؟ بوقانون اختلالك سببی نه ؟ . . بو اویله بر موضوعکه ؛ هنوز دورهٔ انقلابیه‌سنی گچرمش وحتی بعضلرینه کوره گچروب بیتردمه‌مش عثمانلیلر ایچون ، تدقیق وتفکری پك زیاده شایان استفاده‌در . پورتکیز نره‌ده بز نره‌ده؟ آرامزده نه کونا مناسبات ومشابهت واردر؟ دینلمه‌سین : ایبه‌ریا یاریم آطه‌سنده ساکن اقوام جنوبیه‌نك؛ اسپانیوللرك، پورتکیزلرك ، حیات اقتصادیه وفکریه‌لرنده وبونلردن متولد حیات سیاسیه‌لرنده ؛ بالقان وآسیای صغراده ساکن اقوامك هیچ اولمازسه برقسمنه مشابهتلری وهله آوروپانك منتهای غرب وشرقنده کائن دولتلرك مقدراتنده بعض موافقتلر، اوته‌دنبری بعض مدققلرك نظرینه چارپمشدر: صویسه‌رینك؛ اسپانیا وتورکیه‌دن بر آراده باحث نطق مشهوری خاطره کتیریلسون ؛ بونکله برابر استانبول مطبوعاتی ، پورتکیز وقایعنه دائر برسوری متناقض، مکرر تلغرافنامه‌لریله قارءلرینك باشنی دوندیردکدن، قرالك

قاچیشنه‌دائر شاعرانه برقاچ پارچه ترجمه ایتدکدن‌ـ‌ها. بعضلری‌ده اختلالك سبب اصلیسی اوله‌رق بلمم نه قصرینك شئامتنی کشف ایله‌دکدن صکره ، آرتق وظیفه‌لری بیتمش قیاسیله ، مؤخر تلغرافلری، اوچنجی صحیفه‌یه آتیویردیلر .

کرچك، بزکندیلکمزدن پورتکیزی تدقیق ایده‌زك شخصی أتودلر یاپه‌جق اقتدارده دکلز ، لکن غربلیلرك بو موضوعلره دائر آثارندن اولسون استفاده ایله خلقه پورتکیز اختلالنی برآز آکلاتمق ممکن اولامازمیدی؟ حتی بوزحمته بیله‌قاتلانمقسزین، ایشك ایچندن چیقیله‌بیلوردی : اقوام مدنیه مطبوعاتنك بوبابده یازیلمش جدی وتملی مقاله‌لرندن بالانتخاب ترجمه‌لر ، قارئینه ، او بی‌حساب وقاریشیق تلغرافنامه‌لردن دها فائده بخش اولوردی. ایشته بو دوشنجه‌نك صحتنه قانع اوله‌رق، اختلالك اسبابنی بالخاصه امور اقتصادیه‌ده بوله‌رق یازیلمش بر مقاله‌نك بعض اقسامنی عیناً آشاغی‌یه ترجمه ونقل ایدیورم:

« پورتکیز مملکتی ، برخیلی مدتدنبری مستریح ومسعود دکلدی . بونك اسبابی اقتصادی وسیاسی اولمق اوزره ایکی‌یه آیریله‌بیلور . اقتصادی نقطهٔ نظردن پورتکیز ، غایت بدبخت برمملکتدر . حکومت ۱۸۹۲ سنهٔ میلادیه‌سنده خلقك ثروتنی آرتدیرمق آرزوسیله فوق‌العاده حمایه‌کار کمرك رسومی وضع ایتمشدی . حمایه اصولی کندندن بکله‌نن نتایجی ویرمدی . غایت

يوكسك كمرك تعرفه‌سی وضع اولندیغی حالده (مثلا موبیلیه‌دن، یوزده ٥٠ رسم آلنیوردی !) ینه پورتكيز صنایعی ترقی ایتمدی . لکن معیشت بهالندی . مثلا لونده پیاسه‌سنده لیتره‌سی ٢٠ ره‌یسه صاتیلان پترول ، پورتکیزه ادخال اولنورکن ٦٧ ره‌یس کمرك ویردیکندن ، آرتق فقیر اهالینك غاز صاتون آلمسی امکان خارجنه چیقدی . اقتصادی راحتسزلق ، یالکز کمرك رسومنك فضله‌لغیله اشیانك بهالی اولمه‌سندن‌ده عبارت دکلدی . پورتکیز لزومندن فضله شراب مستحصلیدر ، اما بغدایی احتیاجنه کفایت ایتمز . بغدایك فیئاتی یوکسلمه‌سین دیه، حکومت فرونلرك مقدارینی تعیین وتحدید ایدر ، وفرونلری‌ده نظارت شدیده آلتنده بولندیرر . لکن بو تنظیمات غریبه‌نك نتیجه‌سی ، مقصدك تماماً معکوسی چیقار : اکمك فیئاتی تنزل ایتمدکدن ماعدا ، یوزده سکسان نسبتنده ترقی بیله ایدر . بونك اوزرینه حکومت ، غیرمنتظر بر تدبیره مراجعت ایلر : سویهٔ بحردن ٥٠ مترو یوکسك اولمایان اراضینك یاپیله‌رق ، اوزوم کوتوکلری غرس اولنمه‌سنی منع ایدر . اوزوم غرس ایدیلان اراضی‌یه بغدای اکیله‌جك ظن اولنور . لکن حکومتك امریله حادثات اقتصادیه‌نك تغیری ممکن اولمدیغندن ؛ باغجیلرك برقسمی باتار ، دیکر قسمی فضله قزانیر ، فقط ینه بوغدای اکیلمز . نهایت ، فقرانك معیشتنه غایتله سوء تأثیری اولان برتدبیر اقتصادی‌یه دها باش اوریلورکه اوده ات فیئاتی تجارتنك

تنظیمنه قالقشلمه‌سیدر . ات فیئاتی غالی اولدیغی جهتله، حکومت پایتختنده ات صاتیشنی برملتزمه احاله ایدرك، بلدیه قصاب دکانلری آچار . بونك نتیجه‌سی اوله‌رق ده اتك فیئاتی دها زیاده‌یوکسه‌لور. وشمال ایالتلرنده‌کی حیوانات بسله‌یجیلر ضرر کورور . الك صوك زمانلرده ثروت ملیه‌یی آرتدیرمق ایچون ، شراب استحصال وتجارتنك تحت انحصاره آلنمه‌سی‌ده دوشنیلور ؛ فقط بوتصور قوه‌ده قالور . واقعا احوال مذکوره‌نك ضررینی کورن حکومت آدملری‌ده بولنمشدر . لکن بونلرك موفقیتکارانه اجرا آتنه ، قابینه‌لرك ، غایت سرعتله تبدلی زمان براقمامشدر . فی‌الحقیقه پورتکیزده پارلمان حیاتی ، ۱۹۰۸ دنبری آنارشی حالنده دوام ایتمشدر . مثلا ۱۹۰۹ سنه‌سی مایسنده رأس کاره کچن دولیما قابینه‌سی، ۱۳ آی ظرفنده‌دردنجی حکومت ایدی . بوحکومتلردن بریسی آنجق اوچ هفته یشایه بیلمشدی ! بوتبدللری موجب اولان شی ، قابینه وپارتیلرك پروغراملرنده‌کی فرقلر اولمایوب شخصلرك نزاعندن عبارتدی . مثلا کچن سنه محافظه‌کار فرقه‌سی رأس کاره کچوب، بیاننامه‌سنی نشرایتدیکی زمان؛ اجنبی جرائدندن بعضلری ، اوبیاننامه‌یی رادیقاللرك ظن ایتمشلردی ! حاصلی ، پورتکیزده سیاسی نزاعلر ، پرنسیپلره مستند اولمایوب، سیاستله مشغول اشخاصك منافع ذاتیه‌لرینی تعقیب ایتمه‌لرندن ایلری کلیوردی .

ایشته بو اقتصادی وسیاسی سببلرك تأثیریله‌درکه صوك پورتکیز اختلالی کلدی .»

پورتکیز اختلالك اسبابنی ایضاح ایدن بومقاله مترجمه پك مختصر، پك ناتمام وبلکه‌ده بر آز خطالیدر . مع‌مافیه‌مذکور اختلالی آزیجق آکلامه‌یه ینه خدمت ایده‌بیلور ؛ بوندن باشقه دقتلی اوقونورسه . بعض جهتلرنده بزم کندیمز ایچون بیله نافع دوشنجه‌لر تولید ایده‌جك نقطه‌لر یوق دکلدر .

یوسف اقچورا

بر مکتوب

. . . . . .

نشریات اخیره‌دن طابعنك اهدا ایتدیکی بر شرقی مجموعه‌سنده غایت کوزل بر مطالعه نامهٔ ادیبانه‌لرینی اوقودمکه اثرك کرك اصلی کرك متفرعاتی میانده‌ك قیمتدار ایکی صحیفهٔ کزیده تشکیل ایدییوردی .

موسیقی‌دن نصیبسزلکم سببیله شیمدی‌یه قدر شرقیلر حقنده هیچ بر شی دوشونمامشکن مسرودات مدققانه‌لری بندهٔ عاجزلرینی دوروداز تفکره سوق ایتدی .

مساعده بیوریلورسه خلاصهٔ تفکراتمی عرض ایده‌یم :

شرقیلر برقومك هم لسان ذوق وطربی، هم ترجمان شوق وتعبیدر . ندیمك شرقیلری او زماندن اول وصوکره ابداع اولنمش نه‌قدر نشائد ترنم وارسه دیمی میاننده دائما برنجی، هر زمان ممتنع التنظیر قالیور. سببی ایسه پك ظاهردر. سعدآبادك مرحوم ایله همسرود اولان بابلری او زمانکی طرز وشیوه‌ده اوتمیورده اونك ایچون!.. یکی محاربه‌لر، یکی وقعه‌لر، یکی معاشقه ودوکونلر ایچون شرقیلر یاپیلیر. بلاد مدبدبه‌نك مهرهٔ صنعتی النده خلق بدایع ایدن آلتدن مترشح نغمات ایله، علمی حتی افق رؤیتی داخلنده‌کی اشیا واحوالی بیله احاطه ایده‌مین چوبانك قوالندن دوکولن پریشان آهنکلر اکثریتله بر ماجرای غرام ویا وقعهٔ اجتماعیه‌یی حاکی بر نشیده‌نك — اکر تعبیر جائز ایسه — استحالهٔ موسیقیه‌سیدر .

بو سنه‌نك — اون سنه‌دن بری ملالی طولاشدیردیغم — کون درەسنده بیلدیرم بایزیدك :

«چال، چوبان، چال !.. . نه ارطغرل کبی اوغلك اولدی،
نه سیواس کبی شهرك بیقلدی !..»

ارادهٔ باکیه‌سنی تلقی ایدن چوبان، کیم بیلیر، بلکه ارطغرلك ضیاع ناهنکامنه آغلایان برمرثیه‌یی ویا سیواسك خرابنه آجیان بر نشیده‌یی — زواللی بیلدیرمك آنیٔ قریی کبی — پریشان بر ادا ایله ترنمه چالیشیوردی :

کچن یونان محاربه‌سی اثناسنده آناطولینك،

اکیل طاغلر اکیل اوستکدن آشام

مصراعیله باشلار بر ترکیسی بتون مملکتك اعصاب تجسسندن بر جریان کچیرمشدی .

بر قرعه ویا ردیف نفرینك کویندن قطعهٔ عسکریه‌سنه قدر طوربه‌سی اوموزنده کچدیکی شومندوفرسز ، یولسز ، کوپریسز ، صعب المرور وپرمهالك طاغلر قارشیسنده‌کی فتور وتعبنی ــ فقط پك قهرمانانه صورتده ــ تجسیم ایدن بو صاف مصراع طرق مواصله‌نك اکمال وتزییدینی اسباب ودلائلیله تشریح وطلب ایدن ارکان حرب مخطره‌لرندن زیاده وجیز ومعنیداردر .

آل یشیل بایراغی کلینمی صاندك ؟..

مبدعی اولان کویلو بو سهل ممتنع ، بلکه صعب محال مصراعه‌نه قدر حس ، نه‌قدر مناظر والواح درج ایتمش ! . . بزم کبی شعری عروض وبلاغت کتابلرندن اوکرنمش اولان بیك کشی بر آرایه کلسه شو ایکی مصراعی تنظیر ، ــ نصل تنظیر!.. ــ تقلید ایده‌مز . معلم ناجی افندی مرحوم ادبیات وعروضك پك دعوالی معلملرندن ایکن بو وادیده، کیم بیلیر نه‌قدر اوغراشدقدن صوکره ، میدانه چیقاره‌بیلدیکی محصول حس وخیال :

تپه‌دن نصل اینیور باقك
شو قیزك نشانلیسی شانلیدر (اوف!)

بارده‌سندن باشقه بر شکل آله‌مامشدی . بو پك طبیعیدر. چونکه بو صفوتده بر زلال شعر وتحسس بر دماغك حرص شانندن دکل، آنجق بر قومك سینهٔ هیجانندن فشقیره‌بیلیر . وای اوطفره فروشان ادبه‌که تقلیده یلتنه !..

کچن روس محاربه‌سی اعلان اولنورکن سکز طقوزیاشلرنده بر چوجقدم. بزم دیارك جبال وبوادیسنی ایکله‌دن ترکیلردن خاطرمده یالکز شوایکی پارچه قالمش، بریسی شویله‌باشلایوردی:

بو طاغك آردنده ردیف سسی وار
آچك چانطه‌سنی باقك نه‌سی وار
برچفت قوندره‌سی بر دال فسی وار!..

بو اوچ مصرع او قهرمان آناطولی اردوسنك او زمانکی شکل وحالنی لوازم دائره‌لرینك الك صحیح قیودندن دها واضح ومکمل تعریف ایدییور .

دیکریده بو ایدی :

سلاحلری چاتدیلر
کولکه‌سنده یاتدیلر
دیدیلر آیلق چیقلماز
چانطه‌لری صاتدیلر

بوسوزلرده نه‌فکر تعریض، نه‌برایمای انفعال وار. چونکه

هنوز تنظیم ایتمکی بیله اوکرنه‌مامش اولان برقوم استهزایی هیچ بیلمز. شو پریشان ترکیلر. مجراسنك ساحللرنده‌کی مناظردن بخبر بر نهر ساکت کبی. یالکز کچدیکی یرلرك احوال وخواص ترابیه‌سندن نصیبلر آله آله طبیعی بر یولده آقوب کیتمشدر. او دره قورودی. ویا حافظهٔ بشرده، کردابلری بلع اعصار ایدن، او مدهش عمان نسیانه دوکولدی. فقط مجرای یابس حالا کردابلرینی، چیقینتیلرینی، آرتق هوام وحشراته‌ده احضار غدا ایده‌مین حیاتسزلغنی — اورته‌سندن مرکبله برلکده دوشونور کبی سکوت وتوکله کچن — اختیار اودونجی‌یه کوسترمکه چالشمقله صانکه اعصار آتیه‌یه نقل ماجری ایتمك ایستیور!...

بزده شرقی نامیله شیمدی‌یه قدر پك چوق شیلر یازلدی. بسته‌لرك صنعت نقطه‌سندن اولان قیمتنی بیلمم. فقط کفته‌لر آراسنده — ایی پارچه‌لر اولمقله برابر — ایکره‌نمه‌دن دیکلنمه‌سی قابل اولمیان نه‌لر وار!.. سوء استعماله‌نی شیمدیکی قانطولر درجه‌سنه قدر واردیران طرزانشادمز اصلاح اولنملی. بو اصلاح اول امرده واقفانه برتتبع وتدوینه محتاجدر.

اقوامك احوال روحیه‌سنی مأثر ادبیه‌سنده آرامق اقتضا ایتدیکنی عالمانه ادعا واثبات ایدن (تن) هرحالده شرقیلره دها زیاده اهمیت، یعنی صمیمیت اسناد ایدر ظن ایدرم. اوچ سطر یوقاریده مع‌الاستکراه عرض ایتدیکم قانطولرده بیله شو دورك

برنشانهٔ تمایلی اولمق کرکدر . غلطه بالوزلرنده سورونن ماهیتلر البته بوچرکابلردن نصیبه‌یاب تلذذ اولورلر . دیمک‌که بونلرده بردور ومکانك ناقابل اسکات واجتناب اثرلریدر .

شرقیلر زمان ومکانه کوره ایکی‌یه تفریق اولنمق اقتضا ایدر .

اولا تاریخی شرقیلرمز وار :

سلطان عثمانك تأسیس ایتدیکی دولته فاتحهٔ شهنامهٔ مظفریات اولان

عثمان ارطغرل اوغلوسك

نشیدهٔ مشهوره‌سی هیچ شبهه ایتمم‌که زماننده ترنم اولنوردی .

سلیم اولك عربستان سفرلری تمادی ایتمسندن بیزار اولانلر غضب همایوندن احتراز ایدرك حضور شاهانه‌ده اظهار کلاله جرأت ایده‌مزلرمش . معیت پادشاهیده بولنان ابن کمال مرحومك اوصره‌ده انشاد ایدرك ینه اردوی همایونده بسته‌لنمش اولان :

ندمز قالدی عجب ملك عربده ،
ایشمز نه بزم شام وحلبده ؟..
بتـون یارانمز ذوق وطربده
کل ای دل، کیده‌لم روم ایللرینه !..

شرقیسی کوکرمش بر آرسلانی رقیق بر انسان کبی حرکته سوق ایتمش، یعنی پادشاه حضرتلرینك حدت وشدت اظهار ایتمکسزین عودت امرینی اعطا بیورملرینه سبب اولمشدر . بوشرقینك — زمنی مخصوصاتندن اولان برایکی اماله‌سی برطرف ایدیلیرسه کوریلورکه — داءالصلابه طوتلمش برنفرك نشیدهٔ صمیمه‌سی کبی،

حتی سادەلکندن ، حتی پریشانلغندن تحسس وتأثر آقیور .

مراد ثالث حضرتلری پامال تجاوز اعدا اولان سرحده عزیمتلری مقرر کونك انفلاق فجرندن اول وفات ایتدیلر . ارتحاللرندە بالخاصە جلب ایتدیرمش اولدقلری سازندگان وخوانندگانه اوزمان پك مشهور ومتعارف اولان شو شرقی‌یی اوقوملرینی امر ایتمشلردرکه کوردیکم تاریخ یالکز ایلك بیتنی قید ایدییوردی:

بیمارم ای اجل، بوکیجه بکلەیانم آل
روزفراق دلبری کوسترمه جانم آل

*
* *

ثانیاً قیمت ادبیەلری اولان اشعار ترنم کلیر .

بروسەلی احمد پاشا مرحومك برغزلندن شو ایکی بیتی تقسیم صرەسندە اوقوملرینی بروسەدە طانیدیغم ارباب موسیقی‌یە رجا ایتدم . شیمدی آرە صیرە اوقویورلر :

چین زلفك مشکه بکزتدم خطاسن بیلمدم
کی پریشان سویلدم بویوز قارەسن بیلمدم
جانمه برمرحبا صوندی ازلدن چشم یار
شویله مست اولدم که غیرك مرحباسن بیلمدم

شوایکی بیت قرون وسطی ویا ایصسز براوادن کلن وحشی برنغمه کبی انسانده برغریبلك حسی اویاندیرییور . خصوصیله بوطوپراغه نسبتی وار . بوراده طوغمش برنغمەدر .

*
* *

عربستانك بولنديغم يرلرده خواننده‌لرك اكثريتله ابن الفارضك اشعارينی ترجيح ايتدكلرينی كوردم ، مثلا :

قلبي يحدثني بأنك متلفي
روحي فداك عرفت ام لم تعرف

ويا :

شربنا على ذكر الحبيب مدامةً
سكرنا بها من قبل ان يخلق الكرم

بيتلرينی اوقوركن مستمعين غشی ايچنده ايكلتيلی كوكسلر كچيررلردی .

*
* *

بيك اوچيوز اون ايكی سنهٔ روميه‌سی آغستوسنده سليمانيه قصبه‌سنده بولنيوردم . اوسنجاق بزم ملكك اجزای متممه‌سندن اولمقله برابر عادات ومدنيتنك تأثيراتنه دها زياده تابع برخرابه‌در . خانه‌سنده مسافر بولنديغمز ذات بزه اكراماً برخواننده جلب ايتدی . آلتمش ياشلرنده طيقناز برآدم كه يدازل‌له تراشيده بييق وصقاليله بروشمش سيماسی بيچاره‌يی انستيتو اعضاسنه بكزه‌تيوردی . اوزرنده سياه برعبا ، انتاريسنك اوستنده‌كی شال قوشاغنه صوقولمش ، يالكز قبضه‌سی ايله اوجی كورونن برخنجری واردی . صاغ الني قولاغنه ، صول الني قارننك اوستنده‌كی خنجرك قبضه‌سنه قويه‌رق محرق برنغمه واداايله عجمجه بر چوق اشعار لطيفه ترنم ايتدی . اوقودقلرينی مع التأسف تماماً ضبط ايده‌مدم . خاطرمده يالكز شو بيت قالدی :

مکش خنجر مزن بر سینهٔ من
توئی دردل ، مبادا بر توافتد !..

لطایف دکلمی ؟ ..

٭
٭ ٭

اسکی و یکی ادامزك مآثر ادبیه‌سی میاننده جداً لطیف شرقیلر چوقدر . بونلر ، موسیقی دکل ، ادبیات نقطهٔ نظرندن جمع وتدوین اولنورسه اویله برخدمت ایفا ایدلمش اولورکه هم اشعار عثمانی استفاده ایدر . هم موسیقی ضرردیده اولماز .

بوقدر سویلنمکدن مقصدم یوق دکل ، عرض ایدرسه‌م کستاخاق اولور دیه قورقیورم ..... مؤلف محترمی ترك قومنه تاریخی . اجتماعی . ادبی شرقیلرینك اك کوزللرندن برمجلد مکمله تدوین وبوشرقیلری کندی تدقیقات ومطالعاتیله توضیح وتزیین ایدمزمی ؟ .. فضل وهمتی بوکا بالغاً مابلغ کافیدر . یالکز وقت وذوقنك مساعداولوب اولمادیغنی بیلمیورمه

حضور معنوئ استادانه‌لرنده حد ناشناسانه بر چوق سویلندم . دست پدرانه‌زینی باکمال تعظیم تقبیل ایله استغنای قصور ایدر ومعروضات واقعه‌یی حرمت ایدر دوام کمترانه‌ملك وثائق نونی عد ایتمك لطف عنایتنده بولنمزینی بالخاصه نیاز ایلرم .

سلیمان نظیف

انسانیت ابتدائیه

علم الارضك «دور ثالث» دیدیكی زمانده كرۀ نارسیده‌نك سطح راطب وحارینی ستر ایدن سبزیٔ جوشا جوش ایچنده، علی التخمین برندن ایكی یوزبیك سنه اول چوقورلرك كنارلرندن قووقیرك دلیكلرندن مادر انسانیتك ایلك چوجوقلری پریشان صاچلرینی كوستردیلر.

هنوز شكل كمالی آلامایان برسیارۀ صغیره اوزرنده بشریتك نوروز ولادتی!.. بیلمم بو حادثۀ خارق العاده‌یی تقویم عظیم كائناته مداد نور ایله‌می، یوقسه خطوط خون ایله‌می قید ایتمیشدر؟ بو تاریخ تولد بر عید مدیدك صباح الخیری‌می. یوقسه بتون قرون مظلمۀ آلامك مقدمۀ بداسیمی‌در: شوراسی محققكه عمان موجوداته انضمام ایدن بوقطرۀ نو آرتق فغانی وترانه‌سیله موسیقیٔ طبیعتك مركز آهنكی اوله‌جقدر. خاك اوزرنده اكرچه جریحه‌لر قانایاجق. اكرچه قابدده المر صیزلایه‌جق. فقط آرتق دستكاه كائنات اوكنده صنعت كبی بر استاد بولونه‌جق، آرتق ترقی كبی لاینقطع یوكسلن بربنای نفیسك نقش ملاحتنه باشلانه‌جقدر.

ایلك انسانلر كمال بهت وهراس ایله اطرافلرندكی احتشام ارضه باقدیلر: سرولر عظیم بزر مخروط زمرد حالنده سمایه

طوغرو فوران ایدییور ، سارماشیقلرله مزین میشه‌لر، چاملر، فستقلر بر برکت مسرفانه‌ایله آفاق منظوره‌یی طولدورییوردی. آغوش ریاح ایچنده صالنان تازه داللرك زمزمهٔ خرامی کیزلی بووه‌لرك ترانهٔ غرامنه قاریشه‌رق بو معابد اشجاره بر کنکرهٔ موسیقی تشکیل ایدییوردی . یوز بیکلرجه هوام چیچکلردن چیچکلره ، میوه‌لردن میوه‌لره اجنحهٔ رنکا رنکنی کزدیره‌رك هر برندن بر قطرهٔ غدا آلیوردی . یرده تلاطمات عنیفه‌سیله بر عمان تهورمهابتنی آلان واسع نهرلرك کنارنده، سمارسیده اورمانلرك سایهٔ بی نهایه‌سی ایچنده هر بری بر عفریت اساطیر نسبت وجسامتنده فیللر ، صو آیغرلری کوتوکلری کمیره‌رك اخراس افتراسنی بیله‌یور، الیوم نسللری منقطع برسورو اعاجیب خلقت آیاقلریله طوپراقلرنی قازه‌رق قعر ارضده‌کی جذور اشجاری یولیورلردی . . .

ایشته آسیای جنوبینك بر ثروت مخوفهٔ نباتیه وحیوانیه ایله مشحون بر شجرستاننده اجداد ابتدائیه‌مز طولاشمغه ، ایلك مائدهٔ حیاتی طاتمغه باشلادیلر .

مادر طبیعتك شونوزاد عریانه عرض ایتدیکی لوحهٔ حیات بو کون هیچ بر خلیای شاعرك احاطه ایده‌میه‌جکی بر کوکبهٔ حشمتی حائزدی . لکن ایلك انسانلر بودبدبهٔ مناظردن هیچ بر حصهٔ ذوق آلامادیلر : ابکم وابله . خائف ومتردد ، لرزان وسراسیمه هر طرفه کوز کزدیرییور، هرطرفی دیکلیورلردی؛

محاط اولدقلری ذارات بدایعدن هیچ ، هیچ بر شی ا کلایه‌میورلردی ؛ برینک نظر حیرت واستفهامی دیکرینک چشم تعجب واستیضاحندن بشقه واسطهٔ تفسیر بولامیوردی .

بو استغراب الیم ایچنده بر آرالق صوسزلغك کوکسلرینی قاوردیغنی ، آچلغك معده‌لرینی ازدیکنی حس ایتدیلر ؛ روحلری الم احتیاج ایچنده بورقولدی : مکتب حیاتك احتیاج دیدیکمز استاد اعظمی آجی درسلرینه باشلامشدی . . . تهوین نجاعت ایچون یردن بردمت اوت قوپارمق ایستدیلر ؛ دیکنلر طرناقلرینی قاناتدی . بر دالدن برمیوه آلمق خیالنه دوشدیلر ؛ طول قامتلری یتشمشدی ؛ داللر : « بزه یتشمك ایچون یوکسلمك لازم ! » دییورلری . . . .

او زمان کوز یاشلری ایله بولانمش نظر محرومیتلرینی کوك یوزینه چویردیلر : بروعد ، بر امید ، بر اشارهٔ تشجیع آرایورلردی . زمیندن ، سمادن ، هر طرفدن یکمال بر صیحهٔ فرمان کلیوردی ؛ « یاشاملی . ویاشامق ایچون دیدنمه‌لی ! » بعدما هر فرد بشر کندی عالم قلبنده بو صیحهٔ طبیعه‌نك الی الابد عکس اهتزازینی حس ایده‌جکدر . اوت ، یاشاملی ویاشامق ایچون دوکوشمه‌لی ؛ دیکنلر . طیرناقلر ، بوینوزلر ، دیشلر ، قایلر . طالغه‌لرله دوکوشمه‌لی ؛ نباتات ایله ، حیوانات ایله ، جمادات ایله . بتون کائنات ایله دوکوشمه‌لی ، ترلیه‌رك . ایکلیه‌رك ، سورونه‌رك دوکوشمه‌لی ؛ هرچه باد آباد لاینقطع دوکوشمه‌لی :

ایشته وعده . ایشته امید ، ایشته اشارهٔ تشجیع . ایشته حیات .... طبیعت عضویه‌نك قانون تغیر ناپذیری بو انقطاعسز مجادله‌در . قوشلر ، آغاچلر ، قوردلر ، بتون موجودات عضویه یاشامق ایچون دوکوشیور ؛ انسان‌ده بویله یاپه‌جق ، یاشامق ایچون اونلر کبی چیرپینه‌جق . دیدینه‌جك ، دوکوشه‌جك ... حیات بر حرب دائمی ، یاشامق بر مظفریتدر . حی ومظفر : بو ایکی کلمه قاموس عضویاتده مترادف صاییلیر !

شدائد جویه‌یه قارشی ملجاسز ، تجهٔ بهایمه قارشی عاجز ، هر شیئه قارشی قدرتسز ، غداسز ، ذکاسز ، معلوماتسز یاشامغه چالیشان ایلك آدملرك اسکلتلری اخیراً جاوا آطه‌سنده اجرا ایدیلن تحریات وحفریاتده کشف واخراج اولندی . بو خزینه بزه شونی آکلاتدی‌که ایلك آدملر بزم کبی قائم یورو‌یه‌میور ، بزه تشکلات تشریحیه اعتباریله پك آز بکزییورلرمش ... اجداد ابتدائیه‌مز حقنده‌کی معلوماتمز مع التأسف بوندن ایلری کچه‌میور ؛ تاریخ بشریتك بو صحیفهٔ اولیٰی هنوز یازلمامش کبی طوریور ؛ فنون موجوده‌نك ناطقهٔ صادقه‌سی ایلك آدملرك قصهٔ حیاتنی آکلاتیرکن بر ناقل افسانه کبی متردد قالیور . او دوره عائد اولمق اوزره شونی صورت قطعیه‌ده بیلورزکه عمر انسانیتك مقدمه‌سی آجی ، پك صعب ومتعب بر ملحمهٔ عظیمه اولدی . بر ملحمه‌که ابدیدر . بر ملحمهٔ مساعی‌که بونك

سایه‌سنده اوبر هنه‌تن ، اولال وسفیل مخلوقلرك دست احفادی دیار مدنیتك باب قلاعنی فتح ایده‌جکدر .

جناب شهاب‌الدین

اتفاق

توفیق ایله اتفاق اشتقاقده نصل متفق ایسه حقیقتده دخی اوصورتده متخددر ؛ دینیله بیلور .

کتب ادبیه‌ده مسطوردرکه برحکیم ، قواعد اتفاقی ظاهرده کوسترمك ایچون بر ایکی یوز دکنك جمع ایدر . یوز دکنکی برر برر قیرار . صکره اللی دانه‌سنی دسته طرزنده باغلر . پهلوانلرك زور بازوسیله بیله قیرلمسی محال اولور .

اوروپا حکماسندن عالم سیاستك عزازیلی دینلمکه شایان اولان مشهور (ماکیاودل) تغلبه اتفاقدن بیوك برمانع اولمدیغنی بیان ایچون « تفرقه‌پیدا ایدك، تاکه حکمه مقتدراوله‌سکز »[١].

توفیقك اتفاقه توقفی تاریخ عالمك هانکی صحیفه‌سنه باقلسه بالبداهه مشهوداولور . مثلا دولت سلچوقیه‌نك متأخرین حکامی

(١) Divisez pour regner

بتون اقربا و برادر ایکن ، انفراددن استفاده واهمه‌سنه ذهاب ایله بر برلرندن آیرلدقلریچون پریشان و مضمحل اولدیلر . ارطغرل بك ، الپ ارسلان، جلال‌الدین ملکشاه ، کبی هر بری یالکز باشنه بر دنیایه مدار مفخرت اوله‌بیله‌جك اوچ بیوك پادشاهك همت جهانکیرانه‌سنه ، اوچ درت بیك سنه دنیایه حکم ایدن درت ، بش بیك دولتده نه قدر وزیر کلمش ایسه جمله‌سندن عالی‌طوتیلان نظام‌الملکك انضمام‌درایت فوق‌العاده‌سیله تشکل ایدن و وسعتجه اوروپانك عمومیتنه فائق اولان قوجه بر دولتی کوله‌لرینك ، خدمتکارلرینك پنجهٔ استیلاسنده براقدیلر.

حال بوکه او کوله‌لرك ، او خدمتکارلرك هر بری حدود ملکك بر طرفندن طوپلانمش کلمش ایدی . فقط جمله‌سنك منفعتلری مشترك بولنیدی . و کندیلری‌ده بو اشتراك منفعتی ادراك ایدرك متفقانه چالشدیلر .

اوت ! قرابت افکار اولمدقجه جنسیت انسانیه دکل. قرابت نسبیه‌نك بیله فائده‌سی کورلمز .

بر کره‌ده کندی دولتمزك تاریخنی دوشنه‌لم ! اوچ بیك کشیلك بر عشیرتك ، اوچ یوز سنه ظرفنده دنیانك اوچ بیوك قطعه‌سنی احاطه ایدرجه‌سنه بر قوجه سلطنت حالنه کیرمسنه اك بیوك سبب ، علاء‌الدین ایله سلطان اورخانك وظائف اخوتی، لذائذ سلطنته ترجیح ایدرجه‌سنه آرالرنده ادامه ایتدکلری اتفاق دکلیدر ؟

اكر ایكی بایزیدك اواخر سلطنتنده كاه اضطراری وكاه اختیاری ظهوره كلان تفرقه‌لری دفع ایچون محمد اول وسلیم اول كبی ایكی بیوك مجدد یرادیلوبده ملتك اساس اتخاذینی كاه ماءالحیاة عدالت وكاه سیلابهٔ خون حمیتله احكامه موفقیت حاصل اولمامش اولسه‌ایدی؛ دولت عثمانیه‌نك بقاسنه احتمال متصورمیدی؟

لایقیله دوشنلسون ! برخاندان ویا برقاچ آدمك اتفاق ویا اختلافندن بوقدر بیوك نتیجه‌لر میدانه كلنجه، برقاچ قومك اتحاد وافتراقی نه تأثیر كوستررر !

آمریقا جمهوری . تعداد قابل اولمیه‌جق درجه‌ده اجناسدن وهربری بریولده اداره اولنور حكومتلردن مركب ایكن معا - رفلری اتفاق افكاری تولیده اودرجه‌ده كافیدركه ، اوقوجه كشور ، بیاغی برطوز معدننه بكزه‌مشدر . ایچنه هركیم دوشر وبرقاچ سنه اوتوررسه بتون بتون آمریقالی اولوب كیدر .

دنیانك هریرنده متولد اولان طرفداران ترقی ومغدوران تغلبك وطن عمومیسی حكمنده اولان اسویچره‌نك خلقی اوچ جنسه منقسمدرلر . حتی اوچ لسان سویلرلر . آنجق بربرینه مربوط طوغمش برادرلر كبی، حقیقت حالده بروجود حكمنده‌درلر .

« قوتی اتفاق حاصل ایدر » بوقاعده اوروپاده اك صكره تشكل ایتدیكیچون علمای سیاستك خلاصهٔ تجاربی صایلان وحقیقت حالده دخی كمالات مدنیه‌جه پك چوق جهتلرده مثال كوسترمكه شایان اولان ، بلچیقا حكومتنك شعاریدر .

***

عجبا بحث ایتدیکمز قرابت افکاری اقوام عثمانیه بیننده دخی بو درجه‌لره کتورمك قابلمیدر؟ بزه قالورسه امکانسزلغه دکل، صعوبتنه بیله قولایلقله احتمال ویرمیز .

زیرا مادامکه بر وطن خلقی‌یز . منافعمزده اولان اشتراکی اکلادیغمز کبی ، شوکرهٔ زمینه دائمی صورتده مستولی اولان طوفان حوادث ایچنده سفینهٔ نوحده بولنان مخلوقات کبی ، هر درلو انفعالات نفسانیه‌یی برطرفه براغه‌رق . بربرمزه تقربه چالشمقدن بشقه چاره اولمدیغنی‌ده ضروری ادراك ایدرز . بزهر فرقه‌مز برهوایه دوشرده هیجانه باشلارسه‌ق طبیعتیله سفینه‌ده صاللانور . واوحالده تعاقب ورودی ضروری اولان امواج بلیاتك سربندیسی طوقنور .

سربستیٔ افکار صدمه‌سیله هردرلو عقاید موجوده‌یی زیر وزبر ایتمکه چالیشان بعض حکما — دیه بیلورلرکه : — وطن دینلان ، خریطهٔ عالم اوزرنده برغالبك رشحهٔ شمشیری ویا بر کاتبك چکیدهٔ قلمیله چیزلمش برقاچ خطدن عبارت دکلمیدر؟ بویله برامر موهومك تعیین حقیقتده نه حکمی اوله بیلور ! »

بزده دیرزکه : خیر ! وطنی تشکیل ایدن نه سیف غالب . نه‌ده قلم کاتبدر . وطن سکنه‌سنك اشتراك منافعیله تشکل ایدر . بناءً علیه اولاد وطن ، والده‌سنی نصل محافظه ایدرسه ، او ده باعث وجودی اولان منافع مشترکه‌یی اوصورتله حمایه ایدر . خلقه فکر وطن واشتراك منافعی لایقیله آکلاتمق ایسه معارف

نظامنامه‌سنده معین اولان مختلط مکتبلرك ظهورینه متوقفدر .

اقوام مختلفه برمکتبه ن چیقارلسون ، اوزمان هرنه یاپلسه آره‌لرینه اختلاف براقمق ناقابل اولور . نته‌کیم برقاچ فدان ، بربرینه صارلسون بیودکدن صکره آره‌لرینی آیرمق جمله‌سنی بردن کوکلرندن چیقارمقدن مشکل اولور .

کمال

تیاترولر

اوتوز ایکی سنه امتداد ایدن دوراستبدادك اوتوز ایکی بیك سنه تصویر وتزییف ایدلمکله بیتمیه‌جك اولان مظالم بی انصافانه‌سندن بریده ملتی ـ آز چوق تنویر افکار وتهذیب اخلاقه خدمتی حس ایدیلن کافهٔ اذواق معصومه‌دن محروم ایتمك ایدی. هر ناموسکار وحمیتپرورك کندیسنی برمجرم سیاسی عد ایده‌رك خوف وخلجان دائمی ایچنده دمکذار اولدیغی او ادوار سیهفام استبدادك ظلمت ماتمرنکی ایله نور ترقیدن محروم قالمش اولان اقسام علمیه وادبیه‌مزدن بری تیاترولرمزدر. بیك درلو زحمت وتهلکه‌یی کوزه آلدیره‌رق ، الیوم ملل مدنیه ومترقیه عندنده صنایع نفیسه‌نك الك پارلاق برشعبه‌سنی تشکیل ایدن تیاترولك بزده ـ هیچ اولمازسه بوسبتون ـ نامنی قالدیرتماغه غیرت ایتمش

بولنان بر ایکی ترك و برایکی ارمنی وطنداشلرمزه شمدی نه‌قدر تشکر ایتســه‌ك آزدر . زواللیلر نه بلالره . نه محنتلره معروض اولدیلر ! هله بر آردلق ارباب تجارتلری ـ بونی کندیلری ده اعتراف ایدرلرکه تیاترویی بر صنعت دکل ، مجرد وسیلهٔ معیشت اوله‌رق تلقی ایدییورلردی ـ اوت، بیچاره‌لره آز چوق کفاف حیات اولان باب تجارتلری شهر امین مقتولی زماننده بسبتون سد ایدیله‌رك آرتق چوقدن قربان ظلم اولان صنعت دکل، بلای رزق وروزی درینه دوشدیلر . آنك قتلی ایله رشید پلیدك شهر امانتنه تعییننه‌ن صکره ـ طبیعی بعض شرائط ایله ! ـ تیاترولرك باب مسدودی یکیدن آچیلدی . صنعت ! او، خیال محال ! . . هیچ اولمازسه زواللیلره اکمکنی قزانمق فرصتی ویرلمش ایدی . . اوینایورلر ، ایچلرندن آغلایه‌رق قومدیالر ، قهقهه‌لرندن بایله‌رق دراملر اوینایورلردی. حکومت مستبده‌نك عباد مملوکه‌سی اولان غزته‌لرده ایسه انجق اعلانلری کوریله بیلیردی . مطالعات تنقیدیه وادبیه‌می ؟ . کیمك حدی ! ذاتاً بونی کیم بکلیور ؟ ارباب تماشا کیملردن مرکب ؟ صنعتکارلرك دردی نه‌در ؟ .

بواحوال ایچنده بزده تیاتروجیلغك وجود پذیر اوله‌ماسی غایت ضروری ایدی . وقتا که روم ایلی خاك پاکندن طلوع ایده‌رك ـ الحمدلله ـ سرعت خاطفانه ایله شو مظلوم دیارینی شعشعهٔ نورانیسنه غرق ایدن مهر منیر حریت ملتك جبههٔ

اقبالنه شعاع زرینی ایله (١١ تموز) تاریخ مقدسنی حك ایتدی؛ تیاترو ملتك اشواق ومسعدت وشکرانی آردسندن فروزان اولان آمال اولیهٔ حریت صیردسنده یاد ایدلدی . صکره اعانهٔ ملیه ، دها صکره چرچر حریق هائلی واتحاد وترقی جمعیت محترمه‌ی اعانه‌سی ظهور ایده‌رك بونلره خواهش وجدانی ایله اشتراك ایتمك ایستیه‌ین مشتاقین حریت وارباب حمیته برر وسیله‌گاه اولمق اوزره جابجا قونسرلر ، تیاترولر ترتیب ایدلدی . بو تیاترولرده نه‌لر اوینانه‌جق ایدی ؟ البته عهد رذالتمند استبدادك باصمه قلب اویونلری ، سانسور خیثنك نیشتر غدری ایله پارچه پارچه ایدلمش ، چوغی اوروپانك درجهٔ ثانیه وثالثه‌ده‌کی مؤلفلری طرفندن یازیله‌رق لسانمزه ــ مجرد هیچ بر جهتی ، هیچ بر نقطه‌سی زلف یاره طوقونمامق مزیتی‌ایله ترجمه ایدلمش بولنان قیمتسز اثرلری اوینانامازدی . استبدادی « یوها » لرله تشییع ایتمش اولان احرار امت آرتق او ساخته‌لکلرله آووه‌دیله‌مازدی . علی‌الخصوص شمدی اوتوز ایکی سنه رماد ظلم آلتنده قالمش اولان ــ اخگر حمیت بتون عثمانلی یورکلرینی یاقیور ، قاووریوردی . بر آتش سیال دوداقدن دوداغه ، یورکدن یورکه انتقال ایله بتون عثمانلیلری هم آواز اشتیاق ایدرك روحلرمزده ــ حمداً ثم حمداً ــ سودای وطنی حیاتلاندیریور ، آلولندیرییوردی . بزه شمدیلك بر زلال تسلیت ، حرارتمزی آز چوق تسکین ایده‌جك بر کوثر جانپرور لازم ایدی . بونی

طبیعی شهید حریت، مربیٔ وجدان مکنون ملت اولان مرحوم معظم کمالك آثار وطنپرورانه‌سنده آرادق. « وطن » تیاتروسی همان بتون اولاد وطنك دنیایه یکی آچیلان کوزلرینی تسخیر، پاك وعالی حسلرله هنوز چارپمغه باشلایان یورکلرینی تشجیع، نجیب ومقدس امللری ــ اوتوز ایکی سنه‌لك عطالت نومیدیدن صکره ــ هنوز تخیله جسارت ایدن فکرلرینی تنویر ایتدی. [بسا ــ یاخود ــ عهده وفا]. [زواللی چوجق]، [کلنهال]، [عاکف بك] بر رغبت خارق العاده ایله بربرینی تعقیب ایدییوردی. طمارلرده تحجر ایتمش اولان قانلرك جولانه شدت کلمش، آرتق هر عثمانلی بر حریت مارشی طویمق، بر وطن شرقیسی دیکله‌مك ایچون قوشه‌رق کیده‌جك بر تیاترو، بر قونسر آرایوردی. بو اشتیاق وطنپرورانه‌یه صنعتکارلر یتشه‌میور، بتون ارباب هوس وطنه خدمت ایچون صنعکار اولیوردی... بویله‌جه مادهٔ استحصال فوائد عظیمه‌نك یانی صیره بر حقیقت تظاهر ایتدی‌که اوده حرومدنی بر ملتك تیاتروسز یشامیه‌جغی ماده‌سی ایدی. اوت، آرتق بزم‌ده تیاترومز، تیاترولرمز اولملی. کافهٔ امور وطنیه‌مزك اصلاحی ایچون اوروپادن متخصصلر جلبی، اوروپایه طلبه اعزامی مناسب کورلدیکی کبی البته تیاتروجیلق ایچون‌ده بو ایکی تدبیره مراجعت اولنه‌جقدر. زیرا اعتراف ایده‌لم‌که بو آثار مخلدهٔ وطنپرورانه‌نك هوس واحترام عظیم ایله اوینانمسنه وپرستش قلبی ایله تماشا وتقدیر اولنمسنه رغماً هنوز

تیاترو وصنعت نامنه پك صفر الید برحالده یز. شبهه یوقکه زمان بونیده اصلاح واعلا ایده جکدر. کرك تاریخ اسلام، کرك تاریخ عثمانی تیاترو وصحنه لرنده احرار ملتك انظار عبرت وانتباهنه وضع اولنه جق بیکلرجه وقایع غریبه یی حاویدر. تیاترو صنعتنه وقوف کسب ایده جك اولان اعلیتپروران ادبا طرفندن آنلر برر برر انتخاب ایدیله رك صحنهٔ تماشایه وضع اولنور؛ شرف انسانیت اولان فضائل عالیه ومکارم راسخه نك یانی صیره چهرهٔ بشریتك حجاب دائمیسی بولنان رذائل خسیسه ومساویٔ دنیه تشهیر ایدیلیر . . .

خلق هم تیاترو سیر ایدر، تلذذ ایدر، هم تاریخ اوقور، تنفع ایدر، هم اخلاق اوکره نیر، تنصح ایلر. بوکون فرانسه وانکلتره تاریخلری ارباب قلم طرفندن تمامًا سراپا رومان. تیاترو شکلنده یازلمشدر. چونکه ناسك قسم اعظمی تاریخ اوقومز، اوقوسه ده مستفید اوله ماز. علم اخلاقی، علم اجتماعی وسائر فنون فلسفیه ایله توغل ایده مز؛ بونلر براز وحشیدر، خشیندر، عنوددر. هر نظره قولایلقله کشف نقاب ایتمزلر. بونك ایچون ادبا بر یاندن زمان آدملرینك، زمان اخلاق واطوارینك تدقیقی ایله مشغول اوله رق حسی، حقیقی، حتی خیالی اثرلر وجوده کتیردیکی کبی بر طاقمی ده تتبعات تاریخیه ده بولنه رق بر جهتدن شایان دقت بر فقره، بر ارکك، بر قادین بولدقلری کبی همان آکا — بر معاملهٔ سودا — علاوه ایده رك یا بر رومان، یا بر

تیاترو شکلنده خلقك پیشگاه استفاده‌سنه وضع ایدرلر تغییریسیر درجه‌سنده اولان بو تحریف ، وقعه‌نك . شخصك ماهیت وقوتنی اخلال دکل، بالعکس تأکید ایدر. حتی صوك زمانلرده «پول ئرویه‌یو »کبی بعض متفکرین قوانین دولتی تدقیق ایده‌رك مغایر عدالت وحقانیت بر مدهٔ قانونیه کورنجه بو عدالتسزلکی، بو حقسزلغی خلقه کوز کوره تشهیر ایده‌جك بر وقعه تصور ایله تیاترولری حکومتك حقسزلقلرینی ، عدالتسزلکلرینی تصحیحه آلت ایتدیلر . فرانسه‌ده اوچ عصردن بری الك بیوك استادلرك ، الك بیوك مشرحلرك تجربه‌کاه علم وعرفانی اولان تیاترولر یاواش یاواش اکلنجه محلی اولمقدن چیقه‌رق ملتك پك لطیف وجاذب بر درسخانهٔ ادب وتربیه‌سی اولمشدر . بز مع التأسف هنوز بو درجه‌لردن پك دوروز . حتی پك ابتدائی بر حالده‌یز . خاطرمزه کلن شودرکه بر یاندن عالی مقصدلری استهداف ایدن بیوك، مؤثر ومشعشع ملی پیه‌سلر ترتیبنی ادبامزدن انتظار ایتمکله برابر بر یاندنده مثلا فرانساده موجود اولان او درلو آثار نفیسه‌یی ــ صحنه‌لرمزك مساعده‌سنه کوره ــ بالانتخاب ترجمه ایله خلقه نفائس ادبیه حقنده فکرلر ، حسلر القاسنه مسارعت ایتملی‌یز . خلقت انسانیه‌ده ، علی الخصوص عثمانلی خلقنده مکنون اولان علویتلره ــ تیاترولرن پارلاق ــ وسیلهٔ کشایش وانبساط بولنه‌ماز . شو قدرکه تیاترویی تماشا ایدنلرده آز چوق تیاترو حقنده فکر ومعلومات صاحبی اولملیدرلر .

هر کس منقد اوله‌ماز ، او بشقه‌بر استعداد ، بشقه قدرت وملکه‌در . یالکز برپیه‌سی تماشا ایدن آدم او پیه‌س حقنده بعض دلائل واعتبارات ایله مصیب، غیر مصیب بر مطالعه بیان ایده‌بیلملیدر . بو ایسه تیاترو حقنده ـ وقعه جهتندن دکل ، صنعت نقطهٔ نظرندن ـ معلومات ابتدائیه‌یی حائز بولنمسنه توقف ایدر . تیاترو نه‌در ؟ نیچون یازیلیر ؟ نصل یازیلیر ؟ قاچ نوعی واردر ؟ انواعنك مدار تفریقی نه‌در ؟ ارباب تماشانك مظهر تحسینی ویا دوچار تحقیری اولان اثرلرك اسباب موفقیت ومردودیتی نه‌در ؟ مشهور اولان اثرلرك مزیتلری نه‌لردر ؟ بونلردن جمعیت بشریه‌یه نه فائده واردر ؟ حاصلی دها بر چوق سؤاللرکه جوابلرینی ارباب تنقید حاضرلامشدر. مؤلفلر یازمشلر، منقدلر صمیمی ، فنی ، بی طرفانه مطالعه‌لریله پیدرپی بر تیاترو فنی وجوده کتیرمشلردر . بو فنك شمول وتأثیری بحث آخردر . آنجق بو معلوماتی حائز اولان آدم آرتق تیاترویه کیدرکن فکرینی، حسنی، حاکمه‌سنی غلطاتدن مدافعه ایچون النه برسلاح کیاست آلمش اولور. آرتق آنی نه صحنه‌نك تزیینات خیرکی بخشاسی نه آقتور و آقتریسلرك ثیاب وحلیات ابلفهریبانه‌سی آلداتاماز . آنك بر غایهٔ خیالیسی ، بر پرستیدهٔ صنعتی واردرکه پیه‌س اڭ مفتون صنعت نظرنده مرده‌در، ایشته هرشخص متحسسك قلبنده خفته اولان بو پریٔ صنعتی وقوف علمی اویاندیرر . آنی پیدار ایتمه‌ین اثرلر هیچ بر قیمتی حائز اولمدیغی کبی بو

قوهٔ سحر آفرینی حائز اولدقلری حالده مخاطبلرك عاطل ، مرده‌دل اولان مؤلفلرك قدرت ومهارتلرینه‌ده پك یازیقدر ! بوندن طولایی‌درکه تیاترولرمز ـ تماشاجیلری صنعتکارلری ایله متناسب ـ درجات نوعیه‌یه آیرلمیدر . مثلا (ك . حسن) قومپانیه‌سی (عاکف بك) ی هیچ برزمان صحنهٔ خنداخندینه دعوت ایتمه‌ملیدر . مناق افندینك تیاتروسنه کیرمش اولان بر بی خبرده اوراده عبدالرزاقك شطحیاتنی استماع ایده‌مدیکندن طولایی کندی غفلتندن بشقه کیمسه‌یی تخطر ایلمه‌ملیدر . بودرجات ویوقاریده لزومنی اتیان ایتدیکمز نظریات تیاترو رغبتکارانی عندنده معلوم اولمق ایچون پك چوق مؤلفات ادبیه تتبعنه احتیاج واردر . چونکه تیاترو اوروپا مکتبلرنده ادبیات درسلرینك بررکن مهمیدر . شمدیلك آنلری اربابنه حواله ایله بز خلقمز وتیاترولرحقنده بعض مطالعات ذکرینی مناسب کوردك . مقاله‌لرمزك مأخذی قرق سنه قدر فرانسز تیاترولرنده وظیفهٔ انتقادی ایفا ایتمش اولان استاد شهیر « فرانسیسق سارسه‌ی » ك « قرق سنه تیاتروجیلق » عنوانلی خزینه‌سیدر . بو کتاب تیاترو مشتغلینی ایچون کرچکدن بر خزینهٔ کرانبهادر . زیرا سارسه‌یك قرق سنه ظرفنده بیکلرجه پیه‌سلر حقنده یازمش اولدیغی انتقادات ایله علی‌الاطلاق تیاترو صنعتی حقنده تشریحات ونظریاتنی حاویدر . بو مقاله‌لرك مطالعه‌سی عامه‌نك تیاترو

حقندەکی فکر ونظرینی خیلیدن خیلی‌یه تعدیل وتوسیع ایده‌ـ
جکندن امینز .

جناب شهاب‌الدین

اجل غیر موعود

کوز بیکی ظلمت عمادن، نیچهٔ رعشه‌داری کرباد تصادفدن
یاراتیـلمش بر عفریت عقور اولان اجل ، اوت ، کورمز
وکورلماز بر جانوار اولان اُولوم احمد شـعیبی طلبهٔ کریانِنك
ایادیٔ تکریمندن ، قارئین ماتمداریـنك انظار وافکاری اوکندن ،
والده‌سـنك سینهٔ خلجان نثارندن ، یتیمنك مظلم وبوش قالان
کوچوجك آووجلری ایچندن، رفیقهٔ نجیبه‌سنك آرتق الی الابد
کلیدلی ومتروك قالاجق اولان حجلهٔ سرور وسعادتندن آلدی،
خلیج دکزینك ساحل سیاحنده اونی بر آرشـون طوپراغك
عمق وعرضنه فیرلاتدی . ایوب مزارستان‌هائلنك برچوقورینی
نعش ناکامیله طولدیران احمد شـعیب استانبولك برطاقم ساحه
وشاهقه‌لرنده متعدد حفره‌لر، بوشلقلر ترك ایتدی .

دارالفنونك حقوق شعبه‌سنك مرکز رفیع افکارنده، ذهنی
پاشا خاندان اصیلنك صمیم حسیاتنده، دیوان محاسباتك جریانکاه
معاملاتنده ، والده‌سنك ، زوجه‌سنك ، یتیمه‌سـنك کوزلری

اوکنده ، استقبال ملتنك ، حریم احتیاجاتنده متعدد بوشلقلر، حفره‌لر ــ قدرك بوجلوهٔ مظلمنه عائد بردهان اعتراض وعصیان شکلنده ــ آچیلدی .

احمد شعیب ارتحال ایتمکله ایوبك جبل اخریسنده تك بر مزار یاپیلدی. فقط استانبول شواهقنك دوش خاطراتنده آلتی دانه أولو اندام کفن برسریله یوکسلدی . بوأولولردن برنجیسی شباب منورك محراب فکر وادراکی اولان احمد شعیب بکدر !

ایکنجیسی بر مجموعهٔ جدیه‌نك خادم مسلکپروری اولان احمد شعیب بکدر ! اوچنجیسی ذکی ووفی بر زوجهٔ نجیبه‌نك زوج دقیقمتی احمد شعیب بکدر ! دردنجیسی صاچلری آغارمش بر والدهٔ رعشه‌دارك اولادی احمد شعیب بکدر ؟ بشنجیسی صاچلری هنوز بیتمه‌مش بریتیمه فریاد برلبك باباسی احمدشعیب بکدر ! آلتنجیسی ایسه بنم مستفیض تدریساتی اولدیغم خواجه‌م احمد شعیبدر !

آرتق هرکون ، ایوب افقلرینك آره‌سندن آخرتك دامان سیاهی صارقیورمش کبی خلیج طاغلرینك اوزرنده سریلن مزارلقلرك آره‌سندن او کنجك قبری قیام ایده‌جك تا مکتب حقوقك کرسئ تدریسنه قدر چیقارق اوراده طلبهٔ یتیمه‌سنك جباه فکر وادراکیله چارپیشه‌جق، دماغلرنده آچدیغی یاره‌نك خون منورینی کوزلرندن آقیته‌جق ! . . کاه ، او مزار زوج ــ احتوا، مرحومك زوجه‌سنك قاریوله‌سنه چیقه‌جق صدرحساسنه

چوكه‌رك قلبنی آزه‌جك. واورادن‌ده احتمال كه يتيمنك بشيكندن يوكسلن پدر جوينده ايكی كوچوك آلك اوزرينه دوشوب او كوچوجك آللرك كميكلرنده بر شهقهٔ انكسار قوپاره‌جق. ماتمك رنك معروفی سياهدر. فقط مرحومك بدتحريرينه تقديم صحايف ايدن مجموعهٔ موقوته‌نك بر قاچ صحيفهٔ مهمه‌سی بلمم نه ايچون بياض قالاجق. ابدياً بياض... بر سنك مقبر قدر بياض... بر أولو قدر بياض... بر كفن قدر سفيد وبارد!...

اوت، آرتق كيجه‌لرك قاراكلقلرنده بر طول واردركه يتيمنی اويوتدقدن، سينهٔ مجروحنك خون سفيديله تغذيه ايدرك اويوتدقدن صوكره، ارموزنده دائما يتيمنك پدرينه عائد بر تابوت خاطرات طاشيان بو والده. الده مشعل ماتمنی طوته‌رق يتاغنه كيرمك ايستركن اوراده زوج مرحومك خيال كفن بر سرينی اوزانمش كوره‌جك والنده‌كی مشعل خاطرات ايله كوكسنده‌كی قلب وفاكار، ايكيسنی سربسر، آتش با آتش يانه‌جق، يانه‌جق، يانه‌جق...

اوت آرتق باباسنی آنجق رسميله، آنجق آثاريله طانيغه قدرك محكوم ايتديكی بر يتيمهٔ طالع واردركه بيودكجه لسان مادر زادينی بتون كمالاتيله سويليه‌جك يالكز بر كلمه وار. اونی سويلمكه مادام الحيات مقتدر اولاميه‌جق. او كلمه كنديسی ايچون مسماسی اولميان بر اسمدر: بابا!. سبب حياتی اولان باباسنی دنياده ــ خالقی كبی ــ كورمه‌مكه، اوت، بوقدر آكلاشيلماز

واکلاتیلماز بر بیداد طالعه هدف اولان بو صبی بی‌یوب بر دختر حساس اولدیغی زمان پدرینك شکل مجهولنی کندی چهره‌سنك باطنکاه تشکلنده کورمك ایچون آیینه‌لرك سینه‌لرینه قوشه‌جق. کندی یوزینه باباسنك تراب اولمش ناصیه‌سندن بر نشانهٔ مشابهت آرایه‌جق. اوأولوبی کندی وجود ذی‌حیاتنده بولاق ایچون چهره‌سنی، اندامنی نارانتظارك پروانهٔ رمادیسی اولان کوزلریله — آرایه‌جق، آرایه‌جق، آرایه‌جق...

اوت آرتق دارالفنونده هر صباح حقوق اداره ودول درسلرینك ساعت عائدهٔ تدریسنده درسخانه‌یه کیرن لبشتنهٔ معرفت برفضلهٔ شباب واردرکه کرسی‌نك اوزرنده شعیبك یوکسك باشنك صاری‌صاچلری یرنده برعمان ظلالك طالغه‌لرینی کوره‌جکلر. او کرسیٔ تدریس او ظلال وظلمت طالغه‌لرینك اوزرنده قضازده بر کمی کبی متزلزل، خراب، متروك، تهی..

او سفینهٔ قضازده‌نك طائفهٔ بیکسی او زمان بو قافلهٔ شباب شکلنده بربرلرینه نظرلریله صوره‌جقلر: «بو کولکه، بوبوشلق او صاریشین ویوکسك ناصیه‌یه هیچ بکزه‌میور. بو عمان نسیان بو کرسی‌یی نه حقله ضبط ایتمش؟» دیه‌جکلر. فقط، شهزاده باشنك بر باشنده‌کی زینب خانم قوناغنده ایراد ایدیلن بو سؤال جوابسز قالمه‌یه محکومدر. شهزاده باشنك منتهای دیکرنده‌کی ذهنی پاشا قوناغنده‌ده بر یتیم الی الابد باباسز یشامغه مجبور اولدیغی کبی!..

فقط ، ای قارئین متألمه ، بر مزارك طوپراقلرینی صاچار کبی بو سیاه کلمه‌لری نه‌ایچون رهگذار انظارکزه آتمق ایستیورم بیلمم‌که ؟ چونکه احمد شعیب أولمه‌دی . آنجق بر مزارك باشنده بر سروی ، بر یتیمك باشنده بر والده بکله‌مکه ، قدر غدار طرفندن محکوم ایدلدی‌که او قادینك آلنی او سروینك یاپراقلرندن دها سیاهدر. خیر ، شعیب أولمه‌دی. یالکز بر مزار طاشی بر قلمك اوزرینه دوریلدی ، قیردی . یالکز بر کرسی‌نك اوزرینه بر مزار چوکدی ، پارچه‌لادی ! . . .

آه ، خیر ، حقیقت بر نعش بارد دکلدرکه بیاض بر بزله بر کفنله ستر ایدیله‌بیلسین ، احمد شعیب أولدی، أولدی، همده موتك طبیعی اولیشنه رغماً بو أولوم حادثهٔ قتل قدر غیرطبیعی، جرم جرح قدر قانلی برشي اولدی . أولدی، همده هرکوشه‌ده بر مزار ترك ایدرك أولدی .

بو کون بو أولو او مزارلرك برنده ـ کرسیٔ تدریسنده دیڭك ایستیورم ـ دماغ قدیدیله یاتیور . دیکرنده مجموعهٔ موقوته‌سنی تلمیح ایتمك ایستیورم ـ أتلری دوکولمش ید اقتداریله یاتیور . مزار دیکرنده‌ده ـ والده‌سنك ، یتیمه‌سنك ، زوجه‌سنك صدر خراب مشترکلرینی قصد ایدییورم ـ حرکتدن ساقط قلبیله یاتیور . بر باشقه قبر محترمنده‌ده ـ موقع رسمی‌سنك صنداليه‌سنی سویلك ایستیورم ـ بر اسکلته

انقلاب ایدن وجود مقدم ومداومیله یاتیور و بر فاتحه‌نك مفتقر اتحافی اولمق خصوصنده ، ای دهان فاتحه خوان ، قارشیکه ایوبده‌کی مزارك طاشندن اول دائما بو کرسی ، بو صندالیه ، بو بشیك ، بو حجله چیقه‌جق.

زواللی خواجه جغمی اوقدر سوردم که جنازه‌سنده بوله‌مدیغم حالده تابوتپارهٔ خاطراتنی دوش منکسر احتساسمده الی‌الابد طاشیه‌جق، وهنوز مزارینی زیارت ایده‌مدیکم حالده قبر محترمیله ابدیاً روبروی انفعال وحسبحال اولارق یشایه‌جغم .

سلیم عدنان

مصاحبه

اوچ بش کیجه اول کوکلم کبی هواده پك طورغون ایدی. کندی کندیمه آسوده بر وقت چیره‌یم دیدم . ساعت یارمه طوغری قارشیمزده‌کی اورمانجغه ناظر پنجره‌نك اوکنه اوطوردم. بتون عناصر نامیه‌یه روح نشوه ساری ، بتون موجوداته عشق نو بهار طاری اولمش ایدی . هر طرفدن بوی حیات انتشار ایدییور ، ماضی‌یه عائد لطیف خاطره‌لر قلبمی طاتلی طاتلی اهتزازه کتیرییور ایدی. آرادن براز کچدی. سقف لاجوردی‌یه چاقلمش آلتون باش چیویلر جابجا کورنمکه باشلادی . دائرهٔ

افق مرئینك مركزنده بر موقع صفا اشغال ایدییور ایدم . اطرافه باقه‌رم منظره‌نك هیئت حاضره‌سنی اسكی زمانك فانوسلی قونصول ساعتلرینه بكزتدم . حقیقت ، اكوانه نظر محدود ایله باقیلنجه ، بو تشبیهم پكده مناسبتسز دكل ایدی . فقط كرهٔ هوائی ، نظر فریب بر منظره‌دن بشقه بر شی اولمیان او طبقهٔ لطافت نمائی آرادن قالدیردم . مطیهٔ خیالمی ساحهٔ لاتناهی‌یه طوغری سوق ایتدم . منزل آلمغه ، نشوه‌لی تك وتاز ایتمكه باشلادی . لكن مرحلهٔ اولاده دیزلرنده قوت قالمدی . امان ، بو بنم جولان ایده‌جكم ساحه دكل ، طوته‌یم دیدی . هله براز دها دیدم. زار زور براز دها كیتدی. فقط براز دها كیده‌جك اولورسه‌م هلاك محققدر ، دیه فریاد ایدییور ایدی یالواره‌سنه دایانه‌مه‌دم . اویله ایسه دون ، حالكی حدیكی بیلده دائره‌ك داخلنده جولان ایت دیدم . پرلرزهٔ خشیت یرینه چكلدی . فقط حالا تیریل تیریل تتره‌یور، حالا ناصیه‌سندن طولی دانه‌لری كبی ترلر دوكیور ایدی .

اونی اوراده براقدم . افقه طوغری توجیه نگاه ایتدم . قمر دامن افقدن نازان وخرامان كورونمكه باشلادی ؛ اوچوق ضیاسی ساحهٔ سمایه بر رنك حزن اكین ویرییور ایدی . الك یقین اولان همسایهٔ سماویمزك چهره‌سنده كرد كدورت كبی طوران كلفلر كیتدكجه نظرمده خطوط ابتسام لطیف كوكمه‌ده سرایت ایتدی .

حقیقتك خیال ، یاخود خیالك حقیقت صورتنده بر تجلیٔ غریبی اولان بو خاطره بنی براز دکل کرکی کبی دوشوندیردی. عقلم باشمه کلدی . عالمده بادهوا کبی کورینن پك چوق شیلرك حقیقتده پك بهالی ، پك قیمتدار اولدیغنی اکثر زمان بن ده دوشونور ، حیاتك اك اهمیتسز کورینن احوالنده پك بیوك اهمیتلر کوریر ، خلقك هیچه صایدیغی شیلری نظرمده پك بیوك بولورایدم. لسان غیب سماوینك بو اخطارندن صکره فکرمك او اعتیاد سقیمی ، یاخود مستقیمی اولانجه قوتیله ینه تأثیرینی کوسترمکه باشلادی . بو خاطره نك مقیاسنی ذهنمده بیوتدم ؛ بر چوق شیلر تطبیق ، تشمیل ایتدم . توارد ایدن فکرلر دائرهٔ خیاله صیغمیه‌جق درجه‌یی بولدی. دوشوندکجه دوشوندم. نه‌لره مالك ، نه توکنمز خزائنه صاحب اولدیغمی ملاحظه ایتدم . خلاصه یوقلق ایچنده بر وارلق ، وارلق ایچنده بر یوقلق بولدمکه تعریف ایده‌مم . بر ساعت قدر امتداد ایدن بو جولان ذهنی مطیهٔ فکرمی کرکی کبی یوردی . کندی کندمه دیدمکه : هایدی شو بولندیغم عالی حقیقت دائره‌سندن شعر وخیال دائره‌سنه نقل ایده‌یم. شو مناظر دلکشایه ، شو جرم نواره برازده شاعر کوزیله باقه‌یم . هر کسك کندینه کوره بر شعری بر شاعرلکی واردر. حتی عاشق عمر بیله کندی عالمنك بر بیوك شاعری ایدی . هر کس فکرنده حردر . وارسون کیمسه بنی شاعر اولمق اوزره طانیمسون . فقط بن شو دقیقه‌ده

كتدمه شاعر دیه‌جك اولورسه‌م آ كاده كیمسه‌نك قاریشمغه حقی اوله‌مازیا ؟. قرله حسبحال یاخود انیس روحم عاكفك تعبیریله درونی بر مشافهه ایده‌یم دیه واردات خیالیه خزینه‌سنه مراجعت ایتدم . وا اسفا كه آنی‌ده بعض خزینه‌لر كبی طام طاقیر بولدم . آدم سنده دنیا استقراض ایله قائم . بزده سرمایه یوقسه ، سرمایه‌دارانده افلاس ایتمدی‌یا ؟ ثروت فكریه اصحابنك خزینهٔ عرفانی صاغ اولسون . ایشته قوجه فضولی یازیخانه‌نك اوستنده طوریور . آچار بر تفأل ایدرم . البته كافی حسبحال اوله‌جق بر نشیده ظهور ایدر ! ـ مومی یاقدم ـ فضولی‌یی آلدم . آچار آچماز :

كیجه‌لر انجم صایارم صبحه‌دك

ای شب هجرك بكا یوم الحساب

بیتی ظهور ایتدی . بیتك مقتضـای حاله مطابقتی حقیقةً غریب بولدم . دیوانی یاصدیغك اوزرینه قویدم . قمرك صفحهٔ پر توبارینه بر نظر دها عطف ایتدم . یارب شوكا نه سویلیه‌یم ؟ دیه دوشونوب طوریركن قپونك چالندیغنی ایشتدم . آره‌دن ایكی دقیقه كچدی . بزم رفیق محترم اوطه‌دن ایچری كیردی . تعاطئ سلامدن صكره آره‌مزده شو سوزلر جریان ایتدی .

رفیقم — قرا كلقده اوتوریورسكز .

— اوت براز مهتابدن استفاده ایده‌یم دیدم .

— دیمك بو كیجه شاعرلككز طوتدی ؟

— اویله کبی .

— شو حالده سانحاتکزی کوره‌بیلیرمی‌یم ؟

— سانحات فلان یوق . فقط دمیندن بری ذهنمه لایح اولان افکاری بر یره طوپلامش اولیدم . طویل‌الذیل بر اثر وجوده کلیردی . حیران انتساقی اولدیغم آثار قدرته باقدم . صانع حکیمك قدرتنی ، عظمتنی دوشوندم ؛ آثار غیرمتناهیه‌سنده تجلی ایدن ، نامتناهی قدرتی عقلمه طورغونلق ویردی . کندی کندیمه : نه بیوك قوت ! نه بیوك تصرف ! دیدم . جناب حق نصل انکار اولنور ؟ بو قدر خوارق خلقت ، بو قدر دقایق صنعت شعور نفسی خاصه‌سندن محروم بر کور قوته نصل اسناد ایدیلیر ؟ کندی کندندن خبردار اولمیان بو قوت نصل اولورده انسان کبی بر مخلوق مدرکی وجوده کتوره‌بلیر ؟ عالمده بو انتظام نصل اولورده تصادف دینیلن بر لغت عمیانك مدلول بی معناسیله وجودپذیر اولور ؟ اصغر نامتناهیدن اکبر نامتناهی‌یه قدر هر شیده تجلی ایدن بو انتظام مستقر ، بر حکیم مدبرك اثر صنعی ، اثر ترتیبی اولمدیغی نه وجه ایله قبول ایدیلیر .

بنم اعتقادمه قالیرسه تدبیری تصرفی کائناتده جاری اولان قدرت مطلقهٔ الهیه‌یی کور قوت کبی تخیل ایدنلر ، « لهم قلوب لایفقهون بها ولهم اعین لایبصرون بها ولهم اذان لایسمعون بها اولئك کالانعام بل هم اضل » آیت کریمه‌سنك ماصدق تامی اولان کور دل ، محروم بصیرت کیمسه‌لردرکه بونلر طبقی کمیده

کیدرکن کمینك حرکتندن غافل اولوب قره‌لری متحرك ظن ایدن غلط حس اربابی کبی کندی بصر بصیرتلرینه طاری اولان عمادن ذاهل اولوب ، صانع حقیقی‌یی کورقوت صورتنده تخیل ایدیورلر . دها طوغریسی مرآت شئون الهیه‌ده کندی حقیقت ذاتیه‌لرینی کوریورلر .

عوالم غیر متناهیه‌یه سوق مطیهٔ خیاله نه حاجت ؟

انسان حکیم ازلینك نمونه‌سی ، موده‌لی اولمقسزین سینهٔ عدمدن چیقاردیغی اعیان موجوداته ، بونلر میانده اك یقینی اولان کندی وجودینه نظر انصاف ایله باقوب آنده تجلی ایدن صنایع عجیبهٔ قدرتی ملاحظه ایتسه جناب حقك تصدیقنده مضطر قالیر . سمواته، حرکات منتظمه‌لریله او ساحهٔ لاتناهی‌ده سیر ایدن لایعد اجرامه باقمغه آنلرك وجودیله اثبات صانعه استدلال ایتمکه حاجت کورمز .

القلیل یدل علی الکثیر   والجرعة تدل علی الغدیر

فقط انسانك علمی محسوساتدن مقتبس ، محسوساته منحصر اولدیغی ایچون، ساحهٔ تفحصده اجالهٔ افکار ایتدکجه، محسوسات خارجنده برشی قبول ایتمك ایسته‌میور ، غروری دائما کندیسنی کریوهٔ انکاره صاپدیرییور ، علمنی احاطه‌سنی محدود دکل ، مطلق کوستریبور .

حالبوکه بوکون احاطهٔ حسیه‌مز داخلنه آلدیغمز ، اك زیاده حقیقتنه وقوف ادعاسنده بولندیغمز شیلر حقنده‌کی معلوماتمزك ،

او شیلرك سطحندن ، قشرندن ایلری کچه‌مدیکی ارباب انصاف نزدنده حقایق مبرهنه جمله‌سندندر .

حواس خمس ایله مدرك اولدیغمز ، تحلیل و ترکیبیله بر چوق شیلر وجوده کتوردیکمز ماده‌نك نه اولدیغنی بیلمیورز. ماده‌نك حقیقتنه دائر برچوق نظریه‌لر فرضیه‌لر سرد ایدیلیور. بونلرك کافه‌سی مجهولی مجهول ایله تعریف درکه‌سنده قالیور . حقیقته طوغری خیلی مسافه قطع ایتدیکمزه ذاهب اولیورز . صکره دونوب آرقه‌مزه باقیورز. حکیم مشهور « نیوتون » ك مثل سائر صره‌سنه کچن برسوزینك بوراده ایرادی ضروریدر. « نیوتون » دیمش‌که: بز ساحلده اوینایان چوجوقلره بکزه‌رز ، آره صره اصداف بحریه‌دن برظریف صدف بولور، آنی برشی ظن ایدرز . حالبوکه کوزمزك اوکنده طوران عمان بیکرانده دها نه صدفلر ، نه جوهرلر اولدیغنی کورمه‌یز .

بیلمدیکمز شیلری آیاغمزك آلتنه قویسه‌ق باشمز کوکه ایرردی دیه‌ن یك طوغری سویلمش. بیلدیکمز قطره بیلمدیکمز دریادر . حالبوکه او قطره حقنده‌کی معلوماتمزك نفس الامره موافقیتی ده محتاج نظردر . بویله مشکوك ، محدود بر دانشله نصل حقیقته وصول ادعاسنده بولنه بیلیرز ؟ احاطه‌مزك، دائرهٔ وقوفمزك خارجنده بزم بیلمدیکمز بر چوق شیلرك موجود ، یاخود ممکن الوجود اولدیغی نه‌وجه ایله انکار اولنه‌بیلیر؟ قدرت فاطره‌نك دماغمزه توديع ایتدیکی قوانك بتون سرائر خلقتی

احاطه‌یه کافی اولدیغنی بزه کیم تأمین ایتمش ؟ دماغمزی زورلایه زورلایه بر نقطه‌یه قدر کیده بیلرز. او نقطه‌یی کچمك ایسته‌ینجه بزه کیرو دون دیرلر معقولاته کیتمیه‌لم مادیاتده بیله عجز مطلق عالمنده پویانز. وجودمز ارضك طبیعتنه کوره یارادلمشدر. عجبا وجودمزك حال حاضریله کرهٔ قمرده یشایه‌بیلورمی‌یز ؟ بشقه بر جرمه انتقالمزی فرض ایده‌جك اولسه‌ق او جرمده دوام حیاتمزه امکان متصور اولمدیغنی آکلایورز. چونکه خلقتمز، طبیعتمز او جرمك خلقتنه طبیعتنه اویمایور.

حالبویله ایکن فکرمزك معنویات ساحه‌لرنده جولان ایده‌میه‌جکنه بزم شو کتلهٔ خاکیده حقیقت اولمق اوزره قبول ایتدیکمز بر شیئك آنك خارجنده مجاز بیله اوله‌میه‌جغنه نه‌دن بر شق امکان کورولمسون ؟

طبایع مادیاتده مشهود اولان بر تباین، بینمزده‌کی علاقهٔ مادیتك وجودیله برابر. بزی بوقدر مشکل بر موقعده براقوب طورور ایکن معنویات ساحه‌سنده نیچون کندمزی بو قدر سربست، بو قدر مطلق العنان کوریورز ؟ نیچون اوعالمه عائد حقیقتك احاطه‌سنه نفسمزده اقتدار مطلق ملاحظه ایدیورز.

ایشته بو خود بینالکدرکه انسانلردن بعضلرینی وجود باری کبی هر بدیهیدن دها بدیهی اولان بر حقیقت واضحه‌یی انکار وادیسنه سوق ایدیور. جناب حقك وجودی کونش کبی دلیلدن مستغنیدر. حتی بنی بشرك او نقطه‌ده‌کی اتحادی وجود

باری‌یه استدلال اولنان دلائلی صردسنه گچمشدر. گونشی براز دها ایی گوره‌یم دیه نورینه توجه ایدنلردن بسبتون خاصهٔ رؤیت منتفی اولدیغی کبی وجود باریده تعمیق دلائل وادیسنه صاپانلرك سعی بیهوده‌لری‌ده بعض کره اشکال مطابدن بشقه بر شیئه یاراماز. حضرت هدائینك اولمق اوزره خاطرمده قالان شو بیت بو حقیقتك طرز دیگرده افاده‌سیدر :

ظهوری پرده اولمشدر ظهوره
گوزی اولان دلیل ایسترمی نوره

مادامکه سوز بورایه قدر گلدی باری براز سویلیه‌لم :

جناب حق کندی وارلغنی بیلدیرمك ایچون بزی خلق ایتمش؛ مرکز ادراك اولان برکتلهٔ صغیره‌یی قفا طاسنك ایچنه قویمش. آنی، وجود خارجینك صفحاتندن خبردار ایده‌جك مشاعرله مجهز قیلمش. مشاعر خمسدن مثلا قوهٔ باصره‌مزی خلق بیورمامش اولسه‌یدی. عالم مبصرات بزم ایچون یوق حکمنده اولوردی. خلقت حاضره‌مزله عالم وجوددن بزه بیلدیره‌جکی قدرنی بیلدیرمش. فقط کیم بیلیر؟ بو عالمك، بزم احاطهٔ حسیه‌مز خارجنده دها نه قدر صفحاتی وار؟ بز آنلرك نه اولدیغنی بیله‌میز. چونکه بیلمکه یلتنه‌جك اولور ایسه‌ك، دولاشه‌جغمز دائره بهمه حال ینه حواس خمس دائره‌سیدر. آنك خارجنه چیقه‌میز. وهمك اعانه‌سیله یا قوتدن بر طاغ تصور ایده‌بیلیرز. فقط یاقوت ایله طاغك مدرکات ومحسوساتمز جمله‌

سندن اولدیغنی اونوتمامل‌یز. بورادەکی تصرفمز اجزاسی مادەدن مستعار، بر تصرف وهمیدن بشقه بر شی دکلدر.

عالمك بیلدیکمز صفحەلرندن بشقه برصفحەسنك نەاولدیغنی بزە بیلدیرەجك آلتنجی برحسە مالك اولمەمزی فرض ایتسەك، او حسك نە اولمسی لازم کلەجکنی، او حس مفروض ایلە ادراك ایدیلەجك صفحەنك مشاعر خمس ایلە ادراك اولنان صفحات وجود خارجندە نە صورتدە، نە ماهیتدە تعین، تجلی ایدەجکنی قیامتە قدر دوشونسەك بولەمیز. ایشتە بزم مافوق الطبیعات نامنی ویردیکمز، ال یوردامیلە کزمك ایستەدیکمز ساحەنك سرحدی بورادن باشلار. حدود حسیەمز خارجندە اولان بو عالمك حقیقتندن بحث ایتمەمز طبقی آنادن طوغمە بر کورك الواندن بحث ایتمسی کبیدر. بزم ایچون یاپەجق بر شی وارسە اودە دائرۀ حسیەمزك حدودی داخلنە کیرمیان بوعالمك امکان وجودینە قائل اولمق، آنی انکار ایتمەمکدر. اعمای مادر زاد قرمزی، یشیل، صاری لغتلرینی تلفظ ایدر. فقط بونلرك مدلوللرینە دائر دماغندە هیچ بررنك تخیل بولەماز. چونکە عمای مادرزاد ادراك الوانە مانع مطلقدر. یوزبیك سنە چالیشسەق اواعمایە لون حقندە برفکر ویرەمیز. لکن اعمانك مدرك اولمامسی حسبیلە الوانکدە موجود اولمامسی لازم کلمز. بو مقدمەیی بورادە براقەلم، وجود باری حقندە وارد اولان ملاحظات آتیەیی استطراد

قبلندن اولەرق سرد ایلدکدن صکره هر ایکیسنی برلشدیردرك
بر نتیجه چیقارالم .

معلومکزدرکه مرکباتی تحلیل ایده ایده نهایت اجسام
بسیطەده ، عناصرده قرار قیلیورلر .

عناصردن اوتەسنەده کچیورلر. فقط بزاوراده طورالم چونکه
اوتەیه کچمەنك نتیجەیه تأثیری یوقدر . مرکباتده تجلی ایدن
آثار تکملك عناصر بسیطەده موجود اولمدیغی ایکی کره ایکی
درت ایدر کبی ثابتدر. عجبا بو عناصر مادیه ، بسیط ناقص درکه
سندن مرکب کامل درجەسنه نصل ارتقا ایتمش ؛ بو کمالی نردن
مدرك اولمش که هر تکملنده کندیسنی آنك فوقنده بر تکمله
نامزد قیلیور آنك حصولی اسبابنی استکمال ایدیور؟ سلم تکاملك
برنجی قدمەسندن اعتباراً یوکسله یوکسله جماد درکەسندن نبات
اورادن حیوان اورادن انسان درجەسنه قدر چیقیور؟ بسیطك
مرکبده تجلی ایدن کمالی حائز اولمدیغی بداهةً ثابتدر وبویله اولمق
لازم کلیر. چونکه اوکمالی حائز اولمسی لازم کلسه سلسلهٔ ادوار.
مربوط اولان تکامل ، حاصلی تحصیل وبناءً علیه عبث اولمق
اقتضا ایدر ایدی .

تکملك ترکیب ایله مبسوطاً متناسب اولمسنه نظراً حدذاتنده
بسیط اولان ، تعبیر دیکرله وجودە کتورەجکی اثردن من جهة
الترکیب دون بر مرتبەده بولنان بر شی کندیسنك وجوده
کتورەجکی شیئی دیکرده تجلی ایدەجك کمالی — آندن ناقص

اولمسی حسبیله — قبل الوقوع نصل تعیین ایده بیلیر ؟ او کمالك حصولنی تهیه ایده‌جك اسبابی نصل استحصال ایلیه‌بیلیر ؟

اشیاده مشهود اولان وبزجه کمال نامی ویریلن شیئك طبیعتجه مقصود بالذات اولمدیغنی ، طبیعتك آنك حصوله بیله‌رك چالشمدیغنی ادعا ایدنلرك بو ادعاسی بنم اعتقادمه کوره جناب حقك موجودیتنی مؤید دلائلك اك قویلرندن معدوددر. ساحهٔ تکوینده تجلی ایدن احواله تعلیل بعدالوقوع دیمك ، تعندن ، مکابره‌دن دها طوغریسی ادراکسزلکدن بشقه بر شی دکلدر .

فی الحقیقه کوزك کورمك ، قناتك اوچمق ایچون یارادلمدیغنی بونلرك یارادلدقلری ایچون اووظیفه‌یی ایفا ایتدکلرینی ایکی بیك بوقدر سنه اول ادعا ایدنلر کلمش ، پك چوق کیمسه‌لرك الیوم بو اعتقادده ثابت قدم اولدقلری مشاهده ایدلمکده بولنمشدر. فقط عالم مبصرات ایله، آنی دماغمزه ادراك ایتدیرن عضو بصرایکی موجود مستقل اولدیغی حالده مبصراتك حقیقتله ، کوزك حقیقت مبصراته ملایم ، موافق اولمق اوزره احتوا ایلدیکی دقایق صنعت بیننده نصل بر تلازم نصل بر ارتباط ومناسبت بولندیغی ازنجق منصفانه تأمل ایدیله‌جك اولورسه عکس قضیه‌نك تأیید ایتدیکی کورن یابر .

« اللهم ارنا الاشیاء کما هی »

اشیانك نقصانٔدن کماله کیتمسنه وبو تقدیر اوزره بر شیٔ

ناقصك وجوده کتوره‌جکی دیکر بر شیده تجلی ایلیه‌جك کمالی، من جهة الکمال آندن دون اولان او شیء ناقصك استحضار ایلمسنه عقلاً امکان متصور اولمدیغندن ترتیب عناصردن متولد سلسلهٔ تکاملك ماده ایله علاقه‌سی مناسبتی اولمیان برقوهٔ مدرکهٔ خارجیه‌نك اثری اولدیغی ، اولمسی لازم کله‌جکی کندیکندینه تحقق ایلر .

ایشته او قوتده شائبهٔ ترکیب وحدوثدن عاری ، ماورای سرادقات ازلیتده متوازی اولان ذات واجب‌الوجوددر .

اکر بو قوهٔ مدرکه‌یی یاخود طبیعیونك تعبیرنجه غیر مدرکه‌یی ماده‌نك مقتضای ذاتی ، لازم غیر مفارقی اولمق اوزره فرض ایدرسه‌ك اولکی محذور ینه باقی قالدقدن بشقه ، تکامل ایتمه‌مش عناصر پراکنده‌ده تکاملی مدرك بر قوت تخیلی کبی بطلانی بین بر تناقصك وجودی قبول ایدلمش اولور .

عناصر متفرقه‌ده ، بو قوتك وجودینی تخیل ، دماغك اجزاسی بر یره کلوب دماغی وجوده کتورمدن اول ، دماغده تجلی ایده‌جك ادراکی آنك اجزای پراکنده‌سنده تخیل کبی بر غرابتی تضمن ایدر .

بو قوتی ماده‌نك مقتضای ذاتی اولمق اوزره فرض ایتمك قوتلکدن چیقاروب ماده کبی عجزدرکه‌سنه تنزیل وکندی فوقنده بر قوهٔ خارجیه‌یه مفتقر قیلار . ماده‌ده‌کی تقلباتك بهمه حال بر قوت خارجیه‌نك اثر تدبیری اولدیغنی تسلیم ضروریدر .

چونکه ماده کندی کندیسنی نقصاندن کماله سوق ایده‌مز . بسیط ناقصده‌کی نقصان مرکب کامله‌کی کمالك تجلیسنه علت کافیه اوله‌ماز. اوکمالی وجوده کتوره‌جك اسبابك استحضاری ، ناقصك دائرهٔ استعدادندن خارج اولمق لازم کلیر. یالکز طبیعت اشیاده‌کی استعداد تکمل مؤثر خارجیدن استغناسنی مستلزم اوله‌ماز.

بر ساعتك ماکینه‌سی وجوده کتوره‌جك استعداد نه ایسه ذرات وعناصرده ، مرکب مکمل حصوله کتوره‌جك استعدادده اودر . مثلا تیمورك بر مؤثر خارجینك ترتیبی تعلق ایتمکسزین بر میلیون سنه قالسه ساعت حالنه کلمسی ممکن اولمدیغی کبی ذرات وعناصرده ، بر مرکب کامل حاصل ایده‌جك بر قوت خارجیه‌نك تدبیر وتصرفی تعلق ایتمکسزین خودبخود کندیسنی تکمله سوق ایله مرکبات مکمله وجوده کتوره‌مز .

چونکه آنلرده‌ده جاری اولان قانون جاذبه ودافعهٔ متقابله کبی بر قانون بسیطدن عبارتدر .

مادامکه عناصر جمادیتدن مرتبهٔ ادراکه قدر یوکسلیور آنی او درکه‌دن بو درجه‌یه ارتقا ایتدیرمك ایچون ، حصول ادراك وشعوری مستلزم بر ترکیبه مقارن ایده‌جك خارجی بر قوت لازم ، او قوتك کندی ذاتنده متجلی کمالك وجودی ایچون قوت اخرایه احتیاجی حائز کمال مطلق اولمسنه مانعدر . سلسلهٔ ممکناتده تجلی ایدن اثر تکملی وجوده کتوره‌جك قدرت، تصرف ، او قوت خارجیه‌نك مقتضای ذاتی اولمسه یوقاریده

سویلندیکی وجه ایله ماده‌ده متحقق اولمق لازم کلیر . اوده وجودنده قوت اخرانك تأثیرینه محتاج اولور . عالمده مشهود اولان بو تکمل قوه‌ده قالیر ایدی . سلسلهٔ قوانك الی غیرالنهایه تمدیدی ایسه تسلسلی انتاج ایدرکه عقلاً ومنطقاً باهرالبطلاندر. چونکه بر مبدأ اول ، بر وجود واجب اثبات ایدیله‌مز ایسه سلسلهٔ ممکناتك طرفینی مساوی قالیر وجودینی عدمنه ترجیح ایده‌جك بر مرجحك فقدانی حسبیله هیچ بر شی لابس کسوهٔ وجود اوله‌ماز ایدی .

سلسلهٔ ممکناتك وجودی ایچون بر مؤثر قبول ایتمك سلسلهٔ اعدادده واحد قبولی کبی ضروریدر .

واحد تعین ایتمدکجه اعدادك تعیننه عقلاً امکان متصور اولمدیغی کبی واجب تحقق ایتمدکجه ممکنك تحققنه‌ده اویله‌جه امکان یوقدر .

قبولی ضروری اولان بو قوتی ، ماده‌نك مقتضای ذاتی‌عد ایتمك جوابدن مستغنی بر ادعای واهیدر . چونکه بو تقدیر اوزره او قوت قوهٔ مؤثره ؛ مدبره اولمق درجه‌سندن ماده درکه‌سنه اینر . وماده ایله برابر کندی فوقنده بر اوچنجی قوته مفتقر اولورکه بونك بطلانی شمدی سویلدك .

بو عالمه وجود نامنی ویرمیانلر درلو درلو اسما ایله تسمیه حتی آنی کلیاً انکار ایدنلرده اولمش. بز بو تباین اسمایه بوانکاره

باقیوب عالمك ماهیتندن قطع نظر ، یالکز مبدأیه ، حال‌حاضره بافه‌رق بر مؤثر احتیاج اولدیغنی جزم ایدرز .

بو قوت ترکیب حدوث کبی شوائبدن کلیاً معرادر . مثلا کندیسنده ترکیب تصور ایدلسه درحال شو ملاحظه‌نك ورودی ضروریدر : بر مرکبك اجزاسی علی‌الانفراد نظر اعتباره آلنسه وجوده کتوردیکی کل مکملدن وجوده کتوردمز دیمش ایدك .

کل مکملی وجوده کتورمك ایچون ، آنك اجزاسنی ، کل مکملی وجوده کتوره‌جك صورتده ترتیب وتنسیق ایده‌جك بر مؤثرك وجودینه احتیاج مس ایدرکه بویله بر مؤثره مفتقراولان بر شیده ، طبیعی خالق اوله‌ماز .

شوندن آکلاشیلیرکه جناب حق ترکیبدن ، ترکیبه مماثل شوائبك کافه‌سندن منزه ومبرادر . بو کبی شیلر ماده‌نك ایجاباتندندر .

جناب واجب الوجود حقنده سرد ایدیلن بو ملاحظات اثبات واجب دلائلندن اولمیوب ذاتی ملاحظه قبیلندندر. اثبات واجب دلائلی فلسفه ، کلام کتابلرنده بشقه بولده‌در. مقصدمز او کتابلرك مندرجاتنی بورایه نقل ایتمك دکلدر . نقل ایدلمش اولسه ایدی صراطك[*] صحیفه‌لری کافی کلمز ایدی. سرد ایدیلن

[*] بو مقاله « صراط » رساله‌سندن مقتبس .

بو ملاحظات بلكه بعض افكاره كوره شايان قبول كورلميه‌بيلير.

يك اعلى ، بزم وجود نامى تحتنده بيلديكمز وجودلرك خارجنده اولان بوقوت نه‌ماهيتده نه‌حقيقتده بروجوداوله‌بيلير؟

ايشته او وجود حقيقتنه انفاذ فكر ونظر ايچون امكان اولميان ذات بارى‌در . اونك نه اولديغى بيلنمز يالكز وارلغى تصديق اولنور .

« كل ما خطر ببالك فالله غير ذلك »

آنك حقيقت ذاتيه‌سنى ادراك ممكن اولمديغنى ادراك ايتمك عين ادراك بونك‌غيرى افكاره وجود ويرمك محض اشرا كدر .

بحثمزك يوقاريلرنده : بو مقدمه‌يى بوراده براقه‌لمده وجود بارى‌حقنده وارداولان بعض ملاحظاتى استطراد قبيلندن‌اوله‌رق درميان ايده‌لم ديدكدن صكره هر ايكيسنى برلشديره‌رك برنتيجه چيقاره‌لم ديمش‌ايدم. بحثك اوشقنه رجوع ايده‌لم: عماى مادرزاد ادراك الوانه مانع مطلق اولديغى كبى بزده‌كى عجز قطعى‌ده ادراك كنه بارى‌يه مانع قويدر . چونكه جناب حق كنديسنى محيط اوله‌جق قوتى بزم دماغمزه قويمامشدر . چونكه او زمان محيط ايكن محاط اولور ايدى . « تعالى ذاته عن ذلك علواً كبيراً » اعماى مادر زاد ايچون الوان خصوصنده يا‌پاجق بر شى قالورسه اوده ماهيتنه انفاذ فكردن صرف نظر ايدرك كوزليلرك « رنك واردر » ديديكنى قلبيله تصديق لسانيله اقراراتمكدن عبارتدر.

بو بويله اولديغى كبى وجودبارى خصوصنده بزده بزى

جناب حقك وجودندن خبردار ایدن انبیای ذیشانك سوزلرینه اینانمغه ایمان ایتمکه مجبورز . چونکه عمای مادر زادك حقیقت الوانه قارشی حالی ، موقعی نه ایسه بزمده جناب حقك کنه ذاتیسنه قارشی حالمز موقعمز عینیله اودر .

شمدی سز دیه بیلیرسکزکه: بنی جناب حقك موجودیتندن خبردار ایدنلرده بنم کبی انسان ، آنلر بو معلوماتی نرەدن آلمشلرده بنی سویلدکلرینه اینانمغه اجبار ایدییورلر؟ انبیایه قارشی بو سزك سویلدکڭزی . اعمای مادر زادده سزه سویلیه بیلور ایدی. چونکه اوده سزك کبی آدم. آما سز آنك مالك اولدیغی حسلردن فضله برحسه ملك اولدیغکز جهتله کندیکز آندن مکمل . آنك فوقنده اولدیغکزی . اعمانك حس رؤیتدن محرومیتی حسبیله سزدن دون بر مرتبه بولندیغنی بیلیرسکز فقط آکا بوحقیقتی یعنی حساً آندن مکمل اولدیغکزی آکلاتمق احتمالی یوقدر. چونکه عمای مادر زاد لون کبی. ذات رؤیتکدە نەاولدیغنی بیلمزکه حتی اوفیضت سزده وجودینه آنك وساطتیله مبصراتی ادراك ایتدیککزه قائل اولوب سزك کندیسندن مکمل برفطرته صاحب اولدیغکزی آکلاسون! قیامته قدر چالشسەکز آکا بو صورتله اولان تفوقکزی . او تفوقك حقیقتی اعمانك ذهننده تعین ایدەجك صورتده ، آکلاتەمازسکز . ایشته انبیای ذیشانکده بزه کندی نبوتلرینی آکلاتمق خصوصنده دوچار

اولدقلری مشکلات بز کوزلیلرك کورلره تفوقمزی آکلاتمق خصوصنده دوچار اولدیغمز مشکلاتك عینیدر .

کورلرك بوراده یاپاجغی بر شی وارسه اوده کوزلیلرك الینه یاپیشوب ، براوچورومدن آشاغی تپه طاقلاق کیتمه‌دن، محل مقصوده واصل اولمقدن عبارتدر . چونکه بو بحثده هر شیئی بیلیرم دیمك هیچ بر شی بیلمم دیمه‌نك عینیدر .

بوراده ایکنجی بر اعتراض وارد اوله‌بیلیر ؟ اوده شودر : مادامکه جناب حقك بزی یاراتمقدن مقصدی کندیسنی بزه بیلدیرمك ایمش بواستعدادی بوقوتی نیچون طوغریدن طوغری‌یه هرکسك ذاتنده تجلی ایتدیرمیوبده آره‌یه برطاقم واسطه‌لرقویمش بونلر اولمسیدی دها موافق اولمازمی ایدی ؟ نوع منطقی تحتنده تعین ایدن افرادبشریه‌یه طوغریدن طوغری‌یه اواستعدادك عدم تودیعی بر چوق اختلافاته سببیت ویرمش، امر برعکس اولیدی اورتەده بواختلافاتده قالمازمعاملات‌ناس دها معقول ، دهامناسب برمحورده دوران ایدر ایدی .

بواعتراضك جوابنه شق اخیرندن باشلایه‌لم :

انسان اولمش . وجود بولمش شیلری بکنمیوبده بونلری کندی عقلنجه اولمسنی وجود بولمسنی دها موافق کوردیکی شیلرله مقایسه‌یه قلقیشه‌جق اولورسه ادیانه انتقال ، ادیانك موجب اولدیغی اختلافاتی موضوع بحث ایتمه‌دن اول کندی وجودندنده باشلایه بیلیر . مثلا بوکون بر عقللی چیقوبده

دیسه‌که جناب حق بزده ایکی کوز یاراتمش فقط بونلرك ایکیسنی ده موضع حاضرلرنده خلق ایده‌جکنه برینی اکسه‌مزده یاراتمش اولیدی دها مناسب اولمازمی ایدی ؟ چونکه یولده کیدرکن هم اوکزی همده آرقه‌مزی کورر ، جهتینی محیط اولان بورؤیت مضاعفه‌دن دها مکمل بر صورتده استفاده ایدر ایدك . صکره اوته‌دن بر عقللی دها چیقوب نه اولوردی جناب حق انسانده ایکی قاناد خلق ایدیدی . آنك اعانه‌سیله جوهواده سیر ایدر ، اولذتدنده حصه‌مند اولور ایدك . اوته‌دن بری دها چیقوب موذیاتك ، عالل واسقاملك خلقنه الحاصل هر بری برشیئه اعتراض ایده‌بیلور ایدی . بواعتراضات نه درجه‌یه قدر معقول نه درجه‌یه قدر محق ایسه اختلافات ادیان حقنده سرد ایدیلن اعتراضاتده اودرجه‌یه قدر معقول اوله‌بیلیر .

خلقته قارشی سرد ایدلمسی ملحوظ اولان بوو بوکبی اعترا. ضاته نه زمان جناب حق طرفندن بر جواب آلنیرسه اختلاف ادیان حقنده درمیان اولنه‌جق اعتراضاته‌ده اوزمان بلکه برجواب آلنیر . کلهٔ اعتراض سابقك جنس منطقی تحتنده تعیین ایدن ، افراد بشریه‌یه طوغریدن طوغری‌یه اواستعدادك عدم تودیعی شقنه ؛ بواعتراضه آفاقدن برمثال سرد ایده‌جکم . آنك منصفانه تأملی اعتراضك اوشقنی بشته جواب سردندن مستغنی قیلار . اوته‌کی مصاحبه‌لرده سرد ایتدیکم ادله‌نك اکثریسی کبی بوده بردلیل سماوی اولیور . فقط نه چاره اویله توارد اویله تصادف ایدیور .

جنس منطق تحتنده تعین ایدن افراد بشریه‌یی موضوع بحث ایتمه‌دن اول ینه اوجنس تحتنده تعین ایدن کواکبی نظر اعتباره آلالم : سیارات ایله آنلرك مبدأ فیضی اولان شمسدن متشکل برمنظومه موجود اولدیغنی کوریورز دکلمی ؟ بوسیاراتدن هپسنك کندیسنه مخصوص برطبیعتی ، برطرز خلقی اولدیغنی ، اوزرلرنده کندی طبیعتلری ، خلقتلریله متناسب مخلوقات اولمسی محتمل بولندیغنی‌ده ایشیدیورز . عجبا بوسیاراته بوفیض نره‌دن کلیور ؟ کونشدن. شو حالده کونش نه‌در ؟ جنس نجوم تحتنده تعین ایدن لایعد افراد کواکبدن برکوکب . پك اعلا مادامکه سیارات سائره کبی کونشده برکوکبدر ؛ نیچون صانع ازلی جنس واحد تحتنده تعین ایدن کونشه ینه اوجنسك تحتنده تعین ایدن کواکب سائره‌دن فضله بر خاصه برمزیت ویرمش‌ده، آکا تابع اولان کواکب سائره‌یی آنك فیضنه محتاج ومفتقر قیلمش ؟ عجباجناب حق آکا تابع، آنك اطرافنده سائر اولان سیاراتی‌ده کونشك فیضنه محتاج ومفتقر اولمیه‌جق برماهیت مستقله اوزره خلق، کندی تکامللری ایچون محتاج اولدقلری خواص وقوایی کندی اجزای فردیه‌لرنده مندمج ایده‌مزمی ایدی.؟ نیچون بویله یاپمامشده بر نوعدن اولان کواکب بیننه بویله بر فرق قویمش آنلرك بر چوغنده تجلی ایتدیره‌جکی فیض وکمال ایچون شرط لابدحکمنده اولان خواص وقوایی ایچلرندن یالکز برینه‌تودیع وتخصیص ایتمش ؟

بو بویله اولدیغی کبی جناب حق جنس واحد تحتنده تعین ایدن افراد بشریه میاننده دخی طبقی بوقانون الٓهیسنك حکمنی جاری قیلمش . یعنی اوافراددن متشکل منظومهٔبشریه داخلنده ینه بشرجنسندن برطاقم افراد زکیه خلق ایده‌رك کواکب سیاره‌ده‌کی فیضی ، کمالی حصوله کتوره‌جك خواص وقوایی کونشه تودیع ایتدیکی کبی ، منظومهٔ بشریه‌نك افرادنده تجلی ایده‌جك فیضی، کمالی وجوده کتوره‌جك خواص وقوایی‌ده اومنظومه‌نك کونشلری مثابه‌سنده اولان انبیای ذیشـانه تودیع ، آنلری بوامتیاز بلمد الٓهیسـیله افراد سـائره‌دن ممتاز افراد سـائره‌یی آنلره محتاج ومفتقر قیلمشدر .

کار پاکانرا قیـاس ازخود مکیر
کرچه ماند درنوشتن شیر وشیر

سیارات معلومه‌دن برینك ، حال حاضریله مثلا شمسدن استغنا وادیسنه صاپمه‌سی فرض ایدیله‌جك اولسه عجبا اوسیاره‌نك حالی نه صورته اقتران ایدر ؟ ذاتنده تجلی ایدن فیضـدن ، تکملدن اثر قالیرمی ؟ نه کزر درحال نور فیضی ، نور حیاتی منطفی ، کمالی زواله مبدل‌اولور . ایشته انسانده طبقی بویله‌در شمس نبوتدن اقتباس نوردن استغنایه میل ایتدیکی دقیقه ظلمت مطلقه عانمده قالیر کندیسنه نوردن ، حیاتدن الحاصل انسـانی حیوانات سـائره‌دن ممتاز ایدن خواص ومزایادن اثر قالماز . سوزك خلاصه‌سی انسـان نفسنده جمع ایتدیکی قطره‌یی دریا

کوره‌رك اوقطره داخلنه کیرمسی مستحیل اولان حقایقی انکار ایتمه‌ملی . چونکه بومعمای ابدی الاشکالك هنوز طریق حلمه آیاق آتان اولمامش، چونکه معمایی ترتیب ایدن، طریق حلنی بزدن مکتوم طوتمشدر . انسانك بن بومعمایی حل ایتدم دیمسی ، حقیقتدن فرسخ فرسخ اوزاق اولان ، کندی ظننדن کندی دعواسندن بشقه برشی دکلدر .

بو ظن ، بودعوی صاحبی ایچون آنی برلذت ، موقت برسرور حاصل ایدر ؛ فقط معنای خلقت اولدیغی کبی طورير .

عمر فريد

تصفيهٔ وطن

دیيه‌میزکه وطنمز تمیزدی . زواللی ممالك عثمانیه اوتوز ایکی سنه‌دنبری کیتدکجه تزیید عفونت ایدن برجریحهٔ مساوی‌شکلنده خریطهٔ عالمی لکه‌لیوردی : بوغیر قابل انکاردر . اکثر شوا- هقدن نبعان وجریان ایدن چرکابهٔ مظالم هرطرفی اویله تلویث ایتمشدی‌که اوروپالیلر دونوب دونوب اوزرینه توکوریپوردی ، ایچریسنده یاشامغه حسب‌القدر مجبور اولدیغمز حالده بز بیله اظهار استکراهدن منع نفس ایده‌میوردق . قوربغه‌لر درونندهٔ

یوارلاندقلری بطاقلقلرده براز عکس سیما کورمکله متسلی اولدقلری حالده بز — دها بدبخت ! — جوارمزده مزابل سعایتك الواح تعفننددن باشقه برشی بوله‌میوردق . فضائل اخلاقی کمیرن ایکره‌نج برغانغره‌دن اهرام روح ملتی یوقاریدن چوروتمکه قوقوتمغه ، برلاشه‌حالنه کتیرمکه باشلامشدی. برکروه مکروهك کوزلری ناموسلو قاپیلرك اناختار دلیکلرینه یاپیشمش ، خلجان وجدانمزه مترقبدی : فکرلرمزی کورمکه ، دلخواهمزی طویمغه چالیشیور، ضربات دروغ و بهتان ایله نه‌ولریمزی بیقوب انقاضیله کوکسلرینه نشان افتخاردوکمکه اوزه‌نیورلردی . مارسیادمراقبه هردیواری آشیور . مسیره‌لردن معابده ، تکیه‌لردن میخانه‌لره، عازینولردن درسخانه‌لره، بك‌اوغلی جاده‌سندن تربه‌لره،قوناقلره، کلبه‌لره ویرانه‌لره ، هریره کیروب طولاشه‌رق قلوب ضعیفه‌یی منصب وثروتدن مرکب یالدیزلی بر سرخوشلق وعدی ایله آلداتیور ، تلویث وتسمیم ایدییوردی . مکتبلردن قبرستانلره قدر هرنقطه‌ده برخفیه‌نك شائبهٔ وجودینه تصادف اولونوردی. جاسوساق ارککلردن قادینلره ، قادینلردن چوجوقلره سرایت ایتمشدی . قوجه‌لرینی ، قرداشلرینی ، داماد‌لرینی ژورنال ایدن خائنلر. مکتبلرده آرقداشلرینی‌سوردیرن شاکردلر کورلمدیمی ؟ سالنامه‌ده نامنه برصحیفه دکیشدیرتمك ایچون اولیای نعمتنه اهانت ایدنلر آزمیدی ؟ حتی ارککلری بیك طرزده ترتیب افترا وقادینلری الك دلاشوب صورتلرده ادارهٔ ادا ایده‌رك بتون

اعضاسی حس ناموسدن جدا قالان — ملحمەلر کبی — عائلەلر موجود دکلیدی ؟

دیکر جهتدن بلیذار تکاب و ارتشا بر نسبتە رسیدە اولمشدی کە حلیهٔ فضائل ومعارفدن باشقه کافهٔ وسائل مفخرت صاتون النەبیلیردی . حق صاتیلق ، عدالت ، مأموریت ، مأذونیت ، رتبه ، نشان بونلرك هپسی مزایدەدە ایدی . پارە هرمسندە چیقیلەبیلەجك بر مردیون ، هرکلیدی آچەبیلەجك بر آناختاردی . فاتح درسعاملرندنسکز ، اکر کیسەکز مساعد ایسە مسعودیه زهلیسنك چرخجی باشیلغنی طلب ایدەبیلیرسکز : برکمینك چرخجیسی — متوفی حمدی پاشا — بصره والیسی اولمادیمی ؟ چوق کره باب عالی جوارندە شویلە بر جملە قولاغمزە کلیردی : « اوت ، اوراسی حالا منحل . . فقط اوچ یوزلیرا ایستیورلر ، بندەکز ایکی یوزاللی یه قدرچیقدم . اویوشامدق . . طوغریسی اوچ یوز دکمزکه ویرەیم ! » محکمەلردە قانون مرعی الاحکام آنجق لیرالردە : آلتون شیقردیسی وجدان حکامی اویوشدیرردی ؛ پارە سایەسندە قاتللر قورتولور ، مظلوملر زندانە آتیلیردی ... موقت صحیه مفتشلکیله قونیەدە بولندیغم صرەدە بر قضا بلدیه طبابتی منحل بولنیوردی ؛ بر صباح مأمورین ولایتدن بریسی : « باقکز ، دوقتور . . . ك نزە بر رجاسی وار ! » مقدمەسیلە برتذکرە کوستردی کە شو مألدە ایدی : « اکر دلالت علیەکزلە . . . قضاسی بلدیه طبابتنه تعیین بیوریلەجق اولور ایسەم خدمت

علیه‌لرنده بولنمق اوزره صاری صاچلی اللی جاریه تقدیمنه آماده اولدیغم معروضدر » . . ایشته تکلیف رشوت اسلوبلرندن بری . . . سویلیکه حاجت کورمم که دوقتور مقصدینه نائل اوله‌مامش وجاریه‌لری چانطه‌سنده قالمشدر .

سز ای ارباب عفت، هرکون بویله بیك درلوشنیعه طویار، اوکره‌نیر، کورور، فقط سویلیه‌مز، هله شکایت هیچ ایده‌مزدیکز . دماغکز بر زندان، هر فکرکز بر محکوم، دیلکز زنجیر سکوت ایدی. حقکز هیچ یوق، وظیفه‌کز لطمه‌یه تحمل! . . ضبطیه‌لر کیجه یاریسی اقامتکاهکزی باصار، آغوش محبتکزدن بر مخلوق عزیزی چکر، قوپاریر، دوکه‌رك، تپه‌لیه‌رك، سوکه‌رك، سوروکلیه‌رك، اینجیته‌رك، آغلاته‌رق آلیر کوتوریردی. سز اونك جرمنی دکل، نه زمان کتیریله‌جکنی دکل، نره‌یه کوتورلدیکنی دکل، نه ایله کوتوریله‌جکنی بیله صورمغه مأذون دکلدیکز ؛ سز آنجق اونی کوز یاشلریله ظلمت لیله تودیع واونك ایچون جناب حقدن استدعای مدد ومرحمت حقنه مالکدیکز وبونی ده کیمسه‌نك ایشیده‌میه‌جکی درجه‌ده پست بر سسله ادا ایتمك شرطیله ! . . صوکره هفته‌لر، هفته‌لر کچر، کیدن مظلومدن هیچ بر خبر آله‌مازدیکز : اطرافکزده اویقوسز کوزلر شیشر، سیمالر صاراریر . اوزانیر، والده‌لر، زوجه‌لر، همشیره‌لر هیچقریر، سز اونلری تسلیه‌یه چالیشرکن کندی هیچقریقلرکزی سکوت ظلام ایچنده بوغمغه، نجره‌لردن طاشیر-

مامغه چالیشیر وحتی — آه زواللی سز ! — باباسنی آرایه‌رق آغلایان کوچك چوجوغی تکدیر ایله اسکات ایتمکی بیله ایجاب حال وتربیهٔ عصره ملایم کوروسکز . . . کیدن نه اولدی ؟ یاشیورمی ؟ نره‌ده‌در ؟ بو سؤاللری هیچ کیمسه‌یه امانت ایده‌مزسکز . مدهش بر « عجبا ؟ » تاقمر روحکزده علی الدوام بورقولور ، آتشین برخنجر استفهام کبی بورقولدجه ایچیکزده بری برندن زیاده شدتله صیزلانان واسع یاره‌لر آچاردی . . . نهایت بر کون اوکرندیرکزکه بیچاره مظلوم — شورای دولت اعضاسندن اولوب آناطولی حصارنده اقامت ایدن مراد بکك پارسده ایکن نشر ایتدیکی میزانلردن برینی اوقودیغی ایچون آیاقلری صحرای کبیرك محرق قوملری اوستنده قانایه‌رق فیزانه سورولمش . اوزمان کوکسکزك ایچنده دست منطقله برعقدهٔ تحمل چوزولور ، بتون مفکره‌کز عصیان ایدر : نه دیمك ، نه دیمك ، دیرسکز مؤلف بوغاز ایچنده مالیه‌دن قبول ایتدیکی آیلقله صفا سورسون ؛ قارئ بیك جفا ایله تا مرکز فیضایه سورولسون . . اوت ، بویله دیرسکز ، فقط جهات سته‌نك سکوتندن باشقه بر جواب آله‌مازسکز . . . وآرتق آغوش عائله‌دن قاپدیردیغکز معصوم ایله آره‌کزده ناقابل طی برمسافه واردر ، بعدازین روحکزده عظیم براخکر تحسر یووارلانوب طوره‌جقدر .

ایشته پایتختده‌کی مساکن ایچنده جریان ایدن یوز بیکلرجه

فاجعه‌لردن بری . . . آه ، نه اولوردی ، تا بوندن اوتوز سنه اول بر کیجه بر فرشتهٔ سما بتون استانبول ئه‌ولرینك طاملرینی قالدیروب‌ده سیای وقوعاتی بتون حقیقت بشیعه‌سیله نظر شهر یاری‌یه عرض ایتسه‌یدی ! . . . او زمان شوکتمآب افندمز کوره‌جکلردی‌که ذات همایونلرینه هر بری برر کمینکاه اهانت کبی کوسترلمك ایسته‌نیلن عثمانلی خانه‌لری برر درج ماتم والمدر. اکر اواوامر الیمه منظور شاهانه اولسه‌یدی بی شبهه اوتوز سنه اول نائل نعمت حریت اولوردق . اووقتدنبری‌ده وطن مقدسمز چوقدن تطهیر وتصفیه ایدلمش بولنوردی. زیرا ادارهٔ مشروطه بر مملکته النده قوجه بر سوپورکه ایله کیرر . باقکز تموز جارینك اون برندنبری خفیه‌لر ، هدم خانمان ایله تأمین اقبال وسامان ایدن او آلچق ، حیاسز کوپکلر برر بیغین کوبره کبی قلمرو جمعیتدن دفع وتبعید اولونیور . ایکی اوچ کون ظرفنده بازوی مشروطیت کرك سرایدن کرك دوائردن برخیلی اراذلك اخراجنه موفق اولدی . آرتق ملعون مؤبد صاقاللی محمد لیمان دائره‌سنده تعبیه ایتدیکی صفوف اشقیاایله صید معصومینه مقتدر دکلدر ؛ بعدازین واجب التزذیل سرخفیه اسماعیلك زانوی غدر وشری تحتنده اولاد مملکتك قلب وصدری ازیلیه‌جك؛ بوندن صوکره خزینهٔ مالیه شاملی عزت دیدکلری حیدود رذائل نمودك انامل احتراصندن قورتولدی .

شمدی‌یه قدرزوالی افرادمعصومهٔ ملتجبه‌لرندن دوکولن

مرقدانهٔ غیرنك بدلی اوله‌رق کیسهٔ خسیسهٔ عناصردن چیقاره‌ بیلدکلری اجرتك قسم اعظمنی سفاهت اکا برك تأمیننه صرف اولنمق اوزره تحصیلدارلره ویرمکه، جاسوس، مرتکب، غدار مأمورلرك نجهٔ اراداتنده ساکتانه ایکلمکه، بیوکلرك مناظر ذوق واسرافی قارشیسنده زخم ضرورت واحتیاجك آلامنی باصدیرمغه محکوم ایدی. عثمانلی دینلدیکی زمان بر قاچ پلنك عقورك ناخن تعرضی آلتنده یارالانان بر بیاض قویون خاطره کلیردی. بو قویون هر دقیقه بر ضربه‌یه هدف اولور، هرکون دریسی قانایخجه قدر تویلرینی یولدیرر، سمت رأسندن صاللانان ساطور تهدیدك تأجیل سقوطی ایچون هر ظلمه تحمل ایدر، کوکسندن طاشان صیحات اشتکایی غیرتلاغنده بوغمغه چالیشیردی.

کیم دیردی‌که بو کوسفند ملول وحمول بر کون باشنی قالدیره‌رق بتون ادانی‌یی تتره‌تن بر شیروقور اوله‌جق؟ زیرا بر قاچ کون اولیسنه قدرملت معصومه‌یی ایکلتن ملاعین شیمدی فیرطنه‌یه طوتیلان خزان یاپراقلری کبی لرزه‌دار سقوطدرلر؛ همپالرینك برر برر دوچار اضمحلال اولدقلرینی کوردکجه نوبت هزیمتك کندیلرینه کلمکده اولدیغنی آکلایه‌رق مدهش بر احتضار هراس ایچنده کونده بیك کره هلاك اولیورلر.. بونلر امراض اجتماعیه تولید ایدن مردار میقروبلردر، خاك پاك وطنی بونلرك لوث وجودندن قورتارمق لازم اولدیغنده متفقز؛

بونلرك قفالرینی ازمك بی شبهه جالب صحت ملك وملت اولور؛ اعتراف ایدرزكه بونلر اوتهده بریده نشـو ونما بولمقده دوام ایتدكجه مملكتمز تمیزلنمش عد اولنه‌مز . . فقط بو وظیفهٔ تطهیر نه سزك ای اهالی، نه‌ده ای محررین بزمدر: بوده بر جاسوسدر، بوده بر مرتكب ، بر مرتشی ، بر خرسزدر ، دیه‌رك میـدان انتقام عمومی‌یه یكی بر اسم سورو كله‌مك ظن وتخمین اولندیغی درجه‌ده تمیز برایش دكلدر. وظیفهٔ تطهیر وطن امرادارهٔ مزی اللرینه تودیع ایتدیكمز ذواته ترتب ایدر . ظن ایتمیه‌لم كه اوتوز ایكی سنه‌دنبری انقاض وطنه یاپیلمق ایسته‌نیلن زندان استبدادك عملهٔ ظالمه‌سی صـوقولدقلری یرلرده طانیلمیورلر . هر دائره كندی حدودی داخلنده ایقاع شر وشور ایدن اراذلی طانیر وبونلردن اركچ تطهر ایدر . بز نیچون تلخاب سعایته دیلمزی كیرله‌ته‌لم؟ بوندن باشقا هر قفادن بر سس چیقار ، هر آغزدن آیری بر خبر كلیرسه مجموعی تنافر اصـواته منجر بر چیغلق اولوركه اولیای اموری آنجق شاشیرتیر . . . حال بوكه اونلرك شمدی هرشیدن زیاده آشتیٔ روح ایله سكوت اطرافه احتیاجلری واردر .

جناب شهاب الدین

زهر قطره‌لری

— ع . حالته —

مزارلق سرولردن قیریق دوکوك طاشلرك سینهٔ سجودینه یاغان کولکه‌لرله مکفندی .

موجودیت آفاقلرینه شاهد اولدقلری وجودلرك نام‌لری، خاطره‌لری ، وارلقلری کبی کیمیسی یرلرده سورونن ، کیمیسی ایدی بر میل سقوطله بوتون خلقتك غایهٔ ماتمرنکنه اینه‌ین سنکپاره‌لر آره‌سنده سائر بر کولکه ، اولویه بکمزه‌ین بر لطیف ذی حیات کوردم :

کنج بر آدم هنوز اختیارله‌مامش برقبر کنارنده آغلایه‌رق بر کتاب اوقویوردی . . .

مخیل بر صحنهٔ عقبا کبی نافذ بر بوی عدمله مشبوع بولدیغم بو تماشای اخروی قارشیسنده بوتون عضلاتمی بر تشنج تضییق ایتدی . ومتروك بر مزاره پك بکمزتدیکم قلبمه هر طرفدن ایکنه‌لر ، سمدار دیکنلر باتیریلیور کبیدی . بینده بر شکل متصلب آله‌میان مغموم وجنین بر فکر میرلدانه‌رق دیمك ایستیوردی که زواللی آدم؛ هیچ شبهه‌یوق که بواوقودیغی شیلرله شو طوپراقلر آلتنده‌کی وجود تارمار بر هدیهٔ روح ، اینلرله باغلانمش برشفقت وعشق دمتی اتحاف ایده‌بیله‌جکنی ظن ایدییور،

وبیلمیورکه بوتون کریه‌لری ، انینلری ، بشریتك — کیم بیلیر نه قدر بی پایان عصرلردنبری — عکس فغانمزدن بشقه بر ندای جواب دویمیان یاشلی ، ماتملی نشیدهٔ آلامنه یالکز خسته بر مستزاد غم علاوه ایده‌بیله‌جکدر .

فقط او مجهول آدمه قارشی روحم بوکون نه‌قدر مشحون تبریك .

دوشنیورم که اونك کبی سوه‌ن ، حساسیتنك ، وارلغنك بوتون طغیان پرستشیله سوه‌ن ، فقط برکره اوسویلن ، پرستش ایدیلن مخلوقلری غائب ایدنجه اونلردن نه بر روح ، نه بر ذره — آه حتی برکون ، برخاطره بیله ! — قالەمیه‌جغنی ، انسانلرك دائما شو قلبمز ارضك شو قلبسز حسسز دریسی اوزرینه اوشوشمش بر کومه طفیلاتدن باشقا بر شی اوله‌میه‌جغنی بیلن ؛ وبوبیلکیلری ایله یالکز بعض مسکین سعادتلرمزی‌ده زهرلمکدن باشقه بر شی یاپه‌میان روحلرده وار .

واونلره نظراً اوکنج آدمی اوقدر بختیار ، هیچ اولمزسه او قدر آز بدبخت بولیورم که ! . .

استانبول ۳۲۳

فاضل احمد

صباح‌الدين بك افنديننك مواصلتی

منتهای غربدن بزه بر طوربه کمیکله کنج بر ذکا کتیرن شو رومانیا باندیره‌لی واپوری کمال احترام ایله سلاملایه‌لم. چونکه بو کتله‌ٔ عظام ایله بوقهرمان عرفان، بر شهید حریتك نزد الهی‌یه کیدرکن بزه امانت ایتدیکی ایکی یادکار قیمتداردر.

او کمیکلرك صاحبی — داماد خلیل پاشا زاده داماد محمود پاشا — بوراده هر نوع اسباب نعیمه نائلدی. آهنك مسعودیتنی اخلال ایدن یالکز بر شی واردی: اطرافنه باقدیغی زمان آغلایان کوزلر کورور: جوارنی دیکلدیکی وقت انینلر ایشیدیردی. عالمی کندیسی کبی بختیار کوره‌مه‌مسی سعادتنی بولاندیردی. سماحت قدرك کندیسنه بخش ایتدیکی پیمانهٔ زرین ایچنده‌سرشك ملتك مرارتنی طاتاردی؛ موسیقیٔ آفاقی دیکلرکن زانوی کران ظلم واستبداد آلتنده ایکلینلرك صدای اضطرابنی طویدی. محاط اولدیغی منابع نعمدن ذوق آله‌جق یرده زهر آلدی.

کیجه‌لری فراش حریر عزتنه اوزانجه کندی جامه‌خوابندن اوزاق چپلاقلرك سفالتنی دوشونور، اونلرله برلکده‌صوئوقدن تترر، صیجاقدن تولر، اونلرله برلکده اویقودن محروم قالیردی.

عموم ملتك سینه‌سنده قانایان جریحهٔ صمیمیه‌نك آلامندن

کندی قلب نجیبنه بر حصه آییردی . بر روح رقیق پرنجابتی عصیانه دعوت ایچون عذابك بو درجه‌سی پك کافی ایدی . بر صباح مرحوم معظم کندی کندیسنه : « ملتی قورتارملی ! » دیدی وشبهه‌سز — جناب حقك پك تازه وجودلره بخش ایتدیکی — طاتلی اویقو ایچنده بولنان پك سوکیلی صباح‌الدین ایله پك سوکیلی لطف‌اللهنی اویاندیره‌رق افقك اورته‌سنده بر نقطه‌یی کوستردی : « هایدی اورایه ! » دیدی ؛ اوت، اورایه کیده‌جك . اودیار حریتده بتون معرفتلرینی ، بتون قوتلرینی، بتون دهائلرینی صرف ایده‌رك بویونمزده‌کی ربقهٔ اسارتی سوکوب قوپاره‌جق ، بزه نشوهٔ حریتی اذاقه ایده‌جك ایدیلر .

ایکی نونهال نجابتله بر پیر فضائلك وطنلرندن ، کندیلرینی سون عزیز مخلوقلردن، عزت وراحتلرندن اوزاق، آلیشدقلری حیات واسعه‌دن محروم ، سربسر ، تخلیص امت واحیای دولته چالیشمق اوزره عقد ایتدکلری شرکت حمیت وحریت قدر بیوك ، او قدر مهیج ، او قدر کوزل بر منظرهٔ نجابت شئون انسانیته آچیلان روزنهٔ تاریخدن پك نادراً تماشا اولونور ..

بو اوچ قهرمان قلملریله، لسانلریله ، بتون وارلریله آیلرجه چالیشه‌رق برعزم تعب‌ناشناس اثبات ایتدیلر . اجر مساعیلرینی اقتطاف ایتمك اوزره ایدیلر ؛ وطنك تازه روحلرینه کندی روحلرنده‌کی سودای استقلالدن برر قطره طاغتمشلردی ؛ بو قطرات حس ، روحدن روحه یاییله‌رق حدود وطن داخلنده

کیتدکجه قاباران بر مایهٔ حریت ماهیتنی آلمشدی . آرتق محترم پدرله محترم اوغللری بهای راحت وسعادتلری اوله‌رق افقده هنوز بللی بلیرسز بر ضیای تبشیر مشاهده ایده‌جکلری صره‌ده زواللی ملت عثمانیه‌نك اثر سوء طالعی اولمق اوزره بر سیاه ال، موتك سیاه الی بتون برودت ویبوستی ، بتون برودت بی‌رحمانه‌سیله مرحوم معظمك کریبان علویتنه صاریلدی . مثلث‌مبارك حریتك ضلع اعظمی بو صورتله آیریلنجه ایکی بیوك یتیم بری برینه باقدی : آره‌لرنده یاتان شهید محترمك باشلادیغی مجاهدهٔ استقلال پروانه‌یی ناتمام براقه‌رق سینهٔ پر حسرت مادردعودت ایتمکمی ، یوقسه بیچاره شهیدك اتجاه ایلدیکی صرپ ، طاشلی دیکنلی یولده طرمانه‌رق یاره‌لی اللریله قلاع حریتك استردادینه چالیشه‌جق فدائیلر اولمقده دوام ایتمکمی لازمدی ؟ او زمان یورکلری سویلدی : ایکی زادهٔ سلطان ، حقیقةً سلطانلره‌شایان ایکی یورکه ، ایکی درهٔ حمیت ومتانته مالك کوکسلرندن شو فرمانی آلدیلر: « ایلری ، دائما ایلری ! . . وطن وملت‌یولنده أولمك یاخود وطن وملتی قورتارمق، ایشته سرحد سیاحتمز !»

بویله دیدیلر وبویله حرکت ایتدیلر . بو ایکی کوزل‌قهرمان بو عزم وقرار قهرمانانه ایله پدر مقدسلرینك جنازه‌سی اوکنده کوز یاشلرینی بری برینه مزج ایدر وپارمقلرینی ابدیاً آیرلمامق تعهدیله یکدیکرینه کلیدلرکن بوراده یاتمزده مشفق ونازنین بر والده قلبی مشتاق ومتحسر صیزلایور . کیم بیلیر بلکه‌یاوورولرینك

اسکی چاشیرلرینی قوقلایور ، اوپیور ، بلکه یاصدقلری اوزرنده یاناقلرینك ایزینی ، صاچلرینك سوروندیکی نقطه‌لری آرایور ، طالغه‌لره ، بولوطلره ، افقه ، هر طرفه اونلری صوریور ، قوشلره ، روزکاره ، بتون غربه کیدن قوافل سفائنه یاورولری ایچون بوسه‌لر تودیع ایدییور . کاه — روحی اونلرك خیالی ایله مشحون اولدیغی ایچون — بر غلط حسه مغلوب اوله‌رق آلدانیور ؛ ریختمدن کچن یابانجی بر کنجی پك عزیز صباح ادینه بکزه‌ته‌رك پنجره‌لردن آتیلمق ، قوللرینی اوزاتوب بتون قوتیله دعوت ایده‌رك : « اولادم ، کل ! » دیه حایقرمق ایستیور ، صوکره حقیقتی آکلاینجه مدهش بر نیشتر آهنینك داغ هجرانی ایچنده بورقولدیغنی حس ایدییوردی . سکوت ایچنده قان آغلایان بو قلب یالکز بر والده قلبی دکل هم‌ده عین زمانده بر سلطان قلبی ایدی . اویله رقیق ، اویله نازان ، اویله پرشفقت ایدی . بو عذاب افتراقه آنجق بر امید ایله طایانیوردی : سوکیلی یاورولری استانبوله عودت ایته‌دکلری زمان آوروپا هدیه‌سی اوله‌رق ملته حریتی کتیره‌جکلردی .

ایشته ای والدهٔ مکرمه . ای سلطان هجرانزده یاورولرکز کلدی ، اغوش حسرتکزی آچیکز ، اومبارك صدر اصالتکزه باصدیریکز ، سزك بی‌نظیر قهرمانلرکز والده شفقتنه هر اولاددن زیاده مستحقدرلر :

چونکه بکلدیککز تحفهٔ حریتی ملته کتیردیلر . فقط سزه ،

ای سلطان فداکار سزه بر شهید حریتك بقیهٔ قدیدندن باشقه بر شی کتیره‌مدیلر وبوندن یالکز ذات علیهٔ الشانکز دکل بتون قوم عثمانی داغداردر . بوکونکی عید عمومیٔ ملت ایچنده یکانه نقطهٔ سیاه ماتم بوکمیکلرك صاحب محترمنك آره‌مزده یوقلغی‌در. اونی حرمتشعار اللر شمدی وطنك بر کوشه‌سنده سینهٔ ترابه تودیع ایده‌جك وایکی زادهٔ نجابتنی تاج حریتك الك بیوك پیرایه‌لری اولمق اوزره فرق احترامنده طاشیه‌جقدر .

درت بچق سنه اول مرحوم معظم پارسده پرلاشه‌ز قبرستاننده‌کی حظیرهٔ اسلامه دفن اولنورکن ادیب حریت پرور حسین سیرت بك برادرمز حضاره شویله دیمشدی :

افندیلر !

شو محل أبدیتده یاتان بیوك وطنپرورك دوستلری نامنه بر قاچ سوز سویلیه‌بلکمه مساعده ایدیکز . بو کون دوچار اولدیغمز ضیاع عظیم وطنمزده غیر قابل تلافی درین بر بوشلق براقمشدرکه اونی املا ایچون لطف زمانی بکله‌ملیدر .

محمود پاشا ، مدحتلر . کماللر کبی حضور ظلمه‌ده أکیلمك بیلمه‌ین عالی جبهه‌لردن ایدی . بو اونوتولماز سیمای حمیت، ملتك محفظهٔ شکرانده الی الابد محفوظ قاله‌جقدر . کندیسنك علو عزمندن ، فضائل فطریه‌سندن ، وحمیتندن ، وطنپرورلکندن اصلا بحث ایتمیه‌جکم . بو کوزکزك اوکنده تابوت شکلنده تجسم ایتمش بر حقیقتدر .

بو كون حكمدار حاضرك عثمانلى تاريخنده آچديغى فصل استبدادك يكرمى يدنجى سال مشئومنده‌يز . بدايت جلوسنده او زمانك عاليهمت برايكى رجال حميتى طرفندن قبول‌ايتديريلن مشروطيت اداره تأسس ايتمشدى .

بودور قصير حريت آز زمان ظرفنده بر دور مديداسارته تحول ايتدى . ملتك حق حاكميتى غصب اولوندى . قانون اساسى بر مستبدك ادارهٔ كيفيه‌سيله پارچالاندى ، ملتك حامئ حقوقى اولان او بيوك وطنپرورلرك هر برى مظلوماً احراز شهادتله انزواكاه أبديلرينه چكيلديلر . اون يدى سنه ملت بر سكون دهشت ايچنده بوكالدى . بوسكوتمزى كورن آوروپاليلر عثمانليلرى ، عصارهٔ حياتيه‌سى قورومش ، ياشامغه استحقاقسز بر ملت كبى تلقى ايتديلر . براز صكره سينهٔ مجروح وطندن بر فرياد عدالت يوكسلدى . او زمان عالم مدنيتك انظار دقتنى اوزرمزه جلب ايتدك . آوروپاده بر فرقهٔ احرار تشكل‌ايدرك منورالافكار وحريتپرور كچينن بر ذات ترك وطنله او فرقه‌نك باشنه كچدى . ايشته او زمان ملت حكومتله ، دها دوغريسى حريت استبداد ايله چارپيشمغه باشلادى . زندانلر مظلومين امتله ، منفالر مجروحين حريتله طولدى . عالم مدنيت بو جدال حريتك نتيجه‌سنه انتظار ايدركن آنسزين او فرقه‌نك رئيسى دشمن طرفنه التجا ايتدى . وطن درين برظلمت ، عالم‌مدنيتى بيوك بر حيرت استيلا ايلدى . ايشته بويله حيثيت مليمزك

بحرانلی بر هنكامه‌سنده بو حی لایموت وطن عالی سرایلرینی..
دبدبه واحتشامنی . . حضور وسعادتنی زیر پای استحقارنده
بلا فتور چیكنه‌یه‌رك خسته یتاغندن قالقدی وایكی اولادیله
برابر بوكون بولنده فدای جان ایتدیكی معزز وطننی ترك ایدرك
آوروپایه كلدی . بوزولمش بر اردونك بتون پریشان قوتلرینی
طوپلایان بر قوماندان كبی میدان حمیتده اثبات وجود ایتدی .
عثمان پاشا ثباتیله پلونه‌ده ناصل ناموس عسكریمزی محافظه ایتدیسه
محمود پاشاده وفاتیله ناموس ملیمزی قورتاردی .

افندیلر ! . شو اطرافنده طوپلاندیغمز تابوت آوروپانك
سینه‌سنده دیكلمش بر هیكل ناموس وحریتدر .

بو بیوك وطنپروره افترالر .. تحقیرلر . استخفافلر یاغدیران
اعدای انسانیته قارشی نصل سكوت ایده‌یم . او حیاتنده ظلم
واستبداده قارشی سكوت ایتمدی كه بن مماتنده آلچاقجه‌سنه صوصه‌یم .
كندیسنك دم احتضارندن استفاده‌یه قالقیشانلرك آوازۀ كین
وغیظی وجدان عمومینك لعنتلریله یرلره كچدی . سوروندكلری
زمین ذلتدن مهر غارب حریته آتمق ایسته‌دكلری ملوث چامورلرله
ینه كندی كندیلرینی تلویث ایتدیلر .

بو حی لا یموت وطن یالكز مملكتمزده دكل بتون عالم
انسانیتجه طانمشدر . طبقی بر كونش كبی شرقده طوغوب
غربده افول ایتدی .

افندیلر ! . . بوكون بزم ایكی بیوك وظیفه‌مز واردر .

برنجیسی وظیفهٔ وطنیه‌مز ، ایکنجیسی وظیفه وجدانیه‌مزدر . وظیفهٔ وطنیه‌مز موتمزله ختام بوله‌جقدر . شو تابوت محترمی بر دور حریتده مدحتلرك ، رشیدلرك ، مصطفی فاضللرك ، کماللرك وطنی اولان ترکیه‌یه قدر دوش احترامزده طاشیه‌رق ملتك ید شکرانه‌نه تسلیم ایتمکدر . وطنپرور اعظم انزواکاه موقتنه چکیله‌یور .

*
* *

وطنپرور اعظم شمدی‌ده انزواکاه ابدیسنه چکیله‌جك ... بعدما الا الی بد زوحی‌روح ملتده بعض روحك اوزرینه تاریخ ایچنده تأمین ابدیت ایتمش اوله‌جقدر .

دون او نعش مقدسی کتیرن تابوتی استقباله شتابان اولان خلقی کورملیدی ، بو بر نمایش وطنپرورانه دکل ، بر حرکت عمومیه ایدی . بکرمی واپوردن طاشان عناصر مختلفه مرمره‌یه جان آتمش ایدی . خنچاق قومیته‌سی ، آتینکی آتریا جمعیتی ، موسوی‌اخوت جمعیتی ، مکتب طبیه ، عساکر ، علما ، مأمورین ملکیه ، هر صنفدن بیکلرله ذوات طالغ‌لر آره‌سنده موقوف انتظار طورویور ، وصبرسزلغی صیق صیق کنکرهٔ آسمانه سوق ایتدیکی : « یاشاسون حریت ! یاشاسون اتحاد » ترانه‌لریله تقیظ ایدییوردی .

عزالدین واپور همایوننده بولنان ذوات کرام مواجهه‌سنده شاعر حریت حسین‌سیرت بك ارتجالاً نطق آتی‌یی ایراد ایتدی :

« پرنس صباح الدين بك افندي‌یی اســتقبال ایچون ذات شاهانه طرفندن تخصیص بیوریلان عزالدین واپوری وقتیله شهید محترم مدحت ومحمود پاشالر ایله بعض رجال حمیتی دیار بعیده‌یه نفی وتغریبه مخصوص برسفینهٔ استبداد ایکن بوکون شوقارشیکی افق استقبال ملتدن طلوع ایده‌جك نیر حمیتی سلاملامغه شتاب ایدیـیور !

بو آرلق ســامعین آره‌سنده بولنان فؤاد پاشا او صوت عظیم مردانه‌سیله دیدی‌که :

— نیچه ده بیروته بو کوتورمشیدی ! . .

وغالبا بر جمله دها علاوه ایتدی ایسه‌ده واپورلرك ولولهٔ صفیری ایچنده آکلاشیلماز اولدی .

ساعتلر کچدکچه دودوکلر خویسزلانیور. اشتیاقندن طوره‌میان خلقك طرب احرارانه‌سی سطح دریایی طولدوربیوردی.

نهایت ســاعت اون برقرارلرنده پرنســس مزیا — پاشا مرحومك بقایی عظامی ایله پرنس صباح الدين بك افندی‌یی حامل واپور — چکمجه اوکنده سفائن مستقبله آره‌ســنه قاریشدی . او زمان بتون واپورلردن اویله برهیاهای مسرت خروشان اولدی‌که عرش اعلاده بلکه وطنپرور اعظمك روح اعظمی بیله لرزه‌دار تأثر اولمشدر : ایشــته وطن یولنده ترك ایتمه‌نك مکافاتی !

جناب شهاب الدين

مصاحبه

دون صباح شفقله برابر اویاندم . دیدهٔ آفاق، هنوز مخموریٔ خواب ایله بی‌تاب ایدی . هوایی مساعد بولدم . قیره طوغری برصباح کزینتیسی یاپه‌یم دیدم . کیمسه‌یی راحتسز ایتمه‌دن کیندم. قرق بشندن صکره بسبتون دلداده‌ٔ رفاقتی اولدیغم یار وفاکارمی ، هرحاله، هرثقلتمه متحمل اولان انیس غمکسارمی آلوب سوقاغه چیقدم . رفیقمك [۱] تك آیاغنه مربوط دمیر پارچه‌سنك یولده پك مبذول اولان غرانیتلره فواصل متساویه ایله تماسندن متحصل صدای موزونی تفکر اتمه ، یاخود تفکر اتمی اوصدای موزونه اویدیر‌ه‌رق کیتمکه‌باشلادم . صبح ربیعك لطافتی وجودمه برزنده‌لك ویردی . ذهنمده غریب برفعالیت اویاندیردی .

اطرافه باقدم، هریر اویویور ایدی، یالکز آشیان‌سکونلرنده هنوز اویانان قوشلر رخاوت نومی ازاله ایچون یووالرینك کنارنده قانادلرینی کاه براستقامت افقیه‌یه طوغری برر برر تمدید ایتمکده ، کاه تقلید پروازی آکدیرر بر وضع مخصوص ایله ایکیسنی بردن اهتزاز ایتدیرمکده ایدی .

نه صول طرفده‌کی بیوك برمیشه آغاجنك کثیف داللری آراسنده آشیان طوتان بلبل صباح درسنه باشلامش ایدی .

---

[۱] باستونمك .

تقریرینی آکلایه‌جق صماخ قابل آرار کبی هر طرفه توجیه‌نکاه، آره صره‌ده تبدیل مقام ایدن بو بهار عاشقنك کریهٔ‌جوشاجوش حسرته یاخود خندهٔ کرما کرم وصلته بکزه‌ین سلسلهٔ نغماتندن پك متأثر اولدم . بونغماتك عقل ایچون علت موجبه‌سنی ، مداول صحیحنی تعیین مشکل ایدی .

فقط عقلك حکمنی ، قوتی دائما کیرو براقان حس قلبی ، ذوق وجدانی بلبلك دستکاه صنعتنده نسج ایلدیکی کالای الحانك تاروپودی مثابه‌سنده اولان حالت‌روحیه‌یی آکلامقده کوچلك چکمیور ایدی . عندلیبك هرنغمه‌سی کوکلك برتاینه طوقونوب اهتزاز ایتدیرمکده ، روحمی اوپرده‌نك ، اواهتزازك حصوله کتوردیکی حس ایله متحسس ایلمکده ایدی . بن بوصورتله متحسس، متأثراولدقجه بلبلك روحنده برطاقم حالاتك وجودینه حکم ایتمك ایسته‌یور ایدم . فقط هرفیضی . هرمزیتی نفسنه حصر ایتمك اعتیاد غریبنه مبتلا اولان « غرورنوعی » وجودینه حکم ایتمك ایسته‌دیکم اوحالاتی بلبلك فطرتنه صیغدیره‌میور ، دهاطوغروسی آکا لایق کورمیورایدی، جوز قدر بروجودك، مرجمك حجمنده بردماغك اوحالاته تجلیکاه اولمسنی بردرلو قبول ایده‌مدیکندن دائما بنی تصحیح فکره دعوت ایدیور ایدی . عکس صورتی مؤیددلائل سردینه قیام ایتدم برینه التفات ایتمدی. عاقبت وجودینه ذاهب اولدیغم حالاتی ، بلبلدن نزع ایله روحمك تأثردن منبعث برظنی ، نفس الامردن بعید برتوجیه سقیمی

صوزتنده کوستردی . حتی دیدی‌که : بتون موجودات هرکسك استعدادینه ، طرز تلقیسنه کوره متمثلدر . حقیقت واحده‌دن عبارت اولان بوعالمك نوع واحد تحتنده تعین ایدن ایکی فرد نظرنده آنلرك طرز احساس وتلقیلرینه کوره یکدیکرینه کلیاً مغایر برر ماهیتده تجلیسنه امکان مساعد اولدیغی حالده ، اونوعك خارجنده‌کی بروجود نظرنده عالمك نه صورتله تعین ایتدیکنه ، بوتعینك آنده نه کبی حالات حصوله کتوردیکنه صورت قطعیه‌ده وقوف ادعاسنده بولنمق قدر عبث برشی تصور اولنه‌مز . بویله برادعاده بولنه‌جق اولور ایسه‌ك بوادعا بزم ظنمزدن، بوظنك حقیقته تماسی‌ده قوری بردعوادن عبارت قالیر : سکا نشوه ایراث ایدن نغمه بلکه بلبلك اعماق روحندن قوپان برنوحهٔ اضطرابدر !

غرور نوعینك دائرهٔ انصافدن بوقدر تباعد ایده‌جکنه احتمال ویرمیور ایدم . بوسوز ، اورته‌یه سوردیکك دعوانك نقیضنی‌ده مؤید اوله‌بیلیر دیدم . قولاق آصمادی برقوشده تجلی ایدن بوقدرجق فیضی چوق کوردی . بیچاره‌نك چیرپینه چیرپینه آکلاتمق ایسته‌دیکی شیلرك کافه‌سنی بکا مال ایتدی . آنك نغماتنی روحندن ، لبندن تجرید ایله صوت میت حالنه کتیردی . قوشجغزك سعینی ، امکنی بوصورتله هدر ایتمك ایسته‌دی . خلاصه اوحکمنده اصرار ایتدی ، بن ده حکمنده‌کی

اصابتك انكارنده مصر اولدم . سنك ظنك سكا ، بنم اعتقادم بكا سوزيله مناقشه‌يه نهايت ويردم .

« غرور نوعى » ايله بينمزده جريان ايدن بو مناقشه‌دن طبيعى بلبلك خبرى يوق ايدى . اومتصل سلسلهٔ نغماتى ترتيب ايله مشغول ايدى .

حس وحركتدن محروميتلرينى صفت كاشفهٔ حقيقتلرى اعراق اوزره قبول ايتديكمز مختلف نباتاته باقدم . هپسى كنديسنى طبيعت نوعيه‌لرينه خاص اولان كاله نامزد قيلمش ايدى .

هرچيچك ، هرياپراق برر ديدهٔ انتظار كسيله‌رك شرفه متوجه ، تماى مواليد تعلق نظر بسيطه مودوع اولان جرم نوارك قدومنه منتظر ايدى .

حيواناتك بقاى نوعى وذاتيلرينه خدمتلرينى مكافاتسز براقميان ، بومكافاتك ضمننده‌كى لذائذى دائما اومقصدك حصولنه آلت اتخاذ ايدن قدرت فاطره‌نك نباتاتيده بوقانون عموميسى خارجنده براقمسى لازم كله‌جكنى ، ماهيت نوعيه‌لرنده تجلى ايدن سرحياتى بزم بيلمديكمز ، بيله‌ميه‌جكمز برطاقم حالاته ، بلكه‌ده طبيعتلريله متناسب لذاته مقارن قيله‌جغنى دوشونه‌رك آنلركده‌دنيادن برحظ ، برحصهٔ صفا آلدقلرينه كندى عقلمجه حكمده تردد ايتمدم . فقط بونك نصل اوله‌جغنى ، نصل اولمسى لازم كله‌جكنى . لذت ، صفا تعبيرلرينك بومبحثده نه درجه‌يه قدر حائز معنى اوله‌بيله‌جكنى طبيعى تعيينندن عاجز ايدم .

زیرا ید قدرتك صنوف موالید آره‌سنه وضع ایتدیکی حائل قولای‌قولای آشیله‌ماز . واقعا بوحائلی بردرجه‌یه قدر آشدیغمزه حکم ایدیورز . آنجق بوحکممزك نفس‌الامره درجهٔ توافقی شکدن عاری برصورتده تعیین‌ایدیله‌میور . آنلرك عالمدن صورت تأثرلرینه حکم ایدن قدرت ینه بزم تأثرمزك نتیجه‌سی اولان حکمدن‌عبارت‌قالیور . بومبحثده‌کی‌اصابتمزك‌درجه‌سنی کوستره‌جك برسند صحیحه مالك دکلز . هرشیئك حقیقتی . قالب حس وادراکمزه دوکیورز اوقالبك شکلنی آلدقدن صکره آنی بتون اشکال حقایقه تطبیق ، تشمیل ایتمك ایسته‌یورز .

هرشیئك رنکنی کوزمزده‌کی کوزلکك رنکنه کوره تعیین اضطرارینه محکومیتمزدن طولایی کوزلکك جامی قیرمزی ایسه بتون مکوناتك قرمزی ، یشیل ایسه یشیل اولدیغنه حکم ایدیورز .

حالبوکه کائناتك رنك‌حقیقی‌سی بلکه بورنکلرك بری‌دکلدر.

قیاسات واستدلالات عقلیه مردیونیله بنای‌حقیقتك قاچنجی قاتنه قدر چیقه بیلور ایسه‌ك اوقاتی منتها ظن ایتمك بزم ایچون ضروریدر . مردیون یوکسلدکجه بولندیغمز قاتك‌اوستنده‌برقات دها اولدیغنی کورویورز . اورایه چیقنجه ، افقمزك محیطی‌ده دها کنیش بولیورز ، یکی‌یکی منظره‌لر پیدا اولمغه ، برلندیغمز قاتك آلتنده‌کی قاتدن کورنمه‌ین برچوق یرلر کورنمکه‌باشلایور . یوکسله یوکسله بلکه بوحاللر مندفع ، بلکه بوکون کوره‌مدیکمز

شیلرك یارین کوزلری ممکن اولور . ایشته ذهنم بو وبوکا مماثل برطاقم تفکرات ایله مشغول اولدیغی حالده اچجه یول آلمشم ، تفکراتم ارادهمی تعطیل ایتمش . موقت برزمان ایچون ارادهمك تعلقندن آزاده قالان خطوهلرم بیسمتمزدهکی قبرستانك کنارینه قدر کتورمش ایدی . اودن چیقدیغم اثناده هیچ قبرستانه کیتمك نیتنده دکل ایدم . مکر نیتك اورایه کیتمکه تأثیری یوق ایمش!..

بنی اورایه کوتورن غیر ارادی خطوهلر کویا بکا بوحقیقتی اخطار ایدیور ایدی . اطرافه باقدم های وهوی حیات باشلامق اوزره ایدی . فقط محلهٔ امواتده حکمفرما اولان سکون عمیق، خارجك دغدغهسندن قطعاً متأثر دکل ایدی . کونش طوغدی، بتون موجودات اویاندی لکن فراش واپسینده یاتانلرك میعاد استیقاظنه کیم بیلیر دها نه قدر زمان وار ایدی ؟ آنلرك یلدای صامتلری کونشك طلوعندن بیخبر ایدی . هریرده کوندز کیجهیی تعقیب ایدیور ، فقط آنلرك کیجهسی کوندزه منتهی اولمقسزین برسیاق اوزره کیدیور ایدی . امدید شکلنده اسمانه سرچکن سیاه ، کثیف سرولر ، خفیف برروزکارك تماسیله باشلرینی آغیر آغیر ایکی طرفه صاللامقده، کویا اعماق مقابردن آلدقلری پیام آخرتی حزن ووحشتله ممزوج برادا وصدا ایله کوش عبرته ایصال ایتمکده ایدی .

نظر عبرت اوکنده امل متحجر کبی طوران طاشلره باقدم کیمینك رنکی سواده متبدل، کیمینك اوستنده یوصون نوعندن

يشـيل مادەلر پيدا اولمش ايدى . كيمى بر عصرى متجاوز بر زماندنبرى پا بر جاى قيام اولمقدن يوريلوب بر طرفه ميل ايتمش كمنك اوقيام مديددن بسبتون تاب وتوانى كسيلەرك بويلى بويجه يره اوزانمش ايدى . بن طاشلره باقدقجه ، آنلرده نظرلرينى بندن طرفه توجيه ايتديلر . هپسـنك لقاى صموتى برر ناطقۀ ذى حيات كسيلدى ؛ هپسنك وضعيتى، بث.ملال صورتنى تضمن ايديور ايدى . كرك بومنظرەنك ، كرك تراب راطبدن انتشار ايدن بايغين براخرت قوقوسنك تأثيريله قلبمده درلو درلو حسلر پيدا اولمغه باشلادى . سطح مقابره روح متكاثف حالنده استيلا ايدن رفيق مائى برسيس طبقەسنك اهتزازاتى آرەسنده ايلريلەمكه باشلادم . سكسـاننى متجاوز اولديغى حالده بوندن يكرمى بش سنه اول عائلەمزه وداع ايله عزلتكه ايديسنه چكيلن بيوك بابامك مأواى واپسينى كوروندى اوپير فانى كويا اوكون كنديسنى زيارت ايدەجكمى خبر آلمشده آبانى صارغنى صارمش ، بياض انتاريسنى، شالى جبەسـنى كيمش اولديغى حالده سنك مزارينه اتكا ، بنم ورودمه انتظار ايديور ايدى . اوزاقدن كلديكمى كورنجه حزن وسروردن متولد بررعشۀ تأثر ، برصداى مهتزايله « آه اولادم سنمىسك » نداى متحسرانەسنى تكرار ايتمكده، سويملى كوزلرندن سوزيلن ياشلرله تراب قبر پاكنى ترطيب ايلمكده ايدى .

بويوك باباجغمك نورانى يوزى ، سود كبى صقالى ، صيق

چاتیق قاشلری کویا هیچ أولمه‌مش کبی کوزملك اوکنده تجسم ایتدی . ندای مشفقانه‌سنده‌کی اهتزاز رقیق صماخ اندیشـه‌مه عکس انداز اولیورایدی . روحانیتنه توجه روان پاکنه برفاتحه اهدا ایلدم . آنك کوزنده کوردیکم خیالی قطره‌لر، بنم کوزمده حقیقت شکلنی آلدی . قبرینك یاننه اوتوردم . بواثناده برچوق حاللرك؛ برچوق فکرلرك زبونی اولدم آره‌دن یارم ساعت قدر کچدی . براز تأثرم زائل اولدی . قبرستانه . مظلم سرولرك سایهٔ حمایتنه التجا ایدن اوساحهٔ عدم نشـانه جانلیجه برنظر فیرلاتدم . نه اولورسه ازلسون دیدم . قوت اندیشـه ایله بتون مزارزی آچدم . نه باقه‌یم ؟ هیئت اصلیه‌سـنه خلل کلمکسزین قفس حالنده اوزانمش وجودلر داغیلمش کمیکلر ، یکی تفسخه باشلامش بدنلر . آنلردن صیزان مختلف مایعات ایله رنکارنك اولمش کفنلر . معصوم چوجقلر . ناکام کنجلر . سالخورده پیرلر . آناسـنه حسرت کیدن اولادلر ، اولادینه طویمه‌دن حیاتنه وداع ایدن آنالر، صولك نکاه تحسری جانندن سوکیلن ثروت وسامانده قالان زنکینلر . زندان بلادن قورتولمش کبی قبره جان آتان فقیرلر . صباحین ذوق وصفالریله مشغول ایکن اوکه‌دن صکره کندیلرینی اوراده بولان بیچاره‌لر !

نمونه نمای محشر اولان بومشهر امواتی کورنجه دهشـت ایچنده قالدم . بومنظره‌دن متحصل تأثرینی ایچه صاراصدی . اجساد فانیه‌دن ترابه منقلب اولانلر طبیعی بوحسـابدن خارج

ایدی . بر آووج طوپراقده بیك وجودك حصهٔ شایعه‌سی اولدیغنی دوشوندم . طوپراقلرده باصه‌جق یر بوله‌ماز اولدم . کنارندن طوغری یوله چیقدم . کندی کندیمه دیورایدمکه : قبرستان نه بیوك درسخانهٔ عبرتدر . آنك سکوت عمیقنده‌کی بلاغت الك طلیق اللسان خطبانك بلاغتلرندن دها مؤثردر . سحر بیانلریله نفوس ناطقه اوزرنده ایسته‌دکلری کبی اجرای تصرف ایدن بلغا ، طاشلرك لسان ناطقی قارشیسنده حجر صامت کبی قالیر . اوت ! نهر جوشاجوش حیات انسانلرك بتون آمال واحتراصاتنی سوروکله‌یه سوروکله‌یه نهایت شو مظلم حفره‌لره طیقیور .

موت اوهائلهٔ بی امان طول امل دینیلن اعجوبهٔ بی عارك هردقیقه یوزینه توکوردیکی حالده اوچهرهٔ حار و آهنین بوندن قطعاً متأثر اولمیور . انسانلرك ، بو نتیجه‌نك تحقق وقوعنه دائر اولان علملری یقین درجه‌سنی بولمش اولسه کیمسه‌نك الی برایشه وارماز . دنیاده یانغین یرینه دونر ایدی . فقط حمد اولسون جناب حق قبرستانلری مسیره حالنه قویان ، بهارلرك اوزرینه سفره قوروب عیش وعشرت ایدن . اواثناده آتدقلری کوورك قهقهه‌لر ، سکان مقابری دالمش اولدقلری درین اویقودن اویا-ندیره‌جق درجه‌یی بولان ارباب انتباهی مبذول اوله‌رق یاراتمشدر .

فکرمزه رزق ایتدیکمز غفلت سرومیله اولومه قارشی کندمزه معافیت خاصه‌سی ویردیکمزه ذاهب ، کیدنلری برمزه بدل کوندرمش کبی متسلی اولیورز !

فقط چوق یاکلشمز وار . تفکر ایتمك خلاصهٔ بورایه نقلی خلقی یأس وعطالته سوق ایدر دیه اندیشه‌یه محل یوقدر . چونکه دور خلقتدن بری تکرر ایدن بوحقیقتله اوقدر الفت ایتمشزکه الفتك بودرجه‌سی اوحقیقتك نفسمزده وقوعنه قارشی دکلسه بیله ایقاع ایده‌جکی تأثیره قارشی بزه معافیت خاصه‌سی ویرمشدر .

مشاهدهٔ مقابرله نفسی عطالته محکوم ایتمه‌ملی . أولدکدن صکره‌سنی دوشونوب رذائلدن تبرئه . فضائلله تزین ایتملی . بویله برزمانده نفسمزی عطالته محکوم ایده‌جك اولورسه‌ق ابا واجدادمزك پاك مقدس مزارلرینی دشمنلرمزك ملوث . مردار آیاقلریله چیکنندکلرینی کوره‌جکمزه شبهه ایدلمسون . اسلامیت عطالتك اك بیوك دشمنیدر ؛ اسلافمز ، اسلامیتی عطالتله تفسیر ایتمش اولیدیلر اوامانت کبری بوکون بزه انتقال ایتمز ایدی . دینمزك ایکی رکنی آلتوندندر . بنای دینی بش رکن اوزرینه مبنی ، بوصورتله دها متین قیلمق ایچون او آلتون دیرکلری دیکه‌جك ثروتی ، سامانی الده ایتملی‌در . بوده سعی ایله غیرتله اولور ، عطالتله اولماز .

عالم انسانیتی معمور . قلوب منکسرہ‌نی مسرور ایده‌جك نه‌قدر افعال مبروره وارسه بونلرك کافه‌سنه فقر ایله دکل غنا ایله تأمین موفقیت ایدیلیر . یداحسانك یدطلبدن خیرلی اولدیغنی فقرا ایله کنقرك آره‌سنده‌کی حائلك بچاق صرتندن پکده فرقلی اولمدیغنی ثروت

وسامان ، ایی بر آدمك الده اولورسه بونك نه کوزل بر شی اولدیغنی بزه بیلدیرن. بزی فقر ایله ممکن اولمیوب غنا ایله میسر اولان بر چوق حسناته تشویق ، ترغیب ایدن نه‌در ؟ اسلامیت دکلمی ؟

حال بویله‌ایکن اسلامیتك بزه عطالت وبطالتله امر ایتدیکی نصل ادعا ، نه وجه ایله قبول ایدیله‌بیلیر . خیر محض ومحض خیر اولان اسلامیتی بشقه درلو کورن بر طاقم کوزلرده وار . فقط قصور اسلامیتده دکل آنی اویله کورن کوزلرده . مزاجه فساد عارض اولورسه انسان بعضکره ایویی فنا، فنایی ایی کوریر فاسد المزاج اولانلرك بو حالی نفس الامر ایله کندی آره‌سنه حائل اولان بر حالت مرضیه نتیجه‌سیدر . بونی بر کره دها سویلمش ایدم بوراده ینه تکرار ایده‌جکم مثلا انسان مرض امتلا ایله بیزار اولورسه اك ایی یمکاری فنا کوریر صحتی یرنده اولانلرك اشتهاسنی تحریك ایدن اك نفیس بر طعام آنك استکراهنی دعوت ایدر . دیمك که انسانك نفسنده‌کی بر حالت مرضیه‌دن طولایی ایو بر شیئی فنا کورمسی ممکن ایمش . بویله بر مرضه مبتلا اولان بر آدم خسته‌لکنی ازاله‌یه چالشملی . بو بویله اولدیغی کبی فنا شیلدی ایو کورنلر ده واردر . بوده بر حالت مرضیه نتیجه‌سیدر. مثلا قادینلر حامله‌ایکن انلره بر حال عارض اولور کیمی صابون کیمی ، کمور ، کیمی دستی وسائره کبی شیلری یر . شمدی او بیچاره قادینك سوق مرضله صابون

یعنی صابونك نفس الامرده اکله صالح بر شی اولدیغنی اثباته حجت اوله‌بیلیرمی ؟

طوپراق ییه‌ن انسانلرده بو قبیلدندر . ایشته اسلامیت حقنده‌کی یاکلش فکرلرده بر نوع مرض روحانی نتیجه‌سی اولان ضلالت حسیه‌دن منبعثدر . هر نه ایسه مقصدم بو سوزلری سویلك دکل اورایه نقل خانه ایتدکدن صکره باشمزه کله‌جك شیلر حقنده بر ایکی مثال سرد ایتمك ایدی . موجوداتده تجلی ایدوب لسان شریعتده روح، لسان حکمتده نفس ناطقه دینیلن شی بر لطیفهٔ ربانیه‌در : انسان ایچون بونك حقیقتنه وقوف متعذردر . انسان روح حقنده‌کی تدقیقاتنی نه قدر تعمیق ایتسه سعی هبا اولیور . ساحهٔ تدقیقاتدن صفر الید اوله‌رق چیقیور . کوریورزکه علم روحك احتوا ایلدیکی مباحث روحك حقیقت ذاتیه‌سنه دکل، احوال و کیفیاتنه، آثارینه عائددر . روح حقنده اجرا اولنان تدقیقات بو نقطه‌دن ایلری کیده‌میور . علم روح علماسنك بو مبحثده‌کی تدقیقاتی بر شیئك کولکه‌سی اوزرنده اجرا ایدیلن تدقیقاته بکزه‌یور . بر شیئك کولکه‌سی اوزرنده اجرا ایدیلان تدقیقات ایسه، انك ماهیتی حقنده بر فکر صحیح ویره‌مز . کولکه انجق او شیئك شکلی حقنده تقریبی بر فکر ویره‌بیلیر . بو قدرجق معلومات ایله‌ده او شیئك حقیقتنه تمامیله حکم ایدیله‌مز . روح حقنده‌کی تدقیقات نظریه‌ده هپ بو قبیلدندر . واقعا روحك قوای مختلفه‌سی ، وجود اوزرنده‌کی

تصرفاتی حقنده تدوین مباحث ایدلمه‌مش دکل . فقط بونلر روحك حقیقتنه تعلق ایدر شیلر دکلدر .

حقیقتی آکلاشیلمیان بر شیئی جف القلم انکار ایدوب ایشك ایچندن چیقمق غایت کسدیرمه بر یولدر .

مادیون‌ده روح مسئله‌سنده بو طریقی اختیار ایتمشلر ، یعنی حل مسئله‌یه ، انکار یولی کبی الك کسدیرمه بر یولدن کیتمشلر. لکن روحك موجودیتنی مؤید دلائل کوندن کونه چوغالیور ، مادیونك استنادکاهلری اولان چوروك دلیللر کیتدکجه قوتنی غائب ایدیور .

مادیونك روح حقنده‌کی فکر ونظرلری عوامك کائنات حقنده‌کی فکر ونظرلرندن دها سطحیدر . هر شیده ظاهردن بشقه بر شی کورمه‌ین عوام کبی ، مادیون‌ده بو عالمك ظاهرندن بشقه بر شی کوره‌میور . مکوناتك برده ایچ یوزی اولدیغنه بر درلو قائل اوله‌میور .

ماده ایله قوتك بشقه بشقه شیلر اولمیوب شیء واحدن عبارت اولدیغنی اثبات ایچون مادیون طرفندن سرد ایدیلن دلیللرك الك قوتلیسی یاخود الك قوتلیلردن بری‌ده شودر . بونلر دیورلرکه :

انسانده‌کی قوهٔ عقلیه دماغك مکملیتیله مبسوطاً متناسبدر . انسانك دماغی « فیزیولوژی » نقطهٔ نظرندن نه قدر مکمل اولورسه عقلی ، روحی‌ده « پسیقولوژی » نقطهٔ نظرندن اوقدر

مکمل اولیور . ایشته بوندن آکلاشیلیورکه سزك روح ، عقل
فلان کبی اسملرله توسیم ایتدیککز شیلرك کافه‌سی عضو مادی
اولان دماغك نتیجهٔ فعالیتندن ، بذاته وجودی اولمیان اثرلرندن
بشقه بر شی دکلدر .

مادیونك بوسوزی اساساً پك طوغری اولمقله برابر روحك
انکارینه حجت اوله‌ماز . فی الحقیقه دماغ نه قدر مکمل اولورسه
آنده‌کی قوی دخی او نسبتده مکمل اولیور . لکن عقل ایله
دماغ بیننده‌کی بو علاقهٔ تکمل بر وجهله روحك عدم موجو-
دیتنی مؤید دلائلدن معدود دکلدر .

روح نه اوروحدر . انجق تعلق ایتدیکی وجود. روحك
بالقوه حائز اولدیغی استعداد کمالی اظهار ایده‌جك قابلیتی حائز
دکل دیمکدر . بنابرین روحك . فیزیولوژی نقطهٔ نظرندن
لازم کلن تکملی حائز بر وجودده‌کی تصرفیله ، اونك نتیجه‌سی
اولان آثارك او نسبتده مکمل اولمسی غایت طبیعی برشی اولمق
اقتضا ایدر. ذاتاً بونی انکار ایدنده یوقدر. فقط روح ایله جسم
بیننده‌کی علاقهٔ تکملدن مادیونك استنباط ایتدکلری نتیجه چیقماز.

مثلا بو کون اك مکمل پیانو چالان بر آدمی پیانونك
باشنه اوتوردلم . فقط نصل پیانو ؟ تللری قیریق ، آهنکی سراپا
بوزوق . پیانیستدن بر کوزل هوا چالمه‌سنی رجا ایده‌لم . بیچاره
آدم رجامزی قبول ایتسون ، اظهار هنر ایچون باشلاسون
پیانویی چالمغه. فقط چه فائده تامین موفقیت ایده‌میه‌جك. چونکه

« دو » پردەسنه باصیور « ره » سی یاخود بسبتون فالصو بر سس چیقیور . پیانونك اوزرنده الٰه كزدیردیكی اثناده كدی مطبخده یملك صحنلرینی دویرمش كبی بر هرج ومرج اصـوات حاصل اولیور . پیانیست ینه او پیانیسـت فقط پیانوده آهنك اولمدقدن صكره نه یاپسون نصل مهارت كوستسون ؟

ایشته روح ایله جسم بیننده‌كی علاقهٔ تكملده طبقی بویله‌در. یعنی روحك ماهیتنده بر تغیر یوقدر. یالكز وجودده‌كی تصرفی او وجودك حائز اولدیغی استعداده ، تكمله كوره‌در .

روح ایله جسم بیننده‌كی بو علاقهٔ تكملدن طولایی ایكیسنك شیٔ واحد اولندیغنه نصل حكم اولنه‌بیلیور ؟

ایشـته مادیونك انكار روحه دائر دها بر طاقم روحسز سـوزلری واردركه بونلرك بورایه نقلی بیهوده‌در ، هر كس فكرنده حردر كیمسه كیمسه‌نك اعتقادینه فكرینه مداخله ایتمك حقنی حائز دكلدر . جانی ایسته‌ین روحك وجودینی براقه‌لمده كندی اعتقادمزه فكرمزه موافق صورتده ادارهٔ كلام ایده‌لم : عزیزم انسان بو هیكل محسوسدن عبارت دكلدر . روح دینان سر الٰهیدن عبارتدر .

اقبل علی النفس واستكمل فضائلها
فانت بالروح لا بالجسم انسـان

انسانك نفسـنه شعوریده بدیهیات اولیه‌دندر . یعنی بتون ملاخطاتدن ، بتون تفكراتدن مقدمدر .

انسانك (بوراده انساندن مراد روحدر) كندی وجودینی انكار ایتمه‌سی ، خواجه نصرالدین مرحومك كان بر مسافری صاومق ایچون ایچریدن افندی اوده یوق دیمه‌سی كبیدر .

روح بر لوح ساده‌در . بدنمزه تعلق ایلدكدن صكره صور ماديه ، طرق مشاعر واسطه‌سیله آنده منتقش ، اوده او واسطه ایله عالم خارجينك وجودندن خبردار اولور .

كوكل بوراده بر ایكی سوز سویلمك ایستر ایدی ، فقط سكوتی اونی كوردی . چونكه بر قبرستان زیارتنك بوندن زیاده سوزه تحملی یوقدر . بوراده سویلنه‌جك سوزلر او زیارته موافق ماهیتده اوملی ، بزده روحك احوال سائره‌سنه متعلق سوزلردن صرف نظر ایده‌لمده مقامه مناسب بر ایكی سوز سویلیه‌لم : بیوك پدرك زیارتی بنده تحف فكرلر حاصل ایتدی . اوفكرلرك خلاصه‌سی شودر :

روح بدنله علاقه‌سنك انقطاعندن صكره دنیاده‌كی افعالنی — فقط ملائمنه تمثيل صورتيله — تخيل دها طوغریسی ادراك ایده‌جكدر . فقط سز دیه‌جكسكزكه دماغمز روح نصل تخيل ، ادراك ایده بیلیر ؟ دماغ روحه او تخيل خاصه‌سنی ویرمشدر . تخیله ، ادراكه مخصوص اولان كيفيات اكا حال ؛ استعداد اولمشدر .

شو حالده بعدالانقطاع افعال دماغیه‌یی دماغه احتیاجی اولمقسزین اجرا ایده بیلیر .

چونکه دماغك قبل الانقطاع روحه ویردیکی حرکتك علی وجه الاستمرار آنده موجودیتی فرض ایدیله بیلور .

مثلا روح دنیاده ایشلدیکی ایی برشیئك کندیسنده موجب اولدیغی حس سروری ، عالم خارجیده خوشلاندیغی شیلردن برینه ، بر کوزل چیچکه تمثیل صورتیله تخیل ایلر . بو تخیلی کندیسی ایچون موجب صفا اولور . بزم خیال نامنی ویردیکمز بر شی ، دوام واستمرارندن ، روحك عالم خارجیله اولان علاقه‌سنك انقطاعی حسبیله اکا شدت تأثیرندن طولایی بر حقیقتدن زیاده حقیقت حالنی آلیر . کذا انسانك فنا بر فعلیده یلان کبی خوشلانمدیغی بر صورته تمثل ، روحی بو وجه ایله تعذیب ایلر .

روحك بو تصرفاتی بدندن علاقه‌سی منقطع اولمه‌دن اول هر دقیقه کندیسنده وقوعبولان احوالدندر . بونك تحریر وتقریرمزده آثاری کوریلور . دیمك روحك معقولاتی برملایمه تمثیل ایله تخیل و آندن متأثر اولمسی کندیسی ایچون دائما واقع اولان احوالدن ایمش . بو بویله اولدیغی کبی افعالمزك لازم غیر مفارقی اولان احوالده دائما روحمزه اجرای تأثیردن خالی دکلدر .

ایستر افعالمزی ملایمنه تمثیل ایله تخیل ایده‌لم . ایستر اوفعلك بلا تمثیل ، طوغریدن طوغری‌یه تأثیرینه معروض اوله‌لم هرایکی

صورتده‌ده‌ر وجهزك، ماهیتلرینه کوره افعالمزدن تأثری ضروری دیمك اولور .

فقط دغدغهٔ حیات هر زمان انفعالمزی ملائمنه تمثیل ایله تخیلمزده . بنابرین آندن بحق تأثرمزه مانع ایسه‌ده او تأثر ماهیتنه شعورمز لاحق اولمقسزین نفسمزده حکمفرما اولمقدن خالی دکلدر . مثلا علی الاکثر ایچمزده بر صیقندی اولور. سببنی صورسه‌لر بیلمیورم دیه جواب ویررز . اویقویه یاتدیغمز یعنی حواسمزی تعطیل ، عالم خارجیله علاقه‌یی قطع ایتدیکمز زمان او حالی رؤیاده ملائمنه تمثیل ایله آندن متأثر اولورز . ایشته بونلر هپ نفس ناطقه‌نك احوال وتصرفات مخصوصه‌سندندر .

بوراده مشهور «پاسقال»ك برسوزی خاطره‌کلدی دیورکه:

احاددن بری هر کیجه کندیسنی رؤیاده پادشاه اولمش کورسه پادشاهلغك . مقتضاسندن اولان دغدغه‌له مشغول اولسه همان بر پادشاه قدر مسعود اولمش دیمکدر . بو بویله اولدیغی کبی پادشاهلردن بریده پادشاهلغی مدتجه هر کیجه رؤیاسنده کندیسنی احاددن بری کبی کورسه آنك چکدیکی زحمتی ، مشقتی چکسه [illegible] کورینن شیلرك

نصیبه اولان تأثیری یقظه‌ده‌کی احوالك تأثیرندن آز دکل ایمش . فقط بونده رؤیانك سیاق واحد اوزره ومستمر اولمسی شرطدر. تحول وتبدلی بو تأثرك تامی ظهورینه مانعدر .

مقتضای افعالمزك عالم شهودده تمامیٔ تأثیرینه عالم خارجینك دغدغه‌سی مانع اولمدیغنی سویلمش ایدك .

حقه‌بازلر كورولتی ایله سنت چوجغنی آووتدیغی كبی عالم خارجینك شعبدهٔ كونا كونیده بر درجه‌یه بزم اضطرابمزی تخفیف ایدیور .

هركون كوریلن احوالدندر : مثلا انسان برشیدن زیاده‌جه متأثر اولورسه دغدغهٔ خارجیه‌یی آرتدیرمغه طبیعةً بر لزوم حس ایدر . مثلا ساز بیلیرسه ساز چالار ، سوقاغه چیقار ، یاخود احبابیله كوریشور بونلر هپ او تأثرك شدتنی تخفیف مقصدینه مبنی سوق طبیعیله توسل ایدیلن تدبیرلردر . بوتدبیرلر دغدغهٔ خارجیه‌یی آرتدیروب روحی بولندیغی نقطه‌دن انصراف ایتدیریر .

فقط نه یاپیلورسه یاپیلسون هر فعلك لازم غیر مفارقی اولان بر حال واردركه او فعلك بزدن صدوریله روحده تجلی ایدر . روح كندیسنده تجلی ایدن حالاتك كافه‌سنی لاتشبیه غراموفون پلاقی كبی حفظ ایدر . او حالاتك بر ذره‌سنی بیله غائب ایتمز . چونكه دنیادن برابر كتوره‌جكی آنجق اودر . دغدغهٔ حیات او حالاتدن متحصل تأثراتك تمامیٔ ظهورینه مانع اولدیغی جهتله روح كندیسنده اولان سرمایه‌یی بیلمز یالكز طوپلامقله مشغول اولور .

طوپلادیغی شیلرك نصل شیلر اولدیغنی آكلامق ایچون

تنها بریرده اوتوروب آنلری برر برر کوزدن کچورمسی لازمدر.

ایشته او تنها یرده، شو مصاحبه‌نك موضوعنی تشکیل ایدن محلهٔ خاموشانده‌کی حجرهٔ تاریکدر.

اوراده دغدغه یوقدر. روح کندی کندینه قالور. دنیاده طوپلادیغی شیلری برر برر کوزدن کچوروب نه اولدقلرینی آکلار.

روح عالم خارجیله اولان مناسبتنی تأمین ایدن، کوز، قولاق، برون وسائره کبی شیلردن آیریلوب کندی کندینه قالدیغی بنابرین کندیسنی مشغول ایدن بو قدر دغدغهٔ خارجیه آنك ایچون آن واحدده معدوم حکمنی آلدیغی برصره‌ده جداً مشکل برموقعده قالیر.

دنیاده‌کی عقوبات ممکنه‌نك اك شدیدی تفرید یعنی بر آدمی خارجله بسبتون علاقه‌سنی قطع ایله — دار بر یرده حبس ایلك جزاسیدر.

روح عالم خارجیله قطع علاقه ایتدیکی دقیقه‌ده منفرد قالیر آرتق حجرهٔ انفرادنده کندی افعالندن بشقه انیسی، یاری قالماز. باشلار بونلری ملایمنه تمثیله. او صور ممثله ایله حسبحاله!

ایشته انسان عملیله حشر اولور سوزینك تفصیلی بودر. یوقاریدن بری روح حقنده بر چوق سوزلر سویلدك. فقط احوال معادك. عذاب قبرك ماهیت حقیقیه‌سنه نظراً بوسوزلرده او حقایقی ملایمنه تمثیلدن بشقه برشی دکلدر. اولدکدن صوکره

نظر عبرت اوکنده تجلی ایده‌جك تماشانك حقیقتنی اللهدن بشقه کیمسه بیلمز .

بو مبحثده قبل شارعدن بزه بیلدیریلن شیلردن بشقه‌سنك اهمیتی ، معناسی یوقدر. ایشته روح حقنده بو وبو کبی بر طاقم ملاحظاتده بولندقدن صکره اجزای پراکنده‌نك صورت جمعی حقنده‌کی اشکال عقلی کورمك اوکنه دیکلدی .

فی‌الحقیقه انسان أولدکدن صکره ترابه منقلب اولان اجزای جسمانیه‌سنك بریره جمعیله ، اعاده‌سنی عقلنه صیغدیره‌ماز . بونی قطعیاً انکار وادیسنه صاپار . نتکیم اویله‌ده اولمش واولیور .

بدایت اسلامده انسانلر کندیلرینه پك غریب ، پك وحشی کلن بو حقیقتی بر درلو قبول ایده‌مدیلر . جناب حق حبیبنی تسلیه ایچون سورهٔ « یس » ده‌کی شـو آیت کریمه‌یی انزال بیوردی . استعیذ بالله : « وضرب لنا مثلاً ونسی خلقه قال من یحیي العظام وهی رمیم قل یحییها الذی انشأها اول مرة وهو بکل خلق علیم » آیت کریمه‌نك سبب نزولی شودر . ابی بن خلف بر کون الینه چوریمش بر کمیك آلوب حضور رسالته کیردی . کمیکی اوفالیه‌رق حضرت پیغمبره دیدی‌که :

جناب حق بو کمیکه تکرار اعادهٔ حیات ایده‌جك اویله‌می ؟

حضرت پیـغمبرده : اوت هم اعادهٔ حیات ایدر . همده سنی جهنمه قویار . بیوردی . صکره بو آیت کریمه نازل اولدی ،

ابی بن خلفك بو جرأتی آیتك سبب نزولی ایسه‌ده حكم منیفی وادیٔ انكاره صاپان انسانلرك كافه‌سنه شاملدر .

آیت كریمه‌نك مآل جلیلی شودر : انسان هیچ وجودی یوق ایكن نصل یارادلدیغنی اونوده‌رق، اجزای بدنیه‌سی ترابه منقلب اولدقدن صكره بونلرك بریره جمعیله اعاده‌سی مستحیل اولدیغنی مثال ایله تأیید ایچون سكا چوریمش كمیكلری كوستریور . یامحمد، احیای موتی خصوصنده بنم قدرتمی مخلوقاتمك قدرتنه تشبیه ، آنلرك متصف اولدقلری عجزی بكا اسناد ایله ، ترابه منقلب اولان كمیكلرك ، اجزای پراكنده‌نك حال اصلیلرینه اعاده‌سنی عقللرینه صیغدیره‌میان منكرلره دی‌كه :

اونلری ایلك اوكجه كیم یاراتدی ایسه ینه دیرلدیر ، الله تفاصیل خلقتی بیلیر . »

فی‌الحقیقه اویله‌در چونكه بزی یوقدن وار ایدن قدرت ، اوزمان نه‌ایسه ینه اودر . قدرته هیچ بر تغیر عارض اولمامشدر . ماده‌یه كلنجه، بدایةً اوقدرتك اثر تعلقنی نصل قبول ایتدیسه ینه اواستعداد ایله قائمدر همان اوقدرت تعلق ایته‌یی كورسون درحال اثری ماده‌ده ظهور ایدر .

جناب حق تفاصیل اسرار خلقتی بیلیر، بزم ایچون صورت قطعیه‌ده مجهول اولان اسرار خلقت، آنك نظرنده الك مكشوف، الك معلوم اولان شیلردن دها بیندر . چونكه او سرائر آنك ید ابداعندن چیقمشدر .

بتون انسانلرك اجزای پراکنده‌لری بربرینه قاریشسه ، عناصره منقلب اولسه کیمیاخانهٔ قدرتنده او عناصری ، او اجزایی تحلیل ، یکدیکرندن تفریق ایدر .

کیمسه‌نك اجزای بدنیه‌سندن بر ذره بیله غائب اولمز . هپسنك صاحبلرینی بیلیر ، هپسنی یرلی یرینه قویار . الحاصل هر کسی هویتنی ، حقیقت ذاتیه‌سنی انکار ایده‌میه‌جك صورتده تکرار خلق وایجاد ایدر . هر کس ایکنجی خلقتیله ایلك خلقتی بیننده ذره قدر فرق اولمدیغنی ، هر ایکی خلقتك ، ایکیلك تعبیرینی معناسز براقه‌جق صورتده ، یکدیکرینه مطابق ، یکدیکرینك عینی اولدیغنی آکلار حتی اوقدر آکلارکه بلکه‌ده خلقتین بیننه طاری اولان عدمدن کلیاً ذهول ایله کویا هیچ اولمه‌دن او عالمه انتقال ایتدیکنه ذاهب اولور .

فی‌الحقیقه اویله‌در . انسان اعتقادینی بر اساسه استناد ایتدیررسه یعنی پرنسیپ صاحبی اولورسه بو کبی شیلرك امکان وقوعنده ذره قدر تردد ایتمز .

برکره جناب حق ، صکره آنك قدرت مطلقه‌سنی ، صکره‌ده بوساحهٔ تکوینده بزم بیلمدیکمز وبیله‌میه‌جکمز نیجه نیجه حقایق موجود اولدیغنی قبول ایدن بر آدم قبول ایتدیکی بو اساسلرك ایجابات مخصوصه‌سندن اولان بو کبی شیلر حقنده شبهه ایتمکی

خاطرینه بیله کتورمز . جفّ القلم بونلری انکار ایدرسه او زمان مسئله دکیشیر .

عمر فرید

عصیان دقیقه‌لری

کورویورمکه حیاتده بوتون بنمکی کبی قدرتسز ومحکوم انهزام وارلقلر شهابلره بکزه‌ییورلر . شهابلر او جسملردرکه کندی مجهول ومتواضع محورلرنده یاشادقلری زمان بز اونلرك وارلقلرندن بیله خبردار دکلز . وبر کون کره ، اونلری ، جاذبه‌سنك غیر مرئی ، فضائی تللریله بردنبره یووه‌لرندن قوپاروب کندی آغوش نسیمیسنه چکنجه شهابلر پرالتماع بر دقیقهٔ مسحوریت وانجذاب یاشارلر . بونی تعقیب ایدن ثانیه‌ده ایسه کندیلری حدودسز ، صانکه ابدیتله ، مزارله ، عدمله هم ماهیت بر قرانلق ایچنده مدفون قالمشلردر !

اونلری یا هیچ کیمسه کورمز ، یاخود کیجه‌نك اك کج ساعتلرینه قدر ، ارضك بزه ویره‌مدیکی امیدلری تسلیلری ، سعادتلری سمالرده آرایان بر کوز ؛ لیل ایچنده سیلنمش ، اریمش ساحلره یتشمك ایچون کوکلرینه آصیلان بر بالقجی ؛ طبیعتك هپ بویله سیلیك ، منسی ومتواضع مخلوقلری کورر .

بزلر ؛ ظفرك ، شهرتك افق مرئيسنه قدر يوكسله‌جك قانادلره مالك اولميانلر ، محيطنك كورولتولری ایچنده كندی صدای موجودیتنی ایشیتدیره‌مینلر طبقی شهابلر كبی‌يز ! اونلر كبی عاجز ، مسكين ومنسی ! بونلر كبی ابدياً كيمسه‌سز ! .

بونی دوشندكجه عجزمك ، ضعفمك قوته ، ظفره قارشی قورقه قورقه خومورداپان بوغوق ومخفی كينی وارلغمده بعضا جانلانيور . ودماغمك بر طاقم اوتار مجهوله‌سندن قيصيق قيصيق — فقط هپسی غضبله ، يأسله ، پخنيلرله آلوده سسلر ايشيديور كبی‌يم .

وبعضاً اختناق ايدلمش ، واعدام ايدلمش نخوت عاجزه‌مك قديد مصلوبی بر سنبوت حالنده كوزمه كورونور كبی اولدقجه ايلاك صيدلرمك ، وحوشك ، غوريللرك عصرلری ييرته ييرته قانمه كيروب صاقلانان روح وحشيسی بردن قانلی كوزلرينی هويتمده آچيور . وبويوك بر عطش خون ، بر ذوق انتقام ايچنده هر شی ، هرشی شهاب ايدييورم ؛ اونلرده باته‌جق اونلرده محو اوله‌جق ! هر شيئی بر ثانيه ايچنده يوتمايه حاضر دوران بر عدم واركه آغزی الی الابد آچيق وقارنی الی الابد آچ ! وايشته او بحران ثانيه‌لرنده يالكز شو فكر : عدم مطلق فكری ؛ هر شيئك ، هر قدرتك ييقيله‌جغی ؛ قيريلوب ، پارچه‌لنوب ، دوريله‌جكی ، محو اوله‌جغی فكری الكشفا بخش بر تسلی اوليور ؛ وفوق الخيال بر بهشتك آب مجهول حياتی كبی بنم‌ده

پرغلیان بینمه قطره قطره داملایه‌رق ذهنمی سکوت وحضور ایچنده موقتاً اویوشدوریبور !

فاضل احمد

امریقا میسیونرلری طرفندن بصره‌ده انشا اولنه‌جق خسته‌خانه‌نك اساسی وضع اولنورکن ایراد ایدلمش بر نطق

حکومت سنیه‌نك مساعدهٔ رسمیه‌سیله بصره‌ده انشا ایده‌جکی خسته‌خانه‌نك وضع اساسی رسمنه آمریقالی دوقتور موسیو بنه‌ت بنی‌ده دعوت ایتدی. وطنمك عمرانه عائد هیچ برمسئله یوقدرکه اوکا قارشی لاقید قالمق شویله طورسون — متحسس، متأثر، متشکر اولمامق بنم ایچون قابل اولسون. موسیو بنه‌تك دعوتنه قلبم حس شکران ایله مالی اولدیغی حالده اجابت ایتدم.

مآثر مدنیه‌نك الك وجدان شکاری حیات بشره تعلق ایدن مساعیٔ رحیمانه‌در. بر خسته‌خانه انشا ایدلکله برمقبره‌نك حوزهٔ تحکمی کچولتلمش اولور. ومقابرك دائرهٔ استیلاسی تحدید وتضییق اولندقجه مناطق عمران توسع ایدر. ایلك طاشنی شمدی ید افتخار ایله وضع ایده‌جکمز بوبنا، بصره اقلیم

ومواسمنك شدائدينه قارشى ، بورادهكى انسانلرك مهالك آلود زندكانىٔ متحيرينه بر تحصنكاه امين اولهجقدر . بن بو بناده يالكز برقاچ بيوايهنك اوجاع جسمانيهدن اسباب خلاصنى دكل، بر عرقك وسائل سلامتندن بريسنى تشكل وتكمل ايتمك اوزره كوريورم ، مؤسسلرينه تشكر ايتمك بورجمدر .

مسائل انسانيهنى حدود موضوعه داخلنده محصور بولنديرمغه چالشمق اسكى زمانلره عائد بر قاعدهٔ قصره وخاسره ايدى . بوكون دمير يوللرندن طمرلرى . تلغراف خطلرندن سيكيرلرى صنايع فابريقهلرندن جكرلرى . دارالفنونلردن دماغيله انسانيت تك بر وجود حالندهدر . بر قومك مصائب وفوائدنى قوم ديكر ايچون فوائد ومصائب عد ايدن ظنون ووهميات قديمهنك بطلاننى شمدى هرحادثه اثبات ايديور . منافع غربيه ايله ناقابل تأليف مقاصد شرقيه اولهماز . بوحقيقت ادوار قديمهدهده موجود اولمق لازم كليركن وموجود ايكن زمانك ظلام ابهام واوهامى ايچنده مجهول قالمشدى . تجارت ومعلوماتك التماعات متواليهسى سايهسنده شمدى الك نظر كريز خطوط واشكاليله نمايان اوليور .

وقتيله اقوامك مقدرات امن وآسايشى ايكى حكمدارك سوق لزوم ويا الجاى هوسله يكديكره يد مصافاتى اوزاتمق ويا چكمك ايستمسنه تابع ايدى . بوكون تزلا وكاركاهلرده چالشان عملهنك بازوان مساعيسى بين الملل برر دست ائتلاف وموددت اولمشدر . انسانيت حاضرهنك احتياج سكون ومعاشرتى

دها واسع ومتین اساسلره مستند بولندیغنه بوده دلالتله عمومی بر امن وتوددك حصول ودوامنه كفالت ایدر .

مساعی وذكای بشرك احتیاج توسع وانكشافنی تطمینه كرهٔ ارضك یالكز بر كوشه‌سی . یالكز بر قطعه‌سی كفایت ایده‌مز . كرك مادی ونقدی ، كرك معنوی وعلمی سرمایه‌لره هر جای تمیه بر وطندر . بو سرمایه‌لری اعمال ایتمك مقصدی . وبر مقصد خالصله . مملكتمزه كانلره آغوش مودتمز دائما كشاده ودائما تهالكنمای قبول طورر . ادوار قدیمه‌ده برچوق اقوام سرحد- لرینی اقوام دیكرك اصحاب مساعیسنه قارشی حسودانه قاپاركن . بز مملكتمزی هر كسه آچیق بولندیردق . او درجه‌ده‌كه دور استیلا وشوكتمزده صرف تطییب مسافر وتسهیل تجارت مقصدیله بخش ایتدیكمز مساعدات عالیجنابانه بالآخره بزم ایچون (قاپیتولاسیون) كبی ازیجی بر بار وعار تشكیل ایتدی .

بوندن بویله وطن عزیزمز فلان ویافلان دولتك محاسدات سیاسیه‌سنه جای جدال دكل علی العموم انسانیتك مساعیٔ فاضله‌سنه میدان اجتهاد اوله‌جقدر . هر تشبث وهر سرمایه‌نك بز ملیتمه باقیه‌جغز . ایشته محبم دوقتور بنه‌تك بو اساسی وضع ایتمك ایستدیكی خسته‌خانه كبی مآثر شفقت وانسانیت بو نوع مؤسسات مقبوله‌دندركه نظرمزده كندی‌مسكنملر قدر قیمتدار ومحترمدر . الله امثالنی تكثیر ایتسون .

سلیمان نظیف

معمای دل

بن مقبره‌یی برچوجغك مربیه‌سنی سومه‌سی کبی قورقه‌رق سوه‌رم . مقبره ازلیت ایله أبدیتك، فنا ایله بقانك بر محفل تلاقیٔ نهانی سیدر . الك صاف الك غریبانه کوز یاشلری بورایه دوکولور. الك وجدانی دعالر بورادن یوکسلیر . . . هیچ برشیله نهایت بولامیان آمال بشر بوراجغه منتهی اولور . . . مزارستان بر نهالستان خزان رنك سکوندرکه بهاری آنجق صباح محشر ، نسیمی یالکز سور اسرافیل اوله بیلور !

اکثری، کونش باتارکن، برصاری یاپراغك — احتضارنده تتره‌یه تتره‌یه اللهنه یالواریر کبی — سقوطی ؛ عریان بر دالك — تاثیر روزکار ایله دائما — ارتعاشی بکا کیزلیجه أولومی ارائه ایدر ، آجی آجی کولمسه‌رم .

رحمت رحمانه امانت ایله‌دیکم تعلقاتمی زیارت ایچون کچنده اسکداره‌کی قره‌جه احمد مزارلغنه قدر کیتمشدم .

هوا کوزل‌ایدیسه‌ده ایکی کون اول‌یاغان یاغموردن متحصل رطوبت حالا باقی . . . ایصلاق چمنلری چکنه‌یه‌رك ، آیاغم کیللی چامورلره باته‌رق ، کوجلکله یورویوردم . سرویلردن متشکل اوطوفان حضارتك ایکله‌یه ، ایکله‌یه تلاطمی قارشیدن نظر ابتصاره تصادف ایدنجه قورقمغه باشلادم . واوعمان عدمك

کنارینه واصل اولدیغم حالده درونته کیرمکه بردرلو جسارت ایده‌مدم ! . . .

صاری یشیل قوزالاقلرك ، قیریق طاشلرك ، قورودالرك دیکنلرك آره‌سندن یوروییوردم . مزارلغك طوپراقلرینی — یالکز کوز یاشلریله ایصلانمش کبی — پایمال ایتمکه قییه‌میوردم .. یوره‌کم تتره‌یوردی .

روزکار شدتلندکجه ، یاپراقلری دوکولمش سروی داللرینك یکدیکریله مصادمه‌سی — بر چوق چیریل چیپلاق قدیدلرك بربریله چارپیشمه‌سی کبی — مخوف بر ولوله قوپاریوردی . بایقوشلرك قهقههٔ هول‌انکیزینی ارواحك چیغلغی ظن ایدییوردم . باصدیغم طوپراق ییغینلرینك ، چوکمش مزارلرك اورته‌یرلرنده‌کی دلیکلرك آلتندن ، تراب آلود چشمخانه‌لرك بکا مستهزیانه منعطف اولدقلرینی دوشونورکن ، یانمه دوشن بر قوزالاغك ، اوستنه باصدیغم بر دالك چتیردیسندن قورقیوردم .

قارشیدن — نمازه طورمش بر جماعت کبی — صامت ، متوکل ، صف صف طوران مزار طاشلرینك جبهه‌لرنده‌کی غیرمنتظم قیریقلری ، چاتلاقلری بونجه سنه‌در اقلیم عدمه کوچوب کیدنلرك چین جبینه بکزه‌ته‌رك اوعتاب اخرویه کتابه‌لرینی اوقویه اوقویه ، پیش نکاهمده صانکه باب ابدیتك قاپاقلری آچیلیوردی . . . دیواردن هدف هوسات ماسوا ، بر ییقیق مزارطاشی شکلنده قارشیمه دیکلدی ... دماغمه چوکن بارکران

حسیاتدن بویونمبو کولدی آرتق دوشونیبور، متمادیاً دوشونیوردم...

سرویلرك تتره‌ك کولکه‌سی ، اینجه ، سیاه بر تول کبی بر قرلرك آرن سنه غیر منتظم سریلمشدی .

هرطرفده یشیل ، صاری ، ترنجی ، سیاه، بیاض رنکلرده یوصونلردن کاه‌لرله مستور چوکمش لحدلر، قیرلمش مرمرفسلر، میدانه چیقمش کمیکلر، صارارمش دیکنلرحوصله سوزبرمنظره تشکیل ایدییوردی . . . . . اورته‌لقده چیت یوق ، روزکار اسمیور ، یاپراق قیملدامیور . . . یالکز بر ایکی قارغه‌نك قانادلرینك صداسی بوقوجه مزارلقده عکسلر حاصل ایده ایده اوچییوردی . . . .

§

باشم کوکسمك اوستنه دوشمش . . . بینم ، کوزلرم ، یورلمش . . . طالغین عودت ایتمکه باشلادم . غریبدر ! کوکمده مظلم بر آرزوی تفلسف حاصل اولدیغی حالده شیمدی بر درلو دوشونه‌میوردم . یاقینده بر قرالتی کوردم . بنم کبی بری دها مزارلرك آراسنه اوطورمش ، باشنی اوکنه ایکمش ، دیرسکنی مرمره دایامش . . . حرکتسز طورییوردی . یانته کیتدم ودرحال طانیدم : مکتب رفیقلرمدن جلیل ایمش هم زواللی آغلایورمش . . . بنی کورنجه ممنون اولمدی ظن ایدرمکه پك قیصه آشنالق ایتدی .

بیچاره‌یه دقت ایتدم . صاچلری آغارمغه باشلامشدی .

اسکی رفیقمی تعجیز ایده‌جکمی بیلدیکم حالده . بلکه تسلی ایدبیلیرم امیدیله محترزانه اسباب زیارتنی سؤال ایتدم . باشنی قالدیری . قوتسز، آهنکسز برصدا ایله جواب اوله‌رق یالکز بر:

اوف ! عزیزم ! . . .

دیه بیلدی .

لکن بردن بره جوشان کوز یاشلری سوزینی اتمامه مساعده ایتمه‌دی . یاره‌لرینك آل قانلرینه باقوبده صاراران مجروحلر کبی بوبدبختده — یانده‌کی لحدك سینه‌سنده‌کی کللره نظری انعطاف ایدنجه — رنکی اوچوویردی . آغلادی . آغلادی . . . .
هم بلااختیار بنی‌ده آغلاتدی . کدرینه اشتراك ایتدیکمی حس ایدنجه بر آز متسلی اولدی . باشنی صول اوموزینه طوغرو بوکه‌رك ، وژاکتنك یان جیبندن کلدیکی مندیلی ایله متمادیاً دوکیلن یاشلرینی قورووده‌رق — کسیك برسسله — حسبحاله باشلادی :

« شومرمرلری صارارمغه، کتابه سنك یالدیزلری دوکولمکه باشلایان لحد برنجی زوجه‌مك مزاریدر . بن اونی پك چوق سوردم . ورمه محکوم ایمش . . نه بیله‌یم بن ؟ . . . »

« بش سنه‌لك برسودادن صوکره ، برکیجه یاریسی ، حرارت آتشین سکران — ضعفیتدن اینجه‌لمش دوداقلرینی قوروتدیغی زمان — تتره‌ین قوللرینه اتکا ایله یتاغنك ایچنده طوغرولارق ویوزینه دوشن چیتمش صاچلرینی، اینجه‌پارماقلریله

قولاقلرینك آرقەسنه دوغری ایتەرك ، اوزون سورن برایكلتی ایله ، بندن ایستدیكی برقدح شربتی ألمدن آلدی .

یوزمه فری اوچمش كوزلرینی دیكەرك ایچركن، ایكی صچاق كوز یاشی‌ده یناقلرینك اوستنده پارلادی . دوداقلرینی بیهوده چارپدی . بركلمه تلفظ ایدەمەدن كیتدی . نی‌ده شو دنیاده بر ملك یاوروسیله براقدی . اوهفته ایچنده ایكی كره انتحاره تصدی ایتدم ، چونكه كندیسنی پك سوردم . . نه ایسه ! . .

رحیمه‌نك ایكی وصیتی واردی . بری ألیله یتیشدیردیكی بنفشه‌لری مزارینك اوستنه دیكمه‌م ، دیكری همشیره‌سیله ازدواجم اوف ! طاقتفرسا تكالیف ! . . صانكه آشیانهٔ ویرانهٔ محرمیتمه باشقه بر پری‌ٔ نلیساز داخل اولورسه ایلك یادكار سوداسی اولان قیزم خجسته‌یه تمامیله باقیله‌میه‌جق ایمش . . آجانم بونلر هپ ، هب قدره معاونت ایچون مراجعت اولنان تدابیر بیهوده نه تشبثات مبهمه ! . . . عقل ایرمیوركه ! . . . »

بو صره‌ده جوشان روركاردن سرویلرك رفرف متلاطمی — باركاه الوهیته رفع وترتیل ایدیلن برمرثیه كبی — موقعك مهابت روحانیه‌سنی تزییدایدیبوردی . « جلیل » سكوت ایتدی . خاطرات ماضیه‌سی كوزلرینك اوكنه كلمش كوزلری طالدی . ینه آغلایوردی .

« اوت ! همشیره‌سیله ده بر سنه یاشادم . بو قیصه مدت ظرفنده چكدیكم مادی ومعنوی عذابلری الله بیلیر . لطیفه‌یه

ورم همشیره‌سندن زیاده یاقیشیوردی. نه رقتدی او ! مرحوم آبلاسنك روحی بوكا تماميله انتقال ایتمشدی : چهره او ، اندام وخرام او ، ناز ونزالت او . . . بوده الك اوفاق برشيئه ايچين ايچين آغلاردی ؛ الك عادی بر سرورمه چوجوق كبی قهقهه‌لرله اشتراك ايدردی .

بوده اونك یاقینده أوله‌جكنی خیال ایتمیور ، غافل بر تسلیمیت ایله اعادهٔ صحتنی بكله‌یوردی ! تبدیل هواده تغییر قضا ایده‌مدی . »

« اكن بو مناظره آلیشمش می ایدم ، نه ایدم ؛ اونك‌ده تابوتی بر قیش كونی — یاغان قاردن بیاض بر كفنه صارلمش اولدیغی حالده — شورایه كتیریر ایكن اطرافده آغلایانلری بر كور كبی كورمیور ؛ بر صاغر كبی ایشیتمیور ایدم. یوریوردم كوزلرمدن بر طامله یاش بیله آقیوردی . كندی كندیمه قیزم صاغدر ، نه یاپه‌یم ! دییوردم . »

«بر كون أوه‌كلوب‌ده صبراجه‌دن یاتدیغی یردن قیملدایه‌میان یدی یاشنده‌كی كریمه‌مك آلندن اوپدیكم وقت ، او پارلاق كوزلرندن صاچیلان شرارهٔ مهم استیضاحه آرتق ویره‌جك معنا بولامدم . »

« نهایت اوچ آی صوكره او معصومی‌ده شورایه كومدیكم زمان كوزلرم خیالات سیاهرنك ماتم ایله مالی اولدیغی حالده‌شو

اولو مزارلقدن چیقارکن چهره‌مده حیاته قارشی متنفر ، مستهزی بر تبسم پارلادی . . . »

« کولیوردم ، اکلایورمیسك ؟ هم کولیور ، هم بورادن قاچیوردم . . »

« حکایه‌م سنی تعذیب ایتدی ؛ لکن دها تکمیل اولمه‌دی . آرتق حیاتمی فضله عد ایدیـوردم .

یکانه اکلنجه‌م بورایی زیارت ایدی . شـوراجغه دیکدیکم بنفشه‌لره‌باقار، بویونمی بوکر . . . شبنملرینی کورر، آغلاردم؛ بر کون ینه بر معتاد زیارته کلیرکن بو طرفلرده بر قوزی سوری‌سنك اوتلادیغنی کوردم . برده نه باقه‌یم، بنجه دنیالردکن یادکار ماضیدن اثر بیله قالمامش . برده نه قدر طاش بولدم بر چوجق کبی سوری‌یه طوغری فیرلاتدم . بالله قویونلرله غوغالر ایتدم! . . هیهات! دنیاده او زمان بتون بتون یالکز قالدیغمی، آرتق هوسسز . . امالسز . . کیمسه‌سز یاشادیغمی آکلادم .

ایشته اووقتدن برنجی دفعه‌درکه بورایه کلیورم. اومقدس وجودلرك ، اوچنك‌ده خیالی ، کفنسز تابوتسز کوکلمده مدفوندر . بوبار اضطرابه کیم طاقت کتیریر . کیم جر ایدر ؟

عزیزم ! سفیلم . پك سفیلم ! . . جواب ویره‌مدم . بر صاری یوسون پارچه‌سنه توجه ایدن نکاهم طالمش کیتمشدی؛ایکیمزده سکوت ایدییوردی .

او چوق بکزلی خزانك نرمین ، ضعیف آقشام کونشی

قره‌جه احمدك ، سرویلردن متشکل یشیل کفنی ییرته‌رق ، مائل انهدام بر قبرك طاشلرینی تنویر ایدییوردی . اونك باش اوخنده بهارك بادم چیچکلری قدر بیاض ، بر کلبکك . سرویلرك ابکم اوغولتیسنی استماعه مؤکل بر ملك ایمش کبی ، وقورانه پرواز ایده ایده ، خاتمهٔ سرنوشتی بر فاتحه‌دن عبارت اولان او لحد فرسوده‌نك سینه‌سنده‌کی پاپاتیه‌لرك اوزرینه ، نور کبی اینیویرمسی بزی ایقاظ ایتدی . آیریلیرکن جلیل : « بن یاشامیه‌جغم . . آرتق یاشایه‌میه‌جغم ! » دییوردی .

بوندن صوکره جلیلی اکثریا کورور ، حالنه آجیردم . بلی بوکولمش ، رنکی اوچمش ، حرکاتنه بر بطائت عارض اولمش ، یوزی بوروشمش پژمرده بر مزاره دونمشدی .

دائما « بدبخت چوجوق ، بونجه مصیبتلر ، بوقدر بلالردن صوکره آرتق خلاص بولماز ! » دیردم .

ایکی سنه کچدی .

بر کون قلمدن کلدیکم زمان ماصه‌نك اوستنده سوسلیجه بر ظرف کوردم . درحال بر تجسس متلاشیانه ایله ظرفی ییرتدم . بر دعوت تذکره‌سی ! . . جلیل ! . . جلیل ! . . اوت ، جلیل تکرار ازدواج ایدییورمش . یاربی ! دنیاده اك شاشیله‌جق ، اك ممکنسز برشی وارسه اوده بو ایدی . آه ! . . خاصهٔ نسیان جناب حقك انسانه اك بیوك بر اثر مرحمتی‌در . او تاریکیٔ

غفلت اولمسه ، تسلی . . امید . . بو ایکی نازندهٔ مشفق ، خیره بخش بصیرت اولامازدی .

دوکونده جلیلی کوردم . کمال شطارتله مسافرلرینی آغیرلایوردی . قارشیدن بنی کورنجه کوزلرنده بر شعلهٔ خاطره پارلادی. سیاه ردینغوتك آراسندن اللرینی پانطالوننك جیبلرینه صوقمش، سیاه اوفاق بویون باباغی انتظامنی بر پارچه غائب ایتمش، قاشلرینك اوزرینه اینن فسنك پوسکولی — بر نشئه لا ابالی یی ایما ایدر . طرزده — اوکنه کلمش ، نیم مست بر حالده بکا دوغرو کلدی . ایکی اللی آووجلرینك ایچنه آلدی ؛ بنی کندیسنه دوغرو چکدی ؛ اوصولجه قولاغمه بر قرار عظیم تبلیغ ایدر کبی :

— دنیاده بویله‌در، ایشته عزیزم ! . . دیدی. نه‌مستکره، فقط بر حقیقت !

اوت ! . . حسیات محبت بر معصومه‌نك بکنه بکزر : اولا اونی پك ، پك سور ؛ اوقشار ؛ اوپر ؛ اونکله کوزل کوزل اوینار ؛ لکن ! . . قضارا بر یری قیرلدیمی ، برنومیدئ عصبی ایله اوده دیکر برعضوینی — قیرمقدن چکنمز، کوزنی چیقارر ؛ باجاغنی قوپارر ؛ چاموره آتار ؛ ایسترسه برده تکمه اورور .

احمد حکمت

——oo:o:oo——

ساعت مکتوبی [*]

بانئ موقتخانهٔ امکان ، تقدست ذاته عن احاطة الزمان والمکان حضرتلری دقیقه شناس امور دین ودولت . وکره کشای مصالح معلهٔ ملك وملت ، ذات یوسف صفات وکالتپناهیلرینك کفهٔمیزان شنشنهٔ حسنه ولوحهٔ معنا نمای «عدل ساعة خیر من عبادت سبعین سنه » اولان دست کرم پیوست آصفانه‌لرینی الی قیام الساعه محفظهٔ ختم شهریاری بیورسون .

بو کره فلان آغا بنده‌لریله چاکر کمینه‌لرینه :

برعجب صنعتلی ساعتلی کیم باقیلدقجه ویریر
روزه داران غمه شام مسرتدن خبر

دقیقه‌سنجه بر ساعت جهانقیمت وپسندیده صنعت احسان وارسال بیورملری نعم جلیلهٔ سائره‌لری مقابلنده ثانیه شبانیه حرکت ایدن زبان محمدت بیان عاجزانه‌می بتون بتون حصر ادای شکرانکی ایتمش اولدیغی محاطعم عالم آرای صدارتپناهیلری بیورلدقده .

حافظ مشفق

[*] حافظ مشفق افندینك بو مکتوبی ماضیده‌کی تلقئ ادبیی کوسترمك ایچون آلدم . مشفق مکتوبی مراعات نظیر مجموعه‌سی ییتمش .

لسان عربینك وجوب تحصیلی واصول تدریسی حقنده

بر قاچ سوز

لسان دین اولمق حسبیله تأثیر حاکمیتنی اظهار ایدەرك السنهٔ اسلامیەنك کافەسنه کیرمش ، امتزاج ایتمش ، عادتا مصون الزوال بر رکن رصیننی تشکیل ایلمش اولان لسان فصیح عربی تعلم وتحصیله هر مؤمن موحدك وباخصوص الفاظ کتابیەسنك یوزده یتمشی عربی اولان بر عثمانلینك ، شدت احتیاج ایله محتاج اولدیغنی بیان ایتمك معلومی اعلام قبیلندن اولدیغی ایچون بوبابده سرد دلائلی زوائددن عد ایلرم .

« زمان اخیرده مهدعلوم ومعارف بلاد غربیەدر . شمدیکی حالده خورشید پرتونثار معرفت مغربدن طوغمش عالمی مستغرق انوار ایدییور . آرتق سونمش اولان نیر مشرقیدن روکردان اولوب هپ آوروپایه عطف نکاه استفاده ایتمك زمانی حلول ایتمشدر . آثار عربك بزه لزومی یوقدر . هپ اورایه باقەلم . اسلافمزك میراثی بزی طویورمغه ، بسلمکه آرتق کافی کلمیور . کندیمزه میراثیدی سوسی ویرەرك بوش یره کندیمزی آلداتمیەلم . وار یوق هپ آوروپادەدر : شرقدن استفاده ایدەجك

هیچ برشیئمز قالمامشدر . » دیین افراطپرورانك فکرینه عقول سلیمه اصحابنك اشتراك ایتمیه جکی بدیهیدر . بوکبی افکار ومطالعات نه قدر پارلاق افاده لرله بیان ایدلسه ینه آز زمان ایچنده سخافتی، مضرتی ادراك ایدیله رك فروغ دیده فریبی سونر ، حکمدن ساقط اولور .

فی الحقیقه وجود قومیتمزك تزیینات خارجیه سی دیمك اولان انواع آثار صناعتی ، رفاه وحضور تمدنی آوروپاده آرامالی یز. لکن آندن اول ده سرمایهٔ بقاسنی ، مادة الاصل حیاتی کندیمزده بولمغه چالیشمالی یز . عرض وجود ایتمك ایچون یبانجی براله محتاج اولان برهیکل آثار صنعتله نه قدر تزیین ایدلسه ، رونق وفروغنی آرتیرلسه ینه جانسزدر . کندیلکندن ایلرویه طوغری بر آدیم آته ماز . وسائط صناعیه وفنیه ایله یورودلسه بیله ینه — محروم ادراك . وحتی کندی وجودندن ده بیخبر اولدیغی ایچون — سمت مقصودینی بیله مز . ینه یبانجی برالك سوق وادارهسنه عرض افتقاردن قورتوله ماز .

برقومك کندینی بیلمسی ، طانیمسی . احساس قومیت ایتمسی ، اقوام سائره یه قارشو اثبات موجودیت ایتمسی — معلوم اولدیغی اوزره — لسانی ایله اخلاق وعاداتی وبونلرك کفه سنه حاکم اولان افکار واعتقادات دینیه سی ایله در . اقوام مختلفهٔ عالمی بربرندن آییران ، ساحهٔ رقابته دوشورن ، میدان ترقیده مسابقه یه دعوت ایدن ، سائرلره تفوق ورجحان ذوقنی ، تدنی

وانحطاط المنی طویوران هپ بونلردر . دیانتی ضعفه اوغرامش، اخلاق وعادات ملیه‌سی انحطاطه یوز طوتمش ، لسانی بوزلمش برقومك انسانی موجوداولسه‌ده کندیسی صحیفهٔعالمدن سیلنمش، دیمکدر .

جزئی بر تأمله قویولسه‌ق کوروزکه — اقوام سائرهٔ اسلامیه کبی — بزمده آوروپالی قومشولرمزله بیوك برفرقمز واردر . وسائط مدنیه بزی آنلره نه قدر تقریب ایتسه یینه آره‌مزده‌کی مسافه « بعدالمشرقین » در . ال اله طوتوشه‌جق صورتده بربرمزه یاقلاشسه‌ق یینه بینمزده‌کی مسافه طولماز — یاخود طولسه بیله طرفیندن برینك بقایای وجودیله طولار — براوچوروم‌در : شرق یینه شرق ، غرب یینه غربدر . بزه کوره بسبتون اوروپا لیلاشمق غایت کوجدر ، مضردر ، عادتا مهلکدر .

اوروپالینك علوم وفنونتی سوملی . عادتا آکا مفتون اولملی یز . ایچندن ایشمزه یارار هرنه کوروسه‌ك آلملی یز . ذاتاً ده بونکله مامور دکلمی یز؟ لکن بومحبت ومفتونیت بزی بزداوتوتدیرمامالی . افکار وعادات واخلاق دینیه وملیه‌مزی نظرمزده کوچولتمامالیدر . بزمده کوزلر قاماشدیره‌جق غایت پارلاق بر ماضیمز ، بر وقتلر رهبر مدنیت ، جادهٔ ترقیده مشعل هدایت اولمش غیرتلی اسلافمز واردر . آنلره اقتفا ایتمك . فعالیتده آنلره پیرو اولمق ، عمان معارفه آتیله‌رق بوکون پیشوای ترقی صاییلان اقوام فضله ایله

یاریشمقده آنلرك احفادینه یعنی بزلره عائد بر وظیفه‌در.

بو وظیفه‌نك درجهٔ علویت وقدسیتنی بحقٍ تقدیر ایسه آنجق مفاخر ملیه‌مزی اونوتمامغه. اونودلمش اولانلرینی درخاطر ایتمکه، اسلافمزك نه بیوك آدملر اولدیغنی. بزه میراث اوله‌رق نه کبی شیلر براقدیغنی بیلمکه، حاصلی کندیمزی طانیمغه، اوکرنمکه وابسته‌در. پك اساسلی وروحلی اولان بو مقصدی تعقیب ایچونده آنلرك نیجه امکلر صرفیله وجوده کتیردکاری حالده قیمت ناشناسلق سیئه‌سی اوله‌رق کوشهٔ نسیانه آتدیغمز، مطالعه‌سنه رغبت وحتی تنزل ایتمدیکمز. توزلر آلتنده چوروتدیکمز، کووه‌لره یدیردیکمز اوبی حد وپایان قیمتلی یادکارلردن هیچ اولمازسه بخشهٔ عدمدن رهایاب اوله‌بیلنلرك قیمتنی. اهمیتنی تقدیر ایده‌رك تتبع ایتمك لازمدر. بو تتبع، بو قدرداناقده — بو آثارك یوزده طقسانی عربجه اولدیغندن — بهمه حال عربجه‌نك وجوب تحصیلنی انتاج ایدر.

« بر ترکه کوره مفاخر ملیه‌سنی آرامق ایچون آثار عربیه‌یی تتبعه نه‌دن احتیاج اولسون؟ عرب لساننك بارمنتی آلتنه کیرمك نه‌دن بوقدر ضروری اولسون؟» کبی بر سؤاله حاجت یوقدر ظن ایده‌رم. زیرا بز عثمانلیلرجه بادیٔ افتخار اولان محاسن وفضائل سابقه، ترقیات وتکملات ماضیه‌یالکز عثمانلیلق دائره‌سنده جریان ایدنلردن، ترکجه یازلمش اثرلرده مضبوط اولانلردن عبارت اولمیوب بیك اوچیوز بوقدر ییلدن بری تحدث ایدن

وقايع عظيمه‌نك . ساحهٔ شهودده كلن شئون جسيمه‌نك كافه‌سيله علاقه‌دارز . حكومت سنيهٔ ابدی الاستقرارمز — خلافت كبرايه مقر اجلال وبتون ملت بيضای اسلاميه‌يه كعبة الآمال اولمق حسبيله — بر حكومت عثمانيه اولمقدن زياده بر حكومت عثمانيه اولمقدن بر حكومت معظمهٔ اسلاميه‌در ديمكده اصلا تردد ايتميز . جهت جامعهٔ اسلام اقوام واجناس مختلفهٔ موحدينی بر رايت معنويه آلتنه جمع ايدرك — حكمای غربك خيالخانه املندن اوته‌يه كچه‌مين — رابطهٔ اتحاد ويكوجودی‌يی او قدر اكمل بر صورتده حاصل ايتمشدركه عربك مالی اولان محاسن كافهً وبلا نقصان عجمك‌ده، تركك‌ده مالی اولمش وعجمك، تركك وجوده كتيرديكی آثار ترقيدن عرب‌ده استفاده ايتمش، وهيچ حديقهٔ اسلامك محصول بركتی عدايديله‌رك قارداشجه باشلاشلمش و— عمومك مالك مشروعی اولديغنی افهام ايتمك ، نشر فيوض معارفده بخل اولمديغنی كوسترمك ايچونده — بو آثارك اكثری لسان قرآن ايله يازلمشدر .

بو مطالعاتمزی عصر اخير ايچنده وارلغمزی بيله كندمزه اونوتديره‌جق درجه‌ده ترقيات غربيه حقنده حاصل اولان حيرت ومفتونيتمزك بر مضر عكس العملی عد ايدنلر . آثار عربيه‌يه عدم رغبتدن طولايی چكديكمز ضررلری لزومسز يره اعظام ايتديكمزه قائل اولانلر اكسك اولماز. بونلر دوشونميورلركه بو لسان لسان دين اولديغی ايچون وجود معنويمزك عروق

واعصابنه، اعماق روحنه قدر اجرای حکم وتأثیر ایدەرك کیف مایشا تحت ادارەسنه آلمش و — بوتأثیر عدیم النظیرایله وجود بولان . بقامزی تأمین ایدن — افکارمزك ، اخلاقمزك ، عاداتمزك چوغنی تا بیك اوچ یوز بو قدر سنەدن بری قیمتلی بر امانت ، نادیده بر یادکار مکرمت کبی پدردن اولاده انتقال ایتمش ، بونکله‌ده قناعت ایدلمیەرك — اونودلمسون ، اساس ملیته خلل کلمسون دیه — کتابلره درج ایدیلەرك کتبخانەلرك سینۀ حفظواهتمامنه تودیع ایدلمشدر . دوشونمیورلرکه اهمیتسز ، لزومسز عد ایتدکلری بو لسانك لغاتی وحتی تراکیبی عثمانلی لسانك همان همان پاریسنی وهله لسان کتابت وانشاسنك ثلثانی هیئتیله وهیچ بر تحریفه اوغرامقسزین اشغال ایتمش ، بر جزء لاینفکی مثابەسنه کچمشدر .

عربك علوم ریاضیه و حکمیەسی شمدیکی درجۀ ترقیه واصل اولەمدیغندن طولایی کافۀ علوم عربیه‌یه نظر استخفاف واستحقار ایله باقانلر ، علوم عربیەدن هیچ بر استفاده ایدەمیەجکمزی ادعا ایدنلر — معتقدات واعماله تعلق ایدنلردن ، تفاسیر واحادیث انواعنه عائد اولانلردن صرف نظر ایدیلیرسه — علوم عربیەنك مهم ، هم‌ده پك مهم بر قسمنی تشکیل ایدن کتب اخلاقیه وحقوقیەنك پك دکرلیلرنی ، پك مفصللرنی شرق کتبخانەلرندەده بولورلر . بو کتابلردن یالکز آوروپالی مفتونی اولانلرك دکل، آوروپالیلرك‌ده بحق استفاده ایدەبیلەجکنی

آ کلارلر. بوقدر ترقیات ایله برابر بر چوغنی هنوز حل ایده‌مین، بوقدر ولوله‌لره باعث اولان مسائل حقوقیه واجتماعیه‌نك ده احکام شرعیه دائرهٔ محیطه‌سندن قوتیله‌مامش. علمای اسلامك حسب الدیانة تتبعات بی نهایه‌سنی موجب اولمش واوکبی منازعانه حاجت براقمیه‌جق صورتده حل ایدلمش اولدیغنی، حاصلی آوروپاده هنوز حال صباوتده اولان بو علملرك بزده اختیارلامش [١] — دها طوغریسی — سن کماله ایرمش اولدیغنی کورورلر. عجبا براجنبینك بارمنتی چکمه‌دن کندی مال حلال ومشروعمز اولان بو علملردن استفاده‌یه قالقشسه‌ق زیانمی ایدرز؟ عجبا ایچندن بك چوقلری مبهم، یکدیگرینه مناقض اولان اوبرسوری نظریات ایله هنوز مبتدی، عجمی صاییلان اذهانمزی طولدیروق بزی دها زیاده‌می فائده‌مند ایدر؟ آوروپانك او نوع آثارینه تفوقنده هیچ شبهه اولمیان بوکتابلرده ده احتیاجمز یوقمی دنیله‌جك؟ یوقسه بونلرکده دکرلی شیلر اولدیغنی مطلقا آوروپالی آغزندن ایشتمکه‌می لزوم کوریله‌جك؟

بو کبی ذوات آوروپا معارفندن اك زیاده محتاج اولدیغمز اقسام علومی بر طرفه براقه‌رق بزه نظراً اهمیتی اوچنجی، دردنجی درجه‌ده قالان فرنك ادبیاتنك کنه مراق دیه بو قدر اوزاقلره اوزاندقلری حالده یانی باشلرنده طوران ادبیات

[١] بزده بو علملر — اساسلری پك صاغلام اولدیغی ایچون — نه قدر اختیارلاسه اولمز.

عربیه‌یی — ینه او مراق سائقه‌سیله اولسون — تتبع ایتسه‌لر ذوق آشنالقلرینه . بدایع‌پسندلکلرینه خالص طاری اولور ؟ یوقسه شرقه دائر معلومات ایدنمکی بر مستشرقك همتندمی بکلیورلر ؟ علم اسلامك تاریخ علومنه دائر بر فکر پیدا ایتمك ایچون یالکز آوروپالی دوستلرمزك ترجمه‌لرینی اوقومقله‌می اکتفا ایده‌جکلر ؟

حکمة الافرنجه وقوفی مدار مفتخرت . آوروپا حکماسنك بربرینی ناقض . اکثریتله کندی کندینی هادم ، اساسی هب احتمالات اوزرینه مستند اوبیتمز توکنمز فلسفه‌نظریاتنی بیلمکی الك بیوك دها ومعرفت صایانلر بر آزده کندیلرینه کلسه‌لرده — علم عقائددن بشقه — علل واسباب شریعتدن باحث ، حقیقت شرعی موضح ، لب حقایقی جامع « علم تصوف » نامیله بر فلسفهٔ اسلامیه‌نك موجود اولدیغنی . بو علم جلیلك — یالکز روزکارك دست تخریبندن قورتولان — کتابلریله یك زنکین کتبخانه‌لر وجوده کتیره‌بیله‌جکنی رأی العین مشاهده ایدرلر . صرف مجاهداته ، مشاهدات ومکاشفاته مستند اولان بو علمی تدوین ایدن اکابر عرفای امتك هیچ بر نقطه‌ده — اوروپا حکماسی کبی اختلافه دوشمدکارینی ، زلال فیضافیض حقیقتی طوغریدن طوغری‌یه منبعندن اخذ وتلقی ایلدکارینی . اورادهکی حقایقك قوری بر سوزدن عبارت قالمیه‌رق تربیه وتهذیب اخلاق امر اهمنده نصل تطبیق ایدلدیکنی ، قلب ایله

قالب ، روح ایله بدن آره‌سنده موجود اولوب — عصرلرجه مساعیدن صکره حکمانك کشف ایدرکبی اولدقلری — مناسبات قویه‌نك نه قدر واضح و آشکار اوله‌رق معلوم وسلم کالانه عروج ایچون تطبیقاتنك نه قدر حکیمانه برصورتده موقع اجرایه موضوع اولدیغنی ، حاصلی خفایای احوال روحه اطلاع یابنده نه قدر ایلری کیدلدیکنی کوردکاری زمان دوچار حیرت اولمقدن کندیلرینی — امینزکه — قورتاره‌مازلر . کندیمزك بو قدر محکم ومتین ، بو قدر اساسلی بر فلسفه‌مز وار ایکن اذهانمزی یبانجی فکرلرك سیل اوهامنه قاپدیرمغه نه‌دن محتاج اوله‌لم ؟

الحاصل معلومی اعلان ایچون سرد ایدیلن بو اوزون مقدمه‌دن شونی دیمك ایسترمکه فرنکدن آله‌جق چوق شیلرمز وارسه عربدن آله‌جغمز آنلردن آز دکلدر . بلکه اهمیتجه آنلره فائقدر . هر صنفی بیکلرجه مجلداته بالغ اولان تفسیره . حدیثه ، عقایده ، تصوفه ، اخلاقه ، فقهه ، اصول فقهه [۱] تاریخه ، سیره ، تراجمه و حتی ادبیاته عائد کتب عربیه‌یی کاملاً ترکجه‌یه ترجمه ایتمدکجه . آنلرك مندرجاتنه تماماً واقف اولمدقجه عرب سرمایه‌سنه عرض احتیاجدن وارسته اوله‌میان اسانمزك استقلالنی کلیاً اکتساب ایتمدکجه عربجه‌دن مستغنی اوله‌مایز، آنی

[۱] بزم «حکمت حقوق» مزده بودر .

تحصیلدن بر درلو واز کچەمیز . بو ایشی کوره بیلمك ایچوندە — هیچ شبهه یوقدرکه — اوزون عصرلرك کچمسی لازمدر . بو عصرلر کچدکدن، بو ایشلر کورولدکدن صکره‌ده عجبا اخص مطالب اولان بوغنا حاصل اولەجقمیدر ؟ ینه هیچ شبهه یوقدرکه قرآن ایله حدیث عربیتلرینی محافظه ایدوب طورورکن قیامته قدر بو لسانك تحصیلدن مستغنی اولمیەجغز .

بناءً علیه علوم وفنون حاضره‌نك واصل اولدیغی درجهٔ کمالاته ارتقا ایچون السنهٔ اجنبیه‌دن هیچ اولمازسه برینی تحصیل ایتمك نصل ضرورت حکمنه کیرمش ایسه — هر قومه کوره خصائص قومیه‌سی مدار امتیاز اولدیغی کبی — بزم ایچوندە بر سرمایهٔ شرف اولمق لازم کلن عصبیت قومیه‌مزی ، افکار واخلاق ملیه‌مزی محافظه ، بونلرله غیر متناسب وحتی مباین اولان افکار وعادات اجنبیه‌دن کندیمزی وقایه. حاصلی — بر ملتك شهراه تمدنده ، میدان ترقیده یول آله‌بیلمسنه اك بیوك واسطهٔ تشویق اولان ، وموجودیت حس ایتدیرن — مفاخر ماضیه‌مزی نسیاندن قورتارمق ایچون عربی لسانی تحصیل ایتمك‌ده اویله‌جه ضروری وبلکه دها زیاده مجبوری اولمق لازم کلیر .

بو لسان بلیغ البیان اوته‌دن بری مکتبلرمزده یالکز لسان عثمانینك استعاره ایتدیکی کلمات وتراکیب عربیه‌نك موقع وصور استعمالنی بللتمك ، مکتب رحله‌لرندن یتشه‌جك ارباب انشا

اقلامنی شیوهٔ لسان عثمانی‌یه مخالف یاکلشلردن قورو.ق مقصدیله تدریس ایدلدکده اولوب حیز حصوله ایصالی یالکز وسعتلیجه بر قاموس عثمانی ومنتظمجه بر قواعد عثمانیه ایله ممکن اولان بویله محدود وقصیر بر امل ایله باشلاتدیریلان درسلرك همن دائما او مقصدی‌ده ادایه کافی کلمه‌لرك عقیم قالدیغی عربی معلملرکده بولنان ذواتك دائما نظر دقت وتأسفنی جلب ایتمکده‌در. حالبوکه ظن عاجزانه‌مه کوره بر لسانی تعلیمدن غرض حقیقی اولسانك کندیسی اولمدقجه کافی ونافع ثمره‌لر حصوله کلمز. اجنبی بر لسانی ومثلا فرانسزجه‌یی محضا فرانسزجه اوکرنمك ایچون تحصیل ایتدیکمز کبی عربجه‌یی‌ده — ترجمه‌یه یاردمی اولدیغی ایچون دکل — عربجه اوکرنمك ایچون تحصیل ایتملی‌یز.

بو لسانك تحصیلنی اك زیاده اشکال ایدن، اوکره‌نلمز برلسان اولدیغنه دائر عمومی برفکر حاصل ایدن شی اصول تدریسمزك فنالغیدر، بر ترکه کوره ترتیب ایدلمامسیدر. بو حقیقت استاد شهیر وفاضل بی‌نظیر سعادتلو ذهنی افندی حضرتلرینك «المنتخب» لرنده: «عربینك تعلمیچون ظن اولنان صعوبت همان بر امر موهومدر. لغت عربیه لسانمزك رکن اعظمی اولوب بزجه اجنبی اولمدیغی جهتله آنك تعلمی لغات افرنجیه تحصیلندن آساندر. چکیلان عسرت اسلوب تعلیمك یولسزلغندندر.» دیه ایضاح وتبیین بیورلدیغی کبی آوروپالیلرك آز زمان ایچنده آنی بزدن اعلا اوکرنملریله‌ده ثابتدر.

معلومدرکه ایلك ـــ وحالا مدرسه نشین طلبهٔ علومجه مرعی ـــ اصول، تطبیقات نامنه هیچ بر شی کورمکسزین درسه دوام ایتمك وکوزینی آچار آچماز قواعد لسانی بیلنمیان، آکلاشلمیان برلساندن ـــ شروح وحواشینك وبیتمز توکنمز منازعات بی فائده‌سی، صدد خارجنده‌کی تفصیلات زائده‌سی ایله برابر ـــ ازبرلمکدرکه بو اصولك محذور عظیمی اون بش یکرمی سنه‌لك تحصیل واشتغالك عربجه ایکی سطرلق یازی یازمغه اولسون کافی کله‌مامسیله ثابتدر.

تدریسات عربیه‌ده آتیلان ایلك خطوهٔ ترقی مکاتب رشدیه‌نك کشادی اوزرینه قواعد عربیه‌یی چوجقلره ترکجه ومنقح اوله‌رق بللتمك وعربی العباره قواعد کتابلری یرینه ترکجه مفهوملر ازبرلتمك اصولی اولمشدر. لکن ـــ عربجه‌یی اوکرتمکدن مقصد «نصر»ی بلاتأمل برصولوقده تصریف ایتدیرمکدن، «مبتدا ایله خبر مرفوعدر» عباره‌سنی چوجغك آغزینه ویرمکدن عبارت ایمش کبی ـــ اذهان طلاب تطبیقات ایله تمرین وتربیه ایدلمدیکی، آکلامقدن زیاده ازبرجیلکه آلشدیرلدیغی جهتله بوخطوهٔ ترقیدن‌ده مأمول اولان فائده حاصل اولامادی. ینه عربجه آکلاشلماز، حل ایدلمز برمعما حالنده قالدی. مکاتب طلبه‌سیجه آکا دائر برفکر ومعلومات حاصل اوله‌مدی کیتدی.

بوناروا حالك اصلاحی، بواصول تدریسك تعدیلی برطرفدن استاد فضیلتمندمز سعادتلو الحاج ذهنی افندی حضرتلرینك،

دیکر طرفدن الحاج ابراهیم افندی مرحومك یداعتنا واهتمامنه مودوع اولمق مقدر ایمش که « المنتخب » لرك ساحهٔ استفادهیه وضعندن ، دارالتعلیمك کشادندن اول بوجهت — اهمیت فوق‌العادهسیله برابر — نظردقتی اوقدر جلب ایدهمامشدی .

دارالتعلیمك کشادی کیجه کوندوز عربی ایله اوغراشان برطالبك آز زمان ایچنده عربی ادبیاتنه بحق واقف ، انشا وکتابتنه بیله مقتدر اوله‌بیله‌جکنی اثبات ایتدی . بو حال مدرسه‌نشین طلبه‌یه برنوع زمان خارقه‌سی کوسترمك دیمك ایدی . « المنتخب » ایله « المقتضب » ده مکتب سلطانی کبی درجهٔ عالیه‌ده‌کی علوم وفنون مقتضیه‌نك هردرلوسی تدریس ایدیلن برمکتبده عربی ایله هفته‌ده یالکز ایکی ساعت اشتغال ایدنجه ینه اوقدر برمدت ایچنده قواعد صرفیه ونحویه‌یی غایت مضبوط اوله‌رق بلله‌مك . عباره استخراجنه برملکه واقتدار پیدا ایتمك. مکتبدن چیقدقدن صکره‌ده آز زمان ایچنده بوتحصیلی لایق اولدیغی درجه‌یه ایصال ایتمك ممکن اولدیغنی کوستردی . بوده مکاتب عمومیه عالمنجه خارق‌العاده براثر ترقی دیمك ایدی . قواعد لسانی تطبیقاتی ایله برابر اوکرتمکدن عبارت اولان بواصوللرك هرایکیسی‌ده بره اون . بلکه‌ده بره یوز ثمرات نافعه ویرمکه باشلادی . آره‌لرنده برفرق وار : برنجیسی یالکز عربی لسانی اوکرتمك ایچون کشاد ایدلمش برمکتب خصوصیده‌موقع تطبیقه وضع اولنه‌بیلیر . ایکنجیسی ایسه عمومی وخصوصی

هرمکتبده تطبیق ایدلمکله برابر مکاتب عمومیه ایچون اوته کندن دها الویریشلیدر .

اسکیدن بری معروف ومشهور اولان قواعد عربیه کتابلرندن هیچ برینی اوقومغه ، تدقیق ایتمکه هنوز وقت بوله‌مدیغم حالده محضا بو ایکی کتاب سایه‌سنده آز چوق عباره سوکه‌جك ، آکلایه‌جق درجه‌ده ملکه پیدا ایتدیکمی ، بو ایکی اثر رنکین وناشینك مؤثر فاضلی قارشوسنده استفاضه نتیجه اوطوروبده آز زمان ایچنده برچوق شیلری — هم‌ده روحلی واساسلی برصورتده — بلله‌مك قابل اولدیغنی بوراده — تحدیثاً للنعمة — ذکر وایراده لزوم کورورم .

بابان زاده

احمد نعیم

منفی ، منفا ! [*]

بن بو کلمه‌لری طقوز یاشنده اوکرندم . معنالرینی اوزمان آجی آجی آکلادم . فقط بونلردن اول ، دها درت یاشمده ،

[*] تپه باشی باغچه‌سنده یازلق تیاتروده ۲۹ اغستوس سنه ۳۲٤ تاریخنده اوینانیلان « وطن » تیاتروسنده اظهار ایدیلن آرزوی عمومی اوزرینه ایراد ایدلمشدی .

بلکه اوچ یاشمده ایکن هرکون طویدیغم ، کلمه . . . . خلقك آغزنده طولاشان ، والده‌مك ، دادیمك لسانلرندن دوکولن ، بنم کوجوك قلبمده زقوم تأثیری براقان بر کلمه : ســورکون ! اوت بن بومشئوم ، بو ملعون کلمه‌یی بلکه دادیمك ننیلرینك آره‌ســنده طویدم ، ایشیتدم ، حس ایتدم ، آکلادم . . . سورکون ! نه قدرده واســع معنالی بر لفظ ، نفی ، منفی ، منفا هپسی بو کلمه ! . . « آننه ، بنم بابام نره‌ده ؟ »

— سورکونده اوغلم !

— دادی ، بنم بابام نه ایش کورور ؟

— سورکوندر یاوروجغم ایشی یوقکه !!..

— باباجغمه نه اولدی ؟

— نه اوله‌جق ، سورکون اولدی !

سورکون ! . . ســورمکدن فکر نقاد ملتك چیقاردیغی ، قبول ایتدیکی ، چهرهٔ حکومته یاپشدیردیغی بر قاره سوز . . . آجی انتقام ، سیاه ماتم ، قانلی عمر ، قوروەمش عائله بوجغی ، سونمش شفقت اوجاغی ، دوریلمش بشــیك ، طاشسز مزار ، ییرتیلمش صحیفهٔ قلب ، دوکولمش قان ، ســوندورلمش دماغ ، اورولمش یورك . . . . دها نه دیه‌لم ؟ مصیبت ، فلاکت ، آجی ، محرومیت ، سفالت ، آجلق ، فریاد کیجه‌لری ، مزار لوحه‌لری ، قیافئ مظالم ، بخار اســتبداد ، جبال متســلسلهٔ قهر وشدت ، کهکشان مغارب ، انسان ییغینتیلری ، کمیك پارچه‌لری ، کفنسز

اولولر ، بیوك سیمالر . . . تا آسمان الوهیته طوغری آچلمش لوحه‌لر . . . . . دهشت انکیز، خونریز ، قهار آتشبار، مؤلم، موحش ، مظلم الواح دورا دور ! . . . لیال ادبار وسفالتله مالا مال بر محشر فریاد ، بتون بر جهان هرج ومرج وفوجا فوج، بتون بر دوزخ قهار استبداد ! ! ! . . ایشته سورکون کلمه‌سنك ناصیهٔ تفکرملته بنان خونین حکومتله یازلمش معنالری بونلردر!!..

او ناصیهٔ بلند انفعاله بو کون روحمله مد نظر ایدرکن، بو کون نورانور حریت ، فیضافیض سعادت ملت اولان عثمانلی آلنلرینه باقارکن حالا حالا اوالواحك عمق تارنده، اوجبینلرك سنك مزارنده کوریبورم : سورکون !

بو کلمه‌یی موجود یتمك بالکه ابدیته سوره‌جك اهتزازاتی آره‌سنده بر سورهٔ قهر حیات ملت کبی اوقویورم : سورکون!

سورکون بو لفظ ملعنتك غورینه خیال
ایرمز، ایرشمز اك بیوك آوازهٔ ملال ،
اك قانلی ، جانلی نوحه بو لفظ خباثتك
چیزمز خطوط لوثنی ؛ اك کینه‌ور مقال
ویرمز جباه ملته سورکون قدر بوکون
اندیشهٔ تفکر ایله چین انفعال !

اوجبهٔ بر چین انفعالی بن بوکون بلکه شیمدی قارشیمده برچوق جباه منوره‌نك خطوط روحانیت شوق ومفخرتی آره‌سنده بر لحظه مدنظر ایدیور نجه کوریبورم ... دهاطوغروسی بن :

سورکون دیجه روحمه مشهود اولوریم،
محروم وصلت وطن آزرده بر جمال ؛
کرینده بر جمال حمیتکه تا ازل
هر حالی وقالی نامی قدر حائز کمال !

شعرینی انشاد ایتمك ایچون جنان تأثرمده بر احتیاج تناهی ناپذیر طوییورم !

بو کون وطنك الك قانلی بر کوشه‌سنده، فزان چوللرینك الك محتجب الك غائب بر بوجاغنده مظلوم قانلریله یوغرولمش، کنیج کمیکلریله طولمش بر مزارك ایچندن، تا عمقندن قلیجلرك اوجیله آرانیله‌رق، بولنه‌رق، چیقاریله‌رق یوکسلتیله یوکسلتیله ییلدیز سراینك قارشیسنه، حمیدیه جامعنك منازه‌سی اوزرینه، سلانیکده بیاض قله‌نك ذروه‌سنه، استانبولده یانغین قله‌سنك دیرکنه قدر چیقارلمش، قونیلمش دست قهار جلادت وشجاعتله رکز ایدلمش اولان لوای حریتی بنم بابام ز دلرده طاشیدی ؟ سور- کونلرده ! ! !

او لوای مقدسك تموجات خونین لقاسندن شفق شفق نورلری نره‌لردن انحای وطنه دوکدی ؟ سورکوندن ! ! ! دیمك که :

سورکون اویرکه مصدریدرلر فیض حکمتك :
طوپراقلرنده ایکلین اوارهٔ ملال

بر نوحهٔ خطابتیدر قلب امتك ،
آچمش بخار حکمت احراره شاهبال ! . . .
اورنك احتشامنی احرار ملتك
فیفای نفیه قورمش ایادیٔ ذوالجلال . . .
اورنك احتشام وحمیت که شانئه
ایلر بو کون جهان وجود عرض احتفال !..

بابامك ایلك سورکونی اوروبادر . مرحوم او حریتکاه نورانور مدنیته کندی کندینی نفی ایتمشیدی . بن دنیایه کلمك اوزره ایکن او بنی دنیایی دها کورمدن براقمش ، کندیسی بر باشقه دنیا کورمکه کیتمش . عودت ایده‌جکی کون اطرافمده کلمه‌لرك جوش وخروشندن پك رنجیده ، پك بیزار اولان کوچوك دماغمه یرلشدیرمکه چالشدیغم برچوق سوزلر آره‌سنده الك زیاده شونی طوییوردم : «کلیور اما ، الله ویره‌ده سورکونه کیتمسه‌یدی ! »

کیتدك اودار محنته ای قهرمان حق ،
سن اولمه‌دن حکومت ایچون ایتدك ارتحال .
زندان ظلمه آتدیلر اورنك شانکی ،
اولدك قلوب ملت ایچون نشوهٔ محال !

هله سورکون لفظ لئیمنك پنجه‌سنده صیقیلوب قالان مجروح قلبم کوچوك روحم ایچون اویله بر اندیشهٔ محال ایدك که

بر بویله آنلی شانلی شهید مبارکك
روح نبی‌یه موتی اولور باعث ملال،
معنا قیندن آغلایه‌رق عرشه اوچمه‌ده
روحیله خالقه کیده‌جك جانلی بر مآل!

بیتلریله تصویر ایتمك ایستدیکم حال وشانك عظمت وعلویتی محرومیتی فلاکتی . . او بیوك قلبك کریان ، پریشان حاللری . . . . ایشته بنم او کوچوك روحمده ، تا چوجوقلغمده بر طوتمش ، سیمای علویتك او زماندن بری بنم ایچون بر اندیشهٔ محال ، مجروح بر خیال اولمشدی !

ای محترم پدر نه‌دن اولمقده‌سك تباه ؟

سؤالنی بن سورکون کلمه‌سیله ایراده باشلادم ؛ بو سؤاله کیم جواب ویره‌جکدی : ینه کندیسی .

« فکرم سنکله واصل اولور هر حقیقته ! »

ماغوسه زندانندن قورتیلدی . دنیاده بتون محترزدکانك بتون مظلومینك بتون بیچاره ، پریشان ، مضطرب ، مجروح احرار امتك چکدیکی آلام واضطراباتدن بر عالم دیکر وجود بولسه ، او عالمك سینه‌سندن بر جهنم فوران ایتسه ینه زندان لیلا لیل مجهولیت ونسیانه مقیس اوله‌میان شواهق پیرای عالم مدنیت ، بروج آرای آسمان حریت ، سیمای وحدانیت احتوای بشریت ، خلیفهٔ ذی حق دست مشیت . بد بخت شهادت مرتبت ، شهید تاریخ عظمت ، پادشاه ابدی منقبت ، محروم ازلیٔ جمال حریت ،

سلطان بالحق قلوب ملت ، معنای حقیقیسیله ، معنای قدسیتیله ابد نشین طاق جنت ، فردوس آشیان ، بشنجی سلطان مراد خان حضرتلری ، اجماع امتله، عزم وقصد ملتله ، قرار احرار دولتله پادشاه عثمانیان اولدیغی زمان کمال ماغوسه‌دن همان استانبوله جلب ایتمش یانه آلمق ایستمش ایدی . حیفا که حضرت پادشاه مظلومك شاهراه حریتده یار فلاکتی دیمك اولان کمال ماغوسه زندانندن قورتولدیسه اوچ آی صوکره استانبول کندیسنه زندان کسیلدی : کمال ، درت سنه‌لك هجراندن ولی نعمتنك ، ولی نعمت ملت بیلدیکی پادشاهنك درت سنه‌لك افتراقندن آنجق

طقسان اوچده طقسان اوچ کون پادشاه اولوب
کچدی ماتمکاهنه سلطان مراد نامراد

بیتنی ایراد ایده‌بیلمك ایچون قورتیلمشدی !

نحوست طالعه باقك که قانون اساسی پادشاه مرحومك تأیید الهی‌یه مظهر اولان عرفان ووجدانه شایان اوله‌رق ترتیب وتنظیم ایلدیکی حالده «اقامته مأمور» تعبیر سخره کویانه‌سنی انتاج ایده‌بیله‌جك هیچ اولمز ایسه سکوت ایله قبول ایتدیره‌بیله‌جك بر منزله‌یه ایندیرلمشدی !

بن دها سوزکون کمه‌سنك تحت تأثیرنده زبون ایدم ، منفی ، منفا کلمه‌لرینی یکی اوکرنیوردم ، قارشیمه «اقامته مأمور» چیقدی ! بونی نصل اوکرندم سویلیه‌یم :

فاتح رشدیهٔ عسکریه‌سنده بولنیوردم. بر آقشام اوه کلدم، بابامك یاننه چیقـدم. ملتك جریحه‌لرندن. او درین درین یاره‌لردن تأثریاب هلاك اولدیغی زمانلر چهره‌سنه عکس ایدن مدهش، قورقونج کولکه‌لردن بری جبهه‌سنده طولاشیوردی! ضبطیه مدیری کاظم بك کلدی دیدیلر. بابام «هایدی سن کیت اکرم»... دیدی. اوطه‌دن چیقمق ایستـه‌مدم. بابام بنی اوراده براقدی... بلکه‌ده قالدیغمدن ممنـون اولدی! کاظم بکی اوطه‌یه کتیردیلر. بوذات اقربامزدندر. اوطه‌یه کیرر کیرمز: «سنی آلمغه کلدم کمال! بورادن قالدیرمق ایچون عسکر کوندره‌جکاردی. لزوم یوقدر دیدم. هایدی کیده‌لم...» دیدی.

— نره‌یه کیده‌جکنز؟

— حبسخانهٔ عمومی‌یه!

— صوکره بزی نه یاپه‌جقلر دیرسك! باری بابامی برآز تسلی ایده‌لم!

— بن مصطفی بکی شیمدی کوزورم. سنی نه یاپه‌جقلر؟ ینه بریره کوندره‌جکلردر؛ فقط غالبا شیمدی آدلی دکیشه‌جك، یکی بر تعبیر چیقدی: اقامته مأمور!

— انی اما کاظم. بوتنبل آدملرك خرجی؛ بن اوطوریرکن بیله اقامت ایتدیکمی بیلمیورم!...

کاظم بك اوطه‌دن چیقدی. بابام بکا دیدی‌که:

— نره‌یه کیدرسه‌م سنی‌ده آلدیریرم اکرم!

— بیوك بابام اذن ویریرمی ؟

— ویریر اوغلم ؛ سورکونه کیتمیورز ، اقامته مأمور اولدق !

قوجه شهید حریت! بزدن آیریله‌جغی کون «اقامته مأمور» تعبیرینك تبرکیٔ مآل بهیمیتیله استهزا ایدییوردی ! نه بیلسون بدبخت ؛ بیچاره . نره‌دن تصور ایتسون‌که بو استهزا اوکا پك آغر اوطوره‌جق. بومأموریت اونی دیارعدمه قدر کوتوره‌جك، بزدن آیری أوله‌جك . اوغلی

اولادینك محبتی اولمشده بر ملك
طورمش باشنده رحلتنه‌ویرمز احتمال !

. . . .

بر بویله آنلی شانلی شهید مبارکك
روح نبی‌یه موتی اولور باعث ملال !

بیتلریله هنکامهٔ شهادتنه اوزاقدن فریاد ایدوب قاله‌جق ! . . .

اقامته مأمور ! نه عادی نه معبوج سوز ! نه یرتیق پردهٔ استبداد ! نه صولمش رنك تغلب ! ای مستکره تعبیر ! سن‌ده بنم کوچوك ذهنمه — طقوز یاشنده ایکن — اوردك یرلشدك..

سن ، ای یکی زمان استبدادك اسکی عبارهٔ سقیمه‌سی ! بعض عجمی تیاترو مؤلفلرینك صحنهٔ جدیته الك بکله‌نیلمدك ، اومولمدق بر زمانده سوق ایتدکاری پلیاچولر کبی ایکری بوکری شکلکله ، بویالی صوراتکله مسخره حالکله ، قارشیمه

چيقدك . . . يوزمه كوملك ايستدك ، بكا صيرتدك ! اى ملوث تعبير ! سنى‌ده آكلامق لازمدى ! بابام بش آى محبسده قالدقدن ، كنديسنه اسناد اولنان جرم سياسيدن رسماً بر محكمه حضورنده برائت ايتدكدن صكره ايشته بو پليساچه‌نك النه تسليم ايدلدى ، اونك قهقههٔ طعن وتعرضنه هدف اولدى..... « اقامتـه مأمور كمال بك » نامنى آلدى ! ... عائله‌مزده بر آز صوكره بابامك محل مأموريت جديده‌سى ! اولان مدللى‌يه كيتدى ! ... كنديسنى كورديكم دقيقه ايراد ايتديكم سؤال شو اولدى : « اقامته مأمور » نه ديمك بابا ؟

— بو بر يالان اوغلم ، هم‌ده بدلاجه بر يالان ! بونكله كيمسه‌يى آلداتامازلر . دادايكك ديديكى كبى بنى بورايه سوركون ايتديلر ؛ ياخود غزته‌جيلرك ديديكى كبى بزينه منفى‌يز . مدللى‌ده منفامزدر ! فقط سن كلمه‌لرك معناسنى نه‌ياپه‌جقسك ؟ سوركونلر ، منفيلر ، اقامته مأمورلر يعنى باباك كبى وطننى سومن آدملر كيتدكلرى يرلرده نه ايش كورور ؛ بونى نقل ايده‌يم‌ده ديكله : بنى ماغوسه‌يه نفى ايتدكلرى زمان ماغوسه‌نك ضبطيه يوزباشيسى « ايجه محافظه‌ايديكز » امرينى «ضبطيه قغوشنده حبس» معناسنه آلمش ! طوتدى بزى بر دنيا مزارينه طيقدى . اون آياق مرديونله اينيلير ، قاراكلق ، مردار ، طاش ايچنه اويولمش ؛ ايچنه يالكز بر آدم صيغه‌بيلير ، رطوبتلى بر قيو . عادتا ثابت بر تابوت ! . . . بن اوراده اوچ كون قالدم اوغلم . بو اوچ

کونده نه یاپدم بیلیرمیسـك ؟ ذهنمده « عاکف بکی » ترتیب ایتدم. اونی یازمغله مشغول اولدم. او مزاردن چیقمامز، دها کنیشـجه بر مزارده قالدی . حقه ایسـته‌دم ، همان اویونی یازدم ، استانبوله کوندردم . ایشـته منفیلر سـوزکونلر اقامته مأمورلر بونی یاپارلر . اونلر ایچون هر کوشه وطندر ، منفاده ، وطندر ؛ مزارده وطنك بر بوجاغیدر ! . . .

❁

ای مظلومین دور قهار استبداد ، ای عاشقان ازلیت وقار جمال حریت، ای احرار ملت، سزلرکه وطنکزدن، مملکتکزدن، بوجاغکزدن . اوجاغکزدن ، اولادلریکزدن ، عائله‌کزدن ، سودکارکزدن ... حاصلی یورکلرکزی باغلایان ، روحلرکزی جذب ایدن بتون احتیاجکزدن بتون اشـتیاقتکزدن . . . الك علوی الك صمیمی حسیاتکزدن هر شـیدن جدا دوشـه‌رك ، وطنمزك آغوشندن آیریله‌رق کیم بیلیر هانکی محرق بر بیابانك اغوش مزارنده سـوروکانه‌رك . ایکلیه‌رك کونلرك ، آیلرك ، ییللرك سینهٔ اعصارندن چکه چکه کتیردیکی. اوزرکزه آتدیغی جبال مزاحم واضطرابانه کوکس کرمش ، عدم آبادده محافظهٔ وجود ایتمش ، اولوم مملکتنده یاشـامش اصحـاب ناموس وعرفانسـکز ؛ سزلرکه جادوی اسـتبداد ، وطنی کرانبال ظلمت آلتنه آله‌رق بر افق تار تاره طوغری اوچمغه، فیرلامغه چالیشیرکن . لیال استقبالك کولکه‌لری آره‌سنه سیاه سیاه قان

پارچەلری دوکەرك بر عالم هیجیٔ مدرکات وحسیاته جان آتمق ایچون اوغراشیرکن اوعقابك پنچهٔ خونفشاننه تا اوزاقلردن.... عوالم نسیان ومجهولیتدن خیاط نظرکزله آصیلمش ، اونی دائما چکمکه ، دائما طوردیرمغه چالیشمش ، هدف مقصودینی نامتناهیلكك سترهٔ اعماقنده نفی ایدلمین بینالردن زیاده ، پك چوق زیاده کورمش، سزمش صاحب فراست وفضیلت مجاهدانسکز؛ سزلرکه

آه برقان ایچەنك کیفنه قربان اولدق

سرینه مظهر ، محترم ومعزز وموقر اولاد ملت ، اوت ، اك برکزیده فطرت اولاد ملتسکز ، سزلرکه « اقامته مأمور » تعبیری ق.ر کولنجندن، لیلهٔ رغائب تبریکنامەسنه فرانسه اختلال کبیرینی مقدمهٔ مقال اتخاذ ایدەجك قدر ملعوننه وارنجه یوز بیکلرجه ، یوز میلیونلرجه ورقهٔ مفسدتك ، هپسی بربرینه دیکیلسه ، اکلنسه بورادن فزانك صوك حدودینه قدر وصولی ممکن اولان نفرت ریز ودهشت لقا برکفن ملعنتك ایچنه صارلمش، قوللری قنادلری قیرلمش ، یوزلری یانمش ، کوزلری اویولمش . یالکز قلبلری قالمش ، یالکز اوعثمانلی قلبلری قالمش . غیور ؛ صبور، مجاهد، مصر ومکب. صاحب عزم ومتانت بروجدانپارهٔ حمیت بررهیکل حریتسکز؛ حاصلی. سزلرکه بتون فضائل وخصائل علویەسیله مشهور عالم حریت ومدنیت اولان عثمانلیلرسکز ؛ ایشته سزلر باغلاندیغکز زنجیرلرك آرەسنده ، آتیلدیغکز

جهنملر ایچنده ، اورلدیغکز اشکنجه‌لر اوستنده ملتکزی سومکده . وطنکزك اوغورینه فدای جان ایتمکده هیچ بر وقت قصور ایتمدیکز !

موتا یاقیشیر وارایسه راحت دوشکنده ،
اقدام وتحمل کرك ارباب حیاته !

حکمتنی دائما شاهراه حمیت وغیرت اتخاذ ایلدیکز ؛ سزلر ، بن بونی پك ای بیلیرم‌ده سویلیورم ؛ حقیقةً مبارك یورکلی ، بیوك فکرلی ، ملت شهیدلری . حریت قربانلریسکز ! سزه منفی . منفا کلمه‌لرینك معناسنی حیفا که اوتوز ایکی سنه‌دن بری آکلایان ، تمامیله آکلایان ، بلکه هپکزدن ای حس ایدن یورکمك اك صمیمی لسانیله ، تاعمق جانمدن بتون شو ملت عثمانیه نامنه ، بتون شهیدان حمیتك ارواح مبارکه‌سنی نامنه ، ایشته بوکون بوراده بن . . . کمال روحی روحمده کریان اولدیغی حالده . . . بلکه‌ده مرحوم مقدسك مبارك لسانیله هزاران تحمیدات وتقدیسات عرض ایدییورم ! ! . . . .

سز بوکون کلدیکز ، وطنکزه کلدیکز . ملتکزه قاووشدیکز ، ملت سزه آغوشنی آچدی . آغوش حارحار اشتیاقنده باقك نه لوحه‌لر کوریورسکز :

ای لوح آسمانی طوتان عالم مثال ،
ای نظرهٔ جهان الوهیت اشتمال ؛
سیرایت شوخاك پاکی بوکون باق شو عالمه ،

کوردکمی بویله بر ابدی آن خنده بال ؟
برشانلی ملتك یوزی تا بندهٔ سرور ،
عثمانلی بایراغندن اوچان تابش هلال
عکس ایلیور وجوه بلند سعادته ،
نور خدایی پارلاتیور روح اختلال !
ماضی غریق لیلهٔ یلدا جهان ایسه ،
برشمس ذی‌صباحته بکزر لقای حال…
آتینك انجلالری آفاقه منتشر ،
عثمانلیلق آلوب طوریور نشوهٔ کمال !

آه اونشوهٔ کمال ملت . اونشوهٔ حریت . ناصل ازلی بر نصیبمز، نه قدر ابدی برسعادتمزدر ! بزه بوسعادتی بخش‌ایدن، بوکون شو عالم نوار مسعودیتده ملتی اوتوز ایکی سنه‌دن بری محروم قالدیغی حریتنه قاووشدیران کیمدر ؟ عسکر ! یعنی فکر ذی‌حیات وطن ، یعنی بتون فیض وعرفان ملت ! یاشاسون عسکرلر . . .

کمال‌زاده

علی اکرم

عسكر [*] !

عسكر ؛ ای عنوان ذی‌وقار حمیت ! ای نام آسمان شان ملیت ! ای روح ازلی‌الظهور ! ای فکر ابدی‌القرار ! ای قهرمان قلب مشخص ! ای هیکل مبرور انسانیت !

عسکر ؛ ای روح عالی ! ای جبههٔ بلند تاریخ بشریت ! ای شهید ذی‌حیات ! ای حیات صاحب شهادت !

عسکر ؛ ای آیت کبرای فکر مدنیت ! ای چهرهٔ جاذبه آرای نور الوهیت !

عسکر ، ای شانلی تاریخ عثمانیان ! ای جانلی سور وطن ! ای ناصیهٔ نور تاب حال سعادت ! ای مؤید سیف برّان آتیٔ ملت !

عسکر، عسکر؛ ای اولاد ملت ! ای مؤسس بنیان حریت! آه ایشته بو صوك صفت مبجلهك بلكه بتون صفات علویه‌کدن دها یوکسکدر ؛ چونکه کنار قبر انقراضنه کلمش برقوجه ملتی آغوشکه آلدك ، اوقبرك جوارندن چکدك ، آلدك ، کوکلره اوچوردك . . . . بروح حریته قدر چیقاردك ، آسمان مدنیتده برمعشر احرار کوستردك‌که شان ماضیسنك شاهراه نوآرینه

[*] حربیه نظارتنك میداننده آغستوسك اوتوزنجی جمعه‌ایرتسی کیجه‌سی اویناتیلان « وطن » تیاتروسنده ایراد ایدلمشدی .

الحق شایاندر ! قوجغنده طفل حریتی طوتان هرعسکرك جبهه‌سی برمهرتاباندر . سیاره‌لر ، ثابته‌لر ، کونشلر شواهقه طوغرو کلدی ؛ سنك ای عسکر عثمانیان ، سنك بوتون عظمت وشان واقبال واجلالیله انظار عالمه کوستردیکك بوبیوك ، بوابدی عثمانلی ملتنك . . . ایکنجی دورهٔ ظهورینه باقدی ، باقدی حیران اولدی ! هرعثمانلینك نکاهنه قارشی بر کوکب سعادت کولدی ؛ نه منظرهٔ نورانور ! نه لوحهٔ غرای ابدیت آرا !

عسکر نام جلیلی یاد اولونجه نظرهٔ عرفان ووجدانه اوران الواح خوارق نموندن بحث ایدلمك لازم کلسه هله عثمانلیلر کبی شانلی برملتك مظفر وشانلی عسکرلری . اوعسکرك دست مؤیدنده بتون اعصار مفاخرمزی عیون عالمه قارشی شعشعه پیرای ظهور ایدن عثمانلی قلیجلری ایچون حقیله سوز سویلنیلمك ایستنلسه عیون کائناتی قماشدیره‌جق طلوع لوحه‌لری یازلمش اولور . بوکا ایسه نه بنم قدرتم تعلق ایده‌بیلیر ، نه وقت وامکان وار . فقط تاریخ عسکریمز اویله شانلی صحیفه‌لردن مهابت آرای تشکل اولمشدرکه اوصحیفه‌لرك برر کوچوك روحنی برقاچ کلمه ایله انظار دقته کوسترمك ممکن اولور ؛ باقکز :

بایزید ثانی‌نك آنقره محاربه‌سنده سکز یوز بیك تاتاره قارشی اون بیك یکیچری برکون متمادیاً جان ویرییور .

ایکی صالات آله‌بیله‌جکی قدر عثمانلی عسکری روم ایلی‌یی فتح ایدیور .

عثمانلی كمیلری دكزی قپالی بولیور، عثمانلی عسكری كمیلری قره‌دن یوریتیور .

برجزیره فتح اولنیور ، معاهده‌نامه‌نك تنظیمی ایچون عثمانلی عسكرینك پادشاهی یالكز باشنه دشمنك قلبكاهنه. قلعه‌نك ایچنه كیدییور .

عثمانلی عسكری اسكداردن قالقیور ، بغداده قدر هم یولنی یاپیور ، هم كیدییور ، هم بغدادی فتح ایدییور .

عثمانلی قلیجلرندن ییلدیزلر پارلاركن حرم شریف نبوینك قبهٔ روحانیسی نورلره غرق اولیور .

جهانكیرانه بر دولت چیقاردق بر عشیرتدن

مصراع بر جسته‌سنی شهادت كوملكلری ، عقبا جبهه‌لری ایله تمثیل ایدن عثمانلی عسكری ایچون بر دور كلیوركه اردولرمزك مهابتندن غربده برجهان تعند تترركن افرادینك هیاكل ظلالی اوكندن شرقده برعالم تحیر فرار ایدییور .

باق شو لوندعسكره پك شانلیدر ،
سونكوسی پارلاق قلیچی قانلیدر ،
سینه‌سی لوح شفق الوانلیدر ،
جبهه‌سی خورشیدقدر آنلیدر .
كندی یوره‌كلی یوره‌كی جانلیدر ،
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر .

قطعه‌سی روحندن جوشان اولوركن شاعرك نظره كاهنه كان

تمثال ذی‌وقار شهادت ، اوجانلی هیکل نورمهابت ایشته عثمانلی عسکریدر .

خاك وطن بقعهٔ جنت بهار ،
مهبط نور نظر کردکار ،
هرقاریشنده طورییور برمزار ،
حفظنه عسکر ابدی القرار .
کندی یوره‌کلی یوره‌کی جانلیدر ؛
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر .

بندینی اوقویان هرعثمانلی عسکرمزك ، اوبزم غزا پیرا وشهادت امل عسکرلرمزك علوّ قدرینی عجباصمیم جاننددن نصل تبجیل ایتمز ؟

ای جند مؤید ربانی ، ای روح مجسم عثمانی ، ای فکر معظم ملت ، ای نجدت پذیرای دست قدرت ، سنك علویت فطریه‌که تکریماً

معدلت . انصاف . شجاعت . سخا ،
قهر عدو ، عفو ضعیف القوا ،
حب نبی ، خوف جناب خدا ،
فطرت مجبوله‌سیدر دائما !
کندی یوره‌کلی یوره‌کی جانلیدر .
قهرمان اجدادی قدر شانلیدر

دیمك سزای مرتبهٔ معالینمودك دکلیدر ؟

ای عسکر آسمان عظمت ! ینه سن سن ، کوکبه‌که ظهور

ایتدك ! كوكبهٔ بلند سیوف حقکه اویله بر فتح مبینه مظهر اولدك كه فتوحات عالمك هپسندن شعشعه‌دار ، هپسندن مقدسدر. سنك بو فتح جلیلك قدمادن قوجه بر عثمانلی یوز كنندن كلن :

كلیر اول دلیر قهار قلیجی النده قانلو ،
ییقیل ای عدو اوكندن كه یمان كلیشدر بو !

اهنك تصویرینه نه بیوك بر برهان طراقه افشاندر ! . .

سنك بو فتح مبینك آسمان مفاخر ومكارمده اعتلا پیمای بروج نوار اولان طیران موكب اقبال واجلالك ایچون قلب تاریخه كومولەجك ، چهرهٔ اسمانه یاپیشەجق قدر مهیب ، مطنطن ، معلا بر موفقیتدر !

سنك بو فتح حكمتك ، بو غزای سعادتك ، بو اك مبرور ، قدسی علویتك ، بو حیات آرا شهادتك ، ای عثمانلیغك مدار افتخار ابدیسی اولان عسكر ! الحق شو فالیتك بتون ماضیٔ شهرت واقبالك بتون آتیٔ نجدت وكمالك ایچون برات الوهیته تسجیله جدیر واحرادركه سن بو ظفر معظمله حریتی فتح ایتدك ! . . . عثمانلیلغی قورتاردك . ملتك یاره‌لرینی صاردك ، قاره‌لرینی سیلدك ، اورمدك ، طوتدك ! أولدیرمدك ، احیا ایتدك ! ای هر معناسیله قدسیت نهاد اولان عسكرلر ! قلیجلریكزك اوجلرندن فیرلایان كواكب حریت آسمانلرمزه قدر چیقدی ، آرتق هر كوكب بر ثابته اولدی . حریتمز سزك شانكز قدر ابدیدر ، سعادتمز سزك قهرمانلغكز قدر نامتناهیدر .

« الجنة تحت ظلال السيوف » قول عالیسنك تصویر ایلدیکی لوحۀ بلند سعادت واقبال ایشته بوکون عثمانلی ملکنده عثمانلی قلیجلرینك سایۀ نواری آلتنده شعشعه افزای ظهور اولوب طورییور! یاشاسون شانلی قهرمان عسکرلریمز ، یاشاسون حریت، یاشاسون ملت ، یاشاسون مظفر اردولریمز !

۳۰ آغستوس سـ‍ـه ۲٤۲ کمال زاده
اکرم

بر نطق [*]

بحر سفید ، جنت بهارلرینك اغوش حار نرمیندن انحای خاکدانه آتلمش ، هر دالغه‌سنه بر زهرۀ سرور سوزولمش ، هر قطره‌سنه بر وریقۀ نور یاپشمش دنیاه‌جك قدر جذاب نکاه قلب وروان بر رود حیات ولطافت ، بر معکس نورانور وموجا موج فیوض قدرتدر ؛ بحر سفید . لیال یلدانك صواعق افشان سحائب خفا وضیاسندن، جبال سودانك کهکشان قریب وانجم مغرب‌شواهق میناسندن آغوشته دوکولن مهیب ومدیدومهیکل ظلال مقابر نما ایله ، مرایای محاسنده جلوه‌کر نشوه بیکلرجه

[*] ساقزده ایراد اولندی .

عاشقانه سما ایله خفاکاه خلقتدن آفاق محبته طیران ایدوب طورور بر عالم حیات علویت ومهابت ، بر حجله کاه معالئ فطرتدر ؛ بحر سفید ، میتولوژینك طناز وروح آشوب پریلرینی کنار غرامنه آله‌رق طلوع وغروب زمانلرنده زرین تلالاولان امواجیله . . . او ، کونش آسمانده فروزان اولدقجه الماسپارهٔ مذابه مستغرق قالان، کیجه مهتابك حجلهٔ وصالندن سوداوی وروح استیناس صفای عشق قدر جاذبه‌دار وجنان ربا ، امید عاشق قدر نامتناهی وپایدار سرو سیمینلر جذب ایدن اسمان الوان وقدرت جریان امواجیله بر مخزن اسرار طبیعت ، بر حجله‌کاه معالئ فطرت بر مرآت نوار نشوهٔ الوهیتدر ؛ جزایر بحر سفید ایسه ایشته بو مصدر سماتمای خوارق اولان منور ، مزهر ، معظم ، مطلسم دکزك قوینه کیرمش ؛ مریخلردن ، عطاردلردن، زهره‌لردن، مشتریلردن قوپه‌رق بو دریای محاسنك کوزلکنه باییلمش‌ده جانه صوقولمش نور طاغلری ، روح بوجاقلری ، بهار صحرالری ، جنت یووالریدر . دنیاه‌بیلیرکه هر بری بر نار بیضادن قوپه‌رق بحر سفیدك قلبنه کیرمش ، روحنه یاپشمش اولان بو آطه‌لری بو دکز مونس وسوداپرور ریاحیله اوقشایه‌اوقشایه. سرمست نشوهٔ ازلیت. محبت‌دوداقلریله اوپه اوپه‌هپسنك آتشلرینی سوندورمش ، هپسنی اغوش‌محبتنده اسیر زلف زرین تار وصالی ایتمش ، هر شمسپاره‌نك طبیعت

حارەسنه دكز روحندن قوپان نوازش سوداایله بر فطرت نرمین ویرمش ! . . .

بو بهشتی جزیرەلر آرەسنده اك كوزللرندن بری‌ده ساقز دكلیدر ؟

ساقزی بتون لطائف مستثناسیله ، بتون الواح محاسـنیله تعریف وتوصیف ایتمك ایسترسەم بحر سفید كونشنك نورلری مداد تصویرم اولمالیدر . ساقز كوزل ، پك چوق كوزلدر . بو جزیرەیه دها یاقلاشیركن ، هنوز واپور بر ساعتلك مسافەده ایكن پری‌ٔریاح ساقزك تلال جبالندن آیریلیر ، بیاض كلستاننده بر دقیقه طولاشدقدن صكره او دنیاده هر قوقودن زیادەروحه مؤثر اولان ، ازمنهٔ قدیمەدن بری زینت بكارت اولەرق قبول ایدیلن لیمون چیچكلرینك رایحەسنی طوپلار اتكلرینەطولدورر ، كتیرر كتیرر یوزكزه سرپر ، شـمهٔ بهاری روحكزه قدر ایصال ایدر !

سازه كیروبده براز ایلرلدیكزمی : منظره فكرتكزی استیلا ایدر ؛ هر طرفده آطەنك اطفالی دیمكه سزاوار بر چوق چوجوق آغاج . ساقز آغاجلری ! ساقزلیلر بو آغاجلرك هر برینك اطرافنده طوپراقدن بر حلقه بر سد تشكیل ایدرلر . طوپراقلر او قدر اعتنا ایله تمیزلنمش . طاشلری اویله آییقلانمش او درجەلرده اینجه وتمیز بر طوپراق آغاجلرك آلتنه یایلمشدركه انسان باقمقله طویەماز . ساقزلیلرك آغاجلرینه بویله باقمقده .

يوالرینی بو قدر ایی یاپمقده حقلری واردر : او یووالره کندیلرینك الماسپارهٔ مساعیسی . ساقزلر داملایه‌جق ! ساقزك آغاجلرك آلتنه داملایيشنی سیر ایتمكده بیلدیزلرك طلوعنه باقمق قدر صفا بخشادر .

كورویورمیسكز . ای ساقزلیلر ! سزك مملكتكزی اونوتمامشم . یكرمی سنه اول بولندیغم بو آطه‌یی بیلیورم ، هر حالنی ، هر خصوصیتنی اطرافیله تخطر ایدییورم . آه بنم ایچون ساقزی اونوتمق نصل قابل اولسون كه بابامك وجودینه صارلمش اولان اژدر استبداد مدلیده ، ردوسده بیلمرجه قانی امدی . امدی ، ساقزده جكرلرینه دیشلرینی كچیره بیلدی . بابامی اولدیرن ساقز دكل ، او اژدر ایدی .

ساقز بالعكس كمال آغوش وفاسنی آچمش ایدی . او بیوك آدمی بوراده چوق سورلردی . كندیسنك ده ساقزده پك زیاده سودیكی حرمت ایتدیكی دوستلری واردی . سزه بر وقعه نقل ایده‌یم ؛ دیكله‌ییكز ! پدرم مرحومك احوال صحیه‌سنده آثار انحطاط كوریيوردم . بر كیجه كمالی مستحق اولدیغی قدر تقدیر ایدن سون ، اونی صنعتنك بتون مهارتی وقلبنك بتون محبتیله تداوی ایدەرك مدلایده طوتولدیغی ذات الرئه‌دن متولد برونشیتی تداوی ایدن محب وفاكارمزه محترم ومعزز دوقتور « اورنشتاین » ایله كورشمكه كیتدم . بابامك حالندن اندیشه ایتمكده اولدیغمی دوقتوره سویلدم . دوقتور بكا تأمینات ویردی .

خصوصیله « پدریکز شمدی چوق مشغولدر ، عثمانلی تاریخنی یازییور . فقط اونك حیاتنی‌ده ایشته بو مشغله تأمین ایدر » دیدی . هیهات : دوقتوردن آیرلدم ، اوه کلدم بابامك یاننــه چیقار چیقماز اندیشه‌مدن ، خلجانمدن یوره‌کم طوره‌جق ظن ایتدم . مرحومك چهره‌سی بم بیاض کسیلمش ، دوداقلری اوچمش ، آنجق نفس آلیر بر حالده طورویوردی . اوکا بر ذات‌الرئه نوبتی حتی کوچوك بر سکتهٔ قلب کلمش ظن ایتدم . خایر : عثمانلی تاریخنك منع طبع ونشری ایچون استانبولدن امر کلمش ایدی . ایشته بابامك قاتلی او امردر . او امردرکه بوکون حالا انسانلر آره‌سنده یاشایان ایکی ملعون جاسوسـك ملت عثمانیه ایچون مدار مفخرت اوله‌جق او علوی اثرك برنجی جزؤنی ژورنال ایتمریله‌ویرلشدر . بنم بابام او کیجه اولمش ایدی . دها بر قاچ آی یاشادیسه‌ده ساقزك جیادت هواسی سایه‌سنده یاشادی . بن او زمان استانبولده بولنیوردم . بر قاچ آی صکره کلدم ، بورایه ینه کلدم . پدرم اوچ کون اول وفات ایتمش ایدی . ساقزلیلر بنم اطرافمه طوپلاندیلر ، کماله بنمله برابر آغلادیلر . او محترم ، او معزز دوقتوردن شو سوزی ایشتدم : « باباکزك کوکسنی یارمق ، جکرلرینی داغلامق ممکن اولسه‌یدی بلکه حیاتنی قورتولوردی . بویله بر عملیات یاپتغه قالقیشه‌جق قدر باباکزی قورتارمغی دوشوندم . حیفا که فن طب دها او درجه‌یه وارامامش . » محبتك ، رابطهٔ وجدانیه‌نك درجه‌سنی دوشونکز .

دوقتور خسته‌سنك كميكلرینی قیره‌رق جكرینی داغلیه‌رق، حیاتی قورتارمق املنه دوشه‌جك قدر خسته‌سنی سوییور ؛ اوغرنده چالیشیور . انسانیتك بوندن بیوك مرتبه‌سی ، بوندن علوی نمونه‌سی اوله‌ماز. بن ساقزلیلره قلباً مدیون شكرانم . یاشاسون ساقزلیلر . بن ساقزك طوپراقلرینه یوزمی كوزمی سوره‌جك قدر بو جزیره‌یه منجذبم . بابام بر سنه بوراده یاشادی . نعش مباركی‌ده اوچ كون اوچ كیجه ساقزك طوپراغنده مسافر قالدی. ساقز طوپراغی نجه حائز قدسیتدر .

ای اهالی . بوكون سزه بویله حزین سوزلر سویلدیكم ایچون عفوكزی تمنی ایدرم . وقعه حزن انكیزدر . شوراده محیطك تأثیرات كلیه‌سندن خارجه چیقمق بو خاطراتی ایراد ایتمه‌مك‌ده وجدانم ایچون ممكن اوله‌مازدی . حالبوكه بن بوكون دنیانك اك بختیار انسانلرندن بری‌یم . چونكه دور استبدادك ظلمیله ، ظلم بی‌مآل ووهم آلودیله بابام ایچون مزاره دوندردیكی بر یره ساقزه بن بو كون والی اوله‌رق كلیورم . مكافات الهیه‌یه بوندن بیوك برهان جلی اوله‌ماز . شمس حریتك ظهوریله آفاق وطندن عثمانلی چهره‌لرینه خندان اولان عدالت ربانیـه ایشته بوكون ساقزده بتون عظمت وعلویتیله كمال زاده‌یه رونمون اولیور . اللهه حمد ایدرم، جناب حقك لطف ومرحمتنه هزاران حمد ایدرم كه بن بوكون بابامك ایلك قبرینك باش اوجنده شو سوزلری سویلركن اطرافمده هپ بنی سون ، بنی تقدیر ایدن

ساقزلیلرك یورهکلری اوزرویور . یاشاسون یکرمی سنه اول کماله جانلریله آغلایان ؛ بوکون اوغلنه وجدانلریله کولن انسانیتپرور ناموسکار ، حمیتلی ساقزلیلر .

بحر سفیدك اك کوزل . اك سویملی قیزلرندن بری اولان ساقز جزیرهسی یالکز طبیعتك سخای محاسننه دکل فیاض قدرتك هر درلو احسانه مظهر اولمشدر . کونشی حار ومتبسم طوپراغی منبت ومحصولداردر . اهالیسی ایسه فکر تجارت ، سعی وغیرت ، آمال ترقی کبی خصائل برکزیده ایله ممتاز . ذکی اولدیغی قدر وطنپرور ومتین وصبوردر . بروقتلر کمیلر ایله اك اوزاق دکزلری طولاشان ، ساقزك محصولاتنی کوز ایرشمز یرلره ایصال ایدن ساقز اهالیسی ینه او چالیشقان ، او همتلی غیرتلی اهالیدر . آه ساقز بر بیوك خزینهٔ ثروت ، بر عظیم تجارتکاه ایدی ؛ بر قاچ کره فلاکته اوغرادی . اوت ! وطنمزك شو کوشهٔ بهشتیسنه عادتا جهنمك مصیبت علولری دوکولوب طوردی . فقط ساقزلیلر مأیوس اولمادیلر . اوغراشدیلر ، جانلریله باشلریله چالیشدیلر . آطه اسکی درجهسنی دکلسه بیله ینه آتی یه خندهزن موفقیت اولا بیلهجك چهرهٔ ترقیسنی اکتساب ایدهبیلدی . بوندن صکره ایسه استقبال ساقزکدر . چونکه ساقزده وطنك بوجاغیدر . وطن بوکون حریت نورلری ایچنده مدنیت دکزلرنده شناورلك ایدییور . حریت ، حریت سمالرمزك هر نقطهسنده شمدی بر ثابتهٔ حریت وار . امین

اولکز ، بتمله برابر سزده امین اولکزکه بوعالم جوشا جوش حریتده، بو عثمان معرفت وفکرت ومدنیت جزیره کزده صباح سعادتمزك اك پارلاق ضیالری ایچنده بروج آسمانه قارشی جنان کشای مفخرت وسعادت اولابیله جك قدر کسب فیوض وکمالات ایده جکدر. یکی حریتله ساقز اسکی ساقز اولاجقدر . جزیره کز نه قدر علوی روابط مقدسه ایله مربوط القلب اولدیغمی دوشونورسه کز ؛ والیکزك ، یکرمی سنه اول آره کزده کنجلکنی عادتا چوجقلغنی کزدیررکن بوکون سزه بتون حسیات مودت وحرمتله وفوق العاده بر حس نیتله کلمش اولان اسکی دوستکزك سزك ایچون نه درجه لرده چالیشه جغنی ده آکلارسکز . تقدیر ایدرسکز! یاشاسون حریت ، یاشاسون وطن، یاشاسون عثمانیلر . یاشاسون ساقز اهالیسی !

علی اکرم

بر خطابه [*]

محترم مسلکداشلر

عثمانلی تاریخ تکاملنده پك مهم بر وقعه کبی تلقی یه اجرا اولان شو زیارت علمیه نك آن مصافحاتنده..... دار الفنونی آرقداشلرمزه

[*] برزیارت نامیه وسیله سیله عثمانلی دار الفنونی نامنه ایراد ایدلمش وقسماً بورایه درج اولنمشدر .

بتون عثمانلی دارالفنون طلبه‌سی نامنه بیان خوش آمدی‌یه حائز وکالت اولدیغمدن دولایی بیلسه‌کز نه قدر بختیارم . اوزون سنه‌لرك صاف دماغلره بریکدیردیکی مشوش انطباعاتك یکدیکرینی صمیمی بر طاقم حسیات نوازشله قارشیلایان و بر برینی آکلامغه چالیشان آرقداش قلبلرنده یکی یکی زواهر ممنونیت و محبت صورتنده تجلی ایده‌جکنده شبهه ایدیله بیلیرمی ؟ . .

بزم بوکونکی ملاقات اخوتمز امین اوللیدرکه ایکی قوم آره‌سنده بر رابطهٔ قطعیه تشکیل ایده‌جك وقلبلرده تمرکز ایدن بو حسی قوای موجوده‌نك هیچ بری تحویله مقتدر اولامیه‌جقدر . بن بو موفقیتك اساسنی ایکی قومشو قومك مراحل مدنیته‌کی ترقیلرنده آرامق فکرنده مصرم . چونکه ماضی‌نك توده‌سکوننده ازیمش اعصار خونفشان بزه هیچ بر زمان بویله بر لوحهٔ وفاق ارائه ایده‌مه‌مشدی . زیرا بحر عمانك سفینهٔ لاجوردیله آق دکزك زیر سمای شرقنده جانلانان بشریت ادوار ، ابتدائیه‌سنی قتال ، حرص تملکله امرار ایدرك اوچ بش دامله قانده غالبیتك حس انشراحنی طویمه‌دن همجنسنك سعادتنه قوشمغه وقت بولامامشدی .

زیرا درت قاریش طوپراغك غرور مالکیتیله یوکسلن بشر آسیا و آفریقا قطعه‌لرینك نقطهٔ التصاقنده هر شیدن اول دمیر قوللی حکومتلر تأسیسنی دوشونه‌رك سعادت حیات ایچون اصول

تصنیف وتضییق ایجاد ایلمش . قاردش قانی ایچمکدن کردن مظلومینه حلقهٔ اسارت کچیرمکدن چکنمه‌مشدر .

زیرا سحائب جهل ایله مستور اولان سرادقات ماضیات بیکلرجه‌سنه‌مشیمهٔ الهامنده برشهاب علم وادراك یتیشدیره‌مه‌مش بالعکس مصرلیلرك فرعونلری ، سوریه‌لیلرك قرالیچه‌لری ، هند وچینك قهرمانلری ، ایران عتیقك کیخسرو دارالری ، یونان قدیمك ییلدیرم عصالی اله خرافاتیله متین‌یورکلی وطنپرورلری ، روماليلرك رومولوسلری ، اسپیچیونلری ، نه‌زوتلری آفریقا وآسیافاتحلری قارتاجالیلرك اینیبالری سیف جبرایله ساحهٔ دنیاده بنای فردیتی احیایه چالیشمشلر وا کثریا مادیاته غلبه ایتدکلری حالده هیچ برزمان —ابدی‌مدتلرایچون— بسط افکاره موفق اولامیه‌رق بشریتی ماتم حروب ایچنده قان آغلامقدن قورتاره‌مه‌مشلردر .

غالبیتدن باشقه علناً برحق طانیمیان، اولدیروب اولدیرلمکدن ماعدا استیفای مطلوب طریقنی دوشونه‌مه‌ین زواللی انسانیت هوساتی میلیارلرجه همجنسنك سیلاب دمنده تسکین ایتدکدن صوکره دورا دورا افقلرك کنار ظلمتنده مرئی وتامرئی بر ذرهٔ خورشید سعادت طلوع ایتدی . ورواى وحشتی ییرته‌رق مألوف سفالت انسانلری بر دیار تفکره سوروکله‌دی . ایشته بو قرص اصغر نوار نور معرفتدی .

بشریتك ایکنجی دورهٔ تکاملنی تشکیل ایدن زمانلرده کرك

پوشیدهٔ کهانت کرکسه‌لباس حکمت آلتنده‌یاشایان رشیم علم وعرفان
از زمانده بیوك براثر نمو کوستره‌رك تالس و آناقسماندرلردن
باشلایوب صره‌سیله حکمای سبعه‌یی تولید وبرچوق عصرلر دها
نوم بعثی اکمال‌ایچون وقت غائب ایتدکدن‌صوکره یونان‌وروماده
وجودیله افتخار اولنه‌جق درجه‌ده علمایه ، اسکندریه
کتبخانه‌سنده باصیلمغه شایسته کوروله‌جك قدر کتب قیمتداره
مظهر اولدی. روما ایمپراطورلغنك اوان افولنده رومنلر حقیقهٔ
هر وقتکندن دها زیاده معتدل وعالم هر زمانککندن البته‌متمدن
وحق شناس ایدیلیر . شیمدی خریطهٔ عالمده مشهود اولامیان
بوایکی معظم حکومتك صوك عصرلرنده فاتحلرك عظمت غالیتنه
رغماً تساوئ حقوقی مدافعه ایدن دماغلر یتیشمش ، حکومات
یکدیکرینك حقنی طانیمش ، معاهدات محدثه برر ضمان صلح
تلقی ایدلمش وافکاره آرتق بر سربستئ جریان ویرلمشدر .

بودورلری تعقیب‌ایدن برچوق عصرلر ایچنده ایسه شرقده
فارابیلر ابن سینالر، محی‌الدینلر، ابن کماللر ، غربده قوپرنیقلر ،
ده‌قارتلر، نیوتونلر ودها بر چوق رجال فنون آفتاب فکر
وذکالریله دنیالری تنویر ایتمشلردر . اوروپاده مدنیتك اساسی ،
طلوع نور تفکره قدر کچن مدتلر ایچنده بلیره‌مامش اولدیغی
حالده بالاخره بیوك بر فیض انتشار ارائه ایلمشدرکه بو قدرت
تعمیم، منحصراً نازنین علم ومعرفتك نطق سحار وپر ارشادینه
راجعدر . چونکه مظفرلر ازمنهٔ متقدمه‌دن بری یکدیکرینه بر

حوزهٔ حکومتی چوق کورەرك رفاه ذاتلرینی دائمی قتال وتخریبات ایله تأمین ایتمك آرزوسنی تعقیب ایتمشلر . عالملر ایسه هیچ بر وقت شخصلرینی موضوع بحث ومقال ایتمیەرك صرف منفعت عمومیه‌یه حصر فداکاری ایلمشلر؛ وبر شعبهٔ فنك اصلاح واکمالنی بلاغرض درعهده ایدەرك بر قومك، برملتك افکارینه قلیج قوتیله دکل جبر سلاحدن دها متین ، دها قطعی اولان نشر علم ایله‌وبتون انسانیت شامل‌اولمق اوزره موفق اولمشلردر.

دنیاده شمدی‌یه قدر کمال رصانتله پایدار اولان واولاجق بولنان‌یالکز علم‌قوتی‌در. باشقه‌هیچ برقوت یوقدر واولامیه‌جقدر. بر عالمك یکانه هدف نظری سلامت عمومیه‌در . کوچوجك دماغنده دنیالرك بتون قوهٔ ادراکه‌سنی تضییق ایدرك حجرهٔ اشتغالنده چالیشدیغی زمان هیچ بر شی کورمز . روحی ، فکری ، بونی دائما انسانیت ایچون چالیشیر . وبوکا مقابل نه بر عاطفت نه بر تریئومخر ایسته‌مز. اونك احتیاج روحی‌نتیجهٔ تجارب وتفکریدر. انسانلره نافع اولا بیلمك امليله قلبی چارپار. بشریته خدمت ایتمك ایچون تنفس ایدر . وبونك ایچون بتون أولکی علمانی ، معاصرینی اوقور . سوەرك ، منت ایدەرك تتبع ایدر. نتیجەده بر شیٔ کشفنه موفق اولورسه اونك بتون عذاب سعیی ، یورغونلقلری اودەنیر. چونکه او همجنسنه مفید بر آدمدر ،

آرقداشلر ،

دارالفنونلر عقل بشرك صوك اثر ایجادی ، علوم مختلفه وحریت حقیقیه‌نك مهد کمالی‌در . دارالفنون دنیلنجه نظرلرده بر حق تجلی ایدر . دارالفنون دینلنجه هیچ بر قوهٔ غالبه‌یه باش آلمه‌ین ناموسکار بر گنجلکك پرواز محتشمی تخیل ایدیلیر. دارالفنون علم نامنه بر سعـادتی اخطار ایدر . اویله بر سعادت که بر فرده بر قومه عائد دکل هپمزك قوجاقلامق ایسته‌دیکمز انسانیته انسانلغه شاملدر . ایکی دارالفنون منتسبی آره‌سنده قوماً ومادةً فرق وارسه‌ده اوغایت عمومی وساده‌در. دارالفنون مادر علمه آشیان بولندیغنه کوره بوتون طلبه هانکی قومه منسوب اولورسه اولسون قرده‌شدن باشقه بر شی اولاماز. بناءً علیه اسکی انسانلر آره‌سنده کوردیکمز منافرته بدل یکی انسانلر اره‌ســنده جاری وداد ومخالصتی طوغوران ءایشــته بویله یکدیکریمزی زیارت ایتدیرن ، سربست سربست مداولهٔ افکاره بخش اقتدار ایدن علمه بندن بیك صــدای تقدیس !

بشریتی قطعی بر سعادته طوغرو کتوروب علوم وفنونك معقب حقیقیسی اولارق انسانلغك جریحه‌لرینی قانله سلاحله دکل فقط بر طریق مستحسن علمیده تداوی‌یه چالیشان وناصل قازانلدیغی مجهول ثروتلره سرفرو ایتمیه‌رك ناموس وغیرتی منهاج

حركت اتخاذ ایله انسانیته ، صلح عمومی‌یه حصر مساعی ایدن
بتون انسانلره وبالخاصه دارالفنون طلبه‌سنه آوازهٔ تقدیر ! ...

صلاح الدین جمال

21095
77x

ΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ
2, ... ΠΕΜΠΤΗ